Digitized by Google

6
21-b
11

2.3.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
K
34

Digitized by Google

Digitized by Google

XXXIII. 19. 6.

Digitized by Google

SOTERIDOS
SEV
DE REDEMPTIONIS HVMANÆ MYSTERIO.

Poemata Sacra In Lib. XII. diuiſa.

Ad Beatiſſimum, ac Sanctiſſ. D. N. D.

CLEMENTEM VIII.
PONT. OPT. MAX.

Auctore

SEBASTIANO MACCIO DVRANTINO
Philoſopho Theologo, ac I. V. Conſulto.

CVM PRIVILEGIIS.

ROMÆ, Apud Paulum Pariſium. MDCV.

Digitized by Google

Beatiſſimo, ac Sanctiſſ. D.N.D.

CLENENTI VIII. PONT. OPT. MAX.

Supremo Dei Redemptoris Vicario, ac totius orbis terrarum Patri Clementiſſimo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sebaſtjanus Maccius Durantinus fœlicitatem.

SOteridem, totius Chriſti Redẽptoris vitæ quaſi compendiarium opus, multa à me induſtria elaboratũ, ac plurimis perfectũ elucubrationibus, tibi, Beatiſſ. ac Sanctiſſ. Pater, poſt humillimum ſanctiſsimorũ pedum oſculũ, dedico, & conſacro. Res profectò tanti eſt momenti, vt maioris nulla alia poſſit excogitari. ita tamẽ clara, & perſpicua, vt pio, Chriſtianoq; ſcriptori, licet immenſum laborem, tamen difficultatem haud aliquã poſſit inferre. Quamobrẽ me ope-

ræpretium facturum ſemper ratus ſum, ſi, poſt exantlatos in cœteris diſciplinis, & ſcientijs aliquos labores, & vigilias, Euangelicæ hiſtoriæ, ac lectioni Sanctorum Patrum me ita traderem, vt ita viuendo aliquando tandem & mihi, & cęteris prodeſſe poſſem; vera enim philoſophia Chriſtus eſt, in quo, vt inquit Apoſtolus, ſunt omnes theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei. Ea autem potiſsimùm obiecta eſt mihi ſcribendi ratio, quæ propter difficultatem per quã paucis familiaris eſt. Qui etiam eam complexi ſunt, qui pauci reperiuntur, vel ſacram hiſtoriam ſcribendo non attigerunt, vel tactam, imperfectã quodammodo, ac omnibus ex partibus minimè abſolutam reliquerunt. Sed profectò ita ſe res habet, vt nulla ſit ars, nulla diſciplina, nullũ deniq; ſcientiarum, aut hiſtoriarũ genus, quod numeris fideliter, & rectè compræhendi, explicarique non poſſit. Sanè in toto hoc vitæ Chriſti Redemptoris curriculo nulla alia maior ſe ſe mihi obtulit difficultas, quàm temporis, atque ocij ad ſcribendum. Quamuis enim, præter Euangeliſtas, plurimi ſint Sancti Patres, ac etiam non pauci Catholici ſcriptores, ex quibus infinita propemodum fuerunt excerpenda, vt ſingula Redem-

ptionis

ptionis humanę myſteria ad amuſſim narrarem; tamen, quia, omni abiecta pertinacia, ex vnoquoq; quod probabilius, ac magis pium videretur, ſtatui mihi deſumendum, idcirco in nullos vnquam incidi alicuius difficultatis ſcopulos, vnde vel non poſſem exire, vel ſaltem incœptus curſus mihi poſſet retardari. Verùm enimuerò, etſi mihi dubium non eſt, quin omnes hunc meum laborem ſint æquo, bonoq; animo accepturi, tamen, quia ſemper ita comparatum fuit, vt, quod aliquam ſaperet virtutis opinionem, id difficultatem ad ſui ipſius comprobationem præſeferret maiorem, ideo te, Beatiſs. ac Sanctiſs. Pater, huius meę Soteridis patronum perpetuum, tutorem fideliſsimum, ac defenſorem inuictum, & inſuperabilem eligo, & conſtituo. Tu enim non ſolùm propter Pontificiam auctoritatem, qua eiuſdem Chriſti Redemptoris noſtri, cuius ego plurimas res geſtas, & actiones conatus ſum in mea Soteride poetico ſtylo complecti, vices ſuſtines in terris, ac propterea Operis de Chriſto Redemptore protectio ad ſupremum eiuſdem Chriſti Redemptoris Vicarium non incongruè ſpectare videtur, ſed etiam propter peritiam incomparabilem, ac immenſam pietatem, qua abſque vllo diſcrimine tu pręter cœteros mirum in modum præfulges, in primis viſus es mihi ad hoc vnum eiuſdem Soteridis meæ mite patrocinium pijs precibus, ac ſupplicibus votis aduocandus, nè aliqua vis tempeſtatis,

Digitized by Google

aut aduerſæ fortunę hunc meum laborem, vnà cum ſuo theſauro, tanquam nauiculam cum ſuis mercibus, vel fluctibus opprimat, vel ſumma cum difficultate in omnium hominum approbationem, tanquam in portum, vix tandem ſinat peruenire. Atque hoc ſi cuipiam alij eſſet difficillimum, tibi certè & eſt, & debet eſſe facillimum; tu enim cæterorum Pontificum omnium, qui hactenus fuerunt, fœlicisſimus ſinè vlla controuerſia es. Nam quis vnquam tam breui Pontificatus ſui curriculo tot, ac tanta, tamq; ampla fecit, aut excogitauit? Sanè remp. Chriſtianam adminiſtrare, ſaluam ac incolumem tueri, omnium populorum, & gentium ſaluti abſque vlla intermiſsione conſulere, maximũ eſt; ſed ditionem augere, imperium propagare, reges, ac populos deperditos recuperare, diſiunctiſsimos hominum animos reconciliare, ſanctis etiam aris, & cœlo, qui olim mortales fuerunt, aſcribere, omniũ certè ſuperat credulitatem, omnem vincit expectationem, omnium deniq; mentes, & intellectus ſummo replet ſtupore, incredibili afficit admiratione. Tanta autem fœlicitas non aliunde, niſi ex ſumma prudentia, ac immenſiſſima pietate ortum ducit, ita enim fœlix es, quia maximè prudens, ac ſummopere pius es. Nam ex prudentia, quæ rerum anteceſſiones non ignorat, præſentia intelligit, futura inueſtigat, oritur fœlicitas, quæ eſt operatio animi ſecundùm virtutem; ex pietate verò, quæ non ſolùm

Dei

Dei Opt. Max. notionem homini inſert, ſed etiam optimam animi habitudinem circa eos, quibus gubernandis, recteq; conſeruandis præpoſiti ſumus, illud fœlicitas recipit incrementum, vt perfectam pariat vitam, ac omnibus ex partibus abſolutam. Initio tui Pontificatus ex ſumma rerum omnium caritate, qua non ſolùm Italia tota, ſed etiam vniuerſus terrarum orbis, vt cum maximè, premebatur, tanta repentè vilitas cum frumenti, & frugum, tum etiam cœterarum rerum omnium, quæ ad victum pertinent, coorta fuit, vt te Pontificem è cœlo demiſſum omnes prædicarent, ac intentis oculis admirarentur. Imò, vt magis Deum benedictum humanum genus haberet propitium cum ad ſalutem animarum, tum corporum, vno Hyacyntho perpetuo interceſſore numerum beatorum nobis fecisti ampliorem. Recepiſti in gremium Henricum Borbonium, ac Regem Galliarum conſtituiſti; quæ actio quantæ fuerit vtilitatis reip. Chriſtianæ, nemo eſt, qui neſciat. Per te recuperata eſt optima Pannoniꝗ pars ab impio Turcarum Tyranno, tu enim non ſolùm conſilium dediſti gerendi belli, ſed etiam milites, ſtipendia, commeatum, ac vnum nepotem tuũ Ioannem Franciſcum Aldobrandinum, Illuſtriſsimum, ac Excellentiſsimum Principem, & Ducem fortiſsimum, ac totius Eccleſiaſtici Dominij generalem moderatorem, immiſiſti; cuius ductu hoſtes ſunt contriti, ſuperati exercitus, ciuitates expugnatæ,

tæ,

tæ, recuperatæ arces, & vniuerſa penè regio impij Thracis tyrannide liberata. Tu quoque Ferrariam, vrbem ferè auream, ac omni opulentiæ genere affluentem, vnà cum plurimis oppidis, & Caſtellis, non ſinè gloria incredibili, ac ſumma tui ipſius commendatione recuperaſti. Tu Philippum Secundum Regem Catholicum, cuius obitum nunc luget vniuerſus mundus, cum Henrico Quarto Rege Chriſtianiſsimo arctiſsimo amicitiæ, & pacis vinculo coniunxiſti. Atque omnium Principum Chriſtianorum voluntates, & animos omni adhibita opera, omni ſuſcepto labore non tam conſeruaſti concordes, quàm conatus es ſemper, ſi quę diſſentirent, & componere, & coniungere, vt fœdus perpetuum, amicitia, & ſocietas, nullo vnquam tempore deperitura, ab omnibus inter ſe contraheretur. Quamobrem nunquam eſt concurſum ad arma; nullæ ſunt auditæ diſcordiæ, nulli tumultus, ſed quietè, ac pacifice ſemper ad hanc vſque diem ſe habuerũt. Tu denique annum Iubilei milleſimum, ac ſexcenteſimum, qui decimus à Bonifatio VIII. numeratur, tanta prudentia, tantoq; apparatu celebraſti, vt quamuis ex toto terrarum orbe maximus Romam fuerit & gentium, & populorum concurſus, tamen non annona vnquam venierit carius, non locorum vllæ extiterint anguſtiæ, non contentiones inter aliquos ſint exortæ; ſed ſumma ſemper fuit commeatus vilitas, copia rerum, ac locorum, & inter omnes

admi-

admirabilis pax, maxima concordia, & præcipuus quidam, ac penitus inuſitatus amor, & beneuolentia. Certatum ſolùm eſt de Iubileo ritè, & rectè ſuſcipiendo; vnde ſumma in omnibus erat humilitas, extenuatio, ſui ipſorum macerationes, peregrinationes, viſitationes frequentiſſimę, & caritas omni ſuccenſo igne ardentior. Tibi, tibi inquam, hæc omnia referri debent accepta; ex te enim vno hæc omnia ediſcuntur; ex te & obſeruata, & deſumpta ſunt per imitationem. Vnde verum eſt, quòd quales Principes fuerint in rep. tales etiam ſolent eſſe ciues; omnes enim ſe in Principis mores, tanquam in vnicum exemplar, libentiſsimè conformant. Hæc autem ſingula, & multò plura, licet non ea grauitate, qua debuiſſent, vt tamen fieri potuit, à me relata, explicataq; ſunt Soteridis meæ libro Decimo. Neque tot, ac tanta, quæ non ſolùm narrando, ſed nec etiam cogitando â me vnquam compræhendi poſſent, peragere potuiſſes, niſi tibi excellentiori modò, quàm alijs, duæ illæ præclariſsimæ virtutes conceſſę, elargitęq; fuiſſent. Tantus igitur es, tamq; ſingularis, & admirabilis Pontifex, & Pater, vt à nullo capi, aut complecti animo poſsis: propterea tibi perpetuos Pontificatus annos omnes auſpicantur, nè qua tantę fœlicitatis, cuius te auctore vniuerſum genus humanum vberrimam nunc colligit meſſem, fiat immutatio. Vnde non immeritò quò maior, quò venerabilior es, Beatiſs. Pater, eò etiam ſpe-

ro

Digitized by Google

Beatiſſimo, ac Sanctiſſ. D.N.D.

CLENENTI VIII. PONT. OPT. MAX.

Supremo Dei Redemptoris Vicario, ac totius orbis terrarum Patri Clementiſſimo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sebaſtianus Maccius Durantinus fœlicitatem.

SOteridem, totius Chriſti Redẽptoris vitæ quaſi compendiarium opus, multa à me induſtria elaboratũ, ac plurimis perfectũ elucubrationibus, tibi, Beatiſſ. ac Sanctiſſ. Pater, poſt humillimum ſanctiſsimorũ pedum oſculũ, dedico, & conſacro. Res profectò tanti eſt momenti, vt maioris nulla alia poſſit excogitari. ita tamẽ clara, & perſpicua, vt pio, Chriſtianoq; ſcriptori, licet immenſum laborem, tamen difficultatem haud aliquã poſſit inferre. Quamobrẽ me ope-

a 2 ræpre-

ræpretium facturum ſemper ratus ſum, ſi, poſt exantlatos in cœteris diſciplinis, & ſcientijs aliquos labores, & vigilias, Euangelicæ hiſtoriæ, ac lectioni Sanctorum Patrum me ita traderem, vt ita viuendo aliquando tandem & mihi, & cęteris prodeſſe poſſem; vera enim philoſophia Chriſtus eſt, in quo, vt inquit Apoſtolus, ſunt omnes theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei. Ea autem potiſsimùm obiecta eſt mihi ſcribendi ratio, quæ propter difficultatem per quā paucis familiaris eſt. Qui etiam eam complexi ſunt, qui pauci reperiuntur, vel ſacram hiſtoriam ſcribendo non attigerunt, vel tactam, imperfectā quodammodo, ac omnibus ex partibus minimè abſolutam reliquerunt. Sed profectò ita ſe reus habet, vt nulla ſit ars, nulla diſciplina, nullū deniq; ſcientiarum, aut hiſtoriarū genus, quod numeris fideliter, & rectè comprahendi, explicarique non poſſit. Sanè in toto hoc vitæ Chriſti Redemptoris curriculo nulla alia maior ſe ſe mihi obtulit difficultas, quàm temporis, atque ocij ad ſcribendum. Quamuis enim, præter Euangeliſtas, plurimi ſint Sancti Patres, ac etiam non pauci Catholici ſcriptores, ex quibus infinita propemodum fuerunt excerpenda, vt ſingula Redem

ptionis

ptionis humanę myſteria ad amuſſim narrarem? tamen, quia, omni abiecta pertinacia, ex vnoquoq; quod probabilius, ac magis pium videretur, ſtatui mihi deſumendum, idcirco in nullos vnquam incidi alicuius difficultatis ſcopulos, vnde vel non poſſem exire, vel ſaltem incœptus curſus mihi poſſet retardari. Verùm enimuerò, etſi mihi dubium non eſt, quin omnes hunc meum laborem ſint æquo, bonoq; animo accepturi, tamen, quia ſemper ita comparatum fuit, vt, quod aliquam ſaperet virtutis opinionem, id difficultatem ad ſui ipſius comprobationem præſeferret maiorem, ideo te, Beatiſs. ac Sanctiſs. Pater, huius meę Soteridis patronum perpetuum, tutorem fideliſsimum, ac defenſorem inuictum, & inſuperabilem eligo, & conſtituo. Tu enim non ſolùm propter Pontificiam auctoritatem, qua eiuſdem Chriſti Redemptoris noſtri, cuius ego plurimas res geſtas, & actiones conatus ſum in mea Soteride poetico ſtylo complecti, vices ſuſtines in terris, ac propterea Operis de Chriſto Redemptore protectio ad ſupremum eiuſdem Chriſti Redemptoris Vicarium non incongruè ſpectare videtur, ſed etiam propter peritiam incomparabilem, ac immenſam pietatem, qua abſque vllo diſcrimine tu prętet cœteros mirum in modum præfulges, in primis viſus es mihi ad hoc vnum eiuſdem Soteridis meæ mite patrocinium pijs precibus, ac ſupplicibus votis aduocandus, nè aliqua vis tempeſtatis,

ræpretium facturum ſemper ratus ſum, ſi, poſt exantlatos in cœteris diſciplinis, & ſcientijs aliquos labores, & vigilias, Euangelicæ hiſtoriæ, ac lectioni Sanctorum Patrum me ita traderem, vt ita viuendo aliquando tandem & mihi, & cęteris prodeſſe poſſem; vera enim philoſophia Chriſtus eſt, in quo, vt inquit Apoſtolus, ſunt omnes theſauri ſcientiæ, & ſapientiæ Dei. Ea autem potiſsimùm obiecta eſt mihi ſcribendi ratio, quæ propter difficultatem per quā paucis familiaris eſt. Qui etiam eam complexi ſunt, qui pauci reperiuntur, vel ſacram hiſtoriam ſcribendo non attigerunt, vel tactam, imperfectā quodammodo, ac omnibus ex partibus minimè abſolutam reliquerunt. Sed profectò ita ſe res habet, vt nulla ſit ars, nulla diſciplina, nullū deniq; ſcientiarum, aut hiſtoriarū genus, quod numeris fideliter, & rectè comprehendi, explicarique non poſsit. Sanè in toto hoc vitæ Chriſti Redemptoris curriculo nulla alia maior ſe ſe mihi obtulit difficultas, quàm temporis, atque ocij ad ſcribendum. Quamuis enim, præter Euangeliſtas, plurimi ſint Sancti Patres, ac etiam non pauci Catholici ſcriptores, ex quibus infinita propemodum fuerunt excerpenda, vt ſingula Redem

ptionis

ptionis humanę myſteria ad amuſſim narrarem; tamen, quia, omni abiecta pertinacia, ex vnoquoq; quod probabilius, ac magis pium videretur, ſtatui mihi deſumendum, idcirco in nullos vnquam incidi alicuius difficultatis ſcopulos, vnde vel non poſſem exire, vel ſaltem inceptus curſus mihi poſſet retardari. Verùm enimuerò, etſi mihi dubium non eſt, quin omnes hunc meum laborem ſint æquo, bonoq; animo accepturi, tamen, quia ſemper ita comparatum fuit, vt, quod aliquam ſaperet virtutis opinionem, id difficultatem ad ſui ipſius comprobationem præſeferret maiorem, ideo te, Beatiſs. ac Sanctiſs. Pater, huius meę Soteridis patronum perpetuum, tutorem fideliſsimum, ac defenſorem inuictum, & inſuperabilem eligo, & conſtituo. Tu enim non ſolùm propter Pontificiam auctoritatem, qua eiuſdem Chriſti Redemptoris noſtri, cuius ego plurimas res geſtas, & actiones conatus ſum in mea Soteride poetico ſtylo complecti, vices ſuſtines in terris, ac propterea Operis de Chriſto Redemptore protectio ad ſupremum eiuſdem Chriſti Redemptoris Vicarium non incongruè ſpectare videtur, ſed etiam propter peritiam incomparabilem, ac immenſam pietatem, qua abſque vllo diſcrimine tu pręter cœteros mirum in modum præfulges, in primis viſus es mihi ad hoc vnum eiuſdem Soteridis meæ mite patrocinium pijs precibus, ac ſupplicibus votis aduocandus, ne aliqua vis tempeſtatis,

aut aduerſæ fortunę hunc meum laborem, vnà cum ſuo theſauro, tanquam nauiculam cum ſuis mercibus, vel fluctibus opprimat, vel ſumma cum difficultate in omnium hominum approbationem, tanquam in portum, vix tandem ſinat peruenire. Atque hoc ſi cuipiam alij eſſet difficillimum, tibi certè & eſt, & debet eſſe facillimum; tu enim cœterorum Pontificum omnium, qui hactenus fuerunt, fœliciſsimus ſinè vlla controuerſia es. Nam quis vnquam tam breui Pontificatus ſui curriculo tot, ac tanta, tamq; ampla fecit, aut excogitauit? Sanè remp. Chriſtianam adminiſtrare, ſaluam ac incolumem tueri, omnium populorum, & gentium ſaluti abſque vlla intermiſsione conſulere, maximũ eſt; ſed ditionem augere, imperium propagare, reges, ac populos deperditos recuperare, diſiunctiſsimos hominum animos reconciliare, ſanctis etiam aris, & cœlo, qui olim mortales fuerunt, aſcribere, omniũ certè ſuperat credulitatem, omnem vincit expectationem, omnium deniq; mentes, & intellectus ſummo replet ſtupore, incredibili afficit admiratione. Tanta autem fœlicitas non aliunde, niſi ex ſumma prudentia, ac immenſiſſima pietate ortum ducit, ita enim fœlix es, quia maximè prudens, ac ſummopere pius es. Nam ex prudentia, quæ rerum anteceſſiones non ignorat, præſentia intelligit, futura inueſtigat, oritur fœlicitas, quæ eſt operatio animi ſecundùm virtutem; ex pietate verò, quæ non ſolùm

Dei

Dei Opt. Max. notionem homini infert, ſed etiam optimam animi habitudinem circa eos, quibus gubernandis, recteq; conſeruandis præpoſiti ſumus, illud fœlicitas recipit incrementum, vt perfectam pariat vitam, ac omnibus ex partibus abſolutam. Initio tui Pontificatus ex ſumma rerum omnium caritate, qua non ſolùm Italia tota, ſed etiam vniuerſus terrarum orbis, vt cum maximè, premebatur, tanta repentè vilitas cum frumenti, & frugum, tum etiam cœterarum rerum omnium, quæ ad victum pertinent, coorta fuit, vt te Pontificem è cœlo demiſſum omnes prædicarent, ac intentis oculis admirarentur. Imò, vt magis Deum benedictum humanum genus haberet propitium cum ad ſalutem animarum, tum corporum, vno Hyacyntho perpetuo interceſſore numerum beatorum nobis feciſti ampliorem. Recepiſti in gremium Henricum Borbonium, ac Regem Galliarum conſtituiſti; quæ actio quantæ fuerit vtilitatis reip. Chriſtianæ, nemo eſt, qui neſciat. Per te recuperata eſt optima Pannonię pars ab impio Turcarum Tyranno, tu enim non ſolùm conſilium dediſti gerendi belli, ſed etiam milites, ſtipendia, commeatum, ac vnum nepotem tuũ Ioannem Franciſcum Aldobrandinum, Illuſtriſsimum, ac Excellentiſsimum Principem, & Ducem fortiſsimum, ac totius Eccleſiaſtici Dominij generalem moderatorem, immiſiſti; cuius ductu hoſtes ſunt contriti, ſuperati exercitus, ciuitates expugna-

tæ, recuperatæ arces, & vniuerſa penè regio impij Thracis tyrannide liberata. Tu quoque Ferrariam, vrbem ferè auream, ac omni opulentiæ genere affluentem, vnà cum plurimis oppidis, & Caſtellis, non ſinè gloria incredibili, ac ſumma tui ipſius commendatione recuperaſti. Tu Philippum Secundum Regem Catholicum, cuius obitum nunc luget vniuerſus mundus, cum Henrico Quarto Rege Chriſtianiſsimo arctiſsimo amicitiæ, & pacis vinculo coniunxiſti. Atque omnium Principum Chriſtianorum voluntates, & animos omni adhibita opera, omni ſuſcepto labore non tam conſeruaſti concordes, quàm conatus es ſemper, ſi quę diſſentirent, & componere, & coniungere, vt fœdus perpetuum, amicitia, & ſocietas, nullo vnquam tempore deperitura, ab omnibus inter ſe contraheretur. Quamobrem nunquam eſt concurſum ad arma; nullæ ſunt auditæ diſcordiæ, nulli tumultus, ſed quietè, ac pacifice ſemper ad hanc vſque diem ſe habuerũt. Tu denique annum Iubilei milleſimum, ac ſexcenteſimum, qui decimus à Bonifatio VIII. numeratur, tanta prudentia, tantoq; apparatu celebraſti, vt quamuis ex toto terrarum orbe maximus Romam fuerit & gentium, & populorum concurſus, tamen non annona vnquam venierit carius, non locorum vllæ extiterint anguſtiæ, non contentiones inter aliquos ſint exortæ; ſed ſumma ſemper fuit commeatus vilitas, copia rerum, ac locorum, & inter omnes

admi-

admirabilis pax, maxima concordia, & præcipuus quidam, ac penitus inuſitatus amor, & beneuolentia. Certatum ſolùm eſt de Iubileo ritè, & rectè ſuſcipiendo; vnde ſumma in omnibus erat humilitas, extenuatio, ſui ipſorum macerationes, peregrinationes, viſitationes frequentiſſimę, & caritas omni ſuccenſo igne ardentior. Tibi, tibi inquam, hæc omnia referri debent accepta; ex te enim vno hæc omnia ediſcuntur; ex te & obſeruata, & deſumpta ſunt per imitationem. Vnde verum eſt, quòd quales Principes fuerint in rep. tales etiam ſolent eſſe ciues; omnes enim ſe in Principis mores, tanquam in vnicum exemplar, libentiſsimè conformant. Hæc autem ſingula, & multò plura, licet non ea grauitate, qua debuiſſent, vt tamen fieri potuit, à me relata, explicataq; ſunt Soteridis meæ libro Decimo. Neque tot, ac tanta, quæ non ſolùm narrando, ſed nec etiam cogitando à me vnquam compræhendi poſſent, peragere potuiſſes, niſi tibi excellentiori modò, quàm alijs, duæ illæ præclariſsimæ virtutes conceſſę, elargitęq; fuiſſent. Tantus igitur es, tamq; ſingularis, & admirabilis Pontifex, & Pater, vt à nullo capi, aut complecti animo poſsis: propterea tibi perpetuos Pontificatus annos omnes auſpicantur, nè qua tantę fœlicitatis, cuius te auctore vniuerſum genus humanum vberrimam nunc colligit meſſem, fiat immutatio. Vnde non immeritò quò maior, quò venerabilior es, Beatiſs. Pater, eò etiam ſpe-

Digitized by Google

ro te benigniorem futurum erga hunc meum laborem, qui totus, & illuſtrari, & decorari exoptat tuo ampliſsimo, & Sanctiſsimo nomine. Atque hoc ſi mihi contigerit, veluti pro tua diuina pietate mihi euenturum confido, ſummum fœlicitatis cumulum mihi prorſus videbor conſecutus; fiet enim interdum, vt Soteridem meam, tuo nomine inſignitam, pij, ac periti homines ita commẽdent, vt etiam Deum ipſum Redemptorem non obliuiſcantur pro animæ, & corporis mei ſalute ſuppliciter implorare quod beneficium erit mihi tam amplum, quàm quod ampliſsimum. Hęc ſunt, Beatiſs. Pater, quę mihi in præſentia ſunt dicenda; ac ſi nimis multus fui, concede veniam, & te conſerua incolumem, vt citò, quod non dubito propediem euenturum, ſub te Paſtore clementiſs. vnum totius orbis terrarum fiat Ouile. Datum Durante Calendis Ianuarij.

M D CI.

Digitized by Google

AD
Beatiſsimum, ac Sanctiſsimum D. N.
Dominum Clementem VIII.
Pont. Opt. Max. Dei
Vicarium
Sebaſtiani Macij Durantini
Octaſticum.

THESAVRVM humani generis, Sanctiſsime Paſtor,
Accipe, quem genibus flexis, manibusq; ſupinis
Do tibi, & excelſum Numen proſtratus adoro.
Pertenueis, Paſtor, muſas, humilemq; poetam
Nè modò deſpicias, animum ſed reſpice magnum.
His etenim numeris, vnde omnis fabula Vatum
Prorſus abeſt, noſtræ primordia vera ſalutis
Monſtrantur, Clemensq; pios regit altus honores.

Digitized by Google

SERENISSIMO

FRANCISCOMARIAE VRBINATIVM DVCI VI. &c.

SEBASTIANVS MACCIVS DVRANTINVS FOELICITATEM.

SI res precioſsimæ illi potiſsimùm debentur, qui eas gratas, caraſq; ita ſit habiturus, vt imis penetralibus reconditas non expromat, niſi in vtilitatem, & commodum aliorum, ea profectò tui ipſius, Sereniſs. Princeps, pietas eſt, vt Redemptionis humanæ theſaurum, quem ego, quo potui ſtylo, conatus ſum præter aliorum conſuetudinem hominibus ponere antè oculos, vbi illi à ſupremo Chriſti Vicario, Clemente VIII. Pont. Max. ſacratiſsimis manibus benedictio impertita fuit, tibi vni deferam, ac nomini tuo conſacrem, quò diutius vigeat inter homines, ac nulla detractione minuatur. Nam tu his temporibus religionis Chriſtianæ, &

Pon-

*Pontificia dignitatis firmiſsimum es præſidium, ac propu-
gnaculum, nec non verum, ac ſyncerum lumen, & decus.
Proinde non mirum eſt, ſi ſumma prudentia populos tuos,
tibi et fidiſsimos, et addictiſsimos, gubernas, & pietate pro
pè diuina protegis, ac tueris, ex religionis enim Chriſtia-
næ obſeruantia ſumma ſemper emanauit fœlicitas, & ſplen
dor vnà cum perpetuo rerum, & bonorum omnium incre-
mento. His accedit, quòd cum tu ſcientiarum; diſciplina-
rumq; omniũ perpetuus ſis patronus, ac defenſor non ſolùm
propter Sereniſsimæ familiæ tuæ inueteratiſsimam nobili-
tatem, quippe quæ priſcis etiam temporibus, dum pietas
Chriſtiana nondum innotuiſſet, dominatum, ac regiam ad-
miniſtrationem in Italia obtinebat, ſed etiam propter ad-
mirabilem eruditionem, ac ſingularem doctrinarum cogni-
tionem, quam tibi in omnium literarum facultatibus mul-
tis ab hinc annis comparaſti, dum principes Philoſophica-
rum, ac Theologicarum rerum profeſſores ex tota Italia
tibi ipſi ad inſtitutionem aſciuiſti, non iniuria ſed tuo meri-
to Soteris mea, quæ humanæ Redemptionis myſteria poeti-
cis numeris explicata, continet, quæ certè ſcientia, & cogni
tio eſt cæterarum omnium præſtantiſsima, tibi vni & da-
ri, & conſignari, & conſecrari debet. Nec exiſtimo has
meas vigilias ita eſſe exiles, vt non poſsint Bibliothecæ tuæ
vel Vrbinati, vel Piſaurenſi commendari, illæ enim, vt cle
mentiſsimæ meorum probatiſsimorum magiſtræ, ac regiæ
Principis optimi miniſtræ ſubdito fideliſsimo, ac veræ fæ-
licitatis inſtitutionẽ vd Principem ipſum deferenti, quam-
uis rudi linteolo eam inuoluerit, ad tum libentiſsimis ani-*

mis

mis pateſacient. Si veteri Bibliothecæ Vrbinati parùm tibi videbitur conuenire propter recentem Operis habitum, ac formam, commendabis conſeruandam Bibliothecæ Piſaurenſi, quæ, vt recentior eſt, ita etiam humanior, ac benignior erga me exiſtet. Scio tamẽ vtraſque ſimul coniunctas humanitate, ac eruditione, & elegantia longè ſuperare Gordiani Imperatoris, & regum Aegyptiorum Bibliothecas; nam præter alia librorum volumina, quorum in ijs ipſis feſtiuiſſimam habes copiam, innumerabilem librorum Theologicorum ſuppellectilẽ cumulaſti, atque in dies magis ex vltimis terrarũ partibus alios curas aduehi, vt nulla ſit ſcientia, nulla ars, nulla diſciplina, ſiue facultas litterarum, quæ ſuam ibi non habeat Bibliothecam. Ego autem, licet ſciam te hanc meam Soteridem hilari fronte excepturum propter feruentiſſimum religionis Chriſtianæ ſtudium, cui ita es conſecratus, vt bene, beateq; viuas, tamẽ facere non poſſũ, quin eam ipſam tibi ſtudioſiſſimè commendem: poetæ enim, vt inquit Ariſtoteles, amant poemata ſua, tanquam filios. Adde etiam, quòd immenſiſſimus à me ſuſceptus, ac ſublatus eſt labor, non tam vt ex Redemptione humana poema conficerem, contra opinionem nonnullorum, qui obſtinatè aſſeuerabant non poſſe poemata confici, niſi ex fabuloſis narrationibus, quàm vt ardentiſsimam Chriſti Redemptoris caritatem erga genus humanum explicarem. Nam ſi margaritæ, & vniones non propterea contemnuntur, quod auro nõ perfecti ponderis, ac excellentiæ ſint alligati, ita etiam hæ meæ vigiliæ ſi flocci faciendæ ſunt, quod ornatus ſit inanis, carmen exile ſpiritus depreſſus, vel prorſus alia deſint, quæ

procul-

proculdubio tanto negotio fuiſſent neceſſaria, ſaltem excipiantur, quod eccellentiſsima Redemptionis humanæ continent myſteria. Si præterea fructus aliqui cum ſuaues ſint, libentiſsimè excipiuntur, nec propterea negligũtur, quòd ex turpi arbore proditi ſint, ita etiam tu, Princeps Sereniſſ. paruitatẽ auctoris haud tibi pones antè oculos, ſed Redemptionis tantùm humanæ opus percurrendum tibi perſuadebis. Atque ita fiet, vt meus hic labor tuo nomine inſignitus audeat etiam prodire in literatorum omnium conſpectũ; nec erubeſcet Principum ora intueri, vt coram omnibus Redemptionem humanam nouo, ſed vtili indumento veſtitam diuulget. Viue diutiſsimè, ac fœliciſsimè, vt plures literarum ætates tam glorioſo, tamque neceſſario Principe, & frui, & cohoneſtari ſplendiſsimè, ac luculentiſsimè poſsint.

Digitized by Google

Ad Sereniſsimum

FRANCISCVM MARIAM Vrbinatim Ducem VI.

Sebaſtiani Maccij Durantini Octaſticum.

HVmanum Chriſti ex ortum & mortale redemptum
Morte genus toti monſtramus carmine mundo.
Magnanime ò Princeps, genus alto à Robore cretum.
Hæc tibi deuoto nunc pectore Maccius affert
Munera;& excipias, ſupplex rogat: inter & altas
Magni animi curas,petit,in penetralibus abdas.
Nec tamen hęc parui facias, quòd nobile deſit
Ornamentũ;intus ſunt munera,frange,videbis.

Digitized by Google

FRATER PAVLLVS LVCHINIVS PISAVRENSIS

AVGVSTINIANVS SACRÆ Theologiæ professor.

SEBASTIANO MACCIO DVRANTINO S.P.D.

REMITTO ad te Soteridem tuam, Macci mi ſuauiſſime; atque ita remitto, vt aliquando tandem abſque longo temporis interuallo typis impreſſam abſte ipſo dono recipiam, ſecus enim non permiſiſſem ex mea bibliotheca exire, quin exemplum deſumpſiſſem. Dedi autem Iulio Maccio, fratri tuo, viro mihi coniunctiſſimo cum propter egregios hominis mores, tum etiam propter locorum propinquitatem; cellula enim, vbi ego extra moenia meę patrię ſoleo ſolitudinis, ac ſtudiorum meorum gratia immorari, haud procul eſt à Candelaria, vbi ipſe Plebis Sancti Stephani Archipresbiteratum multis ab hinc annis obtinet. Commendaui etiam; ſed ille, meum ſermonem interpellans, pollicitus eſt ſe

Digitized by Google

hominem certum ad te miſſurum cum Soteride; ſimul oſtendit eam ſibi non minori curę eſſe, quàm tibi. Quapropter cum hominem probè noſſem, & cum tam ſanguine, quàm beneuolentia ſit coniunctiſsimus, non ampliùs de redditione laboraui. Quinque menſes integros eam apud me habui; ſed illi ita breues mihi viſi ſunt, vt omnes nec etiam vnus fuiſſe videantur; tantã enim voluptatem, tantamq; delectationem ex eius lectione percipiebam, vt niſi ab eodem fratre tuo fuiſſem commonitus, oblitus penitus fuiſſem eam ipſam ad te remittere. Opus profectò admirabile eſt, ac ita egregium, & diuinum, vt inter Catholicos Chriſtianæ reip. ſcriptores tu ipſe tuo merito omninò cenſeri, & numerari debeas; cuncta enim quæ ſcripſiſti, non tam ex ipſis Euangeliſtis expreſſiſti ad verbũ, quàm ex ſanctis patribus deſumpſiſti. Actio verò Chriſti Saluatoris, quæ redemptio humana eſt, ita perfectè, ac ſyncerè abs te imitatione exprimitur, vt optimum eius ipſius conſtituatur principium, ex quo prodit natura medium; ac ex hoc neceſſario conſequitur finis. Principium autem iſtius actionis abs te deducitur ab ipſa Saluatoris natiuitate. Sed, vt ea etiam referantur, quę præceſſerunt, Epiſodicè Ioannes Baptiſta cuncta recenſet. Quo autem id fiat ſpiritu, qua grauitate, quaque maieſtate, & gratia, ſcio meliora ingenia conſideratura, atque etiam adductura in literatorum omnium admirationem. Nodi verò connexionem, ac eiuſdem diſſolutionem nũquam deſino mirari. Epiſodia ita cohærent cum ipſa actione primaria, vt nullum poſſit amoueri, quin tota actio collabefiat. Illud de Innocentibus quàm eſt nobile? quàm varium de Aegyptijs ſimulachris? quàm grauis Ioannis Baptiſtæ oratio? Prædicatio verò Chriſti omninò eſt admirabilis. Et quod de futuro Dei Iudicio, ac de raptu Ioannis dicitur cum ipſo Militantis Eccleſiæ progreſſu vſque ad noſtra tempora, omnem ſuperat humani intellectus appræhenſionem. Ita quoque patheticè deſcribitur Chriſti Crucifixio, vt corda etiã lapidea, ac ferrea audiendo frangerentur. Reſurrectio verò, aſcenſus in cœlum, ac miſſio Spiritus Sancti ſumma cum dignitate, magnificentia, ac grauitate narrata, explicataque ſunt. Similitudines mihi ſtuporem pepererunt; ſunt.n. graues, ſunt factę cũ decoro, nec tendunt ad nimiam humilitatem, nec ita tolluntur, vt indigniſsima obſcuritate inuoluantur. De peripetia, ac de agnitionum generibus multa eſſent dicenda, ſed ſatis eſt confiteri eas eſſe admirabiles, ac ad vnguem obſeruatas. In eo autem vel maximè imitatus es Virgilium, quod ſingulos ſex libros priores morte alicuius præfiniſti, vt, re-

bus,

bus humanis quantum ſit fidendum, demonſtrares. Quin et iam primis ſex libris ad eiuſdem Virgilij imitationem vitæ contemplantis expreſſiſti imaginem; ſex verò poſtremis uitæ agentis ideam effinxiſti: Quid hoc admirabilius? quid grauius? quid hominum generi vtilius? Nihil etiam boni fuit apud Homerum, nihil apud Virgilium, quod tu mirifico dicendi genere non exhauſeris. Apud Lucanum quoque, & Silium Italicum multa obſeruaſti; ſed cum vidiſſes Poetas Cordubenſes neſcio quid ſonare, non multum in ijs fuiſti immoratus. Etiam apud Ouidium multa indicaſti imitatione digna; ſed penitus reſpuiſti laſciuiam. Sed quemadmodū Homerus propter plurimas inhoneſtates fuit repellendus à repub. & Virgilius non omninò probandus propter nimiam gentilitatem, ita etiam Sebaſtianus Maccius, Poeta Magnus, ac admirabilis, in omnes reſp. in omnes ciuitates, atque conuentus hominum iure ſociatorum, & vocandus & introducendus eſt, vt primùm Chriſtianæ Religionis nitor conſeruetur, ac mox probati mores, & honeſtiſsimę, ac maximè piæ actiones ab omnibus excipiantur. Poterunt etiam curare Antiſtites ciuitatum, ac rectores, & Magiſtratus, vt in ipſis gymnaſijs, vbi erudiuntur iuuenes, non Ethnici, ac gentiles Poetę ampliùs, vt antè hac propter Chriſtianorum Poetarum penuriam factum eſt, interpretentur, ſed Soteris explicetur, vt vera, ſynceraque literarum, ac morum integritas omnibus à teneris annis imbibatur. His addo, quòd tanta eſt elegantia, tantusque lepos, ac ſuauitas ſumma cum venuſtate, ac concinnitate coniuncta, quam tu ſectatus es in hoc tuo excelſiſs. Poemate, vt rectiſsima linguæ latinæ facultas, ac optima elocutio abſte vno & colligi, & haberi poſſit. Eoque maior illa eſt in tuis ſcriptis, quò magis tu Chriſtianam veritatem proprijs, ac elegantibus verbis commodiſsimè, ac facillimè explicas. Nihil præterea Grecè ignoraſti. Ex Hebraicis etiam dogmatibus multa detorſiſti in latinum ſermonem. Omnia vidiſti; omnia penetraſti, nec quicquam omiſiſti, quod tibi ad tantum opus contexendum opportunum videretur. Sanè hæc omnia ſunt admiratione digna, ſed magis, magiſque admiror, nec ſatis ſcio id percipere, quòd tu rem tantam, Opus tam egregium, & ſingulare quinque annorum ſpatio compleueris, ac perfectum & abſolutum reddideris inter plurimas, ingentiſſimasque alias occupationes, quas ſuſtines cū in negocijs familæ, ac amicorum, tum etiā in interpretatione diutina grauiſsimorum ſcriptorum. Ex quo facilè poteſt intelligi non omnium eſſe Poeticam attentare, ſed tantùm eorum, qui natura apti, idoneique ſunt ad eiuſ-

Digitized by Google

modi diuina ſtudiā. Nec minus exiſtimo Poema hoc de Chriſto Redemptore, tam egregium, tam nobile, tam diuinum, eſſe vllo modo cum quoquam alio ſiuè recentiorum, ſiuè antiquiorum Poetarum opere conferendum. Nam ſcripſit Iuuencus natione Hiſpanus quatuor Euangelia exametris verſibus, ſed maiori vſus eſt diligentia in ſeruanda rerum hiſtoria, quam in demonſtranda ingenij ſui elegantia; propterea non Poema, ſed hiſtoria numeris explicata dici poteſt; nec habet cum Poetis præter verſum quicquam commune. Aurelius Prudentius Clemens, præter alia multa, quæ ſatis commendantur, ſcripſit de Natali Domini, de geſtis, & miraculis Chriſti, de expiandis animis, de Conflictu vitiorum, ac virtutum, pleraque alia; ſed nihil horum verè Poema Heroicum appellari poteſt; carent enim ea arte, quæ potens eſt etiam hiſtoriam in Poeſim conuertere, quæque eſt vnius actionis vnica imitatio, ſuorum habens Epiſodiorum interpoſitionem. Omitto Damaſum Hiſpanum, qui fuit Pont. Max. Pontium Paullinum, Licentium Hipponenſem, Venantium, Honorium Fortunatum, Fauſtum Gallum, Sidonium Apollinarem, alioſque Poetas Chriſtianos, & venio ad Ioannem Mariam Velmantium, ad Iacobum Sannazarium, ac ad Hieronymum Vidam, qui recentiores ſunt, ac quiſque eorum de Chriſto Redemptore multa ſcripſit. Ille enim decem edidit libros, quos Chriſtiadem nominauit; alter tres libros confecit de Partu Virginis; hic verò Chriſtiadem ſex libris complexus eſt. Velmatius non tam quòd incomptus eſt in ſcribendo, ac barbariem quandā uidetur ſtudioſè ſectatus, quàm quòd multa dixit, quæ partim latentem, partim manifeſtam ſapiunt prauitatem, & deliramenta, non relegandus, ſed comburendus eſt. Sannazarius elegantiſsimus eſt, ſed Virginis Deiparæ partum duntaxat profeſſus eſt ſe explicare. Vida verò in ipſa Chriſti Crucifixione tantùm ſe occupauit. Quamobrem neq; vnum, neque alterum opus Poema re vera dici debet. In Vida etiam multa me offenderunt, ſed illud in primis; quod ipſe ſcribit de Ioſepho, Sanctiſsimæ Virginis Deiparę viro; facit enim eum ſuperſtitem aufugiſſe cum Ioanne ad Pilatum, vbi Chriſtus in horto captus fuit, ac retuliſſe Pilatum Chriſtum ipſum eſſe Dei altiſſimi filium, natum ex Virgine, conceptum de Spiritu Sancto, ac alia multa, quę de Annunciatione, & de educatione Sancti Patres tradiderunt. Quæ omnia nullo modo mihi conſona uidentur. Nam ego nunquam ſcripſiſſem hanc veritatem eo modo innotuiſſe Pilato, ac poſtmodum Præſidem ipſum ſic præcipitem fuiſſe lapſum; nec etiam viuum feciſſem Ioſephum, dum Chri-

ſtus

Digitized by Google

ſtus pateretur. Licet enim apud Cyprianum quidam auctor de Operibus Cardinalibus aſſeruerit Ioſephum poſt Domini reſurrectionem fuiſſe ſuperſtitem, & id poſtmodum uideatur aliquomodo comprobatum ad Diuo Auguſtino, nihilominus, quia poſt duodecimum Chriſti annum nulla reperitur mentio apud Euangeliſtas de Ioſepho, (omiſsis hac in parte varijs rationibus, quæ adduci poſſent) crediderunt Sancti Patres eum obijſſe diem ſuum inter duodecimum, ac trigeſimum Chriſti annum. Idcirco in rebus eiuſmodi, quæ maximi ſunt ponderis, non opinio vnius, cui ratio etiam aduerſetur, ſed communis omnium probari, & ſuſtineri debet. Velmatium reor lapſum propter omnimodam ſcientiarum, diſciplinarumque imperitiam. Vida verò inter Poetas potiùs, quàm inter Theologos verſatus, nimiam ſibi in rebus confingendis aſſumpſit licentiam. Tu verò in hoc vno maximè excellis, quòd inanes fabulas, ac deliramenta illa, quę poetæ ſibi prima duxerunt, cum tamen veræ, ſynceręque poeſi maximè aduerſentur, propter inanitatem prorſus reſpuiſti. Vnde illud in Spiritus Sancti inuocatione quàm eleganter à fabula ad veritatem cõuertiſti? Helicona mihi cœleſtis Olympi Pande libens. Sexcenta alia mihi veniunt in mentem, quæ breuitatis ergò prætereo. O te fœlicem; ò te beatum, qui non in nugis, ac ridiculis confingendis, nec in laſciuijs deſcribendis ingenium, ac tempus contriuiſti, ſed in explicando, quanto amore Chriſtus, Dei filius, humanum genus fuerit proſecutus, vt ex faucibus Orci nos omnes redimeret, ac traduceret ad ſempiternam beatitatem. Valeant, qui fabulas conſectantur, qui laſciuos canunt amores, qui pelliciunt iuuentutem in deteſtabiles libidines, quique ſuis elegis, & cantilenis ad effœminandos hominum animos maximopere incumbunt. Idcirco tu non ſolùm ſtudia commerebis omnium Chriſtianorum Principum, ac populorum, & gentium, & nationum, ſed etiam ab ipſo Deo Opt. Max. maiora, vberioraque præmia & ritè, & rectè, & meritò percipies, ut labor, & uigiliç, quas plurimas lucubrando, ac ſudando ſuſtuliſti, apud benigniſsimum, & clementiſsimum remuneratorem incaſſum profuſæ non uideantur. Volui, ut perpetuum haberes de tua Soteride voluntatis meæ teſtimonium; propterea ignoſce prolixitati mearum literarum; & me ama, ut facis, amore illo tuo ſingulari. Nec ægre feras, quòd mea manu non ſcripſerim, quoniam languor quidam uirium mihi impedimento eſt, quominus id faciam. Dictaui autem hanc epiſtolam ſedens in ſella ſub Sanctiſsimę Deiparæ imagine, cui, tu omnibus literis mihi imperas, ut ego pro tua, tuo-

Digitized by Google

rumque omnium incolumitate preces, ac uota perſoluam. Facio quidem non inuitus, faciamque dum uiuam. Vale, mi ſuauiſsime Macci, & me in dies tuorum laborum, ac ſtudiorum facies participem.

Ex Heremo Sancti Nicolai iuxta moenia Piſaurenſia.

Digitized by Google

DOCTISSIMIS, AC HVMANISSIMIS
Lectoribus
PETRVSFRANCISCVS MACCIVS
SEBASTIANI FILIVS S.P.D.

OMNIA Dei Opt. Max. opera; Doctiſsimi, ac humaniſsimi lectores, admirabilia ſunt, nec facilè à nobis compræhendi, æſtimariq; poſſunt. Quatuor tamen ſunt in primis, quæ propter celſitudinem humanum intellectum penitus exſuperant, Creatio, Gubernatio, Redemptio, & Glorificatio. Sed harum omnium laborioſiſſima prorſus, ac penitus difficilis fuit Redemptio; in cœteris enim diuinæ voluntati nihil vnquam fuit aduerſatum, ſed in ipſa Redemptione multa illi ſe ſe oppoſuerunt, Ex vna etenim parte pugnabat pec-

catum, ex altera cupiditas. Satanas etiam ita dolos, ac inſidias nectebat, vt hominem ipſum, cuius fieri deberet redemptio, accenderit aduerſus Sanctiſſimum, ac clementiſsimum Dei glorioſiſsimi decretum. Scripſerunt hoc ad fidem hiſtoriæ Sacri Euangeliſtæ. Nec defecerunt Sancti Patres cum veteris, tum nouę ætatis, qui plurimis, diuiniſſimisq; voluminibus totam hanc materiam exactiſſimè proſecuti ſunt. Sed Sebaſtianus Maccius, pater meus, idem ipſum redemptionis humanæ myſteriũ heroicis carminibus explicauit, in veriq;, ac perfecti poematis formam, & effigiem, nihil diſcedens ab ipſa veritatis integritate, quę apud eoſdem Euangeliſtas rerum ęternitati commendata eſt, redegit, vt rei tantę, qua nulla extat maior, etiam maior ineſſet grauitas, ac maieſtas immenſior. Quemadmodum enim poemata heroica propter multiplicitam ſcientiarum, ac diſciplinarum omnium Encyclopediam, ac perfecti Herois, quem conſtituunt, dignitatem, difficiliora exiſtunt, quàm quæ ſoluta oratione ſcribuntur; ita etiam nobiliſsima rerum, ac materiarum argumenta, ſi in poeſim redigantur, grauitatem acquirere, ac ſibi maieſtatem comparare videntur. Atque ita minus periclitantur, non deprauantur, non vitiantur, non corrumpuntur, nec vnquam à propria, vera ſynceraq; integritate, ac puritate alienantur. Idcirco poeticis numeris olim philoſophia tradita fuit, ſcientiæ

expli-

explicatę, ac Theologia Hominibus commonſtrata. Imò leges compoſitæ, digeſtæ reſpublicę, ac boni, & probati mores in ciuitates introducti. Religio verò, ac Dei cultus ab ipſis Poetis allatus eſt, ac hominibus conſignatus. Vnde Sacerdotes, Prophetę, ſcriptores plurimi rerum ſacrarũ poetæ extiterunt celeberrimi. Quamobrem iſtiuſmodi homines quammaximè neceſſarij ſunt in ciuitatibus; nec reſpublicæ vnquam dici poterunt benè, rectéq; inſtitutę, quas poetę vel non efformarint, vel in ijs ipſis illi non ſint magiſtri, ac pręceptores inſtitutorum. Atque hæc vna eſt ratio, propter quam Plato optimus rerump. inſtitutor, poetas tantopere commendauit. Non loquor de pſeudopoetis, rhythmiciſuè cantoribus, cuiuſmodi noſtra tot per annos vitijs delenita producit ætas, ſed de ijs, quos idem Plato moderatores appellat, ducesq; ſapientię. Et quamuis eius ſim ętatis, vt vix decimum tertium annum attigerim, tamen non ignoro Platonem ipſum ab optimè inſtituta ciuitate meliores etiam poetas, vt Homerum, & Heſiodum, aliquando reieciſſe. Verum nec eos, vt poetas expulit, nec damnauit, vt Homerum, & Heſiodũ, quos præcipuo quodam amore proſequebatur, ſed iuſſit exulare, tanquam manifeſtiſsimos religionis cõtemptores, ac nequiſsimos optimorũ morum corruptores. Deus namque non debet dehoneſtari turpiſsimis actionibus, ſed deſcribi, vti eſt. Nec

etiam

etiam animorum perturbationes ita debent hominibus tribui, vt nullus virtuti relinquatur locus. Idcirco verus poeta Dei religionem, & cultum induit, monſtrat venerationem, pietatem oſtendit, ac ſemper conatur, quantum fieri poſsit, vt homines ad Deum ipſum, tanquam ad ſummum bonum, ac rerum omnium auctorem, reducat. Perturbationes verò ita moderatur, vt humanarum actionum omnium imperium penes virtutem ponat, atque conſtituat; nec vllam facit ita vehementem, quominus, ſi in gyrum rationis veniatur, facillimè, & domari, & proſterni, & conculcari poſſit. Hanc maximè rationem ſecutus eſt pater meus, vt in explicando eminentiſsimo amoris ardore, quo Chriſtus, Dei filius, hominem beneficiorum acceptorum immemorem, ac ingrati animi vitio prorſus laborantem, complexus eſt, humanum genus magis, magisq; religionis deſiderio erga Deum ipſum, ac diuini cultus amore inflammaret. Virtutum verò viam ita aperit, vt omnia perturbationum genera penitus ſubiecerit rationi. Hæc autem omnia ita ſcripſit, vt præter naturalem propenſionem, qnam ipſe habet ad Poeſim, etiam vnuſquiſque poſsit animaduertere cum ſumma cum delectatione ſummam quoque vtilitatem coniunxiſſe, vt, qui legunt, animum efformare, & mentem recreare, & ſenſus ipſos iucundiſsima, eademq; honeſtiſsima oblectatione detinere poſſint.

ſunt: Epiſodijs etiam aptè, concinneq; appoſitis & Creationis, & Gubernationis, & glorificationis, tria alia Dei altiſsimi opera non diſiunxit ab ipſa Redemptione, vt vno, eodemq; intuitu immenſa Dei poteſtas, & admirabilis miſericordia, & ſumma prouidentiæ rectitudo cognoſcatur. Quapropter facere non poſſum, quin vos ſtudioſiſsimè adhorter ad hoc opus & laborioſiſsimum, & multiplici ſcientiarum varietate refertiſsimum, attentè, diligenterq; legendum; vt ſaltem oſtendatis vos grato animo excipere, quod ipſe promptiſsimo pectore, ac liberaliſsimis manibus vobis elargitur, vt omnibus patefaciat ſe vobis eſſe deditiſſimũ, nihilq; magis cupere, quàm vobis omnibus & rem gratam facere, & ſub veſtra tutela, ac patrocinio ſemper viuere. Si verò hanc ob cauſſam vobis minimè videbitur probandus hic labor; ſaltem legite ex ea parte, qua generis humani Redemptionem, quę primaria eſt totius poematis actio, iuxta Ariſtotelis præceptum effigiata, opus nobis tam ſalutare, proficuum, ac neceſſarium, explicare tentauit. Hęc enim propter immenſam caritatem, qua Chriſtus mortale genus fuit amplexatus, etiam ſi voluminibus infinitis eſſent compręhenſa, tamen nunquam ad ſatietatem, & explicari, & legi poſſunt. His accedit, quòd fabulę, quę veritati ſemper multum offecerunt, reiectæ ab eo, reprobatæq; omninò ſunt. Dabitis etiam illi ani-

mum

Digitized by Google

mum, vt propediem alios ingenij, & vigiliarum ſuarum fructus cum poeticè, tum hiſtoricè ſcriptos vobis eadem animi liberalitate, qua in præſentia ſoteridem, offerat deguſtandos. Et mihi hæc potiſsima erit occaſio non ſolùm inſudandi in literis perdiſcendis exemplo mei genitoris, ſed etiam aliquando animum applicandi ad grauiora ſcientiarum ſtudia, vt & mihi, & cœteris prodeſſe poſſim. Valete, & patrem, & filium vno, eodemq; veſtræ præſtantiæ, ac nobilitatis patrocinio, vt homines vobis deditiſsimos, protegite. Datum Durante.

Eiuſdem Decaſticon.

MAgnarum exorſus rerum, & cœleſtia vitæ
Munera nunc Genitor numine motus agit.
Excipe tu Antiſtes, rerum moderator, & orbis,
Atque proba; & Vati dic bona verba pio.
Tu verò Princeps, genus alto a Robore cretum,
Ingenio, & gladio dona tuere tuo.
Heroesq;, viriq; omnes, & maxima mundo
Gymnaſia, hic veſtro viuat honore pater.
His eterim ſtudijs Pietas, quam carmine tollit,
Lumina ſyderibus ſplendidiora dabit.

Digitized by Google

IN SEBASTIANI

MACCII DVRANTINI

SACRÆ THEOLOGIÆ MAGISTRI

IVRISCONSVLTI DISERTISSIMI, ac Equitis, & Comitis Palatini Soteridem.

OPVS EXIMIVM, ET SINGVLARE, AC omnibus perquàm neceſſarium.

PETRI GIBELLINI CANONICI Piſaurenſis, ac Viri vndequaque doctiſſimi Carmen.

Virgil. *Si tantùm potuit celeberrima*
Muſa Maronis,
Arma, virumq; canens, iacta-
tum fluctibus, atq;
Laomedonteae referens incen-
dia Troiae,
Verſibus vt fuerit tot ſecula viuere dignus,
Doctorum ille virûm victurus in ore Poeta,
Lucida dùm ſupero ſplendeſcent ſydera cœlo
Perpetuùm ſi viuent Vatibus edita priſcis

Tot

Digitized by Google

Tot monumenta Heroum demandata papyris:
Homerus. *Unde ſagax Ithacus notus, nota inclyta geſta*
Silius. *Romulei Ducis in cladem Carthaginis altae:*
Statius *Ogygium pariter feruens diſcordia fratrum,*
Qua ſontes miſere flagrarunt vndiq; Thebae,
Lucanus. *Bellaq; praeſtantis latum pugnata per orbem*
Caeſaris, & ſtrati Romana caede Philippi:
Maccius aeternùm Uates non viuet in aeuum,
Et ſophiae decus, & lumen, columenq; latinum,
Quem virtus multo illuſtrat precioſior auro?
Maccius, Euterpe voluit cui tradere plectrum
Auratum, Charitesq; fauent, & Suada, Decorq;
Uerius aſt animum decorant huic vnica Chriſti
Religio, alma fides, & ſpes, charitesq; ſorores,
Quae reliquae è cœlo innumerae comitantur ouantes
Ingyrum placidae, Macciq; in mente quieſcunt.
Ad ripam Uates, quam diluit vnda Metauri
Editus, & patulae recubans ſub tegmine Quercus,
Glandiferae Quercus, Diuis quae grata ſupremis,
Eſt olim viridi Muſam meditatus in Umbra,
Quae poſſet varios hominum mulcire labores,
Et reuocare animos, moeſtumq; fugare timorem.
Nunc verò à Stygia vt cuncti ſint nocte redempti,
Quos error miſeros priſci culpauerat Adae,
Is canit hoc opere, & mortem lacrymatur iniquam,
Mortẽ, inquã, infandã, cuius memor vſq; tremiſco,
Illius aeterni Regis de Uirginis aluo
Progeniti, quem procumbens agnouit humibos,
Stratum

Stratum membra ſolo ſtolidus cognouit Aſellus
Et cui poſt paullò portarunt dona Sabaei,
Iamq; puer factus biſſenis floridus annis,
Sub templi excelſo conſidens fornice, multa
Lege ſupèr rogitans obſcura arcana recluſit;
Quem Dominum Baptiſta lauat Iordanis in vnda,
Vnde ſalus aegris: Ter maxima geſta ſequuntur:
Audiuere etenim tellus, & ventus, & aether
Imperium Chriſti, caecorum abiere tenebrae
Ex oculis; ſurdorum aures patuere, loquela
Mutis clara fuit; membrorum habuere ſalutem
Aegroti firmam: conceſſum currere claudis.
Aufugit rabidus non rarò è corpore Daemon.
Pallenteis animas Soter reuocauit ab orco,
Quas iterum iuſsit mortalem degere vitam.
Poſt grauis excepit menſa Phariſaeus amica,
Et ſacris pedibus peccatrix oſcula fixit.
Occurrunt pueri ramis, & carmina promunt.
Frigore perculſus vicinae mortis in horto
Sanguinis exudat guttas: vincitur Ieſus.
Lictor ad Annam vinctū abducit, et teſtibus inſtans,
Percutit (heu) pugnis, viſu miſerabile, vultum.
Heu nudat, religatq; artus, tortisq; flagellis
Hinc, inde ingeminat plagas, corpusq; cruentat.
Tum capiti inſultat, ſpinisq; coronat acutis.
Apparet facies atro foedata cruore.
Indutum lacera demonſtrat veſte Pilatus,
Si Populi rabiem, & vices compeſcere poſsit.

At

At non bacchantes animos cruciatibus explet
Pontius, inſontem ni ad mortem damnet iniquam.
Imponunt igitur truncum, caluaria ducunt
Ad loca, Chriſtum crudeles in ſtipite figunt.
Nimirùm, lapide e duro, duroq; metallo
Stirps hominum, ſi dira necis ludibria ſiccis
Commemorant oculis, quam paſſus Rector olympi.
Perfuſum Chriſti pretioſo corpus odore
Dùm ponunt in dura exciſo rupe ſepulchro,
Ille hominum ſemper caſum miſeratus acerbum,
In quem pertraxit primorum culpa parentum,
Tartareas viſit ſedes. Erebumq; profundum
Captiuam vt turbam ſuperas reuocaret ad auras.
Aduentante Deo, variarum monſtra ferarum
Protinùs horrendis implerunt vocibus orcum;
Aſt animae aſſurgunt dextra, laeuaq; piorum,
Nec non turba Patrum deiecto lumine fata eſt,
Quòd nequeat dignas Domino perſoluere grates.
Hoſtibus afflictis, ad cœlum morte recluſum
Extemplò egreditur Victor, ſecumq; triumphans
Captiuos trahit è tenebris ad gaudia Vitae,
Perpetuùm laeti vt patria potiantur amata.
Tantus amor noſtri diuina in mente repoſitus.
Tùm matri apparet lacrymanti a morte reſurgens
Primus, & hinc alijs, quos ſummo elegit amore,
Poſtq; dies aliquot, ſocijs ſpectantibus, altas
Sublimis ſedes petit ad cœleſtia Regna,
Suſpiciunt, figuntq; oculos: ſed candida nubes

Di-

Diſcipulis aciem obtundit, priuatq; magiſtro.
E cœlo Paracletus tunc orantibus vna
Diſcipulis, datur ignitæ cum turbine linguæ;
Illi promiſſum numen venientis adorant.
Iudicium tandem extremum cantare Poeta
Horreſcit, ſed enim magnis voluentibus annis
Hoc erit, excitæ proprio de puluere gentes
Cum ſiſtent ſupremi Iudicis ante tribunal.
Qui exegit paria hæc Magno monumenta Maroni,
Quiq; bibit ſacro Andinos de fonte liquores.
Maccius iſta pio modulatus carmina ſenſu,
Gratum opus ingenijs, duroq; perennius ære,
Emeritam Aonidum laurum, viridemq; coronam
Contextam ex hederis quæ doctæ præmia frontis;
Haud poſcit Vates, ſed opem nūc flagitat vnam
E cælo, vna Dei merces ſibi ſola laborum.
Altera Calliope, quæ menti carmina fundat,
Virgineum decus eligitur, materq; Tonantis,
Pectoris affectus mouet, os ea flatibus vrget,
Signat cuncta manu, expolit, illuſtratq; canenda.
Sancte Pater, gregis è cœlo cui eſt credita ſacri
Cura: vices ſuperum geris hic Tu maxime Paſtor,
Tu procerūq; Patrumq; decus ter Maxime Clemēs,
Vatis opus tanti multo cumulabis honore;
Sic etenim ſperare decet de Principe Summo.
Quare agè, mi Macci, liuentis nulla Theonis
Tela reformides vſquam; tua carmina nanq;
Grata, volente Deo, Clementi in ſæcula viuent,

c Mul-

Multaq; percipies reliquæ tibi commoda Vitae,
Atq; tuum nomen ſemper, laudesq; manebunt.
Magnus honorabit Vatem te Feltrius Heros,
Heros, præſidium cunctis quem Vatibus ipſe
Cælicolum Pater æthereo demiſit olympo.
Magnanimus Princeps, ſummorũ à ſanguine Regũ.
Augusto maior: quo non præſtantior alter
Conſilio: ſummis qui ornat virtutibus orbem.
Is te ſecernet Populo, quernaq; corona
Tu ornatus, feries ſublimi vertice cælum.

Digitized by Google

PERILLVSTRIS, AC EXCELLENTISSIMI

Iuris Vtriuſque Conſulti

D.D. CÆSARIS ACCOROMBONI de Soteride Teſtimonium.

MACCIVS Aonios animos, monumentaq; Vatis
Andini haud dubia grauitate imitatur, & arte.
Sed tamen, vt longè ſuperant virtute Pelaſgos
Fortia facta patrum, quibus omnia fecit Olympus;
Sic quoque res geſtæ Chriſti, ſuperataq; ſæui
Tartara Luciferi, & reuocatum ex ſedibus imis
Humanum ad Superos genus Æneadumq; Ducumq;
Græcorum penitus fulgentia nomina vincunt.
Maccius haud aliter claræ virtutis Homerum
Euincit, ſuperatq; ſuum ſine more Maronem.
Heros eſt maior, factorum immenſior ordo,
Vberior grauitas, dulcis facundia nunquam

Deficiens, multusq; lepos, & gratia fandi.
Illos cæcus amor, mentitaq; numina rerum
In numeros mouere ſuos, laſciuaq; cunctis
Carmina monſtrarunt, & amorum nomina mille.
Spiritus huic Sanctus commouit numine mentem
Mæonijs tentare modis coeleſtia vitæ
Munera poſt primi facinus lethale parentis.
Mundus vt ergò illis, terrenaq; præmia dantur;
Huic ita ſunt cæli, & cælorum maximus auctor
In precium Chriſtus, rerum monumenta ſuarum.
Et tandem æthereas, cæliq; relatus ad oras
Heroas inter ſacros, interq; cateruas
Aligerum Iuuenum ſortitus vera laborum
Præmia tantorum compoſta mente fruetur.

Aliud eiuſdem.

CEDITE Romani ſcriptores, cedite Graij
Et vetera his noſtris cedite temporibus.
Non quicquā maius, non quicquā ingenius vnquam,
Quàm noſter toto Maccius orbe fuit.
Tempora nec meliora equidem, aut fœlicior ætas,
Quàm noſtra, egregium quæ peperere virum.
Laurum ergo imponat capiti, lætumq; triumphum
Maccius ad Petri mœnia victor agat.

IN SEBASTIANI
MACCII DVRANTINI
SOTERIDA

DOMINICI CONTII FLORENTINI Endecaſylabum.

*D*EFIT cur cythara mihi Camanà
Solers, tollere ad aſtra te vt valerem
Macci? at quid valeã, ſiemue qualis,
Vatum pace tamen loquar priorum.
Nil tam inſigne Maro, nihilq; Homerus,
Nil Orpheus cecinit, Linusq; vates,
Quin maius reſones tuba, lyraq;,
Tu ſalem, ac pietatem oles Poeta.
Iſte vnus meret æra nunc libellus,
Hic pertranſeat eſt neceſſe pontum,
Hunc apoſtaticæ legant cohortes,
Flaccum, ac Virgilium Magiſter ergò
A palmis iuuenum mouere cures,
Maccij impone ſacrum manu libellum,
Sic docti pueri, pijq; fient,

Quos

Digitized by Google

Quos dant ſolliciti tibi parentes.
Si quando (ò vtinam) mihi licebit
Tuis carminibus cani ſonoris
Macci, non timeam dies edaces,
Sed laudata virum per ora longè
Iàm fœlix volitabo, iàm beatus.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Primi

ARGVMENTVM.

CONIVRAT Satanas mox natum perdere CHRISTVM,
Mittit & Arctoum Solymorum ad mœnia Regis,
Suadeat vt tantum facinus. Coguntur in Aulam
Primores Solymi & tollendum funere monſtrant.
Cœleſti admonitu Ioſeph cum Virgine Sancta
Niliacas raptim puerum deducit ad oras.
At Charchorus atrox mandato Regis iniqui
Bethlemos pueros violento funere perdit.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Primus.

NVPER ego in ripis, fauſto quas rore Metaurus Moralia.
Irrigat, & Mauro conſperſit ſanguine quondam
Romulides, clarumq; dedit per ſæcula nomen,
Paſtorum curas calamo meditabar agreſti;
Inde etiam ſtudio meliori elatus, & arte, Naturalia.
Mortalis vitæ curſum, & certamina dixi:
Nunc opus haud cuiquã peraratũ, excelſa Tonantis
Facta, Deumq; cano, peperit quem regia Virgo Diuina.
Cœleſti genitore ſatum, ſub paupere tecto Propoſitio.
Vrbis Bethlemæ, cecinit prout maximus Heros
Dauidus obſcuris verborum ~~ambagibus~~ olim; Pſal'm.2.8.13 17.18.22.23 39.44.45.50 52.66.71.79 83.84.86.88
Vtq; pij Vates cœleſti numine pleni,

95. 97. 109. *Antè altos Solymis, venturum ex æthere regem*
111.117 117 *Quondam diuino monſtrarunt carmine mundo.*
129.131 144 *Heros Omnipotens primordia vera ſalutis*
149.
Iſai. c. 7. *Monſtrauit, cæcasq́ fores, tenebrasq́ reſoluit*
9. 11. 16. 32. *Obiectas animis hominum, propriumq́ nitorem*
35. 61. Iere. *Reſtituit, timidæq́ dedit ſolatia menti;*
c. 31. Baruch *Quid verũ, atque decens, quid ſancti Numinis iram*
c. 3. Daniel. *Leniat, inſenſoq́; Patri quo thure litandum,*
cap. 7. 9. 10. *Ponat vt immenſas iras, tumidosq; furores,*
Amos. c. 9. *Dum Deus humana luſtraret imagine terras,*
Michæ c. 5. *Edocuit, ſanctosq́ olim ceciniſſe prophetas*
Agge. c. 2. *Dixit, verùm illa haud cuiquam intellecta priorum.*
Multa quoque eſt tandem Solymæ crudelia gentis
Perpeſſus monumenta ſuæ, vt reſeraret Olympi
Secluſas valuas, Satana ſub Tartara miſſo,
Et ſcelus antiquum crudeli morte piaret.
Inuocatio Spitus Sancti. *Tu Numen, tù verus honos, tu Spiritus almus,*
Et nati, & genitoris amor, tu vincula rerum,
Sancte mone vatem. Sunt magna exordia, magni
Hoc incæptum animi, tantæ ſed pondera molis
Haud renuam, ſancto firmes ſi pectus anhelum
Numine, & afflatu tantas euoluere cauſſas
Poſſe dabis. Cælo quare deſcenderit alto
Vera Dei ſoboles, & ſacra Virginis aluo
Se olim condiderit, tibi plus, quàm nota, pateſcunt.
Te ſinè nil altum mens inchoat. En, age, cunctas
Rumpe moras: Helicona mihi cæleſtis Olympi
Pan-

Pande libens, ſacroq; tuum medicamine vatem
Imbue, & errorum quicquid ſupereſſe videbis,
Pelle procul, puramq; meo ſub pectore mentem
Conde, mihi, vt pateant tantarum exordia rerum,
Lætus, & optata referam ſolatia palmæ.
Tu Genitrix, tu Sponſa Dei, tu Filia tanti
Principis, haud renuas votis, precibusq; vocari. Inuocatio Sãctæ Mariæ Virginis.
Tu Sydus, tu Diua mihi, tu numen, honosq;,
Tu quoq; Virginei flos intemeratæ pudoris,
Cuiq; nouem menſes licuit geſtare potentem
Carminis auctorem, & ſacratum condere pignus
Virgineis clauſtris, nec erat dubitabile verum,
Da ſcopulos vitare omneis, vitare minaceis
Et cœli, pelagiq; iras, & inhoſpita ſaxa,
Vt tandem valeam reduci contingere cymba
Optatum lictus, portusq; intrare petitos.
Tu verò Antiſtes, mundi quem ſceptra fatigant, Inuocatio Clementis viij. Pont. Max.
Et quo nil maius, quo nil Clementius vnquam,
O CLEMENS, vatis moderare ſagaciter arteis;
Et mea præclaris conatibus ocia miſce,
Sancte Pater, vatiq; pium concede laborem.
Tu potes hoc vnum; Clementi fidimus aſtro
Nos tenues, Sydus noſtro quod contigit orbi:
Hoc etenim Antipodas, pedibus ſub vtriſq; repoſtos,
Vincimus, et mundo fuit haud Clementius aſtrum.
Da vires, da vota mihi, da verſibus auras;
Nam te vno innixa hic ſemper ſine labe manebit

Sancta Fides, ſemperq́ alto fulgore nitebit;
Et pietatis amor tanto de fonte perenneis
Sumet aquas, ſemperq́ tua virtute vigebunt.
Te duce tantarum pandam miracula rerum,
Soterisq́ Crucem, cui ſe debere fatetur
Humanum genus, & vinclis, & carcere tetro
Se ereptum agnoſcit, quo poſſum, carmine dicam,
Et referam optatum Capitolia ad alta triumphum.

Inuocatio Franciſci Mariæ Mõfeltrij à Ruere, Vrbini Ducis.

Magnanime Heroũ Pŕiceps, cui ſceptra Metaurus
Suſtinet Umbrorum, & primos Europa triumphos
Exibet vnà omnis, maudatq́ in ſæcula mundus
Aeternos annos, genus alto à ROBORE cretum.
Tu quoque cum Sancto faueas Paſtore potenti
Auxilium vati, & fælicibus annue cœptis.
Tu potes, & debes: generis nam q; alta vetuſtas,
Diues auis, atauisq́ potens, ſanctisq́ tiaris,
Tercentumq́ caput decoratum ex ordine ſceptris
Hoc ſuadent, fidei ſed honos, & maximus altæ
Religionis amor, ſuperas quo lumina Solis
Aſtra ſuper poſitus, ſeruatum oq́mnibus annis
Obſequium Crucis, & ſancti cuſtodia cultus,
Quam geris, hoc vnum complecti ex pectore cogunt.
Tu ille Heros, noſtri virtus, & gloria ſæcli,
Franciſcus Maria, haud vlli pietate ſecundus.
Tu ſpes, tu robur, tu optatum ad nobile munus
Præſidium: natura etenim, & matura voluntas
Me crebris adigunt votis expoſcere numen

Hoc

Hoc vnum, atq; operi hanc vitã implorare perennem.
Nam latè, ô Princeps, toti iam apparuit orbi,
Quàm vires, animusq; tuus, roburq; vetuſtum
Et pace, & bello valeat fœlicibus armis.
Secedant paullum curæ, quas mente volutas
Proq; tuo imperio, proq; omnibus vndiq; regnis,
Atq; animus nobis adſit, quem pondera rerum
Frangere nulla queunt aſſuetum rebus agendis,
Dum Vaticano ferimus hæc munera templo:
Sunt etenim templo, quæ animis exordia noſtris
Voluimus, addenda hæc, niſi me ſententia fallit.
His ſanctis igitur curis, ſtudiysq; benignis
Concede auxilium, & fœlicem porrige dextram,
Ædibus vt ſanctis primordia vera ſalutis,
Vexillumq; Crucis, quo non præſtantius vllum,
Roſtra ſuper ſtatuam, & Satana poſt terga relicto,
Externi reges Chriſtum reuerenter adorent.
Huc omnis chorus, huc pariter iuuenesq;, ſenesq;, Inuocatio Chriſtianorũ omnium.
Matres, atq; viri celeri contendite greſſu,
Paciferamq; ſitite Crucem, quæ lumine fauſto
Obſcuros Satanæ laqueos, tenebraſq; reſoluit.
Poſtquàm prima Parens decepta cupidine cœco
Optatos vetita decerpſit ab arbore fœtus,
Tartareus Princeps vinclis, & carcere fracto,
Protinus emiſit ſquallentia numina tabo,
Iuſsit et, vt totum vaſtarent turbine mundum;
In facinusq; agerent homines, contemnere ſummi

Urgerent mandata Dei, & cæleſtia iura.
Sæua cohors Herebi raptim, velut agmine facto,
Quà data porta, ruunt cæli melioris ad auras,
Et genus humanum regnis arcere beatis
Contendunt, raptasq; ad Tartara vertere prædas.
Et magis, atque magis ſtimulis, & verbere gentem,
Cæleſti acceptam patri, ſeducere tentant,
Et regnis inferre cauis ſub inania mundi
Imperia, & vaſto iuuat indulgere furori,
Quantùm animi, viresq; valent, diſcorsq; libido,
Et metus, & fraudes, & amor ſceleratus habendi.
Pregeniem ſedenim ventura in ſacula duci
Audierant, Ditis quondam quæ inamabile regnum
Expeteret, regemq; ferum, inſanumq; Draconem
Inuiſum ſuperis, centum vinciret ahenis
Poſt tergum nodis; famulos, gentemq; procacem
Nunquam egreſſurã, ſuperumq; ad lumen ituram,
Frænaret vinclis, & amari carceris antro.
Hinc populum latè addictum cæleſtibus oris,
Et iuraturum ſacrati in verba magiſtri
Venturum excidio Idolis, araſq; nefandas
Mox euerſurum; veteres ſic voluere Vates.
Obuerſatur adhuc animis furiale venenum
Perniciem in propriã conuerſum, et prælia quondam
Sydereos inter iuuenes pro ſede ſuprema.
Sed magis, atque magis ſtimulis ingentibus armat
Crudeleis animos, pronumq; in prælia vulgus.

Quòd

Quòd fuit in præceps cælo detruſus ab alto
Tartareus Princeps vnà cum gente ſuperba,
Incluſusq; atris ſua per diſcrimina regnis,
Perpetuum vt tenebris gerat infæliciter æuum.
His ſuper accenſus ſcelerata ſede relicta
Rex Herebi, mundum replet caligine cæca,
Euomit & rabiem, tumefactaq; pectora geſtat.
Vtq; erat impatiens iræ, tardare futuri
Aduentum regis ſupremo corde laborat,
Siq queat, tollat penitus de gente ſalutem.
Vera Dei proles, Solymis vix edita tectis, Narratio.
Signa dabat veniſſe Deum, auctoremq; ſalutis
Promiſſum toties, populi incrementa futuri;
Cum Satanas, vaſtum ſeruans ſub pectore vulnus
Hæc ſecum. Me nè incepto deſiſtere victum,
Nec poſſe è mundo Solymorum auertere regem?
Quippé vetor fatis. Certè vetor? Annè Cainus,
Nil metuens, fratrem immatura morte peremit? Gen.c.4.
An duo præterea ob raptam ſinè more ſororem Ge.c.34.
Et Leui, & Simeon, Sichimitas perdere norunt?
Nonnè viros acreis fregerunt fortibus armis, Nu.c.31.
Qui Phineum regem fuerant ad bella ſecuti?
Mille viros etiam Sampſon ſuperauit inermis; Iudicum cap. 15.
Et puer armatum gladio, clypeoq; Gigantem 1.Reg.c. 17.
Perdidit. Amnonem quoq; perdidit impiger olim 2 Reg. c. 13.
Frater Iudæus, quem flauo crine Ioabus
Robore pendentem transfodit feruidus haſta. 2 Reg.c. 18.

4. Reg. c. 19. *Aſſirias acies etiam, ſæuasq́ phalanges,*
Qui mihi nuper erat fraterno iunctus amore,
Deleuit, quamuis ſinè viribus eſſet, & armis.
Aſt ego, cui imperium eſt animarũ, vmbraq́ ſilentes,
Et Chaos, & Phlegeton, ſupera cum gente potenter
Bella tuli, regnumq́ mihi ſub inania mundi
Tartara conſtitui. Genteis habeoq́, regoq́
Innumeras. Terras, totumq́ tremoribus orbem,
Cum placet, excutio; cœloq́ inferre ruinam
Ipſe queo; & noſtris quis erit contrarius armis?
Nunc tamen impellor pauidos oſtendere vultus,
Et trepidare metu, poſtquàm Bethlemus ad auras
Miſſus adeſt. Nec pro noſtro imperio ipſe laboro,
Quòd fuat æternum, rabie ſed pectus anhelat,
Quòd genus humanum fiet ſuper æthera notum;
Et noſtras ſedes noſtro cum crimine ſemper
Semper in æternos alter prædabitur annos.
Rex Herebi hæc ſecum; & furijs exarſerat atro
Felle dolor, cunctasq́ cadit fremebundus in iras,
Dentibus infrendens, huc ora ferebat, & illuc:
Terq́, quaterq́ omnem luſtrat ſub nocte natantem
Infernam gentem; ter totum excurrit Auernum;
Seq́, ſuasq́ animas flagris plus, quàm antè, fatigat.
Mentis inops, quid agat, neſcit; nec iurgia ferre
Tanta poteſt. Animo demum hæc ſententia ſurgit.
Eſt locus extremis Herebi, & Phlegetontis in oris,
Ἀλγάψυχα. *Algopſycha vocant; luctus, curæq́, doliq́,*

Et.

Et metus, & cæca poſuere cubilia fraudes: quod eſt dolor frigoris.
Triſte ſolum, & nox ſ fœcundum, & crimine turpi,
Et pœnis, ſemperq́; vorax ſine fine barathrum.
Hic nimio elatos ſtudio feritate coercet
Pœna atrox; hic vanus honos, vecorsq; libido,
Ambitio, & cædes variæ, ſegnesq; caterua
Proditionis agunt pœnis crudelibus æuum.
Vana ſuperſtitio, & per crimina plurima fictus
Relligionis amor, ſtudijsq; tenacibus acta
Aſperitas, ſemperq; doloribus excita ſæuis
Inuidia, & cælo vitiorum alimenta prophano
Cuncta vigent, meritasq; luunt per crimina pœnas.
Hunc circum ſolido paries adamante tuetur
Septa locum, proprioq; facit molimine tutum.
Tartareus Phlegeton cingit tantam vndiq; molem,
Flammarum globos, liquefactaq; ſaxa volutat;
Cocytiq;, Stigisq; omneis ingurgitat vndas,
Fitq; locus nulla penitus ſuperabilis arte.
Hic ſurdus, ſerpensq; manet, Baraisq;, Zamisq;,
Charcamis, et Gerzis, Bacchenor, corniger Hammon,
Arctousq ferox, & Cendeboeus, & ipſe
Belzebus, atq; Eſthon, Malagurus, et Horror, et Achor
Quiq; alij duxere olim in regione ſuprema
Principe pro Satana fœdato pectore claſſeis;
Quiq; arma, & titulos, qui inſignia turpia, quiq;
Fœda miniſteria atque inſanum accendere Martem
Suſtinuere, tenent gelidis Phlegetontis in antris.

Suppli-

Supplicia, & diris cruciatibus ocia degunt.
Et pœnis pœnas adigunt, torquentur & ipſi
Mille modis, atque in ſua viſcera crimina trudunt.
Cornua ſunt fronti, capiti ſunt cornua; palmis
Sunt vngues, duris cinguntur corpora ſetis;
Flamma oculos agitat, dentes extare videntur;
Labra incana ſitu, totoq; eſt corpore pallor:
Nec ſimilis vultus, penitus nec imagine diſcors.
Ore vomunt ignem, & cæcis ſtridoribus auras,
Et fumo expplent, & miſcent omnia nocte.
Infernis viuunt tenebris, & triſtia bella,
Iræq;, inſidiæq;, & crimina noxia cordi,
Gorgoneæq; faces, & ſanguinis vltimus ardor.
Odit & ipſe pater tenebrarum, odere miniſtri
Monſtra ſui, tantum retinent feritatis in ore,
Tam ſæua eſt facies, tot habent in pectore formas.
Conſtitit hic Satanas, & poſtquàm lumine toruo
Gentis opus, moresq; feros, pœnasq; nefandas
Vidit inexpletis ſeruari viribus, vnum
Reuocat Arctoum, & ſæuis abſiſtere pœnis,
Queis laniabat atrox miſerorum pectora regum,
Qui faſtu incubuere nimis, (capit alter habenas
Supplicij in miſeras animas) iubet ocyùs atque
Fide miniſter, ait, iuſſorum Arctoe meorum:
Orbe Paleſtino, atque Aſiæ melioris in oris,
Æthiopas contra, poſitosq; ſub ignibus Indos,
Sydereis, iuxta ſeptem flumina Nili,

In

In medio terræ tractu, cœliq; meatu,
Urbs ditione viget, proauisq; potentibus altum
Erexit caput, atque vrbeis ſupereminet omneis,
Diues agri, & diues pecoris, quam condidit olim
Rex Canaæ, proprioq; Salem tunc nomine dixit;
Tempore ſed paruo Solymam dixere minores.
Hic tenet imperium Solymorũ, et ſceptra gubernat
Herodes; hominem pete, noſtraq; ſuggere iuſſa.
Dic properet natos, primæ queis munera vitæ
Bina per Autumni, atque æſtatis contigit vſus,
Perdere, & absq; metu tali pietate ſecundet
Imperium: natus namq; eſt, qui deſtruet omne
Gentis Iudææ regnum, peruertet & vrbeis.
Hunc populi regem facient, regemq; vocabit
Turba omnis, ſceptroq; hominum, regnoq; parabit
Inſidias, figet leges populo, atque refiget.
Talia dicta dedit Satanas, cum ſtringere pennas
Incipit Arctous, iam iamq; per aera ſurſum
Deuenit in Solymam, & letheo rore madentem
Comperit Herodem, atque aptiſſima tempora noctis
Iudicat, vt ſæui referat mandata Tyranni:
Confirmat ſomnum, & tali ſermone profatur;
Quid ſomno incumbis, rerum ò cui ceſſit habenas
Fortuna omnipotens, & ineluctabile fatum?
Nonnè vides regno occultas, & fraude paratas
Inſidias fieri? & tua tendere regna per amplum
Interitum, damnumq; fore irreparabile veſtrum,

Ni

Ni caueas? ſerò poſces medicamina, poſtquàm
Egerit in populum radices tabidus error.
En ego nunc adſum ſuperis demiſſus ab oris,
Ut tibi iuſſa feram Domini Omnipotentis Olympi,
Atq; iuuem, nè forte cadas, nè concidat ingens
Imperium, ſed agas totum fœliciter æuum.
Syriacam intra vrbem, Iudæ in confinibus, ortus
Eſt puer, & Solymæ gentes, vrbesq; propinquæ
Imperium aſciſcent; regemq;, Deumq; vocabunt.
Se patre namq; Deo genitum, caſtaq; puella
Aſſeret, & populos ſua per miracula ducet
In proprias leges, mores, cultumq; nouabit
Gentis Iudææ, & noua condere iura videbis.
Si ſapies, rapto huic iugulum mucrone reſolues:
Et iam dede neci puerum; quas ceperit auras,
In tenueis ventos feſtinus perdere cura.
Verùm, nè deſit tantis ſolertia rebus,
Perde omneis natos, geminus queis contigit annus
Mortalis vitæ; proprijs nec ciuibus vlla
Gratia ſit facti, peragas quin munera ferro
Tanta priùs, facinus quàm reddat vulgus inane.
Surge, age, rumpe moras: adeo tibi ſemper ad omnem
Conatum, & vires, animumq; ad tanta mouebo
Imperia, & voti fies me iudice compos.
Hæc ait, atq; oculis, animoq; obiecit Erymnim,
Inſpiratq; graueis animos, rabidosq; furores,
Cerbereiq; oris ſpumas, & virus Echydnæ.

Erro-

Digitized by Google

Erroreſq; vagos, cæcaq; obliuia mentis,
Et ſcelus, & curas, rabiemq;, & cædis amorem.
At ferus Herodes in ſomnis, Prodimur inquit;
Prodimur, ò Ciues; nobiſq; per impia regnum
Crimina contrahitur: ſcelus eſt, quod prodere tentat.
Arma mihi, iam ferte arma, & defendite muros,
Ne Solymi pereant, ſolium ne ſumat habendum
Quiſquam alius, noſtraſq; premat crudeliter arceis.
Hæc ait; & ſomnus fugit velocior aur
Antè diem, & ſtrato recubans turbatus in alto
Rex ſtetit; & pauido nocturna per ocia ſæpè
Viſa animo repetebat atrox; ſed cura fatigat
Antè alias regni, atque impenſiùs aggerat iras.
Nam quòd Idumæo primus de ſanguine regnum
Ceperat in Solymis, Solymaſq; oppreſſerat arceis,
Inde ſibi, & regno populi metuebat amorem.
Poſtquàm nocturnos Aurora remouerat ignes,
Eccè toro Herodes conſurgit, & anxius omneis
Perluſtrat thalamos, atque atria tota recurrit
Impatiens, experſq; ſui, furibundus, & amens. Math c 2.
Interea Reges donis Orientis onuſti
Eccè adſunt, ſtella deducti limite certo
Ad puerum, dederat partu quem Regia Virgo,
Conueniunt, vulguſq; rogant, quibus adſit in oris
Rex Solymæ gentis nuper demiſſus ab alto.
Audijt Herodes, & ſecum multa reuoluens,
Viſa etiam repetens, regem putat eſſe timendum,
Nec

Nec falſos teſteis, nec falſa inſomnia ducit:
Extemplo gelida trepidus formidine rerum
Imperat, vt Solymi proceres, populiq́ magiſtri,
Quiq́ ſolent tenebras vigili remouere labore
Vatibus è ſacris, manifeſtaq́ reddere ſenſa,
Conueniant, raptimq́ ad celſa palatia tendant.
Hos vbi iam veniſſe videt, iam iamq́ paratos
Sentit adeſſe omneis, ſolio conſedit eburno,
Longæuosq́ patres circum, ſubterq́ locatos
Terq́, quaterq́ oculis, fecit quos ira tremendos,
Luſtrat, & immani ſic farier incipit ore:
Magna mihi, Patres, vobis narrare neceſſe eſt,
Quæ ſi conſiant, Solymorum perdere regnum
Abſq́ mora poterunt. Poterunt tamen iſta caueri,
Si tanti imperij melior vos cura remordet.
Viſa mihi eſt animo, terras dum ſomnus habebat,
Nocte ſub obſcura diuinæ mentis imago.
Hæc monuit fines intra, Iudæq́ penateis
Exortum infantem, qui ſe cœleſtibus ortum
Aſſeret, & noſtrum imperium ad ſua vota vocabit.
Perdendum hunc vnum ſuaſit, ſed perdere multos
Eſt opus, vt multis vnum perdamus in ipſis.
Eccè etiam Reges adſunt, qui ſydere claro
Deducti exquirunt, vbi ſit Rex gentis Iudæ.
Dicite nunc, Patres, quod habent præſagia Vatum,
Et quæ nunc animis ſurgit ſententia veſtris.
Talibus Herodes curis ingentibus implet

Longæuos proceres, & ſæuas excitat iras
In puerum. Cupiunt omnes abolere repentè
Regni aſſertorem, nomenq́ extinguere factis;
Nam nec promiſſum quondam, nec cœlitùs illum
Aduenisse putant, ſed ficto nomine credunt
Syriaco in populo tantum ſibi quærere nomen.
Murmura ſed poſtquàm compeſcuit ore, manuq́,
Maximus antè alios Iudas Sariphæus, & altæ
Interpres legis, didicit qui oracula Vatum
Sub tenebris contecta priús reſerare benigno
Verborum auſpicio, pateſactaq́ reddere mundo,
Surgere conatur, prohibet ſed longa ſenectus,
Herodesq́ vetat; veræ vt pietatis amator;
Inde ſedens regi breuiter ſic ore profatur:
Quod petis, ó Princeps, Vatũ monumenta priorũ,
Si rectè accipias, nullis ambagibus indunt.
Tu Bethlem Iudæ non ampliùs inter habenda
Exiguos Iudæ pagos, minimosq́ penateis,
Maxima ſed fies, & eris vrbs maxima ſemper;
Ex te nam ſurget, paucis labentibus annis,
Qui regat imperio Solymam, tueatur & vrbeis,
Expurget populum vanis erroribus, atque
Incolumem faciat, reuocetq́ ad regna beata.
Hæc Vates ſcripſere olim, Chriſtumq́ futurum
Signari his verbis, veteres dixere magiſtri.
Et pater ex atauo didicit, memoriq́ tenebat
Mente, mihiq; dedit longo confectus ab æuo

Ioſeph. antiq. li. 17. c. 18. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. anno. Chriſti. 8. c. 2. & 3.

Iſai. c. 9. & 11. Miche. cap. 5. Matthæ. c. 2. Io. c. 7.

Hæc

Hæc genitor, Vatiſq; locum compunxit, & auxit.
Ioſeph. Ant.l. 17. cap. 16.& Card. Baron. Baron. Ann. Eccl. t. i. ann. Chriſti.8. c.3.
Hæc dixit Iudas; ſenior longæuus idipſum,
Ex Margalotho Matthias patre creatus
Confirmat verbis; ſeniorumq; approbat omnis
Conſultus numerus doctæ præſagia linguæ.
Sed tamen inuidia, & vana formidine pleni,
Nè inde ſacer ritus, ſummotis omnibus aris,
Gentibus externis tractandus cedat, & vrbem
Excipiant alij ſupremo iure regendam,
Iudæosq; premant, fuerit prout cuiq; libido,
Sollicitè poſcunt, conetur pectore toto
Exortum infantem certis cognoſcere ſignis,
Inuiſumq; necet, regnoq; incumbat, & vrbi;
Atque paret, quæcūque ſciat, quæcumque rependat
In tantis facienda malis, quæcumque putabit
Poſſe grauē caſum, et ſurgentem extinguere flammā.
Poſt hæc Herodes Reges Orientis amico
Clam ſermone vocat, ſtellæq; micantis ab ipſo
Principio edidicit nullo diſcrimine tempus;
Inde ait; O procerum rectores, quiq; tuliſtis
Ignotis terris veſtro pro rege labores,
In Bethlem properate viam; rex natus in illa
Eſſe poteſt puer: ite, et, quæ cognoſcere vobis
Tunc dabitur, nobis raptim refertis, & antè,
Quàm patrium in regnū, et veſtras redeatis in oras.
Hoc facite, ò Reges; vt regem ex tempore natum
Ipſe adeam ſupplex, & ſacrum numen adorem.

Hæc

Hæc ait; at Reges Solymorum ex vrbe profecti
Vix petiere viam, ſydus cum lumine claro,
Quo duce ab Aurora multarum menſa fuerunt
Terrarum imperia, & peragratus plurimus orbis,
Anteit, eccè, illos, puerique ſupra aſtitit ædeis.
Illi autem toto lætantur pectore, & intrant
Sacratum Regis thalamum, puerumque ſupremum
Cum Maria inueniunt humili in præſepe iacentem.
Continuò ad terram procumbunt corpore toto,
Et geſtu, & verbis numen reuerenter adorant.
Theſaurosque ſuos reſerant, precioſaque promunt
Dona, aurū, et myrrham, et thura è regione Sabæa;
Inde Deo, & regi, & puero pro munere præbent.
Hinc moniti in ſomnis, Herodis regis ad vrbem
Haud redeunt, populosque alios, gentesque, locosque
Diuerſos peragrant, Nabathæaque regna reuiſunt.
Interea Pater Omnipotens, cui lucida parent
Sydera, cui rerum penitus cognoſcitur ordo,
Sentit Idumæum crudelia fata parare
Diuinæ ſoboli, & iam iam ſua iuſſa per omne
Extendit imperium, vt tollat de gente ſalutem.
Tum iuuenem aligerum, cœlo qui miſſus ab alto
Humano generi exoptatum pertulit omen,
Seuocat, & tali breuiter ſermone profatur;
Vade, age, dicque Viro, properet diſcedere tectis
Gentis Iudææ, & matrem cum prole ſuperna
Niliacas raptim ſecum deducat ad vrbeis,

Propter Idumæi regnum crudele tyranni.
Nuncius extemplò volucer diſcedit ab alto,
Fulguris inſtar iens per amica ſilentia noctis,
Nazareamq; adit, & curis, ſomnoq; grauatum
Aggreditur ſermone virum, cui contigit vni
Cura ſacræ ſobolis, tandemq; hæc imperat vltrò.
Matth.c.2. *Ille ego ſum Gabriel, cæleſtis nuncius ales,*
Qui tibi iuſſa fero Patris mandata per auras.
Ut te commoneam, & venturi oracula pandam.
Regnat Idumæus nulla pietate tyrannus
In Solymis, puerumq; audiuit Virgine natum:
Hinc ſtruit inſidias, vnumq; vt perdat, in omneis
Fata parat, vitæ qui videre ocia primæ.
Heu fuge crudeleis terras; fuge Principis iram;
Et fer in Ægyptum puerum cum Virgine ſancta.
Abſque mora, regni donec moderatur habenas
Impius Herodes. Nam poſtquàm pallidus Orcus
In ſua condiderit crudelem viſcera regem.
Tunc adero, & reditum monſtrabo limite certo.
Talia fatus erat Gabriel, cum prouidus heros
Nocte intempeſta, dum ſol tellure ſub alta eſt,
Et matrem, & puerum, diuinæ pondera molis,
Accipit extemplò, & crudelia tecta relinquit
Regis Idumæi, & ſceleratum principe regnum.
Ibant obſcuri ſola ſub nocte per vmbras,
Perq; domos Iudæ vacuas, & inhoſpita regna
Vertere feſtinant Solymorum præpete paſſu
Imperium

Digitized by Google

Imperium, donec ſuffulti numine ſummo
Et pater, & genitrix Sancta cum prole petitam
Aegyptum attingunt, finem, requiemq; laborum.
Ut fauſto tetigere gradu ſeptemflua Nili
Oſtia, & in tutas duxere per auia terras
Cæleſti genitore ſatum, propè fluminis vndas
Conſiſtunt auidi, ac magno telluris amore
Ingreſſi, optata læti potiuntur arena,
Atque via laſſos artus in margine ponunt.
Ac primùm ſilicis ſcintillam excudit Ioſeph,
Succepitq; ignem folijs, atque arida circum
Nutrimenta dedit, rapuitq; in fomite flammam.
Præparat hinc tenueisq; cibos, menſamq; miniſtrat
Sollicitus coniux, vires vt feſſa reſumat
Exiguas Virgo, nimioq; labore ſoluta
Membra ſibi reparet dapibus tum fortè paratis.
At MARIA extemplò totis complectitur vlnis
Cæleſtem puerum, ſanctiſſimaq; oſcula iungit.
Poſt hæc exſoluit pannis, quibus ille reuinctus
Antè fuit, Iudæ dum barbara tecta tenebant.
Inde ſinu admotus, precioſi munera lactis
Ore capit, paruasq; manus extendit ad ora
Virginis, & tenui colludit ad vbera dextra.
Hoc primùm intendit Virgo, hæc impenſiùs illi
Cura ſubit. Natum ſolùm miratur, & illum
Cuſtodit ſolùm, & mira pietate tuetur.
Veſcitur hinc Ioſeph ſancta cum Virgine, et ambo

Contrectant puerum, & ſupremo pectore gaudent
Humani generis manibus tractare ſalutem.
Poſtquàm exempta fames, et amor cõpreſſus edendi,
Intentis oculis puerum mirantur, & altos
Nunc introſpectant oculos; nunc flammea lucis
Lumina non tolerant; & nunc hominemq́; Deumq́;
Supplicibus ſtudÿs ambo reuerenter adorant.
Hinc Ioſeph geminas tollens ad ſydera palmas,
Atque oculos, ſummoq́; trahens ſuſpiria corde,
Ingemit, & taleis perfundit ad æthera voces;
O quantas, Pater Omnipotens, tibi maximus orbis,
Sed Solymi primùm, debent perſoluere grateis.
Non regni, non gentis honos, non gloria ſceptri,
Nec minus imperium, melioraue gaudia vitæ
Mandatum Omnipotens, & ineluctabile Trini,
Uniusq́; Dei placitum potuere mouere,
Natus vt exilium, cœleſti ſede relicta,
Sponte ſibi caperet, peregrinaq; litura terræ
Humano indutus vultu luſtraret egenus.
Quiq́; erat æternus, fieret mortalis; & omnem
Sentiret curam, & crudelia iuſſa timeret.
Uerùm amor, et ſtudium, quo nos complecteris ipſe,
Tanta peregerunt, natum vt iam iuſſeris haſce
Pertentare vias, ſeq; obiectare periclis
Omnibus, vt ſæuo genteis auferret ab Orco
Prouidus, atque homines cœleſtibus inderet oris.
Hunc nullæ gentes noſcunt, Solymiq́; tyranni
Mox

Mox natum arrepto coniurant perdere ferro.
Tu, Pater, arce feram rabiem, & tueare ſalutem
Venturam ex puero, & noſtro auxiliare labori.
Hinc MARIAM ſermone pio, cōuerſus ab alto,
Aggreditur Ioſeph, & talibus ora reſoluit;
O tu virginei flos intemeratæ pudoris,
Sponſa Dei, quantum natoq́, Deoq́ fatendum
Eſt nobis debere ſimul, quòd gratia nobis
Tanta fuit conceſſa priùs, ſub paupere tecto
Gentis vt humanæ ſeruatoremq́, patremq́
Aſſidua cura, & ſtudio tegeremus amico.
Et tu, quàm fælix Virgo, cui contigit vni
Æterno genitore ſatum comprendere ſacro
Conceptu, & ſtati perfecto temporis orbe
Illæſis clauſtris miro depromere partu.
Cuius enim aduentum noſtri cupiere parentes
Proſpicere antè obitum quondā, precibusq; petebant,
Hiſce oculis nuper venientem vidimus ipſi,
Et manibus tractamus adhuc puerilia membra
Soteris, tulimusq́ modò è regionibus illis,
Sæuus vbi regnat Satanas, & ſæua Megæra.
Et quis erit, nobis qui hæc nunc conceſſa putabit,
Is niſi ſit nobis natus proteſte, fidemq;
Haud dubiam faciat, nulloq; errore moretur?
Sit nobis igitur curæ, cui cura ſalutis
Impendet noſtræ, & tantùm haud tolerare grauatur.
His dictis curæ motæ, pulſusq; parumper

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

Corde dolor triſti gaudet Ieſſæa Virago
Obſequio pueri, & tantos perferre labores.
Colligit hinc notas, velamina linea, veſteis,
Et puerum gremio complectitur; inde fluenta
Prima capit Nili; precibus dehinc ore ſolutis,
Et pater, & genitrix vicos, vrbeisq́; propinquas
Cum puero expoſcunt, fœlix, tutumq́; requirunt
Hoſpitium, & nullo pollutas crimine ſedes.
Interea Herodes, poſtquàm præſagia Vatum
Audijt, & Solymos ſenſit ſuadere necandum
Cœleſtem puerum, Solymorum forſan ab oris
Æthyopas reges proprios repetiſſe penateis
Haud ſolito tractu, vt Solymis crudelia fata
Extemplo apportent, moueantq́; per ocia bellum,
Secum animo voluit, curisq́; agitatur, & ira,
Vt raptim extinguat diuinæ prolis honores.
Tempus erat, quo extrema quies mortalia mēbra
Permulcet, donoq́; Dei gratiſſima ſerpit;
Eccè tibi Arctous, rediens è ſedibus imis,
Exhortator adeſt, ſcelerisq́; repertor, & auctor;
Et ſtetit ante torum, & verbis audacibus vrget
Sollicitum regem, tacitusq́; ſubintrat in artus,
Atque animum, mentemq́; tenet, flectitq́;, mouetq́;
Vt libet, & penitus veſano concitat oeſtro.
Vix benè deſierant noctis confinia, quando
Herodes ſurgit, ſtimulis maioribus actus,
Accerſitq́; virum, quo non crudelior alter

Tum

Tunc erat in Solymis, Charchorum nomine dicunt.
Huius namq; ataui duris de cautibus orti
Rupis Caucaſeæ, & nutriti ex vbere Mauro,
In Solymam venere olim, Solymisq́; dedere
Infandæ inſtrumenta necis, tormentaq; ſerræ,
Et crucis, & lapidum, & ſæuarum mille rotarum.
Ignitis facibus, duroq; necanda metallo
Corpora monſtrarunt, ſæuasq; dedere catenas,
Et funes, laqueosq́ feros, & mille pararunt
Mille vijs aditus tormenta ad cætera turbæ.
Hæc demum in ſacros vates, ſanctosq; prophetas,
Virgineosq́ artus Solymi monumenta dedere.
Vt videt Herodes hominem, turbatur, & altis
Se implicitum curis, vultu, geſtuq́; fatetur.
Vtq; erat ipſe ſui, mentisq́;, & pectoris expers,
Omnia commemorat, ſibi quæ fecere timorem
Perdendi imperij, rerumq; extrema videndi.
Fit ſermone ferox, tandemq́; hæc fatur ad illum;
Tu, Charchore, mihi vires, mea magna poteſtas;
Tu ſolus nihil exhorres; tu interritus vltro
Cuncta audes: pro me tua nunc dextra audeat, opto;
Iſte animus, pectusq́; tuum, mihi ſeruiat iſtum
Nunc robur, nè noſter honos, infractaue cedat
Fama loco, factiq́; feres tua præmia victor.
Non labor hoc faciet, verùm quæ audacia præſtat
Virtuti, primosq́; ſibi reuocauit honores.
Vade, age, nūc Bethlem; breuis eſt via; vade repēte; Diſtat ad Hieruſalem ſex mill. paſſ.

Et cape militiam tecum; ſæuamq́; cohortem,
Quæ facit, vt Solymi timeant meaiuſſa, capeſſe.
Hic natos occide omneis, qui tempore binos
Videre autumnos: ſic ſtat ſententia nobis;
Hoc placet: hoc volumus: ſit pro ratione voluptas.
Hæc ait Herodes. Charchorus it ocyor aura
In Bethlem, circum ſtipatus milite, & armis.
Heu miſeræ matres, iam iam non ampliùs vltra
Dicendæ matres, ſcelerata abſcedite terra,
Dum licet, inq́; ſinu pueros abſcondite veſtros;
Nam ferus hoſtis adeſt. Conſperſos cæde penateis
Infantum, & ſubito currenteis ſanguine riuos
Aſpicio; triſtisq́; meas vagitus ad aureis
Fertur, & haud poſſum tantas tolerare querellas.
At Charchorus atrox poſtquàm peruenit ad vrbē,
Protinus immittit famulos, rigidosq́; miniſtros
Extra vrbem primùm, mox intra mœnia raptim
Illi abeünt, quarumq́; domos, notosq́; penateis
Bethlemi imperij, & magalia cuncta requirunt.
Hinc manibus ſæuis rapiunt puerilia membra.
Quæ teneræ matres tunc munere lactis alebant;
Et referunt ſecum Bethlem ad Prætoria tecta;
Inq́; atriis thalamis inhoneſto carcere claudunt.
Hæc vbi facta videt Charchorus, lætior extat,
Ierem. c. 31. & Matt. c. 2. *Vipereasq́; ciens ſtygia de valle ſorores,*
Triſte parat facinus, ferroq́; armatur, & intrat
Confeſtim ad pueros, nec non concludit apertos

In-

Ingreſſus, valuisq; omneis coniungit, & armat
Cuſtode, ingentiq; ferox molimine munit.
Inde feris manibus vagina liberat enſem,
Arripit & puerum, qui tanquam matris in vlnis
Colludit, paruisq; adducit colla lacertis,
Miſtaq; blanditijs puerilibus oſcula iungit.
Neſcius extremæ lucis ſibi fata parari.
Aſpectu pietatis atrox Marpeſia cautes
Mota foret; nimia ſcopulus pietate labaret;
Attamen ille tuens oculis immitibus illum,
Ut ſtimulis commotus Aper, ſeu Tygris, ab ipſo
Pronior in rabiem lateri; quà pectus adhæret,
Enſe ferit, mater, clamantem, & colla petentem;
Nec vultum auertit. Satis illi ad fata vel vnum
Uulnus erat; iugulum poſt hæc mucrone reſoluit.
Inde ſuis victibus puerorum abſcedere cogit
Inſonteis animas, omneisq; vno ordine ferro
Enecat, & ſæuo replet penetralia tabo.
Qualis ab Alpinis rabie lupus excitus antris,
Armentum inueniens, pecus aut imbelle, repentè
Exululat raptor, ſæuaq; cupidine, & ira
Utitur in pecudes, nunc has, nunc enecat illas,
Donec ſtrata iacent animalia cuncta per herbam;
Stat ſuper, & cœlo cædem intentare videtur:
Cædibus expumant rictus, pectusq;, oculiq;,
Et crura, & villi concreto ſanguine torpent.
Talis erat ſpecies Charchori, tale ferebat

Exci-

Excidium, lætusq́; ſuos ſic viderat hoſteis
Huc illuc ſparſos per opacum carceris antrum.
Cunctorum haud metuit tum primo in limine vitæ
Infantum ferro naſcentia rumpere fata.
Crimine quo pueri cædem potuere mereri?
Sed ſatis eſt potuiſſe mori: traxitq́; furoris
Impetus; & viſum eſt lenti haud maiora nefanda
Perpetraſſe manu, & rerum feciſſe ruinam.

D. Aug. de lib. arb. c. 23.

Fælices pueri, tanto qui munere digni
Facti eſtis, pueri vt Christi pro nomine dirum
Supplicium, & pœnas penitus ferretis iniquas.
Carmine quo referam veſtrarum munera laudum?
Parcite nunc vati, & cælo inſpirate benignum
Auſpicium, ô Pueri; & noſtris accedite votis.
Vos primi innocuum fudiſtis cæde cruorem;
Vos quoque teſtati Chriſtum ſotera potentem
E cælo in terras humana mole grauatum
Aduenisse, ſuo vt populo reſeraret Olympum,
Ante alios certo ſignaſtis limite tutum
Hoc iter, & veſtris preſſis veſtigia plantis.
Ætati nimiùm teneræ ſua certa voluntas
Deeſſe videbatur, ſed enim (mirabile dictu)
Approperata fuit, proprijsq; eſt viribus aucta;
Fas, & iura ſinunt tantarum credere rerum
Occultum exortũ, atque agitatam numine mentem.
Ore cruentato deinde imperterritus alto
Egreditur thalamo, atque effuſo ſanguine gaudet.

Char-

Digitized by Google

Charchorus, regemq; adit, atque immane reportat
Crimen, & à pueris iam iam nihil eſſe timendum
Affirmat, curaſq omneis auertit ab illo.
Prò ſuperi, quantum mortalia pectora cæca
Noctis habent? ipſo ſceleris molimine Princeps
Creditur eſſe pius, laudemq; à crimine ſumit.
Neſcit mens hominum ventura munia vitæ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.
Tempus erit, quo cuncta velit non facta Tyrannus,
Facta tamen toto lætabitur ore, diemq;
Oderit ipſe ſuum, vallisq; optabit Auerni
Pertentaſſe, Deosq; hominesq; in fata vocabit;
Tanta erit huic quondam ſæui impatientia morbi.
Interea matres Bethlemæ è partibus ibant.
Quæq; ſuis nullumq; nefas ſub rege timebant.
Ventum erat ad ſæui Prætoria celſa Tyranni,
Cum famulos cernunt nullos, nulloſq; miniſtros
Inueniunt, valuaſq; vident è poſte recluſas.
Audaceis faciebat amor, quo paruula proles
Diligitur, lactisq; humor ſuadebat eundum,
Vbera quo matres nimium diſtenta ferebant.
Infauſto tetigere gradu loca plena cruoris;
Et paſſim aſpiciunt ſummæ in penetralibus ædis
Infanteis multo commixtos ſanguine & altùm
Diſperſos, ſæuaq; omneis feritate necatos.
Protinus exanimes, trepidoq; timore repentè
Collapſæ in pueros, atro manantia tabo

Cum

Corpora parua fouent, atque oſcula dulcia iungunt;
Quæque ſuo nato teneris complexibus hæret.
Ut ſolet interdum longos intexere truncos
Vis hederæ, ex omni demiſſis parte lacertis.
Sic miſeræ matres natorum corpora nexu
Arcta tenent, & , adeſt ſi quis ſuper halitus ipſis,
Ore legunt; paruoq; ori plena vbera iungunt
Interdum, vt ſolito foueant conamine natos;
Cum gemituq; atros ſiccabant veſte cruores.
Hæc vbi nequicquam peragi videre, relictis
Corporibus, ſurgunt plangentes pectora palmis:
Dilaniant crinem, & ſummo ſuſpiria corde,
Et gemitum ingentem tunſis ad ſydera tollunt
Pectoribus, mœſtiſq; replent clamoribus ædeis.
Lamentis, gemituq;, & fœmineo vlulatu
Tecta fremunt; reſonat magnis plangoribus æther.
Haud ſecus, ac rueret per apertas vndiq; portas
Hoſtis atrox, ferroq; nurus, matreſq;, viroſq;
Sterneret, & totam percurreret impius vrbem.
E quibus vna quidem ſuſtollens lumina cælo,
Atque manus ſupplex. O diris barbare factis,
O crudelis, ait; cunctarum ò peſſime rerum:
Te Deus amoueat, ò noſtri infamia ſæcli,
Orbe ſuo, tellusq; tibi, pontusq; negetur.
Hæc pietas? hæc ſancta fides? hæc gloria prolis
Eſt noſtræ? Nati, quò vos ſpectamus abactos?
Nati, qui potuit ferrum exhaurire cruorem

Acce-

Acceptum nuper, nuperq; emittere in auras
Perceptas animas, vitamq; extinguere cæde?
Quid meruere pati cunarum pondera? iamq;
Quid meruiſſe queunt, qui nil meruere? tuliſſes
Ipſe aliquam laudem, ſi noſtram abſumere ferro
Optaſſes animam. Sed quid tibi laudis habebis?
Gloria quæ fuerit? quæ laurea, quiuè triumphus
Ex noſtris pueris nulla ratione peremptis?
Heu ſcelus? heu facinus? pereat ſic barbarus ipſe,
Et quicunque alius iuuit crudelia facta.
Hiſce viro tellus, & eum in tua viſcera conde:
Fulmine tu cœlum ſæuum nunc perde Tyrannum.
Tuq; Deus, cui tanta patent molimina cœdis,
Redde pareis grateis; & ſume ex ſanguine noſtro,
Quid facias, iræq; tuæ nunc frena relaxa.
Talia vix dixit mulier, nec plura locuta eſt,
Cum pronæ matres, & aperto pectore terram
Percutiunt, lapſæq; fouent languentia membra.
Hos vbi deflerunt, nec non quæcunq; fuerunt
In tantis dicenda malis, dixere parentes,
Marmoreo tumulo puerorum corpora condunt;
Serta ſuperponunt, manibus dant lilia plenis,
Purpureasq; roſas, atque alba liguſtra profundunt,
Talibus vt donis cumulent ſua viſcera matres.
Inde ſuperpoſitum lapidem, vt delere vetuſtas
Haud queat hoc facinus, ſolemni carmine ſignant.
Marmore ſub gelido puerorum membra teguntur,

Quos

Quos dulcem vitam ingreſſos, & ab vbere matrum
Imperio regis merito ſinè crimine, raptos
Abſtulit enſis atrox, & funere merſit acerbo.

Libri primi Finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Secundi

ARGVMENTTVM.

E Xcipit Hermopolis Chriſtum, & temerarius Hermes
Se ſe confeſtim recipit Phlegetontis ad vndas.
Cuncta ruunt ſimulachra, quibus Peluſia tellus
Illaqueata diu fuit. Et ſanctiſsima Virgo
Coniuge cum ſancto puerum ſuper omnia ſeruant.
Ioannes oritur; Zachariam obtruncat iniquus
Herodes. Solymi coniurant; deinde tributum
Perſoluunt, morbisq; actus Rex tendit ad orcum.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Secundus.

INTEREA MARIAM ſancto cum coniuge, & almam
Progeniem, inuiſam Solymis, Ægyptia tellus
Excipit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Hermopolim veniunt, clari cognominis vrbem.
Hic ſedem, hoſpitiumq; ſibi lectoſq; penateis.
Conſtituunt, omnemq; putant procul eſſe timorem
Herodis, requiemq; ſibi, finemq; malorum
Supplicibus ſpondent votis, & vocibus orant.
Vrbe fuit media ramis fœlicibus arbos,
Perſis, opaca, ingens, (ſic illam nomine dicunt)
Relligione patrum multos ſeruata per annos.
Hanc veteres quondam reges è Perſide terra

Sozom. hiſt. lib.5 c.21. Niceph. lib.10. c. c.31. & Card. Bar. Ann. Ecc. t. 1. ann. Chriſti. 1. c. 19.

Strab. Geog. lib.17. Theophraſt. de Plã tis lib.4. c.4. Plin. nat. hiſt. lib. 15. c. 13. Io. Ruell. de Nat. Stirp. lib. 1. c. 110. Dioſcorides, & alij.

Digitized by Google

Niliacos in agros, Ægyptiaq; arua tu'ere,
Infandam vt mortem populis, extremaq; ferrent
Excidia, & certis turbarent ocia fatis.
Sed tranſlata loco, & peregrina condita terra
Depoſuit virus, rabiemq;, & dira nocendi
Imperia, & cœlo facta eſt fœlicior illo. (ſtus,
Horidus aſt Hermes, medio ex Acheronte profe-
Principiò hic ſedem poſuit, gemeisq; nefandis
Reſponſis adigens, inſana oracula mundo
Reddebat, penitusq; habuit memorabile nomen.
Suſpenſæ circum veſtes, memoresq; tabellæ,
Sertaq; multa aderant, voti argumenta potentis.
Nam Medi, atque Arabes, Perſæ, mollesq; Sabæi,
Hyrcani, atque Indi, Parthi, & qui frigida vertunt
Arua Getæ, Scythiamq; colunt, atque orbe Britanni
Diuiſi penitus noſtro, & qui Ararimq; furentem,
Aut Tygrin, Tanaimq; bibunt, Ægyptus & ipſa
In dubiis reſponſa ſuis petiere prophanam
Tartarei monſtri vocem, lignoq; dedere
Sub pietate fidem; & tenebris fallacia creuit.
Vt verò acceſſit Soter, rabida ora quierunt
Inſani Hermetis, lapſæ cecidere tabellæ;
Et ſinè honore fuit genti venerata vetuſtæ
Arbor iners, rami timuere, & ſtipite toto
Contremuit, vocisq; ſuæ compreſſerat vſum.
Aufugit ſtridore dato Phlegetontius Hermes
Ad fœdas Acherontis aquas, & inania regna.

Aſt arbos, cui certa ſedet natura potentem
Excolere auctorem, & ſupremum agnoſcere regem
Ut primùm Hermopolim tetigit ſanctiſsima proles,
Trotinus & ramis, & ſummo vertice ad imam
Procubuit terram, & plaudentibus vndiq; ramis
Naturæ auctorem trunco eſt venerata vetuſto,
Pro furijs Herebi, vanis pro illuſibus illi
Conceſsit Soter morborum pellere curas.
Et conſeruat adhuc virtutem, & ſeruat odorem
Perpetuum, & totum ratibus tranſuecta per orbem,
Expellit morbos, Aconitaq; lurida ſoluit.
Senſit & aduentum Soteris proxima Mendes,
Urbs celebris, titulisq; ſimul decorata vetuſtis.
Hic ſpecus horrendum, penitusq; in cautibus ingẽs,
Innumeras errore vias habet, intus & amplas,
Ingenteisq; domos tenebrarum indagine cingit.
Ara vetus ſummo reſidet fabricata ſub antro,
Cuius in excelſo lignis effictus, & arte
Pan ouium cuſtos, Hirci ſub imagine turpis,
Aſsiduo ardebat cultu, ſacrisq; nefandis.
Mos erat in tota Ægypto, vt ſub tempore certo
Matres, atque viri vicosq; vrbeisq;, domosq;
Desererent, antrumq; ingens, tenebroſaq; terræ
Hoſpitia intrarent, villisq;, & cornibus amplis
Pana coronatum colerent ardentibus aris.
Pocula multa meri, & ſpumantis pocula lactis,
Cumq; ſuis cæris candentia mella ferebant,

Præ.

Præbebantq́ ori guſtanda, & deinde per aras
Unanimes celeri ſpargebant pocula dextra.
Tegmine deinde viri maleolentis Panos ad aras
Induti matres cogebant turpia ferre
Crimina, & audaceis agitabant more ferarum
Concubitus, Venerisq́ dabant monumēta prophana.
Concidit inſanum ſimulachrum; concidit ingens
Et ſpecus, atque antrum, fundoq́ euertitur; & Pan
Mille modis confractus abit ſub inania mundi
Imperia, & tandem eſt inferna ſede receptus
Inter Auernaleis fœda cum gente miniſtros.
Cuncta ruunt ſimulachra, quibus Peluſia tellus Iſai.c.19. Euſe.demōſt.lib.6.c.20. Athan. lib. de incarn. Verb. Orig. hom.3.diuerſ. in uit.ſanct patrum quod opus Euagni eſſe putetur, & Cardi. Baron. Ann. Eccleſ.t.1.anno Chriſti.1.c.20.
Intumuit quondam, & cæco ambitionis honore
Thura dedit, ſparſitq́ nouis altaria ſacris.
Vana ſuperſtitio, & falſorum idola Deorum
In minimas conſciſſa iacent ſine nomine parteis.
Ipſæ aræ, molesq́ cadunt, quibus alma vetuſtas
Fœda miniſteria, & cultum impietate prophanum
Perſoluit, fecitq́ pios per crimina Diuos.
Turba ſuam Venerem niueæ ſub imagine vaccæ
Ex aris cecidiſſe vident; imiſq́ ſub vmbris
Infernæ gentis ſedes repetiſſe relictas.
Corruit Alcidæ idolum; & Grynæus Apollo
Haud vltra vanis eluſit ſortibus orbem.
Pſammitichis aris Pallas ſine honore relictis
Concidit, & toto latonæ oracula Nilo
Contempto iacuere ſitu, & ſimulachra per altam

Tellurem eiecta, in cæcis reſponſa dediſſe
Monſtrarunt tenebris, vanosq́ tuliſſe tumultus.
Ex auro ſol do, & puro conflata metallo
Ammonis ſimulachra Iouis cecidiſſe feruntur:
Nec Iouis eſt vſquã effigies, nec Corniger Ammon.
Menis ineps Apis ruit, & latrator Anubis.
Obſtupuit Memphis, ſed & hunc cecidiſſe videbat,
Cumq́ ſuo cecidiſſe ſimul perſpexit Aſylo,
Et templa, atque aras ſummam ſenſiſſe ruinam.
Hoc Iſis doluit, proprio ſed mota dolore,
Coniugis infam excidium tolerauit iniqua
Mente, ruitq; cadens, ſæuoq́ fragore ruinæ
Interit, & centum furijs ſtimulata receſsit
Tartaream ad ſedem, vt meritis ſe exerceat vmbris.
Qui quoque Serapidis curas ſcripſere prophanas
Et qui reſponſis nimium incubuere notandis;
Qui quoque per cæcas tenebras, dirasq; cauernas
Solemneis adiere aditus, noctemq́ canendo
Veſanis egere modis, turpeisq; choreas
Duxere in gyrum, & feſtum coluere nefandum.
Ceſſarunt penitus, penitusq́ a crimine tanto
Ad ſua ſe tandem retulere domeſtica rerum
Imperia, & finem prorſus fecere malorum.
Nam templum cecidiſſe ferunt, & ſomnia ſecum
In tenueis tandem rediſſe fugaciter auras.
Abſceſsitq; loco ſcelerum conſultor, & auctor,
Infamis Dæmon, ſtygiumq́ remiſſus ad Orcum

Strides

Stridet inops, oppletq; ſuis clamoribus auras.
Inde Paretonium, Mareoticaq; arua, Pharonq;
Haud vltra coluit, ſeptenaq; flumina Nili
Deſeruit; penitusq; abſunt lunaria fronti
Cornua cum ſpicis nitido flauentibus auro.
Quiſq; premit vocem, digitoq; ſilentia ſuadet.
Cultaq; Bubaſtis cælum fugere benignum.
Siſtra abſunt, aberitq; diu quæſitus Oſiris,
Ipſaq; ſomniferis ſerpens tumefacta venenis (ſcet.
Amplius haud hominũ per plurima damna tume-
Monſtraq; brutorum varias referentia formas
Conciderant, veniente Deo ad Peluſia regna.
Lætitia, ludisq; viæ, plauſuq; fremebant;
Ante aras terram Diui ſtrauere biformes,
Omnigenumq; Deûm ſtatuæ iacuere, nec vlter
Tartareus Princeps ſcelerato pectore genteis
Niliacas penitus ſua per diſcrimina luſit.
Vox quoque per lucos vulgo exaudita ſilenteis
Dicitur, & ſimulachra modis pallentia miris
Viſa ſub obſcurum noctis. Stridoribus auras
Mendaces tenuere Dei: mouere tumultu
Montes, & magnas terrarum motibus vrbeis,
Nocturnos vlulaſſe caneis, vmbraſq; ſilentum
Erraſſe ferunt, multiſq; dediſſe timorem.
Pyramidum cineres Satanas, ſeriemq; pudendam,
Et turrem Phariam, &, quæ cætera multa tenebat,
Deſtituit penitus, rerumq; reliquit habenas.

Libera ſit tandem, & tanta ſinè peſte remanſit
Heroum domus, & multorum regia regum.
Athanaſ. de Incarnat. Verbi. *Quodq; olim haud potuit, iuſti ſeruator, & æqui,*
Maximus Abramus, nec Moſes natus in oris
Niliacis; potuit ſacrata Virgine natus
Hoc Soter, tacitusq; omneis peruertere formas
Immanis Satanæ, ſeriemq; auferre malorum
Aduentu, & populis optatam afferre ſalutem.
Templa etiam Diuis quondam ſacrata vetuſtis,
Aſſiduo feruent cultu, & ſolemnibus aris
Supremum in regem ſancta de Virgine natum,
Inq; Deum, ſanctosq; pios, quos vera Tonantis
Relligio tenuit, Chriſtumq;, Deumq; ſecuti
Diuitias ſpreuere omneis, & barbara regum
Imperia, & vitam intra altas duxere cauernas.
Iſai. cap. 35. & Baron. Ann. Eccleſiaſt. t. 1. ann. Chriſti. 1. c. 20. *Ingentes etiam ſyluæ, & nemora auia quondam,*
Per quæ vera Dei fuerat delata propago,
Illuſtrata vigent, & maxima templa, domusq;
Excelſis ſtructæ ingenijs, atque arte ſuprema
Innumeros hominum cœtus cepere, ſuisq;
Legibus hic viuunt, atque ocia ſancta capeſſunt.
Poſtquàm aũt Maria, et Ioſeph tenuere propinquã
Hermopolim, atq; ædeis, fidumq; habuere, piumq;
Hoſpitium, & prolem in tutum duxere ſupernam;
Continuò Ioſeph opera ad fabrilia verſus,
Ligna, rudeisq; trabeis humanum extendit in vſum,
Pauperiem vt fugiat, manibusq; interritus omnem
Su-

Digitized by Google

Suſtineat caſum, & nullo cum crimine viuat.
At ſi prima domus Ioſeph repetatur origo, Matthæ. c. 1.
Dauidus, et Salomon patres, Abrahamq; Pharesq;,
Et Iudas, primusq; Iacob, & deinde ſecundus,
Ozias, Amonq; ſimul, ſimul altus Ieſſe,
Manaſſes, et Achim, et poſtremus nomine Mathã.
In Solymis habuere olim palatia, & vrbem,
Et regale decus; nimiùm ſed iniqua ferendo
Paupertas patrumq; greges, armentaq; magna, Ioſeph. contra
Diuitiasq; omneis proprij genitoris ademit. Ap. lib. 1.
Sedulus hinc arteis didicit, lucrumq; per illas
Tantum habuit, ſanctæ vt toleraret munia vitæ.
Ipſa autem genitrix diuinæ prolis, amatum
Exercebat opus, ſancti oblectamina cultus,
Et requies, inopisq; ſuæ ſolatia vitæ.
Extitit atque illi veterum per nomen auorum
Deductum genus, & penitus venerabile, regum
Progenies, magnisq; atauis exorta propago.
Amborum generis ſcindit ſe ſanguine ab vno
Principium, & veterum retinent inſignia regum.
Dauidis ex genere, & Salomonis origine mira Io. Damaſce.
Proditus eſt Panther; Balpanther ductus ab illo de fide Ortho.
Extitit; & Ioachim deducitur ordine tandem. lib. 4. c. 15.
Hinc Maria æterni mater genitoris habebat
Et verum exortum, & celebrem per ſecula famam.
Quin etiã ex Mathã, Mariaq; ex coniuge nata eſt Hippoly. Mar.
Anna, Deo mulier penitus gratiſſima ſummo. apud Niceph. lib. 2. c. 3.

Hæc thalamis Ioachim coniuncta, & fœdere lecti
Progenuit Ma riam ſine lapſu, & crimine lethi,
His ſtudijs, alijſq́; ſimul, quæ caſta decerent
Pectora, quæq́; darent peregrino in litore pacem.
Heros Ieſſæus, nec non & Dauida Virgo
Tunc exercebant vitam, victumq́; parabant.
Sed Sotera ſuum ventura in ſæcla ſalutem
Humani generis, toto curare ſtudebant
Pectore, nec quicquam ſtudioſius alta tenebat
Coniugis, aut Mariæ in penetralibus ocia tecti.
Sola hæc cura ſubit; ſolum venerantur, & orant
Supplicibus natum votis, vt pacis honores
Contribuat, requiemq́; orbi, & cœleſtia tandem
Regna paret, faciatq́; omneis ſinè fine beatos.
Non labor aſsiduus, paruæ non munera prolis,
Non cura, [illegible], cunarũ aut pondera poſſunt
Aut Mariæ, aut Ioſeph meritis pro talibus vlla
Tædia ſuggerere, aut ſuſcepti muneris illis
Segnitiem inferre, aut Soteris pellere curas.
At rex Herodes ſtimulis agitatus, & ira
Eumenidũ, quodcumq́; videt, putat eſſe timendum.
Nec ſibi ſat credit, nec habet fiducia laudem
Vlla ſuum: pueroſq́; omneis, nè Chriſtus in illis
Tranſigat ætatem; ſtimulantibus vndiq́; flammis
Irarum, exhorrens, veſanus perdere gliſcit.
Ioſ.c.21.Ioſe. Ant.l.5.c.2.& de bell. lib. 5. *Vrbs antiqua fuit Iudæ in regionibus altis,*
Quam veteres ataui dixerunt nomine Chebron.

Hic

Hic Abraham, atq; Iacob, Iſac, & maximus Adã,
Qui pater eſt hominum, primos habuere penateis.
Hac etiam Hebræi primum in regione parentem
Effictum perhibent, hominumq; exordia primùm
Cæpta dari, & factam genitricem ex oſſe ſiniſtro.
Hic fuit excellens hominumq;, deiq; Sacerdos,
Antiquo Baracho Zacharias natus, & altis
Addictus legum ſtudijs, atque vſibus aræ.
Aethereum ad montem recipit ſe prouidus heros,
Atque Deo ſupplex imo de pectore tal.is
Effundit voceis, totaq; hæc mente precatur;
Omnipotens Genitor, primo præcepta parenti
Coniugij dederas, dederas vbi coniugis vſum.
Nos verò his vinclis animos, & pectora fruſtra
Iunximus, & nomen geſtamus inane parentum.
Nec dulceis natos noſtro de ſemine, nec de
Coniugio prolem ventura in ſæcla feremus;
Nec noſtri te damna tori, nec coniugis vllus
Tangit honos, primis quæ in te ſpem fixit ab annis.
Quódq; ætas, vireſq; obſunt, non poſcimus vltra
Progeniem, ſed honos thalami nos plurimus angit.
Si tamen hoc merui, meruit ſi crimina coniux,
Tanta, tuis ſemper cedant mea commoda iuſſis
Et maneat rata, quæ fuerit tua cunq; voluntas.
Hæc vbi fatus erat diuino numine motus
Abiades, de more ſacri penetralia templi
Ingreſſus pia thura dedit, ſanctaſq; per aras

c. 7. Hierony. Ep. 27. & de locis Heb. Beda de locis ſanct. c. 9. Borchar. in deſcrip. Terræ Sãctæ part. 1. c. 7. §. 68. & & Card. Barõ. Ann. Eccleſ. t. 1. in Apparat. c. 58. 59. & 60.

Luc. c. 1. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. in Apparat. c. 52. 58. & 60. & ann. Chriſti 1. c. 26. 27. & 27.

Gen. c. 1.

Igne ſuperpoſito redolebant vndiq; menſæ.
Turba erat antè fores, & erat vacua atria circum;
(Fas vt iura facit) votis vt ritè profuſis
Oraret veniam, & conquireret ocia rebus.
Ecce tibi raptim cæleſti miſſus Olympo
Nuncius, & dextra præſenti in lumine fulget
Aureus, & niuea redimitus veſte nitebat.
Obſtupuit ſubita iuuenilis imaginis vmbra
Optimus Albiades; plenumq; horrore ſupremo,
Et grauibus curis iuuenis ſolatur, & inquit;
Ne timeas ſanctis aris operate Sacerdos;
Vota, piasq; preces, cœli qui ſydera torquet,
Audijt Omnipotens, &, quæ modò thura miniſtras,
Protinus excepit; gratiſſima thura fuerunt;
Namq; tibi coniux diuinæ mentis Eliſa-
Beth tua præclaro pariet de ſemine natum;
Quē quoq; poſt ortum, et poſt tempora certa Ioannem
Nomine fœlici dices: non vlla tulerunt
Secula cui ſimilem, ventura nec audiet ætas.
Hinc tibi naſcentur cæleſtia gaudia; multi
Exortum infantem gaudebunt: plauſus vbiq;
Fiet, vbiq; tuæ laudes, & facta canentur.
Teſtis erit quondam diuinæ prolis, ab alto
Demiſſæ, atque hominis tenuem ſumpſiſſe figuram
Virgineam intra aluum, & genti adueniſſe ſalutem,
Non vinum, aut quicquā pateris ſpumantibus hauſtū
Ipſe bibet quondam, ſancto ſed flamine plenus

Intra

Intra vterum, & tandem tenueis emiſſus in auras
In ſyluis teneros vbi confirmauerit annos,
Ore ſacro multos Solymorum in finibus, atque
Syriacum intra orbem miſero reuocabit ab Orco,
Imponetq́ ſuper fulgentia ſydera cœli.
Atque etiam, vt Solymis cæleſti numine gliſcens
Teſbius os vates patefactum ſoluit, & atra
Infectas ſanie genteis damnabat, & alta
Crimina mox regum penitus remouenda canebat;
Vno, eodemq́ modo ſancto pietatis amore
Flagrabit iuuenis, damnabit & ocia vitæ;
Innumerosq́ homines, vitijs poſt terga relictis,
Conuertet, rectamq́ viam monſtrabit, vt altas
Det pater Omnipotens ſedes, & regna beata.
Attonitus nouitate ſenex cæleſtia dicta
Haud fore confidens, tandem ſic rettulit ore;
Facta hæc vnde ſciam? vires mihi roboris adſunt
Omninò effœtæ; & ſenio, atque ætate labaſcit
Omninò coniux. Adimit mihi tarda ſenectus,
Vxoriq́ meæ præoptatæ pignora prolis.
Verùm, ſi hæc fient, nec erit dubitabile dictum,
Quod profers, nobis aliquod da pignoris omen,
Gaudia nè violet ſperantum incerta cupido.
Ille ait; expoſcis modò pignora, pignora trado,
Sancte ſenex. Gabriel ſum, qui in cæleſtibus aſto
Ante Deum, tenueisq́ fero hæc mandata per auras
Tanta tibi. Omnipotens mandauit iuſſa per auras

Fene

Ferre tibi, & certam prorſus promittere prolem.
Sed nè falſa putes modò me tibi dicta locutum,
Viq; luas aliquas dubio pro pectore pœnas,
Os dabitur mutum: poteris nec farier vltra,
Euentura tibi donec non vana probentur,
Quæ dixi: & raptim in ventos prouectus eoſdem
Aethereus iuuenis, cœlo ſe condidit alto.
Egreditur templo Zacharias plenus amore
Aethereo, nulloſq; poteſt effingere in vſus
Vocis iter, motuſq; expromere tentat; at illos
Lingua negat, clauſamq; tenet ſub pectore vocem.
Diuino agnoſcunt afflatum numine turbæ,
Et vidiſſe aliquid credunt, quod pandere mundo
Fas, & iura vetent; totoq; erat agmine murmur.
Ille ſibi iuſtas pœnas, & iuſta fatetur
Tradita ſupplicia, & damnum ſolatur ademptæ
Vocis, quòd ſperat venturi gaudia partus
Percipere, & tandem lingua reuocare ſalutem.
Vt, dum triſtis hyems ſegetem conſumit in aruis,
Frigus habet ſegnem turbam, atque horreſcit arator,
Semina nè pereant, ſperat tamen optima meſſis
Fundamenta ſuæ, & venturo fœnore penſat.
Haud ſecus Abiades magnæ præſagia prolis
Et fouet, & tacito pertentat pectore, ſeq;,
Vxoremq; ſuam ſperat fore prole beatos.
Aſt vbi perfunctus ſacrata in veſte Sacerdos
Officio, ſancta Solymorum abſceſsit ab vrbe,

Ad

Ad propriosq; lareis redijt, quos caſta tenebat
Ipſa ſenex coniux, animoq; fouebat anili.
Interea explebant lunaria tempora menſis
Quinq; ſuos, plenam ſentit cum prouida coniux
Eſſe vterum; & cunctis abſcondere pondera ventris
Et pudor, & ſenium ſuadebat; & ora rubore
Deſignat; tandemq; Deum ſic ore precatur,
O Pater Omnipotens quamuis modò ſerior ætas
Sit mihi, nec prolem ſperaſſem ex ſemine noſtro
Venturam; ſterilis namq;, & ſinè honore manebam;
Ipſe tamen noſtra fœtus grandeſcit in aluo;
Et fœcunda ſenex, & iam quoque munere dicar
Facta tuo genitrix. Toto tibi pectore grateis
Perſoluo, & memores tua dona tenebimus ambo.
Verum vbi iam decimũ premeretur ſydere ſignum,
Fortunata ſacro tandem ſe pondere mater
Alleuat, & puerum partu depromit in auras.
Haud mora cõueniunt homines gratantur, et vrbes
Montanæ, atque omnes iuſtorum nota frequentant
Tecta ſenum, quos ſanctus amor, quos grata voluntas,
Cognatiuè lares iungebant ſanguine ſecum,
Et matrem, & puerum ſancto cum patre ſalutant;
Magnaq; concipiunt tanto de ſemine; magnum
Hunc fore prædicunt ventura in ſecula vatem.
Dum verò antè aras puerum de more Sacerdos
Suſciperet, teneramq; cutim mucrone ſecaret,
Gaudebat patris, vel auorum imponere nomen;

Cum genitrix pia mota Deo ſic arcuit illud;
Dicite Ioannem; Ioannem dicite natum.
Mirantur trepidæ turbæ, miratur & ipſe,
Qui ſacra curabat, ſublimi in ſede ſacerdos.
Non atauus, tritauuſuè ſuus, proauuſuè, paterue
Hoc, dixit, fuerant gauiſi nomine quondam.
At pater ipſe virùm nutu, ſignisq; rogatus,
Proderet vt nomen, puerum quo dicere vellet.
Ille autem poterat quando non voce: perito
Deſcripſit calamo, dictumq; à matre notauit
Nomen, Ioannes, demiſſum ex æthere nomen;
Vox quoque (mirandum) rediit cum nomine tanto;
Clamauitq; ſenex, puerum de ſemine noſtro
Aetherea nomen delapſum ex ſede Ioannem
Dicite; & altiſona clamauit voce Ioannem
Sepè ſenex: Stupuere omnes ſic ore locutum,
Cui iam verborum fuit interdicta poteſtas.
At, dum diuino perſoluit carmine laudes
Ipſe ſenex, gratesq; Deo pro munere tali
Reddit, & optatæ ſumit ſolatia prolis,
Tantorum iam fama operum prænuntia, latè
Peruolitans, Iudæ genti, populisq; propinquis
Aduenisse refert promiſſum vatibus olim
Infantem; & tandem Solymorum venit ad vrbem,
Herodemq; adiit, vaniſq; timoribus aureis
Opplet, & ad puerum ſtimulat mucrone necandum,
Nè ſit Rex Solymæ quondam fortaſſe futurus.

His

Digitized by Google

His grauibus curis, cæcisq; tumultibus actus
Herodes, Iudæ ad monteis, & ad ardua Chebron
Culmina præmittit famulos, rigidosq; miniſtros,
Ioanni vt diro iugulum mucrone reſoluant,
Ante ſuis properet quàm verbis perdere gentem.
Diuino monitus iuſſu pater optimus altam
Progeniem in ſummis ſancta cum matre cauernis
Occulit, & natum regis defendit ab ira.
Ille autem, vt puerum nulla ratione repertum
Audit, Eumenidum furijs ſtimulatus, & ira
Stare loco neſcit, lethiq; in imagine verſat.
Vtq; ruat penitus, dirarum ab ſede ſororum
Arctonis Satanæ ſtimulis, & verbere ſæuo
Compulſus, rabie ardeſcens, & felle nigranti
Et magis, atque magis cæcas exſuſcitat iras,
Et fremitu, atque metu, & curis grauioribus vrget
Inſanum regem, vitæq; pericula narrat.
Verùm vbi nulla datur cæcum exſuperare poteſtas
Conſilium, & Satanæ nutu crudelis eunt res
Extemplò cogi vinclis, & carcere cæco
Imperat ex alto Zachariam ſanguine natum,
Et perimi ferro, & ſcelerata morte necari.
Eſt locus intra vrbem Solymorum nomine dictum
Veſtibulum, antè fores templi, atque altaria, totum
Inter vtrunque tenet ſpatium de more relictum.
Ducitur huc ſenior Zacharias regis iniqui
Mandato, & circum tortor, rigidusq; ſatelles

Petr. Martyr can. 3. in ſuis reg Eccleſi. & ſext. Synod c. 1. apud Theo. Balſam. Nicepho. lib. 1. c. 14 Cedren. in cõpoſ. hiſ. & Cardin. Baron. an. Eccl. 1. anno Chriſt. 1. c. 26

Matth. c. 23. & Card. Baro. anno. Eccleſi. Thom. 1 ann. Chriſti. 1. c. 26 27. 28.

Mille

Mille modis cruciant, & ſæuo verbere torquent,
Abſque vlla pietate ſenem, lacerantq; tenaci
Forcipe, & æratis conuellunt dentibus artus.
Mille vijs reſerant aditus ad lumina vitæ
Poſtrema, & tandem lacerato corpore cogunt
Ire animam inſontem mundi inferioris ad oras.
Immaduiſſe ferunt generoſo ſanguine iuſti
Saxa ſacri templi, vitiumq; tuliſſe perenne.
Murus adhuc vario conſperſus ſanguinis hauſtu
Cernitur, & ſceleris patrati crimina monſtrat.
At Solymi proceres tantarum exordia rerum
Haud tolerare queunt, regemq; immanibus auſis
Imbutum exhorrent, maioraq; ſemper in illos
Supplicia expectant, quos numina Sancta mouerent.
Sed magis exhorrent, quòd Idume aduenerit, atque
Sumpſerit imperium Solymorum, & ceperit vrbem.
Nec proferre queunt, quòd iniquum condere cenſum
Inſtituat, populiq; velit diteſcere damno.
Hoc premit, hoc vrget populum, hoc incendia miſcet
Tanta viris, animiſq; iras, atque arma miniſtrat.
Extemplò ardeſcunt animi, atque ignobile vulgus — Act. Apoſt. c. 5. Ioſeph. Ant. lib. 18. c. 1. & de bell. lib. 2. c. 7. Euſeb. hi. Eccl. lib. 1. c. 6 & Card. Baro. Baro. Ann. Eccleſ. t. 1. anno Chriſti. 1. c. 39.
Sæuit atrox, referuntq; omnes crudelia facta;
Multaq; congeminant, diro quæ barbarus eſſe
Suſtulit, et penitus per crimina cuncta Tyrannum
Ire omnes dicunt, populoq; parare ruinam.
Sunt procerum turbati animi, creſcitq; fauore
Turbida ſeditio, & coniurant vndiq; ciues

Im-

In regem; igneſcunt iræ, ſæuitq́ iuuentus
Effera, & ingenti curarum fluctuat æſtu.
Vt ſolet interdum ſæuis Aquilone procellis
Turbari pelagus circum latrantibus vndis;
Paullatim exurgit pontus, mox tollitur vnda
Crebrior, & denſi veniunt ad litora fluctus.
Haud aliter Solymi magno turbante tumultu
Seditione ruunt, penitusq́ ad bella parantur.
Ante omneis vnus Iudas Galilæus habetur
Promptior ad facinus, meliusq́ paratus ad omne
Excidium, & cui nec vires, nec robora deſunt.
Acer erat, promptusq́ manu, validusq́ iuuenta,
Atque animo intrepidus, ſolitusq́ ad prælia vulgò
Ire ferox, Martemq́ fero componere ferro:
Miſcuit & rixas, & iurgia fœda per vrbem.
Hic iuuenum primos, & qui fera bella mouerent,
Quiuè fidemq́, pacemq́ ſuis peruerteret armis,
Circum habuit; modò diues erat, modò prorſus egenus
Ætatem duxit, patriæq́, vrbiq́ peroſus.
Tantarum auctorem rerum, vaſtiq́ tumultus
Aduerſus regem concordi nomine Iudam
Conſtituunt, faciuntq́ ducem, plauſuq́ ſecundo
Vna omnes iurant ſceleratum perdere regem.
Hic vbi turbatos animos erexit, & omni
Spe populum impleuit, rerumq́ aſſumpſit habenas,
Hortatur grauibus dictis, & talibus infit;
Quò ſe tanta feret vitæ patientia noſtræ,

O cives? ſcelerum quo fine tenebitur iſte
Proditor, & Solymæ per crimina tanta Tyrannus?
Iam ſapite, ò Cives, qua ſitis origine nati,
Eſte modò hic memores: nomen defendite veſtrum:
Res agitur veſtra, & veſtrarum gloria rerum.
Iſte Deo, patriæq́ ſuæ, Solymisq́; mihiq́;
Infeſtus vivit. Vobis gratiſſimus ille
Vivet adhuc, tacitiq́; omnes ſua regna feretis?
Sumite concordes arma, atque extrudite regem
Infami genitore ſatum: procul ire iubete
A Solymis; animosq́ negat ſi audire iubentem,
Arripite, & plenis cruciatum corpora flagris,
Abſque ulla pietate nigras detrudite ad umbras.
Priſtina libertas vobis ſit carior omni
Imperio; hanc veſtris ſtudijs, animisq́ paternis
Quærite, & ingenteis pro illa tolerate labores:
Hoc decet, hoc vobis placeat, ſemperq́; probetur.
Iſte etenim, perhibent quem regem, natus Idume
Dicitur, atque humili pariter de plebe creatus.
Mater Arabs fuerat, genitor captivus Idume
Antipater vixit, nullo decoratus honore:
Nec cenſum, vel opus habuit, nec nobile nomen.
Ille etiam Antipater genitore Herode creatus
Fertur, & æditvos referebat Apollinis olim
Eſſe patres, matris nunquam meminiſſe iuvabat.
Sacrilegos reor eſſe illos, tædisq́; nefandis
Progenitos, fœdisq́; ſtupris ab Apolline cretos;

Prin-

Principium infandum, generiſq; infamis origo.
Antipatrum coluit ſupremo Hircanus amore,
Dum foret excelſus ſacrata in ſede Sacerdos.
Debuit hic igitur peregrinum aſciſcere regem
Imperium ad tantum ſupremo iure tenendum?
Sic nobis, noſtriſq; viris, patribusq; ſinetis
Regnum adimi, & Solymis contraria iura nouari?
Quò iam ſceptra ruunt? rerum quò ſumma poteſtas,
Quouè ſacerdotum decus, & quò ſancta tiara,
Et vitæ, ſignumq; ruit? quò fœderis Arca,
Et Sanctæ Moſis leges, & virga ſalutis,
Et plenæ Manna phialæ? quò labitur omnis
Partus honos quondam patribus, Salomonis & ara,
Templaq; per ſanctos reuerenter culta prophetas?
Hæc veſtros moueant animos; hæc cura ſalutis
Veſtrarum rerum penitus vos mordeat, opto.
Sumite pro templo, & pro libertate vetuſta
Arma modò, & Solymis ſceleratum extrudite regẽ.
Nec ſatis eſt ratus, ingentem quòd poſſidet vrbem,
Quódq; iſto dat iura modo, & per crimina regnat, Deu.c.23.Tertull.lib.de pudicit. Hieron. Ep.146.& Marian. Vict. in Scol.eiuſ. Epi. & Card.Baro. An.Eccle.ti.1. ann. Chriſti. 1.c.30.
Sed maiora etiam tentat, cenſuq; nefando
Opprimere aggreditur noſtros hoſtiliter agros,
Diuitias, & opes; rerumq; extrema minatur.
Iuſſerat Omnipotens Solymi ne pendere cenſum
Auderent vnquam peregrinis regibus olim;
Vtq; ſuum nomen ſancto coleremus honore,
Non homines, quos ſceptra iuuat deſumere noſtrùm. Deut.c.6 & 10.& Luc.c.4.

O ciues? ſcelerum quo fine tenebitur iſte
Proditor, & Solymæ per crimina tanta Tyrannus?
Iam ſapite, ò Ciues, qua ſitis origine nati,
Eſte modò hic memores: nomen defendite veſtrum:
Res agitur veſtra, & veſtrarum gloria rerum.
Iſte Deo, patriæq; ſuæ, Solymiſq;, mihiq;
Infeſtus viuit, Uobis gratiſſimus ille
Uiuet adhuc, tacitiq; omnes ſua regna feretis?
Sumite concordes arma, atque extrudite regem
Infami genitore ſatum: procul ire iubete
A Solymis; animoſq; negat ſi audire iubentem,
Arripite, & plenis cruciatum corpora flagris,
Abſque vlla pietate nigras detrudite ad vmbras.
Priſtina libertas vobis ſit carior omni
Imperio; hanc veſtris ſtudijs, animiſq; paternis
Quærite, & ingenteis pro illa tolerate labores:
Hoc decet, hoc vobis placeat, ſemperq; probetur.
Iſte etenim, perhibent quem regem, natus Idume
Dicitur, atque humili pariter de plebe creatus.
Mater Arabs fuerat, genitor captiuus Idume
Antipater vixit, nullo decoratus honore:
Nec cenſum, vel opus habuit, nec nobile nomen.
Ille etiam Antipater genitore Herode creatus
Fertur, & æditu os referebat Apollinis olim
Eſſe patres, matris nunquam meminiſſe iuuabat.
Sacrilegos reor eſſe illos, tædiſq; nefandis
Progenitos, fœdiſq; ſtupris ab Apolline cretos;
Prin-

Principium infandum, generiſq; infamis origo.
Antipatrum coluit ſupremo Hircanus amore,
Dum foret excelſus ſacrata in ſede Sacerdos.
Debuit hic igitur peregrinum aſciſcere regem
Imperium ad tantum ſupremo iure tenendum?
Sic nobis, noſtriſq; viris, patribuſq; ſinetis
Regnum adimi, & Solymis contraria iura nouari?
Quò iam ſceptra ruunt? rerum quò ſumma poteſtas,
Quoue ſacerdotum decus, & quò ſancta tiara,
Et vittæ, ſignumq; ruit? quò fœderis Arca,
Et Sancta Moſis leges, & virga ſalutis,
Et plenæ Manna phialæ? quo labitur omnis
Partus honos quondam patribus, Salomonis & ara,
Templaq; per ſanctos reuerenter culta prophetas?
Hæc veſtros moueant animos; hæc cura ſalutis
Veſtrarum rerum penitus vos mordeat, opto.
Sumite pro templo, & pro libertate vetuſta
Arma modò, & Solymis ſceleratum extrudite regẽ.
Nec ſatis eſt ratus, ingentem quòd poſſidet vrbem,
Quódq; iſto dat iura modo, & per crimina regnat, Deu.c.23.Tertull.lib.de pudicit. Hieron. Ep.146.& Marian. V. A. in Scol.eiuſ. Epi. & Card.Baro. An.Eccle.ti.1. ann.Chriſti. 1.c.30.
Sed maiora etiam tentat, cenſuq; nefando
Opprimere aggreditur noſtros hoſtiliter agros,
Diuitias, & opes; rerumq; extrema minatur.
Iuſſerat Omnipotens Solymi ne pendere cenſum
Auderent vnquam peregrinis regibus olim;
Vtq; ſuum nomen ſancto coleremus honore,
Non homines, quos ſceptra iuuat deſumere noſtrûm. Deut.c.6 & 10.& Luc.c.4.

Peruertit leges per egrinis aduena terſu
Demiſſus, quondam quas Moſes monte ſub alto
Accepit, nobiſq; dedit ſine fine tenendas,
Scilicet hoc ſolum reſtabat, vt vltima nobis
Excidia inferret, penituſq; euerteret vrbem.
Exod. c. 1. 5. 9. 12. 14. *Eſt nouus hic Pharao, ferróq; armatus, & enſe.*
1. Reg. c. 17. *Goliath fremebundus adeſt, vt ſternat Iudæ*
Antiquam gentem, & capiat ſolatia, regnum
Dum ruit hoc noſtrum, & totum perterreat orbem.
4. Reg. cap. 24. Dan. 1. 2. 3. Iſai. c. 14. Ier. 27. Iudith. c. 1. 2. Ioſep. ant. lib. 14. c. 8. Euſeb. hiſt. Eccl. lib. 1. c. 6. *Et rediit Nabuch, redierunt & ſua regna.*
Romulides etiam Tyberino è gurgite noſtros
Irruit in muros, violentaq; commouet arma.
Imò etiam peiora parat, quód ſumpſit ab illis
Exemplum, & nulla in quenquam pietate mouetur.
Qua regnat lege, aut quo iure hæc ſceptra gubernat?
Faſq;, nefaſq; facit, ſceleris prout tetra libido
Extimulat, variiq; mouent in crimina faſtus;
Arbitrioq; ſuo cuncta in contraria verſat.
Monſtrũ horrendũ, ingẽs ſcelerũq; inuẽtor, et auctor;
Iſta hominum peſtis per vos hæc regna gubernat.
Sumite materiam excidii; capite horrida, Ciues,
Arma manu, ferroq; infandũ extinguite monſtrum
Ipſe aditum, ingreſſumq; dabo; ipſe ad regia tandem
Vos ducam imperia, & monſtrabo limite tuto
Ire viam, & tantum à vobis remouere pudorem;
Me modó ſollicitum veſtro pro nomine cuncti
Cernite; & audaces mihi iam concedite dextras,

Et

Et mecum armati veſtrum defendite nomen.
Talia fatus erat Iudas, cum turba repentè
Improuiſa ruit, teluꝗ; armata recurſat.
Antè alios Sadoch Solymis infeſtus, & ipſi Ioſeph. Ant. lib. 18. c. 1.
Herodi, mouet arma ferox, & feruidus omneis
Excitat, & ſtudio Ciues accendit ad arma.
Quanquam autẽ Herodes Solymis inuiſa tenebat
Imperia, & populum vanis erroribus audax
Opprimeret, fieretꝗ; malis non exitus vllus,
Sunt tamen intra vrbem, qui pro illo ſæua miniſtrant
Arma, manusꝗ; auidas, & Iudæ obſiſtere poſſunt.
Curritur huc, illuc raptim ſinè lege per vrbem;
Et proceres, vulgusꝗ; fremunt, fremit horrida tellus
Sæuitia concuſſa graui: ſternuntur vbiꝗ;
Corpora, vbiꝗ; neces, & vbique paratur iniquæ
Martis iter, miſeroꝗ; omnes iam Marte fatiſcunt.
Ignaui, fortesꝗ; cadunt, generoſaꝗ; turba
Interit, & paſſim iacet intercepta per vrbem.
Non templis, arisꝗ; pijs, non ædibus altis
Parcitur, & multis penetralia ditia donis
Diripiunt, chlamydesꝗ; adimunt, vittasꝗ; ſacratas
Inde ferunt, violantꝗ; ſuis altaria palmis.
Cuncta cruore fluunt, & paſſim ſanguine manant
Templa, viæꝗ; omnes, & celſa palatia regum.
Ipſe autem Herodes ſublimi abſconditus arce
Iandudum ſegnem in certamina ducere Martem
Abnuit, & muro circundatus arma recuſat.

At Iudas, qui tanta dedit primordia pugnæ;
Cæde cadit, ſociiq; omnes, qui bella mouebant
Aduerſus regem, pereunt per mutua ferri
Vulnera; obeſt illis cæcus ſinè luce tumultus;
Acceptamq; necem nequeunt hoſtilibus armis
Vlciſci, & ferro pereunt, quo vulnera præbent.
Inueniunt Iudam lethali vulnere foſſum
Inter vtrumq; humerum medio thoracis in oſſe
Antè fores templi vomitantem ex ore cruorem
Inter mille viros reſupino corpore ſtratum.
Sæuus adhuc rabiem ſpirat, cædisq; furorem,
Bellorumq; minas, & atroceis vultibus iras,
Hunc nati, comites ſcelerata ad bella ſecuti,
Inſanum patrem, mira feritate Iacobus,
Atque Simon, tacitæ per amica ſilentia noctis
Abripiunt, ſecumq; ferunt, vrbemq; relinquunt;
Et patrios iuxta muros in montibus altis
Occultis terræ latebris ſinè funere condunt;
Vt regis fugiant iras informia tandem
Mēbra patris, tumuloq; patrum ſub mole quieſcant.
Dum verò patri, poterant quæ, extrema ferebant
Munera, finitimo ex laco vox reddita fertur;
Vos etiam iuuenes paucis labentibus annis,
Ioſeph. Ant. lib. 20. c. 3. *Hæredes patriæ fraudis ducetis ad arma*
Syriacam plebem, cæcoq; furore rapinæ:
Seditione pium in regem per veſtra ruetis
Crimina, ſed diris reprimet cruciatibus arma

Clau-

Claudius, & magno vobis patris ocia ſtabunt.
Ut primùm ceſſit furor, & rabida arma quierunt,
Iraruntq; minæ. & veſano excita tumulta
Turba animos poſuit, ſæuos imponere frænos,
Atque acreis retinere animos rex ipſe ſuperbus
Nititur, & curas belli remouere futuras.
Nam memor antè alium, veteres dixere Theodam,
Seditionis opes totam ſparſiſſe per vrbem,
Vixq; fadũ oppreſſiſſe virum, dum numine plenum
Se efferret vatem populumq; vocaret ad amnem.
His etiam monitus curis, quas nuper Iudas
Attulit, haud vltra talem impendere timorem
Ferre poteſt, dubitatq; ſimul, ne ad bella laceſſat
Quiſquã alius, moueatq; tumultibus arma per vrbẽs
Conuocat extemplò Solymos, ſanctumq; ſenatum,
Syriacaſq; vrbeis omneis, adigitq; fateri,
Et iurare fidem, & defendere regis honores.
Illi autem feſſi ſæuis erroribus, vltrò
Herodi, & natis, feriſq; nepotibus vrbem
Et Solymam, & populũ, & qui circum iura tuentur,
Se ſeruaturos, & ſub ditione futuros
Promittunt, iurantq; omnes in verba Tyranni.
Nititur ille tamen Phariſæum perdere nomen,
Quòd regem Herodem renuit de more creatum
Dicere, & impoſitum perſoluere iure tributum;
Occiditq; omneis, &, qui ſuadenouet arma,
Perdit atrox, agitatq; inſano pectore, & armis.

Ioſeph. Ant. lib. 20 c. 2. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti. 1. c. 29.

Dio hiſt. rom. lib. 55. Philo. lib. 2. de temp. Ioſeph. Ant. lib. 17. c. 3 & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſt. 2.

Ioſeph. Ant. lib. 17. c. 3.

Interea Herodes, poſtquàm crudele peregit
Imperium, lethoq; dedit puerilia membra,
Obſtrinxitq; fidem populi, multoſq; peremit,
Tutus ab inſidÿs, regniq; interritus hæres
Eſſe videbatur. Chriſtum iacuiſſe putauit
Cum pueris, lucisq; ſua poſtrema tuliſſe:
Credit id ex animo, & peragit conuiuia lætus.
At Pater Omnipotens puerorum cæde nefanda
Motus, & aſſiduis matrum conqueſtibus actus,
Haud vltra Herodem tanta impietate Tyrannum
Ferre poteſt; raptimq; oculos ad mœnia torſit
Regia, & aſpexit ſuperùm contemnere iura
Herodem, oblitumq;, Deum mortalia facta
Reſpicere, & pœna mox compenſare futura
Admiſſum facinus, ſcelerataq; crimina regum.
Et videt haud vnquàm regi ſanabile pectus
Affore, nec tantum deponere poſſe furorem;
Sed magis, atque magis ruere in contraria, & ipſum
Feruere cognoſcit ſæuaq; libidine, & ira
Inq; Deum, proceresq; ſuos, ſanctosq; prophetas.
Cuſtodem extemplò veſani Principis alta
Voce vocat, dederat regem quem poſſe tueri
Sydereo è numero, iuſſitq; immittere vitam
Inſano arbitrio, cunctisq; exponere curis:
Nec retrahat poſt hæc tenebroſo ex ore barathri,
Seu cælo admoueat, veluti conſueuerat antè,
Nec mala conuertat procul, aut tueatur iniquum

Abſque timore virum, vtatur quin ſenſibus imis;
Arbitrioq́ ſuo viuat, iamq́ expleat ira
Infandos animos; faciat, quodcumque lubebit
Impietatis opus, & turpia facta ſequatur.
Hæc ait Omnipotens, iuſta tunc percitus ira
Propter Idumæi turpiſsima facta tyranni;
Cui parat exitium infandum, ſcelerisq́ tremendum
Supplicium, penitusq́ graueis ſine ſanguine pœnas,
At rex Herodes, poſtquàm eſt ſibi facta poteſtas
Cunctorum ſcelerum, fertur iam pectore toto
In præceps, penitusq́ ruit per crimina vitæ.
Nam Satanas centum famulos, centumq́ miniſtros
Eſſe ſub Arctoo iuſsit, regemq́ laceſſant
In facinus, crucientq́ pari noctuq́, dieq́
Supplicio, edixit, ſceleratáq́ membra fatigent.
Eſt locus à Caſia non multùm rupe remotus Strabo Geog. lib. 16.
Trans Peluſiacum fluuium, transq́ oſtia Nili
Extremæ: hic tumulum quondam poſuiſſe vetuſtas
Romulidæ fertur, delubraq́ ditia donis
Erexiſſe Ioui, & Caſium dixiſſe Tonantem;
Nobilis, & ramis palmarum diues Idume.
Hos Arabes populi, & Iudæi fine coercent.
Huc quondam populum Nabathæa ſede relicta,
Seditione domo profugum veniſſe fatentur;
Atque ædeis, camposq́ omneis, nomenq́, locumq́
Haud renuente aliquo proprijs ſtatuiſſe colonis.
Hinc

Ioſeph. Ant. lib. 14. cap. 8. Euſe. hiſt. Eccleſ. lib. 5. c. 6. & Strab. geog. lib. 16.

Hinc ſatus Herodes Solymorum regna petiuit
Aduena, Romano ſic decernente ſenatu,
Auguſtoq; ſimul, poſtquàm Pompeius ademit
Res ſacras Solymis, & polluit impius aras.
Natus Idumæis genitoribus impius ergò
Herodes, Solymiſq; datus nouus accola regni,
Horret adhuc. Sed poſt infantum barbara facta

Ioſeph. Ant. lib. 17. c. 8. Euſeb. hiſt. Eccl. lib. 1. c. 8.

Suſpicione ruens, generoſo ſanguine natam
Enecat vxorem, & geminos, quos illa creauit,
Infanteis ſecum violenta morte peremit.
Et conſanguineos proceres, quos mouit Idume
Regis amor nimius, Solymamq; aduexit ad vrbem,
Cæde necat, paſsimq; necat matreſq;, viroſq;,
Et natos, natáſq; ſimul, paruoſq; nepotes.
Nec ſibi, nec ferro parcit, dum ſtrata per vrbem
Agmina perſpiciat, viduatáq; Curia reſtet.
Quid ſibi deinde paret, quò opera ad maiora feratur.
Neſcius aſsiduè dubitat, ſegnemq; recuſat
Ferre moram properatq; nouas intendere cædes;
Quóq; magis patrat, tantò eſt audentior illo.
Vritur infœlix, curaſq; ingurgitat omneis;

Ioſeph. Ant. lib. 17. c. 8. de bell. lib. 1. c. 21 Euſeb. hiſt. Eccleſ. lib. 1. c. 8. & Card. Baro. Ann. Eccl. t. 1 ann. Chriſti, 8. c. 1.

Corripiturq; graui morbo, nimioq; calore
Æſtuat, & totum corrodit corpus aquæ vis.
Artubus augetur, ſanoq; tumore labaſcit;
Et concreta lues genitalia membra pererrat,
Concipit & putreis animas. Præcordia magnus

Excru-

Excruciat dolor, & tenueis depaſcitur artus,
Aera nec mandat, nec percipit ore profundo.
Exoptat vitam producere, ſpemq́ſ ſalutis
Sæpè animo capit, & morbos expellere retur.
Tranſit Iordanem, & laticem, qui proximus vrget
Callyrhoen potat nimia dulcedine plenum.
Nam quibus herbarum ſubiecta potentia, quiq́ſ
Pæonium in morem intorto cinguntur amictu,
Quiq́ſ ſolent hominum vitam proferre per arteis,
Perq́ſ vrbeis patrias quærunt ſine nomine famam,
Hoc ſuadent; ſuadent oleo perſtringere corpus
Palladij fætus. Sed quantum noctis obumbrat
Humanas occulos? Oculi cœpere moueri,
Deficere atque etiam, regemq́ſ in nocte natantem
Mox ferè deſtituūt, moriturāq́ſ membra relinquunt;
Perpetuis etiam ſomnis correpta videntur.
Seruorum tandem ſtrepitu, nimioq́ſ tumultu
Somnus abit; redditq́ſ virum vigilantibus horis.
Poſſe tamen vitæ deſperat ducere curſum.
Vlteriùs; iam iamq́ſ ſibi poſtrema parari
Haud dubijs oculis cernit. Tandemq́ſ profectus
Inde; petit veteris Ierichuntis mœnia; moxq́ſ
Ex Ierichunte redit Solymam malè ſanus, vt antè;
Sanior, vt morbus radices altiùs egit. Ioſeph. Ant. lib. 15. c. 10. & lib. 17. c. 9. 10. 13. 14. & de bell. l. 1. c. 21. & lib. 2. c. 2.
Tanta autem inſedit menti impatientia vitæ;
Vt maiora paret ſcelerum monumenta ſuorum,

Augeat.

Ioſeph. Ant. lib. 15. c. 10. & t. 17. c. 9. 10, 13 14. & de bell. t. 1. c. 21. & l. 2. c. 2.

Augeat & ſæuos nimia impietate dolores.
Eſt locus in Solymis circundatus vndiq; muro
Perpetuo; hunc quondam ad ſpectacula maniſt omni
Ingenio Herodes: nullo ſuperabilis æuo
Extitit, & toti terrorem incuſſerat vrbi,
Hic rex Auguſto quinquennia munera fecit
Sede ſedens regum; atque etiam certamine ſacros
Inſtituit ludos, opibusq; peregerat amplis;
Hic iuuenum quicumque manu, pedibusuè, rotauè
Vicerat, optatæ capiebat præmia palmæ.
Sic animos pretiis opera ad præclara mouebat
Herodes, numerusq; omnis donatus abibat.
Hunc Solymi veteres Hippodromon ore vocarunt,
Puluereum quod atrox Hippodromon vngula pulſat.
Conuocat huc proceres tota ditione Tyrannus
Iudææ gentis, pœnasq; minaciter addit;
Ni veniant, iuſſisq; ſuis parere recuſent.
Tunc Circo ingenti proceres concludit, & antrum
Nobilibusq; viris, iuuenumq; frequente caterua
Explet, & audaci munit cuſtode penateis.
Poſt hæc alloquitur Salomen, cum coniuge ſæuo;
Atque ait; O ſoror; O regi germana potenti;
O mihi, Alexander, fraterno nomine digne;
Ipſe ſcio Solymos (quis enim nunc fallere poſsit
Magnanimum Herodem?) regem exoptare perire;
Nec procul eſſe reor, ſupremaq; tempora reſtant,

Tunc

Tunc læti peragent ludos, feſtosq; triumphos
Iudæi proceres, nec noſtra morte dolebunt.
Verùm, vt nos doleant Solymi, funusq; paretur,
Cùm primùm extremas auras è pectore noſtro
Intentis oculis cernetis abiſſe, repentè
Circum omneis Circi conſeſſus milite forti
Cingite, & incluſos ſummo pietatis amore
Sternite; nam eſt pietas pro rege necare ſuperbos.
Tunc ego cum lachrymis ferar, & ſine fine dolebunt
Matres, atque viri, pueri, Solymæq; puellæ
Amiſſum regem, præclaraq; funera reddent.
Angitur inde fame, & lacero diuellere morſu
Se incipit infœlix, minuitq; ferocia membra.
Ardua deinde capit miſerum per crimina regem
Tuſſis anhela, graui vt curarum pondere, ſatum.
Ante ſuos obitus tentarit habere precando.
Seq; ſuosq; odit, carpitq;, & carpitur vnà.
Interdum gladio, ſe ipſum foſſurus, obarmat
Magnanimã dextram, atq; ictu ſua pectora circum
Fert ferrum, crebroq; ferit ſine vulnere pectus.
Interdum famulo iugulum præbere parabat,
Ut ferro hauriret, ſed erat male firma voluntas.
Sæpe etiam laqueo tantos finire dolores
Cogitat infœlix, variiſq; tumultibus vrget
Extremam vitam infœlici fine domandam.
His tamen oppreſſus morbis, curiſq; grauatus

Dicitur antè aras media inter numina Diuum
Multa Ioui (haud etenim falſorum numina Diuum
Liquerat infœlix) manibus dixiſſe ſupinis;
Iupiter Omnipotens, cuius venerabar ad aras
Numen, & expleui ſanctis altaria donis,
Aſpice, vt excrucior, quantiſq; doloribus angor.
Nonnè vides Solymos lethum expectare, miq;
Excidium regni? ſiuè hæc fortaſsè recuſas
Aſpicere, vt merſis damno irreparabile rebus
Non adſis, nec opem mihi nunc tua dextera portet.
Siuè hæc ignoras, nec erunt tua numina cuiquam
Numina, ni mittas eliſis nubibus ignes,
Fulmina ſeu iacias quorum iactatibus omnis
Excutitur tellus; tremefactaq; tota dehiſcit;
Mittere ſi poteris, monteiſq; mouere triſulco
Igne, nec obſiſtat quiſquam de gente Deorum,
Qui maiora queat, faciatq; timere Tonantem.
Cur Deus ignoras? quare mentita colemus
Numina? ſi ignoras, non es Deus. Omnia cernit,
Qui verè eſt Deus, & nullis ambagibus errat.
Si tamen iſta vides, cur non fers numine tanto
Auxilium regi, vt morbis mea membra leuentur?
Namq; Dei hoc propriū, propriū Iouis ampla tueri
Imperia, & reges ſancta defendere dextra,
Nè pereant regna. Iſta ergò non cernis, & ipſe
Haud Deus eſſe potes, nec eris mihi Iupiter ille,
Antea qui fueras; nec me tua numina fallent

Am-

Amplius, eq́; meo templo diſcede; nec vltra
Decipies genteis tantorum auctore malorum
Herode, inueniam, qui me modò ſubleuet iſtis
Morborum curis, & me mihi reddere quibit.
Uix hæc fatus erat, tremuit cū ſummus ad imum
Iupiter, & maior motu eſt ſua viſa repentè
Maieſtas fieri. Templo volitare videntur
Innumeræ volucres nigrantibus vndiq; pennis;
Et ſtrident, circumq; volant, regemq́; videntur
Abripere interdum, ſtygioq́; inferre barathro.
Stant Diræ ante aras, ſæuo cognomine Diræ,
Serpentum ſpiris, ventoſiſq́; vndiq; pennis,
Et centum accinctæ laqueis, centumq́; catenis,
Inſpiciunt regem, & iam iam torquere parabant.
His grauibus viſis, veluti Tarpeia rupes,
Reſtitit Herodes; & poſt hæc pectore toto
Cum gemitu excutitur, nec non immobilis extat;
Arrectæq́; horrore comæ, & præcordia ſanguis
In ſua ſe referens frigentia membra reliquit.
Uix anima quicquam retinens, ad tecta refertur
Regia, & accenſus famæ melioris amore,
Exiguum infantem, quem nuper miſit in auras
Ante obitum coniux, audaci verberat enſe
Intrepidus, teneramq́; animam diſcedere cogit.
Parua mora eſt, miſeros nimiùm cum cōficit artus
Exauſtus dolor, & ſæuiſſima corpora adurit.
Tum grauibus ſcelerum ſtimulis, regniq́; dolore
Euictus,

Euictus, tenueis auras, animamq; prophanam
Ægre abſcedentem, & queſtus, variasq; querelas
Edentem, totumq; ſimul per corpus euntem,
Exhalauit iners: illa indignata per auras
Conceſſit mœſta ad manes, corpuſq; reliquit.

Libri ſecundi Finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Tertij

ARGVMENTVM.

COELESTI admonitu Ioſeph cum Virgine Sancta
Nazareas Sotera refert feſtinus ad ædes.
Interea hoſpitium ſacratæ Virginis intra
Hermopolim aſſiduo cultu veneratur, & aris.
Vulgat & Auguſtus Iudæa per oppida leges
Coniugij. At Soter media teſtudine templi
Ingenita Sophia monſtrat veniſſe ſalutem;
Auguſtusq; ſenex poſtremo fine quieſcit.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Tertius.

POSTQVAM rex Solymæ eſt inferna ſede receptus,
Ut luat æternas pœnas, dignoq; merentem
Supplicio afficiat ſupremi numinis ira;
Matth. c. 2. *Protinus ecce humeris Gabriel diſcriminat alas,*
Et capiti tegmen, tenueisq; incingit amictus:
Tum capit & virgam, qua triſtia nubila pellit,
Quaq; viris pacem, ſæuosq; inferre tumultus.
Occulta virtute poteſt. Hinc reppulit aſtra:
Poſtremis plantis, & poſt ſua terga reliquit.
Inde per immenſum, tenebris facientibus vmbram,
Abſque mora properat, celeriq; ter aera motu
Luſtrat ad Auroram, atque alis hinc circinat auras

Ter

Ter ſuper Ægyptū, & poſtquam ſua gaudia cernit,
Lætior inuentos ter circuit orbe penateis,
Elatus ſtudio, & fœlicibus excitus alis.
Regia qualis auis cœlo ſublimis aperto
Gaudet; dum interea paribus ſe ſuſtinet alis;
Deſpectat terras, & eiſdem circinat omneis:
Tum ſi fortè videt liuentia terga Draconem
Præbentem Phœbo, prorſusq; timore ſolutum
Æquoribus medijs, mox fertur ab æthere ſummo
Ad terras propiùs, oculisq;, animoq; petitam
Inuadit prædam, & concuſſu ſibilat æther,
Atque alis pedibusq; vncis, roſtroq; retorto
Vndiq; luctantem multa vi detinet hoſtem.
Nuncius haud aliter petijt pernicibus alis
Optatosq; lareis, hominiq;, Deoq; penateis
Acceptos, ſanctoq; virorum Virgine cultos
Intrat in hos Gabriel, concluſis vndiq; portis,
Dum ſomno incumbunt homines, dum nulla volucris
Aera permulcet cantu, nec corpora ducit
Cæruleus ſerpens per humum, & ſilet humidus aer.
Et ſtetit antè torum, & puerum taciturnus adorat
Flamine cœleſti genitum, gentisq; ſalutem
Humanæ, & curis poſt hæc, ſomnoq; grauatum
Aggreditur dictis Ioſeph, ac talia mandat;
Surge, age, pelle moras, puerū cum Virgine Sancta
Accipe, teq; refer Solymorum in regna tuorum.
Nam, qui quærebant ſcelerato extinguere ferro

Cæleſti genitore ſatum, periere; nec vllus
Eſt timor ex illis. Nec regnum infeſtat, & vrbem
Ampliùs Herodes: morbis namq; actus iniquis
Abſceſſit vita, tenebroſa in Tartara miſſus.
Summa eſt, vt redeas; ſic præcipit ætheris alti,
Et cæli, mundiq; Pater, genitorq; ſupremus,
Cui mare, cui tellus, cui lucida ſydera parent.
Hæc ait, & nocti raptim ſe immiſcuit atræ
Nuncius, & cælo volucer ſe rettulit alto.
Tum Ioſeph ſomno excitus, Ieſſæaq; Virgo
Conſurgunt, lætiq; parant abſcedere terris
Niliacis, Solymasq; vrbeis, patriosq; penateis
(Haud ingratus amor) cæleſtis adire parentis
Mandato, & monitis properent parere Tonantis,
Vt fiant, quæ olim ſancti cecinere prophetæ
Diuinis numeris, tantarum oracula rerum.
Nam Deus humanum non aſpernatus honorem,
Talia, quæ nullis fuerant præcognita, nec poſt
Intellecta ſatis, mortali voce profudit.
Oſe. cap. 2. & Matth. c. 2. *Ipſe ego Niliaca natum è regione vocaui*
Vocem meum: tantumq; effatus amica repreſſit
Ora Deo, poſtquàm concluſit dicta tenebris.
Poſtera ab Eoo ſurgens Aurora cubili
Sydera depulerat noctis, lumenq; coruſcum
Rettulit, & miſeris mortalibus ocia dempſit,
Cum ſubitò Ioſeph, precibus tamen antè ſolutis,
Aſſumpto puero, & MARIAM curæq; viæq;

Et

Et comitem, & ſociam ducens, dimittit amænos
Ægypti fines, & Iudæ poſſidet arua.
Sedulus hic quærit, regni qui flectat habenas,
Herode extincto, Solymorum, quiq; gubernet
Imperium Iudæ, & populo ſua iura miniſtret.
Repperit Herodis ſolium, ſceptrumq; ſuperbum, Ioſeph. de bel. lib. 2. c. 89. & Ant. lib. 17. c. cap. 15. Euſeb. hiſt. Eccl. lib. 1. c. 9. Matth. c. 2. & Cardi. Baron. Ann. Ecc. t. 1. ann. Chriſti. 8. c. 9. & ſeq.
Immanem regni hæredem, Archelaon habere,
Sic etenim teſtatus erat, ſic deinde reliquit
Herodes, voluitq; ſuo proiure teneri;
Scilicet, vt ſolus ſceptrum, regnumq; teneret
Archelaus atrox, patriq; ſimillimus ipſi,
Cui ſcelus, & fraudes, & crimina cuncta placerent.
Audijt hæc Ioſeph, totoq; expalluit ore
Commiſſum ob pignus, veſanaq; pectora regis,
Sed tamen in ſomnis redijt cæleſtis ab alto
Nuncius, & tantas mandat ſeponere curas;
Vtq; ferum euitet regem, Galilæa tecta
Incolat, edicit, Solymosq; relinquat, & vrbem.
Cum primùm Eois vidit ſplendeſcere ſolem
Litoribus, ſtellasq; omneis diſcedere cælo
Heros Ieſſeus, puerum cum Virgine ducens,
Iudæam fugit, ſuſpectaq; regna relinquens
Terga dedit Solymis, Galilæaq; tecta petiuit. Borcard in de ſcripr. Terræ Sanctæ par. 2. c. 4. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1 ann. Chriſti. 1. c. 21
Interea hoſpitium ſacratæ Virginis intra
Hermopolim, tenui ſuffultum marmore tectum,
Vertitur in templum, & redolent altaria cultu
Aſſiduo, & totis fama memoratur in oris.

Perpetuus viget hic ignis, viget aurea lampas
Antè aras templi, radijs redimita coruſcis.
Aſsiduis etiam ſacris venerabile templum,
Thuricremisq; focis calet; & delubra tabellis
Circuntecta pijs, ſuſpenſaq; vota, facesq;
Argumenta ferunt quondam Sotera potentem
Virgine cum ſancta vetereis coluiſſe penateis.
Eſt etiam iuxta has ædeis iunctiſsimus hortus
Antiquis cultus patribus, dominoq; penatum
Haud ingratus ager, quòd balſama plurima cōdat.
Fons eſt in medio nitidis argenteus vndis,
Unde fluit riuus paruo cum murmure, & omnem
Perpetuis manans vndis celer irrigat hortum.
Sæpius his genitrix diuinæ prolis in vndis
Exiguas pueri purgabat ſedula veſteis:
Sæpè etiam puerum vitreis ponebat in vndis,
Et lauit ſanctum corpus, precioſaq; membra.
Eſt lapis in gelidæ ſupremo margine ripæ,
In quo Soteris fluidos ſiccabat amictus
Sancta Dei genitrix, tenera & cum prole ſedebat.
Huc omnes circum populi, & Peluſia tellus
Conuenit trepido paſſu, & fœlicibus aſtris.
Huc Indi, huc Arabes veniunt: huc thura Sabæi,
Et Citibæna ferunt; totoq; Oriente relicto
Innumeræ gentes templum Soteris adorant.
Qui Erydanū, Tybrimq; bibunt, qui rura Metauri
Sanguine adhuc fluido ſæui manantia Pœni,

Heſpe-

Heſperiamq; colunt, & Ibero litore viuunt,
Inuiſunt Domini prima incunabula noſtri.
Et proni vultus fluuio, ſaxoq; vetuſto
Procumbunt, ſanctiſq; locis taciti oſcula iungunt.
Et maria, & terras peragrant, toleramq; labores
Immenſos, ardens quos tollit ad æthera virtus.
Vt ſanctas viſant ædeis, vbi Dauida Virgo
Coniuge cum ſancto ſobolem tenuere ſupernam,
Et Solymi regis vanos fecere tumultus.
Namq; lari, & fluuio, & ſaxo ſanctiſſima proles
Æternam tribuit virtutem, vt pelleret atras
Morborum, ſcelerumq; vias, & membra nouarent
Appoſitis intus ſpatijs, primumq; vigorem
Viribus effœtis iandudum reddere poſſent.
At Ioſeph ſancta properat cum Virgine prolem
Cœleſtem è Solymis Galilæa ad tecta referre.
Ad vada perueniunt primùm, quibus alma vetuſtas
Iordanum dixit nomen; mox fluminis vndas
Tranſmittunt, fineſq; adeunt Ierichuntis, & vrbem.
Planitie in lata, cingentibus vndiq; ſummis
Collibus eſt Ierichus, tanquam fundata theatro. Strab Geog. lib. 16.
Hanc quondam Ioſue deleuit funditùs vrbem, Ioſ. c. 2. & 6.
Dum clauſit portas Princeps, qui regna tenebat.
Terq; , quaterq; vrbem ſuſcepta fœderis Arca
Sancta ſacerdotes tum circumiere canentes.
Concidit hinc vrbis murus, mirabile dictu:
Mil. aditus ſunt; Solymorum deinde phalanges

Succendunt vrbem; ferro ſternuntur, & igni
3.Reg.c. 16. *Mœnia cum domibus; terræ maledicitur ipſi.*
Aſt Hiel quondam Bethel, voluentibus annis,
Mœnia cum portis penitus renouauit, & vrbem.
Huic cælum natura dedit, camposq; feraceis,
Omnibus vt terris ſint præponenda, nec vllis
Concedant glebis, tot fructus ſuſcipit vſus.
Hic palmeta virent, benè culta prioribus annis
Et modò culta magis: nec tantum præbet Idume
Palmarum ducibus, quantum Ierichuntis amœna
Ora dat egregijs rerum domitoribus, atque
Mittit ab Eoo ad Tarteſſia litora, quantum
Et ducibus, ſacriſq; viris, ſanctiſq; poetis.
Irriguus locus eſt, ſurgentibus vndiq; Lymphis;
Sunt variæ hic ædes, ſed regia Principis extat
Clara micante auro, & ſublimibus alta columnis.
Hic adeunt homines fruticem, ſcinduntq; bipenni
Arboreum librum, & ſuccus de vulnere prodit
Corticis arborei, quem cultor colligit vrnis
Appoſitis ſubter, niueum, lactiq; tenaci
Perſimilem, & conchis ſuſceptus cogitur humor.
Hoc oculis illi viſum, capitiq; remittunt
Virtutem amiſſam, atque doloribus ocia præbent.
Corpora quin etiam præpinguibus vngere ſuccis
Conſueuere homines, quæ vita functa iacerent;
Conſeruantq; diu, quæ conſeruanda negabat
Decretis natura ſuis, & dentibus æui

Surri-

Surripiunt, mittuntq́; viris cernenda futuris.

Collibus extremis Ierichuntis naſcitur herba, Ioſeph. Ant. lib. 7. c. 25.
Nomine Baaras; quæ primùm vallibus imis
Prodita Baaræ, radici nomina fecit.
Flammea lumen habet, fulgore notabilis ipſo;
Et lucet; ſenſuq́; velut dotata recedit
In gelidas glebas, adapertaq́; viſcera terræ,
Cum quiſquam accedit, vicinaq́; iugera calcat.
Sed cum perfundas liquido loca viſa cruore
Fœmineo ex vtero, lympha ſeu virginis, illa
Protinus apparet, terris emiſſa ſub auras,
Seq́; oculis offert, refugit nec falce reuelli.
Sed tamen agricolæ, vitium nè viſcera ſumant
Contactu, (eſt etenim contactus peſtifer herbæ;)
Radicem circum remouent terramq́;, ſolumq́;,
Ut poſtrema pedu n cernantur; deinde Moloſſum
Appoſitis vinclis nectunt radicibus imis.
Hinc ille admiſſo ſequitur veſtigia paſſu
Aufugientis heri, & curſu radicitus haurit
Difficilem plantam, & contactu deperit ipſo.
Naturam hic mutat primam, mutatq́; venenum;
Nec nocet humanis contactu tabida membris
Amplius, & totum euaneſcit in aera virus.
Innumeras herbæ tribuit virtutis honores
Uera Dei ſoboles, fugeret dum Syria regna.
Nam qui Tartareis vinclis, ſtygioq́; furore,
Et Satanæ ſtimulis, Herebiq́; immanibus hydris

Uin-

Succendunt vrbem; ferro ſternuntur, & igni
3.Reg.c. 16. *Mœnia cum domibus; terræ maledicitur ipſi.*
Aſt Hiel quondam Bethel, voluentibus annis,
Mœnia cum portis penitus renouauit, & vrbem.
Huic cœlum natura dedit, camposq; feraceis,
Omnibus vt terris ſint præponenda, nec vllis
Concedant glebis, tot fructus ſuſcipit vſus.
Hic palmeta virent, benè culta prioribus annis
Et modò culta magis: nec tantum præbet Idume
Palmarum ducibus, quantum Ierichuntis amœna
Ora dat egregijs rerum domitoribus, atque
Mittit ab Eoo ad Tarteſſia litora, quantum
Et ducibus, ſacriſq; viris, ſanctiſq; poetis.
Irriguus locus eſt, ſurgentibus vndiq; Lymphis;
Sunt variæ hic ædes, ſed regia Principis extat
Clara micante auro, & ſublimibus alta columnis.
Hic adeunt homines fruticem, ſcinduntq; bipenni
Arboreum librum, & ſuccus de vulnere prodit
Corticis arborei, quem cultor colligit vrnis
Appoſitis ſubter, niueum, lactiq; tenaci
Perſimilem, & conchis ſuſceptus cogitur humor.
Hoc oculis illi viſum, capitiq; remittunt
Virtutem amiſſam, atque doloribus ocia præbent.
Corpora quin etiam præpinguibus vngere ſuccis
Conſueuere homines, quæ vita functa iacerent;
Conſeruantq; diu, quæ conſeruanda negabat
Decretis natura ſuis, & dentibus æui

Surri-

Surripiunt, mittuntq́; viris cernenda futuris.
Collibus extremis Ierichuntis naſcitur herba, Ioſeph. Ant. lib. 7. c. 25.
Nomine Baaras, quæ primùm vallibus imis
Prodita Baaræ, radici nomina fecit.
Flammea lumen habet, fulgore notabilis ipſo;
Et lucet; ſenſuq́; velut dotata recedit
In gelidas glebas, adapertaq́; viſcera terræ,
Cum quiſquam accedit, vicinaq́; iugera calcat.
Sed cum perfundas liquido loca viſa cruore
Fœmineo ex vtero, lympha ſeu virginis, illa
Protinus apparet, terris emiſſa ſub auras,
Seq́; oculis offert, refugit nec falce reuelli.
Sed tamen agricolæ, vitium nè viſcera ſumant
Contactu, (eſt etenim contactus peſtifer herbæ;)
Radicem circum remouent terramq́;, ſolumq́;,
Ut poſtrema pedum cernantur; deinde Moloſſum
Appoſitis vinclis nectunt radicibus imis.
Hinc ille admiſſo ſequitur veſtigia paſſu
Aufugientis heri, & curſu radicitùs haurit
Difficilem plantam, & contactu deperit ipſo.
Naturam hic mutat primam, mutatq́; venenum;
Nec nocet humanis contactu tabida membris
Amplius, & totum euaneſcit in aera virus.
Innumeras herbæ tribuit virtutis honores
Vera Dei ſoboles, fugeret dum Syria regna.
Nam qui Tartareis vinclis, ſtygioq́; furore,
Et Satanæ ſtimulis, Herebiq́; immanibus hydris
Vin-

Vinctus erit, ſæuoq; ruit miſerabilis æſtro;
Si radicis opem teneat, tum protinus illum
Immanes Herebi furiæ, rabidiq; furores
Deſtituunt, dirumq; petunt ſub Tartara regnum.
Hinc vacua implentur latè ſtridoribus auræ
Dirarum fruſtra clamantum, ac ſæua trementum
Verbera, perq; cauas conantum euadere nubeis.
Hos Ioſeph iuxta colles Iericuntis, & vrbem
Radit iter pedibus, nec ſuſtinet antè laborem
Ponere ſuſceptum, quàm proxima conſpicit arua,
Optatosq; agros, Galilæaq; regna ſubintrat.

Greg. Na. in Iuli. orat. 1. Cyrill. Alexan. in Iul. 2. Ioſeph. de bell. lib. 3. c. 2. Hieron. de locis Geb. & Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 9. c. 2.

Sunt geminæ partes orbis, quibus alma vetuſtas
Nomen idem poſuit Galilæaq; regna vocauit.
Sed natura tamen varijs regionibus illas
Ad unxit, vaſtisq; locis, cæloq; diremit.
Altera nã gelidas magis horrida fertur ad Arctos
Barbaraq; immani permittit more ferarum
Exercere homines vitam, & fœdiſſima iura.
Viuitur ex rapto, atque hoſpes mactatur ad aras.
Quin etiam ſæuis in unt certamina pugnis,
Et ſudibus, ſaxisq; ſimul, ſimul impete vaſto;
Et cui præoptatam tulerit victoria laudem,
Is ſuperata manu multo fluitantia tabo
Membra viri mardit, & ſanguine veſcitur atro.
Altera Idumæos inter, Solymosq; tenetur
Regnorum fines Et quanquam Herode ſub ipſo
Extiterit, mores gaudet ſeruare pudi os.

Cuiq;

Cuiuſ fidem, & vitam vera pro laude paciſci.
Vrbs antiqua manet clara regione; vocatur
Nazarea, & totum modò decantata per orbem.
Hic namq; exiſtunt clari, ſanctiq; penates
Ieſſææ matris, demiſſi flaminis alto
Perpetui teſtes: hic ſancta oracula vatum
Sunt ſortita fidem: hic iras, tumidoſq; furores
Omnipotens Genitor ſedata mente repreſſit:
Factus homo hic Deus eſt, vt fiat homo Deus ipſe,
Et cæli reparet ſedes, Satanæq; ruinam.
Huc iter intendit Ioſeph, huc ſancta Virago
Læta viam properat, puerumq; referre penateis
In proprios gaudent, patriaq; attingere metas.
Iamq; iter emenſi, portas intrare parabant
Vrbis Nazareæ, primis venientibus vmbris;
Continuò, ſalue tandem mihi reddita tellus,
Ille ait; infidi olim, ſed meliore fideles
Sorte lares, ſaluete omnes. Hæc patria nobis,
Hæc domus, hæ ſedes, hæc nobis hoſpita tecta.
Hæc dixit, raptimq; vrbem, & ſua tecta ſubintrant.
Hic, dum bis quinos, ſæclis voluentibus, annos Luc.cap.2.
Expleret Soter, annisq; accederet vſus,
Syriaci reges Auguſti nomine paſſim
Vulgabant leges tædarum; totaq; primùm
Iudæa excepit, mox illas quæq; capeſſit
Imperij regio, atque omnes cum ciuibus vrbes.
Cæſar enim Auguſtus, rerum quem maxima Roma
Extra

Extra anni, ſoliſq; vias extendere fines
Imperij dedit, & , quà Sol vtrumq; recurrens
Aſpicit Oceanum, poſuit ſine limite metas,
Romuleum populum Capitolia ad alta coegit
In numerum, & tali tandem eſt ſermone profatus.
Romulidæ inuicti genus alto a ſanguine Diuum,
Res dura, & regni grauitas me talia cogunt
Ordiri, & latè tantos intexere motus.
Ipſe ego nunc equitum numeraui ex ordine claſſeis

Dio lib. 56 & Cardi. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti ij. c. 2.

Quemq; etiam vidi, & , quo vitam more teneret,
Edidici, ſolusnè foret, vel coniugis vſum
Quiſq; ſuæ exciperet, ſeriſq; nepotibus ortum
Conderet, atque vrbem fœcunda prole repleret.
Inueni ingentem numerum, qui coniugis vſum
Ignorat prorſus, vult & ſinè coniuge vitam
Ducere, nec tanta curat ſe aſtringere lege.
Sed qui coniugij leges, & iura ſecundet
Fœcundæ prolis, faciatq; fidelibus vrbem
Auſpicijs vitam producere ſemper in annos,
Sunt pauci, atq; equitum iunctorum eſt rara iuuentus.
Ipſe ego demiror, paucisq; ruentibus annis
Auguror hanc vrbem poſtremo fine tenendam.
Quid facitis Ciues? quis vitæ cœlibis ardor
Vos ſtimulat, ſuadetq; ſacras contemnere tædas?
Non vrbes, non tecta forent, non ſceptra, nec artes
Perpetuæ, & mundi moles operoſa labaret,
Et ruerent penitus cunctarum exordia rerum,

Si

Si tædæ, thalamiq; vſus, ſi coniugis ardor
Deſineret fieri, & connubia ſancta ſilerent.
Ipſe Deus quondam, mundi melioris origo,
Vna homines iunxit, formaq; in corporis vna
Fecit virumq; hominem, mente, geminumq; vigorem
Naturæ impoſuit, vireſq; adiunxit, & artem.
Sed ne monſtra pia paterentur talia gentes.
Diſſecuit Phœbus, gladioq; reſoluit acuto
Hanc molem, penituſq; virum disiunxit ab artu
Fœmineo, & geminos abſciſſo corpore fecit.
Vna tamen vehemens redeundi in prima cupido
Principia, & penitus iungendi membra remanſit.
Hinc hominum variæ gentes, hinc oppida, & vrbes
Turba colit, villæq; ſuis cultoribus adſunt.
Hinc quoque Cecropijs fertur rex primus Athenis
Impoſuiſſe modum, & tædas ſtatuiſſe virorum.
Ipſe etiam noſtram poſuit qui his collibus vrbem
Romulus, vt longo ſignauit mœnia ſulco,
Inſtituit ſanctos thalamos, quibus vrbis honores
Perpetui fierent, ritumq;, vſumq; parauit.
Verùm vbi finitimæ gentes in fœdera tædæ
Ire recuſarunt, nec amarunt iungere dextras,
Maximus Iliades Circenſia munera ſoluit
Neptuno ratione noua, rapuitq; Sabinas.
Et quanquã hinc potuit ſubitum conſurgere bellum
Æneadis, Tatioq; ſeni, Curibuſq; ſeueris,
Ii tamen inter ſe poſito certamine reges

Plato in Sympo. orat. 1. in Ariſt. laudat.

Iuſt. de bell. extr. lib. 4. de Polyd. Virg. de inuent. rer. lib. 1. c. 4.

Liuius ab v. C. lib. 1. Dionyſ. Ant. 20. lib. 2. L. Flor. lib. 1. c. 1 Plut. in Romulo. Virg. æn. lib. 8. Ouid. faſt. lib. 3. P[illegible] not. hiſt. lib. 16. c. 9. & [illegible] Aug. de Ciuit. Dei lib. 2 c. 17 & lib. 3. c. 13.

Armati Iouis ante aras tenuere patentem
Crateram, & cæſa iunxerunt fœdera porca.
Hinc reges nobis nati, hinc domitoribus orbis
Urbs oppleta fuit; fines hinc tendere noſtros
Externi videre Duces ad frigida Thules
Imperia, & nuper nobis Garamantas, & Indos
Seruitio preſſos, totumq́; tremoribus orbem
Oppletum haud dubio viderunt lumine regis.
Hoc thalami, hoc tædæ, hoc ſacrata lege reperti
Concubitus fecere; viros connubia nobis
Sancta miniſtrarunt, hosteis fudere tumenteis
Armorum trepido motu; peperere triumphos
Innumeros nobis; exercitus vndiq́; noster
Hinc ſemper rediit ſpoliis decoratus opimis.

Mercur. Triſ. in ſerm. vlt. ad Aeſculap.

Imo etiam veterum leges, & iura notarunt
Sæpe viros, vitæ qui tandem cælibis vſum
Exorſi, auderent ſanctas contemnere tædas.

Plato de rep. lib. 5. & de legib. l. 5.

Quin etiam extra vrbem facto eiicere tumultu
Hoc hominum genus, vt quæ inimicum ciuibus, illi
Supplicia, & pœnas ſancto ſtatuere ſenatu.
Vos igitur, Ciues, regni quos tanta cupido
Extimulat, laudis quos ſemper cura remordet,
Quos & honos vrget, quos gloria, quosq́; triumphi
Semper alunt, triplicisq́; quibus confinia mundi
Sunt nuper ſuperata armis, gentesq́; ſubactæ,
Et populi, atque vrbes, & rerum parta poteſtas,
Virtutem hanc veſtram contemptis vndiq́; tædis,

Illu-

Illuſtreisq́; animos penitus torpere ſinetis?
Nec vos tanget honos, non gloria Martis, & ardor
Iliadum? gentisq́; animos primordia noſtræ
Non vobis facient, acuentq́ ad prolis honores?
Dardanus hoc ſuadet, primus pater vrbis, & auctor
Iliadum; ſuadet Cretæis Teucer ab oris.
Ilus, & Aſſaracus, claro genitore creati,
Priamidesq́; potens, Pelidæ interritus armis,
Ad ſanctos thalamos, Hymenæaq́; ſacra propellunt
Vos, Ciues; natosq́; volunt cognoſcere veſtros.
Ipſe quoque Æneas, clarum qui duxit Iulum
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum,
Cum primùm Auſonios pelago peruenit in agros,
Quas cædes, quæ bella tulit; quibus horruit armis,
Ut Rutulo vxorem promiſſam abduceret, atque
Ex ſe fœcundam faceret, claramq́; latino
Progeniem in patrias adiungeret optimus arceis?
Quod decus, aut quis honos patribus ſinè prole caden
Et genus, & famam proſpectu cernere claro? (tem
Et quis honos patribus, proprio qui ex ſemine prolem
Fœcundam inſpiciunt, & pignora cara, nepotes?
Gaudiaquæ ſumunt, lætæ quæ munera vitæ;
Cum tener in cunis, ampla cum paruulus aula
Colludit natus, & dulceis porrigit vmbras?
Fœlicem vitam, fœlicia funera tandem,
Queis proprij cenſus contingit cernere natos:
Hæredes, nomenq́; ſuum, fidosq́; penateis.

Inco-

Incolumeis fieri, atque omneis ſupereſſe per annos.
Non quicumque velit ſanctum ſeruare pudorem,
Virgineosq; annos, floremq; tenere iuuentæ,
Hic reprobo. Imò etiam ſanctis ſua præmia pono
Virginibus; Veſtæq; nurus ſine coniuge ſacras
Et ſupereſſe volo, & numerum concreſcere voto,
Æternum vt ſeruent ſanctis penetralibus ignem.
Sed qui ficta gerunt mentiti corda pudoris,
Cœlibis vt vitæ peragant ſimulamina, damno,
His ſcelerum pœnas, & amati triſtia cultus
Supplicia impono, & noſtro ſua crimina plectam
Arbitrio, & vitæ temeraria iura retundam.
 Quare agite, ò Ciues; thalamos properate pudicos
Excolere, & tædas; Hymenæaq; ſacra, faceſq;
Sumite, vt exiguum numerum repleatis, & vrbem
Militibus, clariſq; viris, & faſcibus orbem.
Mars fauet inceptis; Martis cognoſcite iuſſa,
Exemploq; eius natorum eſtote parentes.
Et Cytherea Venus, placuit cui tempore quodam
Anchiſes coniux, claro nunc ſydere vobis
Aſpirat, votiſq; aderit Saturnia veſtris.
Nos quoque ponemus meritis pro talibus ampla
Præmia, & æqualeis Veſtalibus eſſe iubemus.
Sint igitur vobis tædæ, ſit gloria prolis
Aſſidua cura, & manſurum in ſæcula nomen.
Hæc dum Iudæas vulgabat fama per vrbeis,
Proq; æqua populis mandabant lege teneri

Romuleæ legis cuſtodes, protinus eccè
Paſchatis in Solymos rediyt venerabile tempus.
Nam quondam Hebræos intra ſeptemflua Nili Exod.c.12.
Oſtia crudeli Pharao feritate tenebat,
Inſolitoq; metu populum cum Principe ſancto
Vexabat, nullumq; modum ponebat in illis.
At Pater Omnipotens, populi quem ſumma tenebat
Cura ſui, patriasq; illum reuocabat ad oras,
Mandauit Moſi, certis vt quisque diebus
Lanigeri pecoris paruum ſinè crimine fœtum
Tolleret, atque igni torreret; deinde repentè
Dente, manuq; auida propriam mandaret in aluum;
Antè ſed hyſſopi ramis hoc ſanguine plenis
Signarent poſteis, fugerent vt numinis iram.
Et tandem afflicto grauibus Pharaone procellis,
In patriam Solymi nullo tardante redirent.
Hæc cum ſolemneis redeuntia ſacra per annos Luc. cap 2.
Heroes Solymi, & populus de more colebant,
Cum Ioſeph, Virgoq; parens, & cælica proles
Nazareis abeunt laribus, Solymamq; feruntur
Intra vrbem, vt memores peragant ſolemnia ſancti
Paſchatis, & reditu pro tanto munera reddant.
Hic autem ſacris veteri de lege peractis,
E Solymis Ioſeph ſancta cum Virgine tendit
Ad patrios fines, & ad hoſpita tecta parentum.
Utq; iter vnius fuerant luciq; , dyq;
Emenſi, affines ſectantur præpete paſſu,

Inuentosq́; rogant, vbi filius adſit. At illi
Continuò puerum per iter vidiſſe negarunt,
Inde dolens Virgo, & Ioſeph rediere repentè
Intra vrbem, puerumq́; Deum per tecta requirunt.
Ille autem in templū, (quamquā duo luſtra, duosq́;
Cerneret Autumnos) notis tum fortè relictis,
Se tulit, atque choros ſeniorum protinus intrat.
Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 21. n. 1. *Mox erat Hebræis cœtus in tecta vocare*
Innumeros hominum, vt legis præcepta referrent.
Hic quoque ſoluebant liteis, cauſſasq́; videbant
Docta virum ingenia, & pœnas, vel amica priores
Heroes trepidæ reddebant præmia genti.
Hæc quoque ſub templis peragebant iura magiſtri,
Vt legis vires, & ſancta oracla viderent,
Certatimq́; omnes agitabant carmina vatum
Intellecta parùm, & verborum ambagibus acta,
Et de venturo certabant rege: quis ille,
Quis pater, & genitrix, fieretq́; vnde eius origo;
Conſueuere omnes ſacris exquirere chartis.
Hæc tum fortè ſenes ſacris penetralibus vna
Voce requirebant, tenebrisq́; inferre parabant
Perpetuum lumen, nè Vatum ſenſa laterent,
Cum venit, eccè, puer diuino flamine cretus
In templum, & media ſeniorum in ſede reſedit.
Inde omneis circum inſpiciens, & lumine claro
Cuncta videns, placido tandem ſic ore profatur;
Quid de venturo, Proceres, Sotere tenaci

Differitis voce, & dubijs ambagibus error
Vos tenet, & Vates non cernitis ore ſonoro
Prædixiſſe olim, & Solimorum intra hoſpita tecta
Cæleſti genitore ſatum, & ſub paupere tecto
Virgine de ſancta, ſeruato flore pudoris,
In tenueis tandem demiſſum luminis auras?
Ille quidem venit, nec erit dubitabile verum,
Pectora ſi vobis fuerint ſinè crimine turpi;
Atque odijs ſpoliata ſuis, vanumq; timorem
Deponant, Vatumq; velint cognoſcere motus.
Hoc Iacob teſtatus erat, dum voce vocauit Gene cap. 49.
Natorum gentem, & ventura oracula dixit. Matthę. c. 2.
Laudauit Iudam, regemq; in fratribus olim & Io. c. 1.
Conſtituit, ſceptrumq; dedit, ſummaſq; tiaras,
Et regnaturos natos, proprioſq; nepotes
Prædixit, donec veniat, qui tempore quodam
Adueniet, cupientq; illum tum deniq; gentes.
Hic vbi ſunt Iudæ, & natorum ſceptra, vel altum
Dauidis imperium, & ſacrati munia regni?
Omnia prætereunt; vobis fuit vltima ſedes,
Dum Aſſamonæus erat; regnumq; ex principe iuſto
Ceſſit Idumæo veſtro cum crimine regi.
Quidq; olim Moſes diuino numine motus Deut. c. 18. Io.
Obſcuris voluit vobis prædicere verbis, c. 1. & in Act.
Dum magnum Vatem vobis, magnumq; prophetam Apoſ. c. 3. & 7
Sponte Deum quondam ventura in ſæcla daturum
Promiſit, proprijs genitum de fratribus illum?

En ille aduenit Uates; cognoſcite veſtrum,
O Solymi proceres, Uatem, Dominumq́ potentem,
Et ſua iura omnes veſtris defendite dextris.
Hoc quoque teſtatur ſacrato carmine Dauid
Mille locis, Chriſtumq; ſuum, Dominumq́; vocauit.
Pſal. 2. 13. 17. *Quidq́ olim Salomon tenuiſſe ſilentia dixit*
18. 22. 23. 35. *Omnia, & in ſummos plauſtrum duxiſſe Booten*
44. 45. 50. 52. *E regione polos, miſſum dum cœlitus altum*
66. 71. 79. 83. 84. 86 88. 95. *Debellatorem terras tenuiſſe capaceis*
97 109. 111. 117. 129. 131. *Dixerat, & terris ſtantem contingere cœlum?*
144. 149. Sap. c. 18. *Amoides etiam, quem diſſecuere parentes*
Iſai. cap. 7. *Ueſtri olim, ſacris ſermonibus indidit iſtud.*
Eccè, ait hic Uates, hominis ſine ſemine Virgo
Concipiet, parietq́; ſuo ſub tempore natum:
Huic erit Emanuel nomen; pinguedine lactis,
Et quod apes dederant, veſcetur nectare dulci,
Ut ſciat inde malum ſtygias detrudere ad vmbras,
Eligat atque bonum, & fœlicia gaudia monſtret.
His certè verbis venturum in tecta potentem
Ueſtra Deum dixit mortali veſte grauatum.
Sed veniſſe etiam monſtrauit lumine claro,
Paruulus, vt dixit, nobis ſub luminis oras
Natus adeſt, nobisq́; datur iam filius alto.
Hic erit & princeps pacis, ſecliq́; futuri
Et pater, & cuſtos, Deus, & fortiſſimus Heros.
Nomen erit toti penitus mirabile mundo,
Conſilioq́; potens, rerumq́; tenebit habenas.

Idem

Idem etiam dixit, Ieſſe è radice potentem
Venturam virgam, & florem de vimine tanto
Tandem aſcenſurum, Domini cui ſpiritus olim,
Virtuteſq; omnes inerunt ſinè finibus vllis:
Venturumq; agnum deſerto è litore, & orbi Cap. 16.
Venturam pacem, nulloſq; inſtare tumultus Cap. 32. 35. 61.
Bellorum, & ſæuos penitus requieſſe fragores,
Fœliceſq; homines, tantus cum aduenerit Heros.
Mille locis alijs monſtrauit carmine Vates Cap. 40. 42. 45.
Fatidico regem venturum ex ſemine Dauid; 49. 50. 51. 52.
Multaq; prædixit, quæ iam euenere, ſaluſq; 53. 61. 62. 66.
Aduenit, veſtriſq; manet ſeruator in oris.
Ipſe quoq; Helchiades, paruo qui Anathote creatus, Ierem. c. 31.
Sacra canens lapidum tandem fuit obrutus vndis,
Vocibus haud dubijs, & claro protulit ore;
Virgineum intra vterum conſcribet fœmina ſancto
Corde virum, & ſanctos penitus circundabit artus.
Alter & eſt viſus, dixit, terriſq; manentem Baruch. c 3.
Viderunt homines, & cognouere loquendo,
Vera ait, & certis poſſunt cognoſcere ſignis.
Et qui Chaldæo cecinit ſub carmine Vates Daniel c. 7.
Extra vrbem veſtram ſæuæ Babylonis in oris,
Regna ſacri regis monſtrauit limite certo,
Dum æternum, magnumq; facit, ſemperq; potentem,
Et fera ſternentem proprijs animalia regnis.
Hoc quoque teſtatur, numerat dũ Tygridis vndas,
Dumq; virum eximium venientem proſpicit alto

Indutum vario clari fulgoris amictu.

Idem c. 9. Matthæ. c. 24. Io. c. 1. & D. Aug. ad Neſych. ep. 80. t. 2. c. 3.

Tempora præterea, ſacro quæ carmine Vates
Hebdomadas dicit, mox præteriere per annos
Complureis, variiq́; ſui retinentur honores.
Non de poſtremo, veniet quo tempore Soter,
Vaticinatus erat diuino numine vates;
Tunc etenim nullis ſacrata liquoribus illi
Ungetur facies; ſed erit tremebundus, & atrox;
Terrificosq́; occulos, vultumq́; animumq́; ſeuerum
Geſtabit: pietatis erit ſine nomine Iudex.
Sed primum aduentum certis prædicere ſignis
Optauit vates; ſiq́; hæc vos cernere vultis,
Rex fuit hic vnctus cæleſti rore, nec iſtud
Eſt dubium. Hunc proceres occident morte nefanda
Iam veſtri: hoc vates monſtrauit carmine magno.

Amos. c. 9.

Hoc etiam Vates, Thecue qui natus, apertis
Vocibus expreſſit, dum hærentia mora rubetis
Carperet, & duro ſub cultu duceret annos.
Ecce dies, inquit, veniunt; comprendet arator
Meſſorem, & pedibus teneras qui comprimit vuas,
Semina ſpargentem; & ſudabunt roſcida Quercus
Mella omnes, colleſq́; omneis tum vertet aratrum:
Flumina tum lactis, tum flumina nectaris ibunt.
Nuper id, ò proceres, vidiſtis; nuper & illud
Aduenit tempus; Solymorum nuper & agris
Tanta ſalus venit, quia dudum gentis Iudæ

Vera:

Digitized by Google

Vera ſalus venit, populi ſeruator, & auctor
Ipſe Moraſtites prædixit verſibus olim Michæ. c. 5.
Haud dubijs cælo ventura in ſæcula duci
Progeniem: ſancti referam nunc verba prophetæ,
Ephrata tu Bethlem, Iuda qui paruulus orbis
Es locus, ex te olim dominator ſurget in omnets
Maximus Iſacidas, & erunt primordia primi
Egreſſus annos antè, atque antè omnia ſæcla.
Vera ait hic Vates: ſeruator gentis, & auctor
Æterno genitore olim in penetralibus altis,
Et ſinè principio eſt genitus, ſed flamine ſancto
Virgineo ex vtero Bethlem ſub paupere tecto
Natus adeſt, vobiſq́; parat ſinè fine ſalutem.
Teſtem etiam Aggæum, ſi rectè auditis, habetis; Aggæ. c. 2.
Ille etenim vt referat venturum in ſæcula regem,
Concinit; Et veniet, quem gentes præpete voto
Optabunt cunctæ, & complebit gloria totam
Magna domum, votis ſ; ſuis lætabitur orbis.
Iſta locis alijs diuino numine moti Ioſeph. Acoſt. de Chriſto reuelat. lib. 5 & & 6.
Vates prædixere olim, Chriſtumq́; futurum
Humano generi veram cecinere ſalutem.
En ille aduenit: veſtrum cognoſcite regem,
Et Bethlem natum Solymis aſciſcite regnis.
Sed vobis inſtare ſcio crudele potentis
Exitium regni, Dominum quòd ad vltima veſtrum
Imperia, inq́; alias genteis pelletis, & vrbeis.
Ipſi has ex veſtro pandetis ſanguine pœnas,

O miſeri; vos triſte nefas, vos dira manebunt
Supplicia, & ſeris votis plorabitis illum.
Talibus, atque alijs longo ordine dicta priorum
Heros Omnipotens penitus iuuenilibus annis
Rettulit, & cæli demiſſum ſedibus altis
Oſtendit regem promiſſum vatibus olim.
Multa recenſenteis proceres, populiq; magiſtros
Audijt; atque illos placido ſermone rogauit
Plura, docensq; alta remouebat voce tenebras.
Mirantur Solymi proceres, qui templa tenebant,
Longæuiq; ſenes penitus ſtupuere, nec audent
Reſponſis ſe offerre ſuis, teneramq; iuuentam
Viribus ingenij ſummis pollere fatentur.
Perfidia tamen ingenij, cæcoq; timore
Perdendi imperij, uncti pleno ore fatentur
Haud vſquã Chriſtum promiſſum ex æthere ſummo
Aduenisſe ſuum; nec tempora adeſſe ſuprema,
Vt cælo Soter deſcendens eximat Orco
Humanum genus, & faciat ſuper æthera notum;
Eſſe nec hæc Vatum rentur germana priorum
Senſa, ſed intra alia aduenturum tẽpora Chriſtum.
Luc. cap. 2. *Interea Ioſeph ſancta cum Virgine, quando*
Progeniem ſenſere ſuam procul eſſe, repentè
Solliciti intra vrbem redeunt, puerumq; per omneis
Exquirunt ædeis; tribus atque exinde diebus
Tranſactis, medio in templo, atque in ſede ſedentem
Inueniunt, doctosq; vident reſidere magiſtros

Hunc

Hunc circum, puerumq; oculis, animoq; tuenteis.
Mirantur iuſtusq; pater, Ieſſæaq; Virgo
Talia tum natum nimiùm puerilibus annis
Longæuos inter proceres audere profari.
Sedula ſed genitrix ſancto pietatis amore
Mota, ait, ô fili quid nobis talia reddis?
Eccè tuus mecum genitor cruciatibus imis
Oppleti, tota nunc te quæſiuimus vrbe,
Ille ſed hæc contra; Quid me quæſiſtis? an ipſi
Ignorabatis patris mandata neceſſe
Me facere, & cælo quæ olim præcepit in alto.
Illud at haud ipſis penitus deſcendit in altum
Ingenium; mater ſed pectore condidit imo;
Inde abeunt Solymis, & dum puer ambulat illis
Subditus, in patriam greſſus mouere ſecundos,
Nazareosq; lares intrarunt numine fauſto.
At rex Syriacus, Solymæ cui ceſſit habenas
Herodes genitor, primumq; ad regna vocauit,
Criminibus ſimilem patris, ditione paterna
Se abdicat inuitus, populiq; fragoribus actus
Iuit in exilium; & vix ſuſcipit vrbe Vienna
Gallia fædatum vitiorum ſorde Tyrannum.
Fecerat hoc Cæſar populorum ad vota ſuorum
Sepè fatigatus precibus, ſtudijsq; petitus
Innumeris, vt opem ferret pro tempore rebus
Sollicitis, premeretq; manu pereuntia regna.

Ioſeph. de bell 2. c. 6. & Ant. lib. 17. c. 15. Dio. hiſt. Rom. lib. 56. & Card. Bar. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti. 16. c. 1. &c.

Cre-

Creuerat hoc facto penitus memorabile nomen
Cæſaris Auguſti, & ſumma pietate vigebat.
Nam poſtquàm Cæſar ſuperauit Marte Britannos,
Perq; papyriferi ſeptemflua flumina Nili
Victriceis egit naueis, Numidasq; rebelleis,
Cyniphiumq; Iubam, Mitridatisq; tumentem
Nominibus Pontum Herpeiæ adiecerat vrbi,
Auguſtum excepit: nec enim de Cæſaris actis
Vllum maius opus veteres meminere parentes,
Quàm quòd erat genitor nati, quo præſide rerum
In genus humanum Soter deſcendit Olympo.
Vt namq; Auguſtus rerum ſuſcepit habenas,
Se patris ſimilem populo præbebat, & vrbi.
Vtq; foret penitus tam magni Principis hæres,
Et mentem, atq; animum populi conuertit ad vſum,
Vt pacem optatam, & requiem per ſæcula genti
Perpetuam inferret, curasq; auerteret omneis.
Suet. in Aug. c. 9. & 10. *Perſequitur bello Brutum, totamq; repentè*
Conuocat Italiam, & Mutinam certamina confert.
Conſul vterq; cadit, bellorumq; ingruit horror:
Æſtuat & nimium dubijs Antonius armis,
Sed poſtrema manent Auguſto præmia laudum,
Optatamq; capit tanto ex certamine laurum.
Id. c. 13. *Tranſtulit hinc bellum, coniuratumq; tumultum*
Brutus in Æmathiam. Brutum videre Philippi
Extorrem, & patria penitus pro cæde carentem.
Sed videt Auguſtus Brutum, ſociosq; rebelleis

Hic

Hic cadere, & fractos ſæuum dimittere bellum,
Victricemq́ refert Aquilam, & victricia ſigna.
Et Peruſina fames ſpoliauit ciuibus vrbem,
Et victum vidit populum Mauortius heros. Id. c. 14.
Nec procul hinc aberat ſæuis Antonius armis,
Præſide cum tanto dum duceret ocia tutus,
Et fratrem vidit ſua per crudelia victum
Crimina, nec poſſe, aut velle impetrare ſalutem.
At patris vt maneis penitus placaret, & vmbras, Id. c. 15.
Exacuit Cæſar gladios, ſæuosq́ furores
Excitat, & placidam depellit pectore mentem;
Collectosq́ viros valido ſub fune trecentos
Mactat; & exclamat moriendum gentibus eſſe
Omnibus; hanc veniam deberi prædicat illis.
Inq́ aris varios conſpergit ſanguinis hauſtus:
Hoc verum pietatis opus, populiq́ ſalutem
Admonet, & ſcelerum vetereis vlciſcitur iras.
Addidit & Siculæ monumenta inſignia terræ Id. c. 16.
Nominibus Cæſar proprijs, lepidumq́ rebellem
Audentem penitus Lylibeia mœnia bello
Turbare, & ſicula tandem regione potiri,
Aggreditur, ſuperatq́ manus, & caſtra feroci
Marte capit, reuocatq́ omnem ad ſua iura Pelorum.
Et facit, vt timeat fractis Antonius armis, Id. c. 17.
Seq́ ſuis manibus lethali vulnere fœdet.
Actia bella tulit, confecit & Actia bella.

Au-

Auguſtus; totumq́ inſtructo Marte per vndas
Feruere Leucaten, auroq́ effulgere fluctus
Vidimus, & monteis concurrere montibus altos.
At Regina graueis perſenſit Principis iras;
Unde dolens geminos à tergo reſpicit angueis,
Inſontemq́ animam ſtygias depellit ad vmbras.
Et nomadum genus, & diſcinctos vicerat Afros,
Et Lelegas, Caraſq́, ſagittiferosq́ Gelonos;
Euphrateſq́ citus referebat mollior vndas;
Et Belgæ, & Morini immanes, Rhenuſq́ ſuperbus,
Indomitiq́ Dacæ, & pontem perpeſſus Araxes
Ingentem Auguſtum manibus coluere ſupinis.
Condidit Heſperio in Latio, totumq́ per orbem
Aurea ſæcla viris; pacem, requiemq́ per vrbeis
Conſtituit, propriumq́ ſuper Garamantas, & Indos
Protulit imperium; tremuit Mæotica tellus,
Et ſeptem gemini turbarunt oſtia Nili;
Hyrcanos, Medos, Perſas, & Caſpia rura
Qui vertunt, penitus domuit fœlicibus armis.
Id. cap. 21. *Germanos, Sueuoſq́ feros, forteiſq́ Sicambros,*
Illyricumq́ omneis, Rhætos, ſauoſq́ Salaſſos,
Pannonios, genteſq́ alias, quæ inferre minaceis
Tunc potuere metus, Capitolia ad alta vocauit.
Id. cap. 22. *Ferratas Iani valuas concluſit, & ipſis*
Æneadis peperit ventura in ſæcula pacem.
Id. cap. 58. *Unde patrem patriæ pro libertate vocauit*

Ro-

Romæ ſuum, meritosq́; illi conceſsit honores,
Verùm vbi compoſuit leges, ſanctumq́;, piumq́;
Edocuit, moresq́; probos monſtrauit, & æquum, Id.c.28.vſque ad 47.
Progeniemq́; ſuam Tarpeio in colle locauit Id.c.98. & 103
Iam ſenior, placidus poſtremo fine quieuit. Id.c.99. & 109

Libri Tertij Finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Quarti

ARGVMENTVM.

IOANNEM mores vitæ, & præcepta docentem
Conueniunt Solymi; ſe illis vocem eſſe fatetur.
Diſſerit, vnde homines, rerumq; exortus, & ordo;
Monſtrat et, vt Satanas deceperit arte parenteis;
Unde locis pulſi terras tenuere iacenteis:
Utq; polis cecidit ſub inaneis lucifer vmbras.
Quæ loca ſub terris; quid in vmbris poſceret Adam
Pro natis: Satanas quæ crimina ſuaſerit auctor.

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI

SOTERIDOS

Liber Quartus.

AT puer, ex vtero Dominum qui vidit amicis Luc. cap. 1.
Luminibus, cæcumq; antrum ſub matre petiuit,
Imperium vt regis fugeret, maioribus annis
Creſcebat, moresq; ſimul formabat, & artus.
Veſtis erat curui ſetis conſerta Cameli; Matthę. c. 3. & Luc. c. 3.
Pro victu tenues locuſtæ, & dura relictis
Poma feris, inopesq; herbæ, & ſylueſtria mella:
Se abdebat nemore, & ſyluis viuebat opacis.
Verùm, diuino dum afflatus numine genti
Monſtrabat præcepta piæ per ſæcula vitæ,
Inſignem iuuenem ſaltus errare per altos,
Atque Deum penitus ſancto ſub pectore ferre

Fama

Fama refert, populosq; omneis, atque oppida cõplet.
At Solymi proceres facti nouitate pauentes
Ire Sacerdotes mandant, populiq; magiſtros
Ad iuuenem, quærantq;, iubent, an fortè propheta,
Vel ſit, quem rentur venturum in ſæcula, Chriſtum.
Illi adeunt iuuenem; populi, proceresq; ſequuntur,
Turbaq; tota venit, rerum ſtudioſa nouarum.
Obſtupuere omnes, cum formam, atque horrida cultu
Aſpexere viri, & macie ſquallentia membra.
Verùm, vbi fixerunt in ſacros lumina vultus,
Ora vident hominis diuino plena vigore,
Et geminas ſacro fundentem vertice flammas.
Quid veniant, referunt; referunt mandata ſenatus,
Atque rogant, veris ſermonibus ora reſoluat,
Ardebantq; illum iandudum audire loquentem.
Ille autem plenus diuino numine, ſic cum
Multa priùs meditans, humili de ceſpite tandem,
Dum conſediſſent Solymi, ſic ore profatur;
Quandoquidẽ, ô proceres, certus vos occupat error,
Et variæ ambages adigunt de rege futuro,
Deq; Deo vanos euoluere mente tumultus,
Vobis vera canam: veſtras aduertite menteis.
Dum loquor, & dubias veſtro de pectore curas
Expello, & vobis monſtro adueniſſe ſalutem.
Non ego ſum Chriſtus, non vobis Teſbius ipſe
Cognitus, aut vates, quem Moſes dixerat olim
Venturum ex vobis, & ſæcula ſancta daturum.

Matth.c. 3. & Luc.c.3. Io. c. 1. & 5. Act. Apoſt.c.3.& 7 Euſeb.de præparat. Euang. lib.3.cap. 2.& Lib.9.c.11.

Vox

Vox ego ſum tenuis, ſyluis clamantis in altis, Deut.c.18.
Dirigite in Dominum curas, rectamq; per omneis Iſai.c.40.
Ite viam greſſus, cecinit pro vt carmine vates.
Vir poſt me venit, qui antè omnia ſæcula factus;
Meq; erat ille prior, ſed cæcis ipſe tenebris
Indutus, tanti haud poteram cognoſcere curſum
Principis; aſt raptim diuino numine plenum
Ille ſuum fecit famulum, vt præcurreret eius
Aduentum in populos, & ad ocia ſancta pararet.
Sed quæ cauſſa viæ, quis tanti Principis ortus,
Et quare in terras cælo deſcenderit alto,
Virgine deq; ſacra nuper ſub paupere tecto
Venerit in lucem mortali mole grauatus,
Narrabo, & primos repetam Natalis honores,
Multaq; monſtrabo ſanctorum oracula vatum;
Accipite hæc animis, memoriq; recondite dicta
Pectore; ego incipiam diuino numine fretus.
Principiò cælum, ac terras, pontumq; profundum Geneſ.c.1.
Flammarumq; globos, atque aeris humida regna
Omnipotens genitor ſancto virtutis amore
Materie ex nulla, nullaq; ex mole creauit.
Diſcreuit cælum, terraſq; diremit ab alto
Æthere, & ex terra tractus ſecreuit aquarum,
Et calidum cælum gelidis ſeduxit ab vndis,
Et diſiuncta locis concordi pace ligauit.
Ipſa autem ſtabat vacua, & ſinè imagine tellus,
Obſcuræq; aderant tenebræ circumq;, ſupraq;,

Et paſſim cæcam referebant omnia noctem,
Undarumq́ globos Domini Omnipotentis adibat
Spiritus, & totam circundabat vndiq́ molem,
Hinc lucem à tenebris diſcreuit origine mira,

Bened. Perer. Comm. in Geneſ.r.1. lib.1. diſput. vlt.

Fecit & aligeros iuuenes, ſuperosq́ miniſtros,
Qui cœlum colerent, & amarent viuere ſemper.
Undanteis diſcreuit aquas, medijsq́ ſub vndis
Firmamenta dedit, poſuitq́ in corpore metas.
Et maria, & fonteis, & flumina, ſtagna; lacusq;
Conſtituit, certoq; dedit decurrere curſu.
Arboribus veſtiuit agros, herbasq́ virenteis
Gignere tellurem mandauit, pomaq; tandem,
Et varios fructus plenis producere ramis.
Tum Solem, & Lunam, fulgentia ſydera, fecit,
Et cœlo impoſuit, mandauitq;, ordine certo
Ille diem faceret, regeretq; hæc lumine noctem;
Tempora digererent, menſeisq;, & curſibus annum
Conficerent, vitæq́ hominum diſcrimina ferrent.
Aſtra tenent cœleſte ſolum, terrisq; nitorem
Mille modis pariunt; multoq́ decore refulgent.
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus vndæ;
Terra feras cepit, volucreis agitabilis aer.

Bened. Perer. Comm. in Gene.r. 1. lib. 4. per totum.

Tum Deus ipſe ſui permotus imagine vultus,
Protinus admixtam terram fluuialibus vndis
Finxit in effigiem propriam, & ſibi fecit in omneis
Virtutes hominem ſimilem, cœlumq́ tueri
Iuſſit, & erectos ad Sydera tollere vultus.

Addidit

Addidit & mentem, cœleſtia munera, & inde
Addidit imperium, & dominari in cætera iuſſit.
Sunt homines ſimulachra Dei; ſunt vera propago,
Et vera effigies, facieſq́ ſimillima cunctis
Ipſa Deo conceſſa fuit; Deus ipſe refertur.
Eſt propè Charanos regio, ſub finibus illis,
Quos coluit quondam fraterni nominis hoſtis,
Vir ferus, antiquo cognomine dicitur Heden.
Hic herbæ, hic flores, frondentibus vndiq́ ramis
Hoc virgulta loco latè per rura vireſcunt.
Pomaq́ non deſunt, nec deſunt vitibus vuæ;
Et fructus varios tellus inarata, nec vllis
Saucia vomeribus nullo cogente miniſtrat.
Fert quoque puniceas violas, fert lilia campus:
Alba liguſtra ferunt colles, & amœna vireta
Spargunt aſſiduos miræ virtutis odores. (cunt
Hic myrrhā, hic coſtū, hic Caſiā, hic ſua Cinnama di-
Eſſe homines; nardiq́ adſunt, & thuris odores.
Hic quoque ſunt fluuij, medio qui fonte per omnem
Terrarum tractum placido cum murmure ſerpunt.
Aureus eſt Phiſon, auro ditiſsimus amnis;
Circuit, & Gehon vndis fremitantibus Irdos;
Et petit Aſsyrios Tygris; poſtremus oberrat.
Euphrates, redduntq́ locum cœleſtibus auris
Inſignem, & faciunt fælicis munia vitæ:
Ver eſt æternum, placidiq́ repentibus auris
Demulcent Zephiri natos ſinè ſemine floreis.

Gene. c. 4. Ezechiel. c. 27. & Syxt. Senenſ. Biblioth. ſanctæ lib. 5. annor. 34. & Bene. Peter. Cō. in Geneſ. t. 1. lib. 3. & pt. vſque ad diſput. de Arb. vitæ.

Paradiſi terreſtris deſcriptio.

Bened. Peret. Comm. in Geneſ. t. 1. lib. 3. de quat. fluminibus.

His locat Omnipotens hominem fœlicibus oris.
Addidit & ſtygios poſſe euitare furores,
Atque immortalem per ſæcula ducere vitam.
Illud & exhibuit ducendum ex arbore ſumma,
Quam ſanctis aruis poſuit, ſignisq; notauit,
Duceret vt meliùs, meliùsq; inferret in annos
Naturam acceptam, & longiſsima tempora vitæ.
Nam vim cæleſtem, diuinaq; munera ligno
Indidit, vt fructus quicumq; aſſumeret ore,
Humanis nunquam morbis, ſenioq; trementi
Deficeret, firmosq; artus, iuuenemq; vigorem
Duceret, & ſolido perſtarent robore vires.
Sed vetat, auricomos deſumat ab arbore fœtus,
Quam monſtrat; vitij, & virtutis fœtibus ille
Notitiam dederat; lethum, niſi pareat, addit;
Cætera deſumat, fuerit prout certa cupido.
Neue autem ſolus foret, & ſinè coniuge vitam
Degeret, optatumq; ſibi, vitaq; pararet
Auxilium, fierentq; ſuæ primordia genti,
Quæ populos pareret varios, mundiq; colonos
Conderet, ingenteis ſomnos, altumq; parenti
Intulit in gelidis vmbris per membra ſoporem.
Accipit inde Deus coſtam de parte ſiniſtra
Pectoris, & propria format virtute parentem
Fœminei ſexus, & Adæ conceſsit habendam,
Ut ſit in auxilium, & venturum tranſigat æuum
Cum conſorte ſuo, & fœlicia ſemina gignat.

Geneſ. c. 2. & ſent. lib 2. diſ. 19. & Bened. Perer. Cõm. in Geneſ. t. 1. lib. 3. diſput. de Arb. vitæ.

Beda, & ſtrabus in gl. ord. ad Geneſ. c. 2. & ſent. lib. 2. diſt. 17.

Bened. Perer. Com. in Gen. t. 1. lib. 4. in q. de præſcrip.

Gen. c. 2. & Bened. Pefe. Cõ. in Geneſ t. 1. lib. 4. quæſ. de proceat. prim. mulieris.

Interea

Interea Satanas ſua per molimina cælo
Excidit, & penitus ſub inania Tartara mundi
Miſſus erat. Paucis, animos aduertite, dicam:
Sydereos Pater Omnipotens ab origine mundi
Conſtituit iuuenes, naturamq; indidit illis
Corporis expertem, & puram ſub pectore mentem
Condidit, atque ſuper poſuit fulgentibus aſtris.
Addidit, vt poſſent, quò vellent, libera mentis
Ferre ſuæ arbitria, et quemcumque optare malorum,
Siuè boni finem, vt ferret ſua cuique voluptas.
Eccè autē extemplò iuuenum pars optima ſummū Sent. lib. 2. dist. 5.
Inſpectura Deum, ſe ad verum luminis ortum
Conuertit penitus, penitusq; intenta cohæſit.
Lucifer at contra deceptus imagine formæ, Sent. lib. 2. dist. 6.
Inq; ſuum aſpectum verſus, ſpeciemq; nitentem,
Protinus auertit mentem, & furialibus auſis
Motus ait; Cælum raptim ſublimis in altum Iſai. c. 14.
Aſcendam, ſedemq; meam, ſoliumq; ſuperbum
Conſtituam in ſummis Aquilonibus; inde Tonanti
Supremo ſimilis nullo diſcrimine fiam. Io. in Apocalipſi, c. 12.
Hæc ait; at raptim ſtabili virtute Michael,
Militiæ ductor cæleſtis, conuocat omneis
Aethereos iuuenes, ſtabant qui in ſedibus altis
Intrepidi, & ſuperas auſum conſcendere ſedeis
Detrudunt cælo Satanam cum gente ſuperba,
Et cæcas intra tenebras ſinè lumine claudunt, Luc. cap. 10.
Ille, velut fulgur, longo quod tramite ſulcum

Efficit, atque viam flammis crepitantibus alto
Aduenìens ſignat, fœdumq́; exhalat odorem,
Excidit ima petens, caudamq́; per altareflexam
Io. in Apocal. cap. 12. *Sydera contorquet, factoq́; volumine ſanctas*
Aligerùm iuuenum violat contage cateruas,
Tertia pars trahitur, vacuasq́; repente relinquunt
Aethereas ſedes, & ad impia Tartara tendunt.
At Satanas cœlo pulſus, ſanctisq́; cathedris
Cum ſæuis ſcelerum ſocijs, belliq́; nefandi,
Vritur infælix, & aperto carpitur igni;
Inq́; ſuis tenebris craſſa caligine lucis
Obductus, latè infœliciter exigit æuum:
Et modò magna ſubit vaſta penetralia terræ,
Inq́; cauis regnis exercet inaniter altum
Imperium, & cæcis furit imperterritus vmbris;
Et modò ſublimeis mundi melioris arenas
Verrit inops, ſummūq́; procul deſpectat Olympum,
Vnde olim cecidit; ſolium miratur, & orbem
Aethereum, atque animos veſanis laudibus implet.
Et dolet ex animo formam amiſiſſe priorem,
Et ſubiiſſe ſuæ contraria dona iuuentæ,
Deformemq́; ſuis factis, & crimine factum.
Sed Pater Omnipotens, doleat quò impenſius, illi
Cernendum exhibuit ſedes, quas ipſe prophano
Polluere optaſſet cultu. fore tempore paruo
Productis natis primorum à ſtirpe parentum
Opplendas, ſanctisq́; viris, velut antè, colendas;

Et

Et fore, vt hæc fiant, cælis vbi Chriſtus ab altis
Luſtrarit terras mortali mole grauatus,
Innumeroſq; homines ſtygio reuocarit ab Orco
Obſequio Crucis, & Solymorum immanibus auſis.
Hiis ſuper accenſus, rabie excandeſcit, & ira
In tanti auctorem generis, prolemq; futuram;
Cogitat atque etiam qua iam ratione, quod inſtat,
Expediat victor, penituſq; auertat ab alto
Humanam ſobolem, ſecum ſed ducat ad Orcum,
Et vacuas ſemper ſedes, quas ipſe reliquit,
Cernat; & haud vllo reparentur munere caſus.
Interea humani generis videt ire parentem
Prata per, & riuos, ſpatiantem paſſibus æquis,
Gaudentemq; bonis cæli quæ conditor illi
Cum conſorte ſuo dedit abſque timore fruenda.
Hanc, ait, abducam, vt leges peruertat, & altum
Imperium illius, cui non parere Virago
Cogitat eſſe nefas; quid enim tentaſſe nocebit,
Si nihil expediam? ſed non inglorius iſta
Deſtituam, & voti fiam me iudice victor.
Hæc ſecum; & raptim ſuſcepto corpore magnus
Fit coluber, longamq; extendit corpus in aluum,
Et maculis circum poſitis per gramina ſerpit.
Hunc Scytalen perhibent, vario qui tergore, & æquo Bened. Peret.
Corporis inceſſu mortalia lumina prendit. Com. in Gen.
Luxurianſq; modis miris per prata parentem, t. 1. l. b. 6. q. 2.
Horrentem haud quicquã, prorſuſq; timore ſolutã, de Serpente, in fine.

Digitized by Google

Aggreditur, taleiſq; effundit pectore voceis;
Geneſ. c. 3. *Cur Deus, ò Mulier, vobis præcepit, vt ore*
Auricomos fœtus nunquam caperetis ab alta
Arbore, quam medijs ſeuit fœliciter hortis?
Me certè miſeret tantis priuaſſe Tonantem
Muneribus veſtros annos, placidamq; iuuentam.
Hos fructus cur arbor habet? Nil conditor orbis,
Nil natura ſagax vanum produxit in ortum.
Hæc homini non danda, feris ſi cætera? Vobis
Non præcepta dedit, verbis ſed luſit amicis.
Vobiſcum Deus: hæc pro vobis poma creauit.
Tanta ſuperſtitio pulchris à fructibus abſit;
Accipite hæc alacres, pomiſq; aſſueſcite veſtris.
Illa ſed hæc contra; Generoſis fructibus ipſi
Arbitrio noſtro, fuerit prout cuique libido,
Veſcimur, & noſtrum eſt, quodcumq; per arua beata
Naſcitur: At media duntaxat ab arbore fœtus
Non capimus. Vetuit Deus, vt fœlicibus annis
Viuamus, lethiq; viam ignoremus, & vmbras.
Ille ait; Haud vnquam fœlices corporis artus
Iuris erunt lethi, & nunquam complebitis æuum.
Addidit & ridens; Vobis nunc officit vna
Simplicitas; erratis enim. Quid tactus, & oris
Morſus obeſt? Viuax tango, nec morte ſolutus
Occumbo. hos fructus: & idem, ſi dentibus illos
Carpſeris, eueniet: non obſunt dona Tonantis.
Imò oculi vobis, ſublato errore, patebunt.

Dijs.

Diis quoque perſimiles, memores virtutis, & omnis
Expertes vitij placidis viuetis in hortis,
Si auricomos fœtus pleno guſtabitis ore;
Dant etenim lætam poma hæc cæleſtia vitam;
Hinc Deus hoc vobis ſeruandum tradidit olim.
Sume igitur, quodcumque iuuat, vanumq́; timorem
Pelle procul, mora longa nocet; nocet iſta moranti
Segnities: iam carpe manu, & morde: inde marito
Porrige veſcendum. At mulier pulcherrima vidit
Poma oculis, guſtuq́; ſimul, tactuq; putauit
Suauia iandudum, & decepta cupidine cæco
Suſtulit, ac fructum tandem violauit amaro
Dente ſacrum, placuitq́ illi venerabile pomum.
Attulit atque viro prædulcia poma, rogatq́;
Compoſitis verbis, comedat; ſe dente fatetur
Hæc fregiſſe priùs, ſemeſaq́; fruſta marito
Præbuit, & varijs celebrauit laudibus illa.
Coniugis illecebris ſuperatus credulus Adam
Credidit, & dextra cepit mirabile donum:
Neuè foret triſtis mulier, neuè ægriùs æquo
Hoc ferret, pomum ſuſceptum dente momordit.
Heu miſeræ mentes: quæ vos dementia vexat?
Quid facitis? Quod triſte nefas, quæ crimina pellunt
Vos modò? quò ruitis? tantis abſiſtite cœptis;
Et genus humanum ſeruata lege Tonantis
Seruate incolume, & damnum remouete futurum
Humani generis; fictis nec credite verbis

Im-

Digitized by Google

Immanis Satanæ, & ſceleratum arcete Tyrannum.
At Pater Omnipotens tantos vbi lumine claro
Sentit adeſſe dolos, damnauit lege Draconem
Perpetua, vt mulier premeret caput ipſa ſuperbum,
Serperet inq; omneis terras, & duceret aluum.
Protinus atque ipſos ſanctis diſcedere tectis,
Et procul ire iubet pollutos corde parenteis.
Aliger it cælo Cherubin mucrone coruſco
Armatus flammiſq; nouis, facibuſq; proteruis
Succerſus, trepido fertur velociùs Euro
Prata per, & riuos quærens fremebundus agreſteis
Fœdifragos, mortemq; minans, pœnaſq; malorum.
Vt verò aſpexit ſtanteis ad Tygridis vndas,
Mærenteiſq; ſuis factis, & turpibus auſis,
Hinc procul ite, inquit, raptim, atq; abſcedite ſanctis
His lucis: vos triſte nefas, vos dira manebunt
Supplicia, & proprio pendetis ſanguine pœnas.
Et gladio, & flammis ſequitur, ſequiturq; flagello
Horribili, & cæcas terrarum extrudit in oras.
Illi abeunt flentes per iter decliue, viamq;
Per loca ſenta ſitu certo ſine limite ſignant:
Quoſq; ſimul liquere lareis poſt terga beatos
Conuerſi aſpiciunt, ſæuiſq; doloribus acti
Interdum exoptant vinclis abrumpere vitam,
Bened. Perer. Com in Gen. t.1.l b. 6. ſex q. in fine.
Et finire graueis iam tandem morte dolores.
Aliger at valuas, ſanctiq; palatia ruris
Concludit iuuenis; nocteiſq;, dieſq; per omneis

Antè

Antè fores vigilat, regnis vt pellat ab altis
Inuiſum genus, & flammis crepitantibus omnem
Circuit acceſſum; & nullo penetrabilis auo
Fit locus: extremos cingunt incendia muros,
Audeat vt nunquam ventura in ſæcula quiſquam
Exoptare locum ſuperare potentibus auſis.
Poſtquàm prima parens terræ inferiora petiuit
Cum conſorte ſuo, & fælicia prata reliquit,
Protinus irrupit mundi peioris in æuum
Omne nefas: fugere pudor, verumq́, fidesq;
Inq; horum ſubiere locum fraudesq́;, doliq́,
Inſidiæq;, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Tunc quoque corda hominū caligine merſa iacebant;
Nec poterat quiſquam radiantes in æria cæli
Ferre pedem, clauſiq; aditus perrumpere valuas.
Namq; alias animas Satanas furialibus auſis
Ad triſteis ſinè ſole domos ſinè fine trahebat.
Æternisq; aditus clauſtris, & robore ferri
Perpetuo, & ſæua claudebat vecte columna.
Hæc fratre occiſo penetrauit regna Caïnus; Gen. 4.
Cham quoque, qui proprij riſit pudibunda parentis, Gen. 9.
Poſſidet infernas ſedes, quiq; inde fuerunt
Perſimiles patris, cenſentur carcere tetro.
Et Chus, & gentes aliæ quas ſulphure multo,
Flammarumq; globis iuſta tunc percitus ira
Perdidit Omnipotens, & ad impia Tartara miſit. Gen. c. 12. &
Hic Nabal, Pharaoq; potens, regesq;, Ducesq́, 1. Reg. c. 25.

Qui

Qui Solymis quondam nimiùm violenta tulerunt
Bella manu, populoq; Dei fecere ruinam,
Aſsiduis pœnis torquentur, & vndiq; ſæuis
Supplicijs adigunt ſceleratæ munia vitæ,
Hic quoq; , quos quondam per crimina plurima cœlo
Impoſuit nimiùm nobis mentita vetuſtas,
Exercent pœnas, Infernaq; limina ſeruant.
Seruauere locum, & portarum ingentia clauſtra
Eumenides: cuſtosq; Zamis nunc limina ſeruat,
Perpetuaq; ſuas euoluit cardine valuas.
Hic ſtabulant Sphinges, Satyri, Fauniq; bicornes,
Pan quoque, & Harpiæ, & ſcelerato Gorgones ore,
Geryonq; triplex, Centauri, & Scylla biformis.
Aſt alias animas diuerſo carcere terræ
Clauſerunt primi ſua per molimina patres;
Sed diuerſa tamen ſcelerata à ſede tenebant.
Nam Satanas vaſti tenuit penetralia mundi,
Et ſolium in medio poſuit; circumq; , ſupraq;
Quiſque ſuos patitur maneis; & deinde per amplum
Mittitur Empyreum, vicinaq; iugera terræ
Occupat, & cœli tutiſsima gaudia ſperat.
Hic locus eſt inter terræ poſtrema plagamq; ,
Qua ſcelus eluitur ſuppreſſaq; Tartara calcat:
Dicitur Abraami ſinus, elyſiiq; penates:
Hæ vacuæ ſemper ſedes, vacuiq; fuerunt
Gen.c.4. *Semper agri, donec ſuperatus fraude Caini*
Iuſtus Abel, princeps ad inania regna tetendit.

Heu

Digitized by Google

Heu quantùm inuidia, & quantum fœlicia fratris
Munera turbarunt inimico pectore fratrem?
Huc quoque non multo poſt tẽpore maximus Adam
Et pater, & genitor venit, quem Sethus, & Enos, Geneſ. c. 5.
Cainas, Malaleleq; ſimul, Iaredq; ſecuti
Obſcuros tenuere lareis, loca plena futuræ
Lætitiæ, & tandem cœlo illatura colonos.
Venit, & huc Iacob, quem quondam ſanctus Olympi,
Omnipotensq; pater multo dilexit amore.
Huc quoque Mathuſalem poſtremo tempore vitæ
Conceſſit, poſtquàm cum regnatore potenti
Compoſuit greſſus, & adiuit paſſibus æquis.
Hic Lamech, Noeq; manent, cui iuſſit vt Arcam
Conderet, Omnipotens, vt tum ſeruaret ab vndis Geneſ. c. 6.
Et genus humanum, & varijs animantia formis.
Dum ſcelus, & fraudeis, inimicaq; pectora iuſto
Obruere vndarum prærupta mole pararet.
Has Iaphet, magnusq; Thubal venere ſub oras.
Hic quondam, vt totum ſupremis ignibus orbem Geneſ. c. 10.
Lapſurum audiuit ſed aquis ingentibus antè
Mergendum geminas diuerſa ex mole columnas
Sedulus effinxit; ſolidum quarum altera marmor
Extitit, vt pluuias poſſet ſuperare cadenteis;
Altra terra fuit, (dixere bitumina noſtri)
Aduerſus flammas, & iniqua incendia mundi.
His cantus, numerosq; omneis, & carmina ferro
Inſcripſit, fecitq; notas, tenueisq; figuras

Mul-

Multiplici variauit ope, & ſignauit ad vnguem;
Viueret vt mundo ſemper mirabile donum;
Inuenitq; arteis varias, & duxit in vſum.
Hic quoque cum vittis, iuſti ſeruator, & æqui,
Flamine cumq; ſuo ſublimi in ſede Sacerdos,
Rexq; Salem vinum ſancto cum pane miniſtrans
Lætus adeſt; Iſac & adeſt, Iudasq, Pharesq;
Hic quoque Obed, Ieſſeq; ſuus, Dauidq; morantur.
Hic Eliud viuit, viuitq; Eleazar honeſta
Sede ſedens, Mathanq; pius, iuſtusq; Iacobus;
Filius, & Ioſeph, ſancta cuſtodia prolis.
Hic etiam eſt Aron vittis redimitus, & albo;
Innumeræq; aliæ gentes, matresq;, viriq;,
Et pueri, & caſtæ ſecum, innuptæq; puellæ,
Queis ſe prima ducem præbet regionibus illis
Eua parens, ſummamq; iubet ſperare ſalutem.
Parte alia eſt Ioſue, & Gedeon, Tobias & ipſe;
Permanet & ſecum morbis agitatus iniquis
Iob pater, haud paruis circundatus vndiq; plagis,
Sed patienter agit ſanctis virtutibus æuum.
Nec procul eſt Iudith celſæ virtutis, & alti
Roboris; atque oſtro penitus ſpectabilis Eſther:
Eſt Sarrha, & nato multùm quæſita Rebecha,
Et ſecum Iudæ matres, Solymæq; puellæ
Incedunt, ſecumq; expectant gaudia vitæ.
Hic Vates, qui olim regem cecinere futurum,
Qui redimat genteis, ſublimi voce precantur.

Digitized by Google

Et quanquam hoc poſcunt omnes, omneſq́; repoſcunt
Vocibus aſsiduis, votis, precibuſq́; fatigant
Auctorem rerum, poſcit tamen, atque repoſcit
Ante alios Adam; atque oculos ad ſydera tollens
Cum gemitu, & ſummo ducens ſuſpiria corde,
Vocibus his tandem pauitantibus ora reſoluit:
O Pater Omnipotens, quanquam pro turpibus auſis
Haud merear cœli proſpectum cernere, & auræ,
Qua tamen es pietate, Pater, miſerere malorum
Tantorum: miſerere hominum, quos vincla coercent
His tenebris: ſanctoſq́; patres, qui exempla manebant
Mandati æterni, & quas miro ſemper amore
Complexus, cœli multa ſpe ſæpè repleſti,
Hinc remoue, cœloq́; ſuper fulgentibus aſtris
Impone, vt tandem tenebrarum carcere fracto
Cœleſteis repetant ſedeis, & regna beata.
Ipſe, quid expoſcam, Pater optime, quidq́; rependam,
Haud ſcirem, niſi iam mihi, iam tua certa voluntas
Perſpecta in tenebris certiſsima ſigna ſalutis
Monſtraſſet, damnumq́; meum reparabile damno
Demiſsi in terras nati, lethoq́; cruento
Soteris; penituſq́; omneis è viſcere terræ
Eductos cœlis æterno fine futuros.
Magna mali labes, terræ inferioris imago,
Nos premit, & cœlo tenebrarum magnus aceruus
Nos procul auertit, fumoq́; inuoluit, & vmbris
Te, Pater, hæc moueant; pietas te impellat; & ipſa

Cla-

Clamantum voces te ad ſancta leuamina cogant.
Ipſe ego nil merui, quo te modò munere ſupplex
Oratum veniam, ſed apertas vndiq; valuas
Fœderis ipſe etiam poſito poſt terga pudore
Ingredior, veniamq; peto, finemq; malorum
Expoſco, & vitæ contraria mumia noſtræ.
Hoc ego tantorum genitorq;, paterq; virorum
Munere defungor; pia ſunt pro prole, ſuiſq;
Munera pro natis: patris eſt tentare precando
Et natis veniam, & finem exorare malorum.
Sat nobis, noſtriſq; datum; ſat ſanguine noſtro
Luciferi luimus miſeræ periuria gentes.
Squalidus ipſe etenim cœlis expulſus, & expers
Ipſe mei decoris cara cum coniuge lucem
Odimus, atque animos in luctum adiecimus ambo.
Sors mea principiò fuit irrequieta; pigetq;
Actorum ſinè fine mihi, ſinè honore laborum.
Sed piget, heu, grauiùs, tua quòd mandata tenaces
Fregimus, & noſtræ non nouimus ocia vitæ.
Te verò haud grauior iuſto furor altus adegit,
Ut ſineres nunquam facinus lethaliter auſum,
Atque ipſos ſcelerum auctores poſt crimen inultos.
Imò etiam miror, quòd non feruore perenni
Percitus, aligerum cœtus cum fortibus armis
In pœnam dederis, miſſoq; ex æthere ſummo
Fulmine, nos ambos priuaris munere vitæ,
Ut genus humanum, quod de genitore nefando

Sumeret

Sumeret exortum, deletum morte videres.
Commeriti hoc fuimus, nec non maiora; ſed ingens
Hoc pietas vetuit, qua tu Deus, & pater extas.
Poſtquàm nos miſeri thalamis conceſſimus altis
Iuſtitia eiecti, queis ſtat pro mœnibus ignis,
Affuerunt luctus, nec non ſuſpiria ab alto
Pectore ducta meo; nec erat, quem criminis atri
Auctorem facerem; nos crimen fecimus illud.
Nos dedimus crimen, nulla virtute coacti;
Tentauit ſerpens, non ad commiſſa coegit.
Venimus ad rerum finem, ſunt omnia ſentes,
Et tribuli, quercuſque graues, ſinè frondibus vlmi.
Non glandes, non poma oculis, non ſentibus vuas
Vidimus, & tantùm floreis, & floribus herbas
Nouimus immixtas; illi ſinè honore iacebant.
Saxa quoque, & lapides auxere dolore dolorem.
Et modò Sol nimius, nimius modò concidit imber.
Æſtateiſq;, hyemeiſq; malas, & tempora veris;
Autumnoſq́; graueis, varijſq́; è partibus anni
Exauctos menſeis proprijs incedere ſignis
Senſimus, & ſpatijs æqualibus ire per orbem.
Tum cœli patuere viæ, penituſq́; fuerunt
Sydera diuino ſubter labentia curſu
Cognita, nec quicquam ignoratum è faſtibus anni.
Primus ego ventos terrarum è viſcere miſſos,
Et cœli, mundiq́; plagas, & ſydera noui.
Quiduè ferat, picea nitidum ferrugine quando

Sol caput obducit; quid proferat aurea Phœbe.
Senſimus inſuetasq́; faceis, & frigora cæli,
Et lucem, & tenebras, lateq́; ſilentia noctis.
Non Progne, aut Philomela ſuis cōqueſtubus omnem
Aera mulcebant, velut antè in rure beato.
Aſt vlulat Bubo, & quæ à ſero veſpere nomen
Obtinet opplebant varijs ſtridoribus auras.
Nocturniq́; lupi, & nimia feritate leones
Terrebant miſeros rabidis vlulatibus ambos.
Cuncta metum fecere mihi cum coniuge: cuncta
Ingentem nobis dederunt per luſtra timorem.
Terrarum, quaſcumque habuere occaſus, & ortus,
Nos duo tum fuimus gentis cunabula noſtræ;
Et genus in nobis vixit mortale duobus.
Senſimus & morbos varios, qui corpora ſæpè
Innumeris torſere modis, ſegnemq́; dedere
Pigritiam, & vitæ contagia plurima noſtræ.
Struximus atque domos nobis, domus antra fuerunt.
Et denſi frutices, & iunctæ cortice virgæ.
Tum ſudor, gemitusq́; frequens, languorq́;, laborq́;
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas,
Omnia perdomuit; victumq́;, cibumq́; per arteis
In vultus ſudore mei quæſiuimus ambo.
Tum primùm ſilicis neglectum excuſſimus ignem.
Tum laqueis captare feras, & fallere viſco
Cœpimus, & magnos canibus circundare ſaltus.
Scidimus & cuneis tum primùm fiſſile robur:
Tum

Tum varia arteis inuenimus arte coacti,
Cum victum ſylua, & victum Dodona negaret.
Mox & frumenti labor additus, vt mala culmos
Eſſet rubigo, ſegnisq; horreret in aruis
Carduus: & ſegetes periere; atque aſpera ſylua,
Lappæq;, tribuli ſimul ſubiere virenteis
Per campos ſata læta, boumq; nitentia culta
Infelix lolium, ſterilisq; tenebat auena.
Mille mali genera, & ſcelerum diſcrimina mille,
Mille etiam peſtes, & nobis mille nocendi
Illuſere artes penitusq; dedere ruinam.
Fecimus hoc ipſi nobis, cum crimine noſtro
Mandatum ſanctum ſcelerato infregimus ore.
Profuit hoc nobis, quòd nos in ſedibus illis
(Pro dolor? heu caſus?) docuiſti cuncta; quid eſſet
Innocuum nobis, noceat quid prendere palmis.
Has namq; haud vnquam vires amiſimus alti
Ingenij, pro qua es pietate, nec vllius vſus
A nobis abijt diuina mente receptus.
Omnia terrebant, vetita né ex arbore fructus
Noſtra manus caperet, nè iterum tua iuſſa nefandi
Conciperent animi, & violata lege daremur
In præceps, tetrumq; ſuo nos ore barathrum
Manderet, inq; ſuas detruderet Orcus arenas.
Nox erat, & cælo fulgebant aſtra ſereno,
Cum ſimul in pratis, viridiq; ſub arboris vmbra
Solibus æthereis feſſi conſedimus ambo.

Digitized by Google

Tum mihi ſub medium noctis, mediumq́; ſoporis
Lucifer antè oculos cœli è regione ſerena
Viſus. Eum tenuis niueo velabat amictu
Carbaſus, & totum diuina tegebat imago,
Nè mihi terrorem faceret, fugeremq́; nefandi
Criminis auctorem, & caſus monumenta prioris;
Seq; Deum finxit, tanti quia cauſſa doloris
Prima fuit, taliq; mihi ſermone profatur;
Quid ſceleris pateris? quis te modò torpor honoris
Occupat, vt nequeas damnum reparare futurum?
Hæc, tibi quæ iuncta eſt mulier, fœdiſsima factis
Eſt mulier, tantoq; omninò indigna marito.
Illa tibi ſemper maioris cauſſa doloris
Exiſtet, luctumq́; tibi, ſcelerumq́; cateruas,
Triſtitiamq́;, metumq́; dabit, fraudesq́;, dolosq́;
Afferet, & triſteis ſemper tibi ſuggeret annos.
Hoc fuge peſtiferi monſtri exitiale venenum
Perniciem in propriã conuerſum. Eſt maximus orbis,
Sunt multæ mundi regiones; effuge raptim,
Dum dormit, ſomnoq; graui correpta tenetur,
Et ſine, vt in vacuis erret regionibus, atq;
Eluat æternas pœnas pro crimine tanto,
Quo te ad triſtitiam fœlicibus expulit oris.
Percute vel ſaxo, atque elide intra oſſa cerebrum,
Et iam dede neci, & ſceleratam extinguere cura
Prouidus hanc peſtẽ. Quid nunc dubitaſuè, paueſuè
Hoc facere? Et ſanctis quid nunc parere recuſas

Ad.

Digitized by Google

Admonitis? Pia iuſſa fore è cœleſtibus oris.
Te Pater Omnipotens, ſi tantam extinguere peſtem
Auſus eris, vetereis forſan reuocabit ad hortos.
Sin minus, his grauibus ſemper cruciabere pœnis,
Perq; omnem profugus latè terreberis orbem.
Altera non deerit: diuino ſemine condet
Uxorem Deus ipſe tibi ſiuè optima tellus
Plena ſuis formis, ſeductaq; nuper ab alto
Æthere, cognati retinens modò ſemina cœli,
Connubij præſtabit opes; & coniugis vſum.
Hæc ait, & fugiens palmis excuſſit, & alto
Impete, meq; ipſum ſummusq; quitſq; reliquit,
Uix me continui, facerem quin talia: ſed me
Hoc vetuit pietas, pariterq; amorem areuit illud.
Cumq; etiam mecum cœpiſſem euoluere factum
Hoc atrox, nullam cœleſtia numina cædem,
Seu facinus ſuadent: ergò impia iuſſa fuerunt
Hæc, dixi, vxorem quæ me iuſſere necare,
Aut fugere in varias parteis, terrasq; remotas;
Abſtinuiq; manus, ſæuumq; fuiſſe putaui
Luciferum, qui iuſſa tulit, me vt perderet altè,
Atque iterum in lachrymas compelleret ire, perirem
Dum penitus, penitusq; Deum ad noua bella mouere.
Uxori quoque viſus erat; referebat & omnem
Diuinæ effigiem mentis, monſtrauit & ipſum
Deſeruiſſe virum media ſub nocte ſilentem
Uxorem, & tacito penitus liquiſſe ſub antro.

Illa velut crimen ſenſiſſet, porrigit ambas
Mæſta manus, lectumq́; torumq́; requirit, & altas
Emittit voceis, & queſtubus aera complet.
Ungue genas lacerat, plangit ſua pectora palmis,
Perſtringitq́; comam digitis, atque ordine nullo
Clamat, Adam; clamabat, Adã, mæſtiſsima cõiux.
Multaq; dicebat, noſtram quæ caſibus illis
Perfidiam arguerent, & iniqui coniugis auſum.
Multa quoque infelix toleraui mente benigna,
Dum iam iam vxori primi natalis adeſſet
Progeniti, & decimum premeretur ſydere ſignum.
Tendebat grauitas vterum, & quod ventre ferebat,
Tantum erat, vt poſſes ſceleratum inferre Cainum
Ponderis eſſe animam: nec iam tolerare labores
Ulteriùs poterat; pars eſt meminiſſe doloris.
Per ſeptem nocteis, totidem cruciata diebus,
Feſſa erat illa malis; tandemq́; ad luminis auras
Edidit infantem, potiturq́; puerpera voto.
Solliciti fuimus nimiùm, nimiumq́; fideles
In nati auxilijs; faciebant cuncta timorem.
Cum tamen ille ſuæ tetigit robuſta iuuentæ
Fundamenta, ſuum fratrem, partuq́ ſecundo
Progenitum, & fidei ſtudioſum, & patris, & æqui,
Enecat, & miſeros genitores reddidit orbos.
Nos tantum nati facinus, lethumq́; nefandum
Alterius nati ſemper lachrymare coegit.
Iuſtus Abel fuit; & profugus percenſuit orbem

Criminibus tanteis actus, ſtimuliſq; Cainus.
Sed quid non tulimus? quid non perpeſſus vterq;?
Venimus huc tandem; iuſti venere nepotes
Sanguine progeniti noſtro; & permanſimus annos
Innumeros cæca terræ caligine merſi.
Quod volo, vult omnis numerus, quem terra coercet;
Matres, atque viri clamoribus vndiq; crebris
Hoc poſcunt, funduntq; preces, & carmina dicunt.
Optime nos ergo Pater his nigrantibus vmbris
Tolle procul; cæcis reuoca ad cœleſtia tandem
Regna tuos patres, finemq; impone tenebris.
Dixerat hæc Adam, ſtudiiſq; fauentibus omnes
Aſſenſere patres, & vocibus alta rogarunt
Iuſſa Dei, & celeri redimendum è carcere cæco
Humanum dixere genus, ſanctoſq; parentes.
Deſuper irrorent cœli, veniatq; ſupremus,

Iſa. c. 45. Lact. Firm. de ver. relig. lib. 4. c. 12. D. Aug. de quinque hæreſi. c. 4. & de Natiui. Ser. 9. & Io. Chryſo. hom. in Pſal. 71. & Ioſeph. Acoſt. de Chriſto reuelat. lib. 5. c. 1.

Dicebant, Iuſtus pluuiis, tellusq; dehiſcat,
Viſceribusq; ſuis promat Sotera patentem;
Aſſiduis illud votis, precibusq; petebant
Innumeris, ſemperq; impenſius iſta rogabant.
Interea Satanus carpebat cuncta veneno,
Et cælum, terraſq; omneis Phlegetontides lympha
Spargebat, cœliq; aditum auertebat, & atri
Tartareas Ditis valuas latè eſſe patenteis
Iuſſerat, inferni vt diteſceret aula Tyranni;
Accenditq; faceis varias, cæcoſq; tumultus
Excitat, & varias ſtimulis exaſperat iras;

Inq; homines homines armat, ducibusq; miniſtrat
Zelorum genera, & reges impellit ad arma,
Ut nece matura nullum penſare timorem
Mente queant, cœco ſed demergantur Auerno.
Nec dum contentus, propria quòd fraude parentes
Sedibus in priſcis violarint demte prophano
Impoſitas leges; quódq; illo ſanguine cretus
Frater in alterius ſurrexerint ocia fratris;
Quódquoque decreuit mundum confundere bello,
Et ſanos inferre metus, iraſq;, minaſq;
Accenſiſq; animis reges miſcere ſuperbos,
Augeat vt regnum, & cœlis auertat, & aſtris
Humanum genus, & damnum reparabile nulla
Arte ſit, & vacuum penitus deſpectet Olympum.
Gen. c. 14. *Hic Elamitarum regem ſuccendit ad arma,*
Cumq; ſuis ſocys aduerſus quinque Tyrannos
Euocat, & multo pugnantum ſanguine fœdat,
Victoremq; facit, certo ſed maximus Abram
Euicit gladio, fratremq; ex hoſte redemit.
Gen. c. 34. *Iſte Sichem Dinæ raptum perſuaſit, vt altum*
Imperium rueret, fratreſq; immaniter ipſe
Exciperet pater, & verbis agitaret iniquis.
Exod. c. 5. vſq; ad. 15. *Hinc Pharao Moſen Solyma cum gente proteruis*
Turbabit manibus, belloq; oppreſſit, & armis,
Captiuumq; habuit gladio dum perdidit æquo
Sydereus iuuenis, tandemq; immerſit aquarum
Montibus Omnipotẽs, populumq; eſt vltus iniquum.

Hic.

Hic ſæuis bellis Amalec ad prælia mouit Exod c. 17.
In Moſen, Ioſuemq́ ducem; ſed bella, neceſq́;
In belli auctorem penitus conuerſa fuerunt.
Hic quoque perſuaſit Solymis, vt inauribus aureis Ibid. c. 32.
Aſſumptis vitulum facerent, colerentq́ per aras,
Monte ſub aerio dum Moſes verba notaret
Sancta Dei, legumq́ ſimul documenta referret.
Hinc Maria ſtimulis commota, & frater Aaron Num. c. 12.
In Moſen varijs agitabant murmura verbis,
Hinc quoque turbati præter Ioſuenq́;, Calebq́ Num. c. 14.
Pugnabant Solymi contra præcepta Tonantis;
Hic quoq; prægrauibus ſtimulis Dathan, & Abiron Num. c. 16.
Impulit, & populum ſecum, vt tum fortè coactus
Omnipotens Genitor multos demiſerit orco.
Hic quoque perſuaſit Cananæo, vt bella moueret Num. c. 21.
Aduerſus Solymos, vrbemq́ euerteret ipſam.
Huius & auſpicijs Ogus de ſtirpe Gigantum Deut. c. 3.
Militibus lectis vaſtæ è regionibus Argob
Fuit in aduerſos Solymos. Sic inter & Arnon,
Atque Hermon reges plures mouere minaci Ibid c. 12.
Pectore militiam, quamuis intra arua fuiſſent.
His etiam furijs actus veſanus Adonis Iudic. c. 1.
Innumeros circum reges, manuumq́, pedumq́;
Partibus extremis ferri molimine truncis,
Sub menſa ſtatuit, menſæ qui fruſta ſuperbæ
Colligerent, colerentq́; ſuum pro numine regem.
Et Solymi genteis ſociarunt fortibus armis; Ibid. c. 5.

Eti

Ibid.c.6. & 7. *Et Median genteis præſsit, populumq́; fidelem*
Vellere dum ſignum datur, atque euertitur ara.
Ibid. c.8.& 9. *Sic Ephra inſurgit; ſic Abimelechus amaro*
Occidit fratres ferro; ſed fragmine molæ
Deperit, & ſceleris præbet documenta nefandi.
1.reg.c.4. *Hocq́; Philiſthæus bellum tulit auſpice contra*
Inuictum populum, & pro aucis pugnauit, & Arcæ
Sæpius & bellum repetit, quia victor abibat
Sæpius, & Phineus cadit, & cadit impiger Ophnus.
1.reg.c.12. *Sic Naas bellum cepit; ſic arſit iniquis*
1. reg. c. 18.& 19. *Saul furijs, regem vt ſuffectum morte necaret;*
1.reg.c.22. *Atque Sacerdotes inopina morte peremit.*
2.reg.c.2. *Hic quoque poſt vnctum Dauid commouit ad arma*
Syriacam gentem, ac ad prælia multa coegit.
2.reg. c.10. *His Hamnon ſtudijs bello, verbisq́; ſuperbis*
Affecit Solymos; Dauidq́; oppreſſerat æſtrum
2.reg.c.2. *Coniugis Uriæ, atque in cæcum crimen adegit;*
Uriamq́; ducem in primas certaminis iras
Impulit, vt pugnans caderet ſub fortibus armis.
2.reg.c. 20. *Mouit, & hinc Sibam, vt populi rumore ſecundo*
3.reg c. 11. *Ferueret, & cæcum Salomonem ad crimina fecit.*
3.reg.c 14. *Actus & his animis Seſac venerabile templum*
Excelſis regum ſpolijs, & diuite cenſu
Priuauit; votoq́; pari regnauit Abias.
3.reg.c.15.16 19.& 21. *Baaſaq́; ferus, nec non ter peſſimus Ela,*
Et Zābri, atq́; Amri, et ſcelerū ditiſſimus Achab,
Peſſima cui coniux ſcelerato contigit ortu,

Et

Et peior factus, ſanctisq́ inimica prophetis;
Sed luit hæc pœnas, dum præcipitata feneſtra 4.reg.c.9.
Præda fuit canibus, morſu lacerata nefando.
Impius & Maſa ſuperum contemptor, & acti 4.reg.c.3.
Fœderis, in Solymos vires eduxit, & arma.
His etiam ſtimulis motus rex impius Achaz 4.reg.c.16.
Aſſyrij regis verbis Idola recepit.
Sic quoque iam Solynum regem, populumq́ fidelem 4.reg.c.18.
Aſſyrius ductor probris vexauit, & armis.
Rabſacus ipſe etiam ſcelerum pater impius ora 4.reg.c.18.& 19.
Hoc animo quondam in Solymosq́, Deumq́ reſoluit.
Sic quoque Manaſſes quondam regnauit, & Amon 4.reg.c.20.& 21.
Filius in Solymis, quamuis exempla ſuperſint
Inmanis ſceleris, monumentaq́ plurima rerum.
Quid loquar hic etiã, quàm vano errore Tyrannus
Humani generis ſtygijs admouerit vmbris
Externas genteis, & adimum duxerit Orcum?
Et ferro occumbens caſto traiecta cruore
Fœdauit patrios moriens Lucretia vultus.
Et, qui phyltra bibit nimio correptus amore,
Mox ferro occubuit, totis Lucretius oris
Cognitus: & gladio ſe ſodit Brutus iniquo.
Et tu magne Cato, & Caſsi, & Cleopatra nefandis
Corruptis manibus, tecumq́ Antonius ipſe
Morte cadit; Nilusq́ illum poſt facta recepit.
Aſdrubal ipſe etiam tali olim percitus oeſtro
Venit ab extremis Maurorum finibus, ipſum

Ut

Ut fratrem augeret, qui tum vaſtabat amatum
Imperium, vt tandem Carthaginis adderet arci.
Obfuit & Pœno miles, ſpectataq́; virtus
Æneadum, geminiq́; duces, duo fulmina belli.
Metaurus. *Teſtatur factum ſublimi in colle Metaurus,*
Oſtentatq́; Ducis tumulum, multoq́; cruore
Sparſit aquas, retinentq́; atum de cæde cruorem.
Mille neceis, cædeisq́; alias, fraudeisq́;, dolosq́;,
His vobis poſſem numeris, & carmine magno
Ordiri, & plenis annalibus ore referre,
Quos Satanæ vafra ingluuies, fœdumq́; malignis
Mentibus ingenium toto pertexuit orbe.
Hic quoque Romulidas nuper, dextrasq́; prophanas
In caput armauit diuini Cæſaris. Atque
Profuit haud quicquam Pharſalia regna, ferosq́;
Æmathias viciſſe manu, ſæuosq́; Philippus,
Atque omnem Ægyptum populo adieciſſe Quirini.
Quid quoq; barbariem genteisq́; in vtraque iacenteis
Viciſſe Oceano? Quodcunq; habitabile tellus,
Et quodcunque habuit pelagus, ſeruiuerat illi.
Pace data terris, animum ad ciuilia vertit
Iura ſuum, legesq́; tulit iuſtiſſimus auctor;
Exemploq́; ſuo ciues augebat, & vrbem.
Suet. in Cæſ. cap. 82. *Sederat in templo Cæſar, circumq́; ſedebant*
Romulidæ, vt ſanctum legerent de more ſenatum;
Vndiq; ſe promunt gladij, Cimbrumq́; ſecuti
Adſunt mille viri, & dantem iam vulnera Caſcam
Mille

Digitized by Google

Mille iuuant hominum ſtudia, & ſinè mente ſenatus
Hoc tolerat facinus, nec ad impia facta mouetur.
Mille feros ictus virtute euincit, & arte,
Depugnatq́; diu; ſed iam transfoſſus iniquo
Vulnere, vbi ter ſeptem, atque vno interritus eſſet,
Concidit, ac vitam multo cum ſanguine fudit.

Libri Quarti Finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Quinti

ARGVMENTVM.

COELICOLAS Pater Omnipotens ad regia cæli
Tecta vocat, Satanæq; arteis, fraudesq;, dolosq;
Explicat, & Chriſtum terrena mole grauatum
Morte redemptorum mortalia corda, ſed inde
Perpetuo Satanam vincturum carcere narrat.
Iuſtitia his obſtat, luat vt ſua peſſimus auctor
Crimina; ſed Pietas orat pro ſupplice Patrem
Humano genere, & poſuit ſinè fine ſalutem.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Quintus.

TANTVM autem imperium, et tantùm veſania creuit
Audacis Satanæ, vt ſe iam pro numine terris,
Proq; Deo miſeris mortalibus eſſe probaret.
Corda hominum mouit, facerent, vt ſpectra, Deosq;
Ex ſolido gentes auro, cultumq; pudicum
Deſererent penitus, latèq; Idola per aras
Ignibus aſsiduis, & multo thure calerent.
Imò etiam tenuit tantis erroribus olim
Humanas genteis, vt prompta oracula mundo
Redderet, & latè obſcura, & ventura viciſsim
Panderet, & cæcis eluderet artibus omneis.
Hinc Cares habuere Iouem, qui Hoploſmius illis — Ariſt. de part. animal. lib. 3. cap. 10.
Di-

Digitized by Google

Dicitur; & non tantùm oracula reddidit alta
Voce canens, ſed trunca ſuo de vertice fecit
Colla loqui, & patuit ſcelerati criminis auctor,
Cercidus, vnde necem tulerat paullò antè Sacerdos.
Hic quoque rex auium cœpit ſeruare volatum,
Auguriumq; dedit, totumq; immiſit in orbem.
Natalis Com. Mythol.lib.2. cap.1. *Creta Iouem coluit, Theba coluere, coluntq;*
Arcades, & coluit Meſſenia nobilis ortu.
Mille alij tenuere Iouem pro numine ſummo,
Cui mens, cui virtus eſſet, cui ſumma poteſtas.
Idem. lib.6. cap.12. *Mille locis oracla dedit: Dodona fatetur,*
Quercus vbi varios ſermones protulit olim;
Deinde Triron cecinit, cecinitq; Periſtera, & ipſa
Numinis admonitu tandem cecinere Columbæ,
Eluſitq; diu genteis Deus ipſe Moloſſus.
Idem lib.4. cap.10. *Mouerat & Satanas genteis, vt Apollinis ora*
Fatidicis rentur numeris, rebusq; futuris
Plena diu, & varijs reſponſis ludere quiuit.
Et modò Grynæus, Clarius modò, Delius, atque
Tymbræus, Lyciusq; fuit, Pataræus, Abæus,
Pythius, Admetus, nec non cui Delphica tellus,
Et Tenedcs, Carnisq; dedit de lege tributum.
Cætera quid referam? tenuit quoque Cycladas inter
Inſtabilem Delon, totiq; innotuit orbi.
Sed Delphis arcana dedit, reſponſaq; claris
Iamblic. Se- *Vocibus, & mundo diuina oracula fecit.*
gta.3.cap.11. *Nam tripode in ſacro reſidens luſtratus ab igni*

Intra

Digitized by Google

Intra antrum reſponſa referet, ſpeluncaq; multo
Lumine completur, venturaq; fata reſoluit.
Siuè etiam vndarum vates tum percipit hauſtum
Nocte ſub obſcura, & ventura oracula pandit.
Hic quoque Teſtoridem ſtimulis agitauit, & oeſtro, Nic. Comit. Mythol. lib. 4. cap. 10.
Vt caneret ſorteis hominum, ſed luſit iniquis
Vocibus hunc Mopſus, nec Calchas extitit vltra.
Hic ſacros Bromio ritus, & Apollinis aras
Inſtituit, Cereriq; dedit lectiſſima ſacra;
Latonæ, nataeq; dies, Veneriq; dicauit
Solemneis ludos, & fecit ſacra Mineruæ.
Iunoniq; Samum, & largo Curetas ab imbri
Progenitos, altasq; dedit Carthaginis arceis,
Præpoſuitq; toris, & dignam numine fecit;
Amphythryoniademq; ſuo donauit honore.
Diuinas etiam fruges Martiq;, Iouiq;,
Saturnoq; ſuo, & Maiæ cum prole cremauit.
Mille Deos alios totum vulgauit in orbem,
Et Genijs, laribusq; ſuis, Veſtæq;, ſibiq;
Mille dedit cultus Satanas, ſtatuitq; penateis
Eſſe Deos magnos, & numinis ora referre.
Quin etiã Eumenides, Hecatemq;, & lucis Auernæ
Plutonem fecit regem, regemq; vocauit.
Ipſe Acheron Deus eſt factus, Stygiæq; paludis
Styx cuſtos, ſecumq; fuit Cocytus honore
Affectus Superûm, nec Cerberus abfuit, atque
Terribili ſquallore Charon, Parcæq; ſorores.

Digitized by Google

Et quamuis feſſos Rhadamanthon, & Aeacon annis
Cerneret, arbitrium tamen, & duriſſima regna
Cum Minoe ſuo tribuit, tenebrasq́ꝫ, necemq́ꝫ
Eſſe Deas voluit, ſæuamq́ꝫ adiecit Erymnim.
Silenum, et Pana, et Syluanum, & mentis Adonim
Nullius, magnamq́ꝫ Palem per rura reliquit.
Imò etiam Satanas varijs animantia formis
Impoſuit cælo, vt ſcelerum exaugeret aceruos,
Humanoq́ꝫ illas cultu, & furialibus auſis
Imbuit, atque aris genti dedit eſſe colendas.
Pro ſcelus: heu facinus? Quis neſcit qualia demens
Aegyptus portenta colat? Quæ monſtra, ferasq́ꝫ
Duxerit è ſyluis, ſanctasq́ꝫ vocarit ad aras?
Et violare nefas ducunt, ac frangere morſu
Arbuteos fœtus, & vilia poma per agros.
O vanas genteis, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina, nec cælis meliora abducere curant.
Hinc quoque iam tellus fata eſt, ætherq́ꝫ, chaosq́ꝫ,
Aequoraq́ꝫ, & campi, Rhodopeiaq́ꝫ ſaxa, nemusq́ꝫ
Obſcæniq́ꝫ canes, importunæq́ꝫ volucres
Sæpius auditæ, & tremuerunt motibus Alpes.
Vox quoque per lucos vulgò exaudita ſilenteis
Sæpiùs, & cælum dum inuolueret vmbra, polumq́ꝫ
Viſa locis multis ſimulachra ingentia mortis;
Ruricolæq́ꝫ boues paſſim, pecudesq́ꝫ locutæ.
Mittit & ad cælum varias imitantia formas
Somnia, nec quicquam veri ſub imagine tanta

Por-

Portendunt, hominum ſed agunt in crimina menteis.
Morpheus hinc oritur, quo non ſolertiùs alter
Exprimit inceſſus, vultumq;, ſonumq́ loquendi,
Adijcit & veſteis, & conſuetiſſima verba.
Hinc Icelos varius (dixere Phobetora vulgò)
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Phantaſos ipſe etiam lucis demiſſus Auernis
Vertitur in terram, ſaxumq;, vndamq;, trabemq́,
Quæq́ vacant anima, fallaciter omnia ſumit.
Utq; magis fallat, capiatq; erroribus imis
Diuinam eſſe illis virtutem, & numina fingit.
Aſſerit atque etiam placidi ſub imagine ſomni,
Eſſe Deum, & varijs conatur ludere formis.
Vos quoque deluſit quondam, Solymosq́ prioreis
Impleuit vanis erroribus; vnde repentè
In falſos cultus, & inania numina lapſi
Deſtituere Deum, Satanæ fallacibus armis,
Decepti, & turpeis ſtulti fecere choreas.
His Balaam motus ſtudijs, Satanæq; tumultu Num.c.22.&
Multa olim cecinit, quæ falſa inſomnia tandem Ioſ.cap. 13.
Cognita ſunt veſtris maioribus eſſe per aſtum
Dictæ illis, paribusq; Baal feruoribus actus Num.cap.22.
Inſanos docuit cultus, cæcumq́ furorem.
Et mulier quondam, quæ Pythoniſſa vocatur, 1.Reg.c.28.
Imbuta eſt Satanæ furijs, ſcelerumq́ cateruis
Pluribus, & tandem mentitis ignibus arſit,
Mille alij hoc falſo indicio, cumuloq; malorum

Et quamuis feſſos Rhadamanthon, & Aeacon annis
Cerneret, arbitrium tamen, & duriſſima regna
Cum Mince ſuo tribuit, tenebrasq́; necemq́;
Eſſe Deas voluit, ſæuamq́; adiecit Erymnim.
Silenum, et Pana, et Syluanum, & mentis Adonim
Nullius, magnamq́ Palem per rura reliquit.
Imò etiam Satanas varijs animantia formis
Impoſuit cælo, vt ſcelerum exaugeret aceruos,
Humanoq́; illas cultu, & furialibus auſis
Imbuit, atque aris genti dedit eſſe colendas.
Pro ſcelus: heu facinus? Quis neſcit qualia demens
Ægyptus portenta colat? Quæ monſtra, ferasq́
Duxerit è ſyluis, ſanctasq́; vocarit ad aras?
Et violare nefas ducunt, ac frangere morſu
Arbuteos fœtus, & vilia poma per agros.
O vanas genteis, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina, nec cælis meliora abducere curant.
Hinc quoque iam tellus fata eſt, ætherq́, chaosq́;,
Æquoraq́;, & campi, Rhodopeiaq́; ſaxa, nemusq́
Obſcæniq́ canes, importunæq́; volucres
Sæpius auditæ, & tremuerunt motibus Alpes.
Vox quoque per lucos vulgò exaudita ſilenteis
Sæpiùs, & cælum dum inuolueret vmbra, polumq́
Viſa locis multis ſimulachra ingentia mortis;
Ruricolæq́; boues paſſim, pecudesq́ locutæ.
Mittit & ad cælum varias imitantia formas
Somnia, nec quicquam veri ſub imagine tanta

Por-

Portendunt, hominum ſed agunt in crimina mentis.
Morpheus hinc oritur, quo non ſolertius alter
Exprimit inceſſus, vultumq́;, ſonumq́; loquendi,
Adijcit & veſteis, & conſuetiſſima verba.
Hinc Icelos varius (dixere Phobetora vulgò)
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Phantaſos ipſe etiam lucis demiſſus Auernis
Vertitur in terram, ſaxumq́;, vndamq́;, trabemq́;,
Quæq́; vacant anima, fallaciter omnia ſumit.
Vtq́; magis fallat, capiatq́; erroribus imis
Diuinam eſſe illis virtutem, & numina fingit.
Aſſerit atque etiam placidi ſub imagine ſomni,
Eſſe Deum, & varijs conatur ludere formis.
Vos quoque deluſit quondam, Solymosq́; prioreis
Impleuit vanis erroribus; vnde repentè
In falſos cultus, & inania numina lapſi
Deſtituere Deum, Satanæ fallacibus armis,
Decepti, & turpeis ſtulti fecere choreas.
His Balaam motus ſtudijs, Satanæq́; tumultu Num.c.22.&
Multa olim cecinit, quæ falſa inſomnia tandem Ioſ.cap. 13.
Cognita ſunt veſtris maioribus eſſe per aſtum
Dicta illis, paribusq́; Baal feruoribus actus Num.cap.22.
Inſanos docuit cultus, cæcumq́; furorem.
Et mulier quondam, quæ Pythoniſſa vocatur, 1.Reg.c.28.
Imbuta eſt Satanæ furijs, ſcelerumq́; cateruis
Pluribus, & tandem mentitis ignibus arſit,
Mille alij hoc falſo indicio, cumuloq́; malorum

Inducti rabiem in Solymos ſudere prioreis.
3.reg.cap.18. *In ſacrum Eliam, vatem ſinè crimine, mille*
Ore nimis ſtygio nigrum ſudere venenum;
Ille ſed auxilium ſupremi numinis orans
Expulit in Ciſon, ſtrauitq́; ex tempore cunctos.
In peius ruere, ac retrò ſublapſa referri
Omnia; proq́; auro, & ſcelere imperterrita turba
Pugnabat, nullamq́; Deum, niſi crimen, habebat
Mundus inops; & erat non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non Soter à genero; non fratrem frater amabat;
Non patrem natus, non coniux ſæua maritum.
Fas nullum, nullumq́; nefas diſcrimen habebant.
Sanguine turgeſcunt colles: qui robore præſtant,
Diſponunt ſua vota: volunt pro lege, quod optant.
Victa erat & pietas, totumq́; inuaſerat orbem
Sæuities, ſuperúmq́; grauis contemptus, & iræ,
Et ſcelus, & fraudes, & iniqui gloria cultus.
Conatusq́; fuit totum peruertere mundum
Funditus, & menteis cæcis comprendere morbis,
Ut cælis homines auerteret inuidus, atque
Tartareas mundi tenebras cumularet honore:
Hinc ſcelus, & facinus diſſeminat; vndiq; nectit
Diſcordeis animos, & pugnæ accendit amorem.
Deſerit intactum nihil; & nihil ipſe veretur,
Quod queaſt immenſas aperire ad crimina fauceis.
Claudat & his vitijs aditum Omnipotentis Olympi.
Talia per mundum; quæ maximus auctor ab alto
Cuncta

Digitized by Google

Cuncta videt, cordiſq; dolore im pellitur intus, Gen.c. 6.
Deleat vt ſcelerum formas, gentiq; ſalutem
Afferat humanæ, Satanæq; coerceat iras,
Et premat, & merito iamdudum carcere damnet,
Vt centum preſſus vinclis, centumq; catenis
Ora ferox, ſtygio nunquam exeat horidus Orco.
Eſt locus in ſuperis, Macareutycha nomine dicunt,
Supra anni ſoliſq; vias ſupra æthera, & igneis,
In decima cæli poſitus regione ſupremi.
Hic Deus eſt ſemper, ſemper deſpectat & imam
Hinc terram, & dextra moderatur facta virorum.
Hic Pater eſt princeps, Natuſq; Secundus, & inde
Eſt diuinus Amor, ſed non tria numina, ſed ſunt
Vnum omnes, natura eadem; Deus vnus, & idem;
Vis eadem, & probitas, eadem ſapientia, quamuis
Cuncta Pater poſsit, cognoſcat & omnia Natus,
Et Nati, & genitoris Amor conglutinet orbem,
Hinc quoque deſpexit picea caligine mundum
Immerſum penitus, penituſq; in Tartara trudi,
Ni ferat auxilium, & merſis ſua numina præſto
Sint rebus, menteiſq; leuent erroribus altis,
Quos Satanas circum poſuit mortalibus ægris.
Cælicolas raptim huc vocat, vt diuina potentis
Senſa animi referat, quæq; vrgent, ordine narret.
Protinus ecce adſunt decies centena virorum
Millia, quotq; olim nunquam perſpecta fuerunt
Syriacos intra muros ſeu collibus amplis

A voce Græca μακαρ, & Ε'υθύς, quod eſt beatitudinis rectitudo.

Gentis Iudææ; tot non habet agmina mundus.
Ductores primi veniunt, vt iuſſa faceſſant
Imperia, & ſanctos intrant per ſtrata penateis.
Cuique duci paret legio; Seraphinia primos
Pretendit greſſus, alis circundata ſenis,
Atque Alis totidem ſequitur Cherubinius ordo.
Deinde Throni ſubeunt, Dominiq; ſubinde ſequuntur;
Et qui Principium ſeruant, procul eſſe recuſant.
Inde Poteſtates properant, atque agmina ducunt
Plurima Virtutes: veniunt Archangelus, atque
Angelus, atque ſuos gaudent deducere cœtus.
Præcidit exempló ingenua, & diſcrimine nullo
Sydereus Iuuenum cœtus reuerenter adorant
Supremum cœli regem, qui Trinus, & Vnus,
Cuique mare, & tellus, cui lucida ſydera parent.
Celſior ipſe loco, ſceptroq; innixus eburno,
Auguſta grauitate ſedet; circumq; repentè
Cœlicolæ ſedere omnes, intentaq; dictis
Ora, animosq; tenent; tum farier incipit ipſe
Omnipotens Genitor, & talibus ora reſoluit.
Cœlicolæ ò magni, nobis dilecta propago,
Et qui olim à nobis primordia veſtra tuliſtis,
Maxima res vrget, ter maxima; proinde coegi
Vos modó, vt humanæ mentes quæ nocte premantur,
Intentis oculis cernatis, quodq; paraui
Illis auxilium, cæco vt redimantur ab Orco,
Et vacuas ſedes, quas Lucifer ante tenebat

Cum

Cum ſcelerum ſocijs, vobiſcum explere laborent.
Lucifer vt cælo ſua per molimina pulſus
Extitit, audaci potuit quà pectore, genteis
Impulit humanas noſtrum poſtponere numen,
Auertitq; omneis cælo per crimina mille,
Mille per inſidias, & ad impia Tartara trudit.
Plura quoque audebit, patiar ſi credulus vltra
Pectoris immaneis animos, cæcumq; furorem.
Suggeret & crimen, quod erit reparabile nullo
Supplicio, totum flammis niſi pluribus orbem
Perdamus latè; ſed erit tum mundus ab igne
Perdendus penitus, ſedes cùm expleuerit omneis
Humanum genus, & dederit ſocia agmina vobis.
In tantas etiam cladeis, peſteiſq; furoris,
Atque immane nefas homines perduxit, vt orbem
Obruere vndarum fuerit tum fortè neceſſe
Montibus inq; vno genteis ſeruauimus omneis.
Sunt modò non eadem facienda, nec ignibus orbis
Perdendus nobis, maiora ſed vndiq; mundus
Expectat ſanctiq; patres, quos terra coercet
In tenebris precibus poſcunt ſinè fine ſalutis.
Hoc ſolum reſtat; valet hoc afferre ſalutem
Humano generi: ſunt cætera inania; prorſus
Conatus alij nequeunt reparare ruinam
Naturæ humanæ, & cælo reuocare paratæ.
Quæ ſint hæc, vobis paucis, aduertite, dicam.
Ipſe ego ab æternis genui ſine ſemine natum

Digitized by Google

Temporibus, tribuitq; illi virtutis honorem.
Filius eſt nobis, eſt noſtræ mentis imago,
Et Verbũ, mediusq; patrem inter, & inter Amorẽ.
Noſtra quoque eſt Virtus, noſtra eſt ſapientia, nobis
Aequalis, noſtrumq; decus ſinè crimine pulchrum:
Vos quoque ſic colitis, talem ſic eſſe tenetis,
Deſeret hic iam iam ſolium ſtellantis Olympi,
Naturamq; hominum capiet de Virgine ſanctâ,
Quam mihi conſtitui, mundiq; ab origine legi
Ad tantum facinus generoſo ex ſtipite regum.
Hoc diuinus Amor, quem noſtrùm ſpirat vterq;,
Conficiet opus; nec enim ſacratæ Virginis vnquam
Lædentur clauſtra, & matrem mirabitur orbis
Illius eſſe tamen matrem mirabitur orbis.
Paupere ſub tecto naſcetur, & ibit ad vndas
Niliacas raptim, vt fugiat feraiuſſa Tyranni.
Differet a nobis, vt imagine præditus ibit
Mortali: atque hominum vultu diſtabit ab ipſo,
Vt Deus exiſtet: Deus eſſe videbitur illis
Interdum, interdum mortalis habebitur illis,
Non ipſe hoc peragam, quoniam me dedecet eſſe
Humanum patrem, cum ſim Deus, & pater idem.
Non Amor hoc faciet, nè fili nomen, honoſq;
In plureis alios mutato numine tendat.
Sed faciet natus, nato ceu conuenit ipſi;
Quem quoque primores fœlici in ſede parentes
Læſerunt, Satanas dum ſuaſit voce futuros

D. Tho. ſen. lib. 3. diſ. 1. de Aſſump. carnem. art 2. & 3. par. ſum. q. 3. artic. 8 & Rayn. Piſan. in ſumm. Pan. theol. in verb. Incarnato. c. 26.

Dijs

Dijs ſimilem, rerumq; habituros nomina mille.
Ipſe homines ergò noſtras reuocabit ad oras.
Multa feret, facietq; puer, ſed fortior ætas
Cùm primum exiſtet, tolerabit plurima turbæ
Opprobria, & tandem populi veſana libido
Affigetq; Cruci, & crudeli morte necabit.
Tertia ſed poſtquàm lux venerit, impiger ille
Exſurget tumulo, & vinclis, ſæuiſq; catenis
Vinciet immanem Satanam, & reuocabit ab Orco
Ad ſuperos prædam ingentem, Sanctoſq; parentes
Priuabit tenebris, ſummoq; reducet Olympo:
Conſtituetq; homines ſub religionis honore
Perpetuo, vitamq; dabit, vitæq; ſalutem
Afferet humano generi. Hæc ſententia nobis
Firma manet; noſtra eſt hæc haud incerta voluntas.
Hæc ait Omnipotens, quæ filius omnia raptim
Approbat, & pleno conſenſu rettulit iſtud
Eſſe ſuum munus, patriſq; ad iuſſa paratum
Se fore continuò. Mandaret, & addidit inde
Poſtremum verbis, merſos nè ad regna beata
Tardaret reuocare viuos, vt parceret illi.
Cætera turba probat tantæ pietatis Amorem
In genus humanum, & facti nouitate recenſet,
Quantum homines illi debebunt, quamq; futurum
In tempus faciles fient virtutis honores.
Abnuit vna tamen ſæuis expulſa flagellis
Iuſtitia è mundo, & ſe talia facta fatetur

Paſſo

Digitized by Google

Paſſurum nunquã, & , quò ardentiùs ante Tonantem
Iſtud agat, ſedem linquit, paſſiſq; capillis,
Sanguineamq; gerens chlamydē, gladiumq; nitentem,
Terribileiſq; oculos, rabieq; accenſa, miniſq;
Conſtitit ante Deum, & reuerenter talibus vſa eſt:
Ergo parcetur ſcelerum per crimina mille,
Mille per abſceſſus, & iniqua peſte ſubacto
Humano generi? parcetur? & vnde locorum
Iuſtitiæq;, meiq; vigor poſt talia vires
Deſument, noſtrum ſi tu violare rigorem
Sic tentas? Maneat noſtra intemerata poteſtas,
Infractæ vires, & honos ſeruetur ad imum,
Vt viguit ſemper primis intactus ab annis.
Si ſcelus antiquum tanto feruore ruinæ
Puniſti, vt primi fuerint de ſede parentes
Expulſi, & miſeras demiſſus terrq; per oras;
Sic quoque ſub pelago merſiſti, & pluribus vndis
Auctores ſcelerum, vt ſupereſſet vix pater vnus;
Si innumeros populos effuſo ſanguine ſæpè,
Sæpè etiam viuos potuiſti mergere ponto
Vnius ob noxam, & furias Pharaonis iniqui,
Igne vel immenſas deleſti funditùs vrbeis;
Ipſe modò ignoſces genti, quæ immane malorum
Dedecus admiſit? nec enim reperire valebit
Quiſquam vnum, turpi qui non ſit crimine vitæ
Infectus, quot habet mundus per regna, per vrbeis,
Perq; agros homines, tot habet diſcrimine nullo

Imma-

Immaneis Satanas. Mundi in regione beata
Abſte olim poſitus, leges violauit iniquo
Deniq; ſacras, propriumq́; ſcelus conuertit in ipſam
Uxorem, ſceleriſq; auctorem retulit illa
Serpentem: & facinus defendit vterq; nefandum.
Perſuaſit ſerpens, non impulit: illius ergò
Eſt error, culpæq; fuit turpiſſimus auctor.
Liber erat, nulliq; fuit ſubiecta voluntas,
Nec poterat cogi, vt mandatum frangeret, atque
In vetitas leges veſano irrumperet ore.
Audaceis hinc cerne animos, hinc perſpice votum
Infandum, & plenam ſcelerato pectore mentem.
Quæ venia, aut qui pacis amor tribuetur iniquo
Auctori ſcelerum, veniam qui, aut pacis amorem
Expetijt nunquam, ſæui nec criminis, vllum
Peccandiue modum fecit? grauioraq; ſemper
Admittunt homines, ſimileſq; parentibus omnes
In peiora ruunt, nec habent in crimine finem.
Mitte tuum Natum; nec Nati numen habebunt
Numine pro vero. Conſurgent vndiq; gentes
Innumeræ in Natum, & crudeli morte necabunt.
Innumeruſq; hominum cœtus ſua iura, modumq;
Sæpè recuſabit, multiq; haud credere quibunt
Eſſe hominem, atq; Deum, ſancta ſeu Virgine natũ,
Delapſum è ſuperis, & erit, qui reſpuet illum.
Dele homines, iam dele homines, Pater optime: et orbẽ
Hi ſcelerum expurga vitijs: fac ocyus alto

Fulmi-

Fulmina detrudas cælo, & memor omnia perdas.
Siuè etiam ſub aquis mortaleis obrue cunctos;
Vel mitte aligeros iuuenes, gladiosq; niteteis,
Hic geſtent manibus, ſceleratáq; pectora ferro
Proſternant, totumq; inuertant enſibus orbem.
Namq; iterum formabis humo noua ſemina gentis,
Quæ ſanctum, rectumq; colant, & numina ſeruent.
Quid quoque cum mundo nato eſt commune? quid illi
Eſt nunc pro mundo tanta pietate ferendum?
Non meruit quicquam, ſceleri nec debita debet
Supplicia, & pœnas pro mundo ferre nefando,
Qui ſcelus, & culpam nunquam cognouit, & in quo
Sunt omnes rerum theſauri, & præmia vitæ.
Ipſe auctor culpæ meritas det ſanguine pœnas,
Ut iuſti, ſanctiq; ſimul ſeruetur, & æqui
Debita relligio, & rerum ſpectabilis ordo.
Nunc tibi, ſi recte hoc recolis, ſi cuncta rependis,
Si nihil æternam mentem nunc præterit; omne
Perdendum eſt mortale genus, nè crimen inultum,
Nè ſcelus admiſſum, facto reparabile nullo,
Abſque ſua maneat pœna: immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt, nè pars ſyncera trahatur.
Sit tibi cura mei: facias, quòd criminis auctor
Det meritas pœnas, & proemia debita portet.
Hoc poſco, ne noſter honos, infractaue cedat
Fama loco, nullusq; Deus ſit gentibus, & iam
Te auctorem rerum non inficientur, & omni

Inſe-

Infectæ vitio gentes non amplius aris
Thura ſuperponant, nec ſanctum numen adorent:
Hoc ſolùm expoſco, ſola hæc te cura fatiget.
Talia vix dederat dictis iuſtiſſima Virgo,
Cum Pietas, incincta caput, flauosq; capillos
Fælicis ramis oleæ, dextraq; virentem
Prætendens ramum, & Palla ſuccincta nitenti,
Et flammis circumpoſitis, quarum vna coruſco
E capite effertur ſerti ſurſum inter honorem,
Et manibus paſſis, oculisq; nitentibus, atque
Subſidio alarum penitus ſuffulta, mouetur
Extemplò è ſolio, & ſpatio in medio antè Tonantem,
Unde abijt Virgo, cui contigit antè profari,
Conſtitit, & tali ſermone ſilentia rupit;
Non ego pro mundi ſcelere, & pro immanibus auſis,
Non pro Lucifero, quem nunquam pœnitet iræ,
Prouè ſuis ſocijs, quorum me dedecet vſus
Hic, Pater Omnipotens, adſum: ſed vota, precesq;
Humani generis, ſceleris quod pœnitet auſi,
Te coram hoc tanto me fungi munere cogunt.
Et licet ad noſtrum ſpectet pietatis amorem
Tractare has cauſſas, miſerisq; exquirere pacem,
Haud tamen hæc nobis fiducia tanta fuiſſet,
Ut veniam expeterem, niſi me tua certa voluntas,
Et dolor ex culpa, quo homines cruciantur amarùm,
Mouiſſet penitus, penitusq; ad tanta dediſſet
Munera conſilium, & vires feciſſet agendi.

Digitized by Google

Nec me dicta mouent, quæ nuper rettulit ipſa
Iuſtitia, & rigida quòd mundum fronte gubernet
Interdum, arbitrioq; ſuo peruertat amorem;
Nam cauſſam, litemq; agimus, noſtrasq; querellas
Antè Deum, coramq; pio cum iudice tracto;
Proq; reo loquimur, veniam qui poſcere ſupplex
Haud renuit, requiemq; petit, finemq; malorum;
Nec renuit quicquam, veniam dum ad tecta reportet
Admiſſi, videatq; Deum poſuiſſe perenne
Excidium, & tandem reuocare ad regna beata.
Haud vnquam fieri meruit, qui primus honorem
Antè alios habuit; quid enim meruiſſe videtur
Qui non antè fuit? tua ſed clementia duxit
Æthereàm in lucem, poſuitq; ſub æthere primum
In terris: pietas iterum, & clementia tanto
Subleuet à lapſu, atque hominem tua gratia ſeruet.
Lucifer & cecidit, Superùm cecidere phalanges,
Eq; choro noſtro multi cecidere, nec alto
Abfuit à ſcelere, & fœdato corde iuuentus
Virginis Aſtrææ; cecidit quoque claſſis ab illa.
Multaq; perpeſſus vix tandem ſedibus altis
Expulit, & mundi cæcas detruſit in oras
Sydereus iuuenis trepidantibus horridus armis,
Tartareum regem nihil impulit; attamen alto
Excidit; & poteras penitus delere nefandi
Auctorem ſceleris, nomenq; extinguere factis.
Pro pietate tamen, ſancto pro pectore, quo tu,

Omni-

Omnipotens Genitor, polles, contentus in imas
Demiſſum tenebras, non vltra es crimina gentis
Ultus atrox; non vltra animos ad fœda relatus
Proclíueis, pœnis es pluribus ipſe ſecutus.
Et quas non meruit pœnas cum gente ſuperba
Lucifer, æqualem dum ſe tibi in æthere fecit?
Et cecidit mortalis homo ſubmotus ab ipſo
Lucifero, & ſæui ſuperatus fraude Tyranni.
Tartareum regem primi mouere parentes
Haud vnquam, ſceleriſq; ſui haud habuere timorem.
Non regem vmbrarum, colubrum ſed rura per alta
Tendere rebantur: coluber pulcherrimus ille
Eſſe videbatur: latuit tum lucifer illis.
Eſt etiam ſecum verbis affatus amicis,
Perſuaſitq́; bonum. Et quis falſa putaſſet in illis
Sedibus efferri, tantumq́; furore nefando
Poſſe ferum Satanam, vt mẽteis tum falleret æquas?
Quis labor eſt etiam facilem ſuperare puellam,
Cui nondum fraudes, nondum temerarius error
Notus adeſt? pectuſq; illi mutabile nullis
Eſt curis, ſolùm ſed ſimplicitatis honorem
Aeſtimat, atque animus nullis ambagibus errat?
Egregiam certè laudem, & ſpolia ampla ſub Orcum
Rettulit ex facto. Eſt magnum, & memorabile nomẽ,
Una dolo ſæui ſi fœmina victa Tyranni eſt.
Ipſe autem coniux, nè contriſtaret amatam
Uxorem, excepit manibus mirabile pomum.

Nec

Nec fuit antè auſus veſci, quàm ſenſit amico
Perſuaſiſſe animo colubrum, cui gratus ineſſet
Oris honos, multusq́; lepos, & ſumma venuſtas.
Fœdauit certé legem, ſed lege putauit
Viuere ſe, pomum ſi mandaret ore, quod vxor
Attulit, inſani decepta cupidine Ditis.
Fœdaſſet nunquam legem, ſi tale putaſſet
Excidium, atque tua id non tandem lege probari.
Ipſe quoque, in facinus cum primùm ex mente ſerena
Excidit, in miſeros ſe lapſum ſenſit honores,
Seq́;, ſuosq́; artus, cum coniuge, texit amaris
Frondibus, & ſubitis aufugit paſſibus omnem
Acceſſum, & fluuij circum vada amœnam manebat;
Affecitq́; robur vultum, faciemq́; notauit.
Quàm grauis inde dolor fuerit poſt tale ſecutus
Admiſſum, claro vidiſti lumine, nec te
Hoc fugit; claraq́; illum dum voce vocaſti,
Ille quidem trepida reſpondit voce, pauensq́;
Ingemuit, ſignumq́; dedit, quód criminis atri
Pœnituit, totoq́; excepit corde dolorem.
Texebat cauſſas, non excuſaret vt ingens
Delictum, veniam ſed amico vt poſceret ore.
Uxorem in propriam conuertit, vt illa repentè,
Ut mulier, veniam nullo tardante referret.
Haud tamen impunis poſt crimina tanta remanſit.
Non equidem, vt meruit, quia tum grauiora merebat;
Aſt equidem, vt decuit ſanctæ pietatis amorem,
De-

Demiſſum in terras ſeruaſti tempore longo.
Multa tulit, fecitq́ꝫ ſimul, ſudauit, & alſit;
Quàmq́ꝫ diù vixit, tantum tolerauit, vt eſſet
Ærumnæ exemplar; miſeriq́ꝫ exordia caſus
Semper & antè oculos habuit, quàm turpiter æquas
Fœdarit leges, fueritq́ ad iuſſa rebellis
Sancta Dei, quantisq́ bonis ſe abdixerit olim.
Si quoque mortaleis flamma crepitante, vel vndis
Æquoris obrueres, nemo vt foret inde ſuperſtes;
Si quoque per totum laxares fulmina cœlum,
Omniaq́ in veterem reuocares durus aceruum,
Quæ tibi tunc eſſent euerſæ commoda gentis?
Nullus honos fieret tibi; nulla altaria donis
Plena forent, nullusq́ꝫ adoleret thura per aras,
Et pietas vbi tanta foret, quanta vndiq́ cinctus
Eſſe ſoles? penitusq́ ferum, penitusq́ꝫ vocarent
Crudelem gentes; nec non contrarius eſſes
Ipſe tibi, pœnaq́ꝫ dares, non laudis honorem.
Tu Pater es pietas, pietas eſt filius, atque
Spiritus eſt pietas; pietas eſt omnia vobis.
Fac aliquos meruiſſe mori, meruiſſe per annos
Extingui æternos, tolliq́ꝫ è nomine vitæ,
Haud tamen eſſe putas, mereant qui ſydera cœli
Tangere, & æternam nobiſcum ducere vitam?
Sunt certè plures; ſunt qui tibi thura per aras Gen.c.18.
Igne cremant, ſanctumq́ colunt, rectumq́ꝫ ſequuntur.
Si quondam Sodomis optaſti parcere propter

Perpaucos iuſtos, perimes feruore ruinæ
Humanum genus, in quo hominum centena proborũ
Gen.c.6. *Millia perſpicies, quibus eſt ſinè crimine vita.*
Ipſe etiam Noë ſortem miſeratus acerbam,
Iuſſiſti, vt grandem fabricares ſedulus arcam;
Non amor, aut ſtudium, non ſpes, aut gloria gentis,
Sed pietas perſuaſit opus tam nobile, vt omnem
Elueres mundum ſcelere, & pietatis honorem
Heroe in tanto ſeruares, iuſtus & ipſe
Tutus vbique foret, nec pœnas ferret amaras
Cum ſcelerum ſocijs, & ad imum tenderet Orcum.
Sæpiú: hoc hominum generi, & mortalibus ægris
Accidit, vt pœnas ſcelerum, menteisq; prophanæ
Pro prece iuſtorum reuocaris ad ocia vitæ,
Lucifer & cœlo cecidit, ſecumq; cateruæ
Complures cecidere polis, ſed crimen ob vnum
Num fortè his omneis decuiſſet pellere regnis?
Imò etiam ſcimus, quòd, ſi reparabile crimen
Arte aliqua in tanta ſuperorum ſede fuiſſet,
Cuncta peregiſſes, vacuæ nè ex tempore ſedes
Hæ fuerint, penitusq; in Tartara Lucifer iſſet.
Fac quoque, mortaleis perimas, nec iuſta piorum
Supplicia inflectant irati iudicis ora;
Quò mittes, quæſo, patres, quos terra coercet
Poſtrema in regione ſoli, quò lumen, & aura
Haud vnquam penetrat, nec Sol Oriensuè, cadensuè
Immittit radios, ſeu lumen ſplendidus infert?

Non

Non illos tenebris, non illos turpis Auerni
Committes regnis, nec inaneis ire ſub vmbras
Ipſe ſines: quod enim ſceleris, ſeu criminis ipſi
Admiſere patres? Nam leges Moſis, & æqui,
Naturamq; ducem, & vitæ præcepta pudicæ
Semper inexpletis tenuere in pectore curis;
Et fecere alios memores, cunctisq; dedere
Exemplum vitæ, & primordia ſancta ſalutis.
Non cælum meruere tamen, nec ſydera ſupra
Debent efferri, aut imponi ſedibus altis.
Quid facies igitur, ſancti niſi ſanguinis hauſtu
Hos redimas, cæcoq; è carcere ad aſtra reducas?
Hoc ipſi haud poſſunt; nec quiſquam tanta parare,
Te, valet, excepto: & tantam reparare ruinam
Solus habet natus; natum hoc modò ſpectat ad ipſum,
Ut redimat genteis, redimatq; è carcere terræ
Antiquos patres, qui prima ab origine mundi
Semper id expectant, precibusq;, & ſupplice voto
Expoſcunt, ſemperq; petunt clamoribus altis.
Et niſi conſtitues hominis ſub imagine natum
Hinc propere in terras deſcendere, & omnia ferre
Pro impoſitis homini pœnis, non ſola peribunt
Corda hominum, totumq; genus ſub Tartara tendet,
Nec patres cæco redimentur carcere terræ;
Imò etiam Vates, qui olim cecinere ſalutem
Venturam ex Chriſto, falſum cecinisse ferentur. Iſai. c.7.9.11. 16.32.35.61. & alibi.
Namq; ait Amoides certis ſermonibus olim

Venturum regem, & ſancta de Virgine natum
Paupere ſub tecto pro libertate futurum,
Vt redimat genteis, & ſedibus inferat altis.
Ierem. cap. 31. *Helchiades etiam quondam alto protulit ore,*
Virgineum intra vterum conſcribet fœmina Sancto
Corde virum, & ſanctos penitus circundabit artus.
Baruch cap. 3. *Ipſe etiam Baruch diuino flamine motus*
Prædixit veniſſe Deum, & manſiſſe per vrbeis;
Atque ait, hoc certis poſſunt cognoſcere ſignis.
Hoc quoque ſed nimio tenebrarum inuoluit acerno,
Daniel cap. 7. *Prædixit Daniel ſæua Babylonis in oris.*
Amos cap. 3. *Quiq; erat in Thecue natus, Solymiſq; canebat,*
Aduentum ſancti regis prædixit aperto
Carmine, nec tacuit ventura exordia vitæ.
Michæ. c. 5. *Ipſe Moraſtites comprendit verſibus olim*
Haud dubijs cælo ventura in ſecula duci
Progeniem, populiſq; ſuis inferre ſalutem.
Teſtem etiam Aggæum, ſi ritè audita recordor,
Sanctus Amor fecit, ceciniq; hæc carmina vates
Prouidus; Et veniet, quem gentes præpete voto
Optabunt cuncta: & complebit gloria totam
Magna domum, votiſq; ſuis lætabitur orbis.
Aggæ cap. 2. *Mille locis alijs diuino numine moti*
Ioſeph. Aroſt. de Chriſto reuelat. lib. 5. & 6. *Hoc vates dixere olim, Chriſtumq; futurum*
Humano generi veram cecinere ſalutem.
Præter & innumeros vates, qui numine moti
Æthereo, Chriſtum mortali veſte grauatum

Morte

Morte Redempturum perfuſo ſanguine genteis
Carmine dixerunt, vates dixere prophani
Hoc etiam, & totum diuulgauere per orbem.
Quin etiam claris cecinerunt verſibus olim
Connubium paſſæ nullum, tædasq́; virorum
Haud vnquam expertæ, ſed ſancto numine plenæ
Fœminei generis vates, caſtæq́; puellæ.
Te namq́; auctorem rerum Babilonia virgo
Prædicat, & nato proprium tribuiſſe vigorem,
Et fecïſſe Deum, gentemq́; vt ferret honorem,
Præmonuiſſe ſuam, & iuſsiſſe, vt noſceret omnis
Tum populus natum, cui conſiliumq́; bonumq́;
Eſſet, & hoc vno rerum te flectere habenas,
Et curare graueis tanto ſub præſide morbos.
Quæ quoque apud Delphos oriunda puella canebat,
Filia Tyreſiæ, venturæ præſcia ſortis,
Concinit, Hic pedibus ſic nexus auferet arctos,
Vt poſitis metis certarent alite paſſu:
Multorumq́; oculis, ſub nocte natantibus atra,
Cernendi tribuet ſenſum; rumpetq́; ſilenteis
Multorum linguas; aureis reſerabit; & artus
Correptos morbis curabit voce potenti.
In vitam iuuenes reuocabit; deniq́; clarum
Bethanes Dominum, genus alto a ſanguine cretum,
Quatuor exactis iam iam tum forte diebus,
Ereptum letho faciet prodire ſepulchro.
Quæ quoque Cimmerio cecinit furibunda receſſu

Erythçæ Sybillę vaticinium de Chriſto, Lact. Fir. de verb. ſap. lib 4. cap. 6. & D. Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 23. & Onuph. Panui. Tract. de Sybillis, & alij complures.
Lac. ibid. c. 13
Lac. ibid. c. 15
Delphicæ Sybillæ vaticiniū d Chriſto Lact. Firm. de Verb. Sap. lib. 4. cap. 15. & D. Aug. de Ciut. Dei lib. 18. c. 23. & Onuph. Panuin. vbi ſupra.

Digitized by Google

Cumææ Sybillæ vaticinium de Christo, Lact. Firm. de verb. ſap. lib. 4 c. 15. & D. August. de Ciuit. Dei lib. 18 cap. 23. & Onuph. Panuin. vbi ſupra.

Venturos caſus, cæcosq́; inſtare tumultus,
Vocibus haud dubijs dixit (mirabile dictu)
Millia quinque hominum deſerto in litore quondam
Quinque globuis tostæ Cereris, mulliſq́; duobus
Paſturum penitus, proq́; omnibus inde caniſtros
Bis ſenos tollet ventura in munera vitæ.

Samiæ Sybillę vaticinium de Christo, Lact. Firm. de verb. ſap. lib. 4. c. 17. & D. Aug. vbi ſupra.

Quæ Samijs oracla dedit, monſtrauit in ipſum
Soluendas leges, quas Moſes tradidit olim.
Quæq́; nouem potuit portare volumina regi
Æneadum, plenis monſtrauit verſibus iſtud,
Et maiora etiam, quàm quiſquā crederet vnquam.
Gentibus infandis, inquit, tradetur, & inde

Cumanę Sybillæ vaticinium de Christo, Lact. Firm. de verb. ſap. lib. 4 c. 18. & D. Auguſt. vbi ſupr.

Excipient illum, recto qui pectore viuunt:
Incæſtiſq́; dabunt manibus Christoq́; Deoq́;
Crudeles alapas, illiq́; Aconita nefando
Ore ſpuent, dorſumq́; dabit ſinè crimine ad omne
Illorum imperium, atque adiurgia tanta tacebit:
Noſcet eum nullus, nec, quæ ſuat eius origo,
Cernet, & vt morti queat ille imponere metas,
Neſciet, & capiti cernetur ferre coronam
Confectam ex ſpinis: & fel cibus, hauſtus acetum

Helleſpontiçę Sybillæ vaticiniū de Christo, Lac. Firm. de verb. ſap. lib. 4. cap. 18. & D. Aug. vbi ſupra.

Huic erit; his epulis, & potibus vndiq́; ſummam
Explebitq́; famem, & ſitienti a labra replebit.
Et quæ Helleſponto nomen, famamq́; perennem
Attulit oraclis, & ſummo æquauit olympo,
Eſſe homines ſtultos dixit, qui numen ab alto
Haud nouere ſutum, ludens mortalibus ipſis;

Sed

Sed ſpinis cinxere caput, validamq́; coronam
Temporibus poſuere ſuis, & fellis amari
Horrida terrificis tribuerunt pocula dextris.
Ipſa quoque, è Lybicis patriam quæ duxit, & vrbem,
Scindendum templi velum prædixerat olim,
Sub medioq́; die tenebrarum irrumpet in orbem
Triſtis hyems, horisq́; tribus ſinè luce manebit.
Quæq́; Phryges inter vates eſt orta, ſed orbi
Commiſſa externo fatorum arcana canebat,
Paſſurum dixit mortem Sotera potentem;
Tertia cumq́; dies aderit, ſub luminis auras
Venturum in lucem vitæ melioris, & æui,
Facturumq́; ſuis renouatæ exordia vitæ,
Victurumq́; fero crudelia Tartara letho.
Tibure nata etiam claro ſub gurgite vates,
Cuius & eximium Capitolia ad alta ſenatus
Tranſtulit, & ſancto ſimulachrum affecit honore,
Monſtrauit Solymos quondam ad ſolatia vitæ
Venturos, ſanctæ qui habuiſſent lumina legis,
Seruaſſentq́; æquum, & ſanctum Sotera precando
Nouiſſent, cœlumq́; ſibi pietate paraſſent.
Perſica deinde etiam vates, ſpectata puella,
Quæ tantum vidit, tantum monſtrauit apertis
Verſibus, vt Chriſtum nullis ambagibus olim
Prodiderit, cæca niſi gentes mente fuiſſent,
Poſt vbi multa ſuis complexa eſt verſibus, atque
Edocuit genteis ſancto ex Sotere ſalutem

Libycæ Sybillæ vaticinium de Chriſto, Lact. Firm de verb. ſap. lib. 4. c. 19. & D. Aug. vbi ſup.

Phrygiæ Sybillæ vaticinium de Chriſto, Lact. Firm. de verb. ſap. lib. 4. c. 19. & D. Aug. vbi ſupr.

Tiburtinæ Sybillę vaticiniũ de Chriſto, Lact. Firm. de verb. ſap. lib 4 c. 20. & D. Auguſt. vbi ſupr.

Perſicæ Sybillæ vaticinium de Chriſto, Lact Firm. de verb. ſap. lib. 4 c 6 & D. Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. c. 23. & Onuph. Panuin. vbi ſupra. & alij complures.

Venturam, taleis perfudit pectore verſus.
Carmina nunc referam; nam carmina digna putaui
Te auditore Deo; de Chriſto carmina dicam;
Iudicij ſigno (diuino concita motu
Perſica ait vates) tellus ſudore madeſcet:
E cœlo veniet princeps per ſæcla futurus;
Scilicet vt genteis præſens, & iudicet orbem.
Omnis homo hunc fidusq; Deum, infidusq; videbit
Vnà cum ſanctis excelſum fine ſub æui.
Sede ſedens animas cenſebit, corpora, & ipſa
Cherſos erit mundus, ſpinas feret vndiq; tellus.
Reijcient ſimulachra homines, & munera Ditis
Inquirens, portas infringet carceris atri;
Sic etenim cunctæ veniet lux libera genti,
Tunc ſanctis: ignis ſonteis æternus aduret.
Occultos actus omneis tunc quiſque loquetur:
Sed tenebroſa Deus colluſtrans pectora pandet.
Threnus erit cunctis, & ſtridor dentis adeſt.
Effugiet ſolis iubar, aſtrorumq; choreæ.
Omne poli lumen ſoluetur, & aurea luna
Valleis extollet, colleisq; à vertice perdet.
Vſquã nec celſum mortalibus, aut graue quicquam;
Inde æqui montes campis, hinc cærula ponti
Omne ratis ſpernent onus, hiſcet fulmine tellus:
Sic fontes ſimul areſcent, & fluminis aluei.
Stridula tum querulum ſonitũ tuba fundet Olympo,
Orbis grande malum rugiens, & damna futura;
Tar-

Tartareumq́; Chaos monſtrabit terra dehiſcens;
Et venient omnes reges Domini ante Tribunal.
Refluet è cælo tunc ſulphuris amnis, & ignis.
Sic cunctorum hominum fient manifeſta ſepulchra;
Tunc lignum fidis erit exoptabile cornu;
Atque piorum vita hominum, nocumentaq́; mundi
Vndis luſtrabunt his ſeno in fonte vocatos.
Rex erit is paſtor nobis, & ferrea virga.
Omnipotens Deus eſt præſcriptus verſibus iſtis,
Seruator noſtro æternus rex paſſus amore.
Hoc quoque Amalthæa, & fati Marpeſia diues,
Herophileq́; Idæa genus, prædoctaq́; Sabbe,
Demoq́; Phygoq́; & veri gnara Phæennis,
Et Carmenta parens, & Mantho, & Pythia longos
Phœmonoe commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe, varijs dixerunt verſibus olim.
Ne fictis igitur ſtimulis, & numine falſo
Hæc ceciniſſe tuo de nato, deq́; potenti
Illius imperio vates iam denique mundus
Aſſerat, haud debes genti tardare ſalutem.
Et quid te mouit? quæ te olim cauſſa coegit,
Mentibus vt vatum tantarum exordia rerum
Monſtrares, mentemq́; illis, animumq́; potentem
Suggereres, lateq́; dares cognoſcere verum?
Aſt vbi dicta tuis placuit monſtrare prophetis,
Non modò diſpliceat reuocare ad munera vitæ
Humanum genus; & fractis exſoluere vinclis

Crudelis Satanæ, & promiſſis ſtare futuris,
Et ſeruare fidem, patribus quem prouidus olim
Mille modis dederas, nimio compulſus amore.
Hoc decet, hoc facias; nec te arceat vlla malorum
Concepta effigies, quin gentibus omnia ſerues.
Si te magna mouent ſcelerum molimina, vt ipſis
Non ſtes promiſſis: pietas ſpectata parentum
Sæpiùs, acceleret promiſſi gaudia nati.
Te moueat Moſes; moueat te maximus Abram,
Humaniq; pater generis, ſanctusq; Iacobus,
Cui quondam cælum reſeraſti, vt cerneret omneis
Cæleſtis regionis opes, & regna beata.
Te pietatis amor moueat; quo cuncta gubernas,
Et quem nunc gentes ſancto venerantur honore.
Vel ſi fortè mihi concedere tanta recuſas
Auxilia, & cæcis ſubmerſum fraudibus orbem
Exerere è tenebris, ſecum me perde profuſis
Fulminibus; fiet noſtri gratiſſima labes,
Nè fruſtra implorem ſupremo à numine cauſſas
Amplius; haud vnquã hoc mihi cõtigit ante quod vn
Exp. tij, raptim ſemper diſcrimine nullo (quam
Obtinui, & gentes me multum poſſe fatentur.
Quòd ſi nunc votum, & quod non eſt iure negandum,
Fruſtra implorarem, nec proemia ſancta referrem,
Tunc certè humanas ſimulato nomine genteis
Deciperem, fieremq; meis obnoxia culpæ
Criminibus, nomenq; meum contemneret orbis:

Nec

Digitized by Google

Nec pietas, ſed vanus honos, ſed vana poteſtas,
Sed vanum numen penitus iam gentibus eſſem.
Hæc tu cuncta vides; te nil fugit, optime rerum
Conditor: æterna hæc exordia mente notaſti:
Sciſq́, quòd hic refero veriſſima facta, nec vnquam
Ipſa tibi quicquam mentito pectore dixi.
Sum pietas, ſed vera loquor ſed vera rependo
Antè oculos, ſemperq; tibi veriſſima dico.
Cuncta malum ſuadent; ſuadent contagia ſemper
Innumeras ſcelerum culpas, & crimina vitæ.
Lucifer & ſemper ſtimulis ardentibus vrget
Humanas menteis, cæcaſq; impellit ad iras;
Omne nefas, fraudeſq́ monet; monet vndiq; culpas
Ingenteis, cæloq́ auertens pellit ad Orcum.
Fac igitur, Natus cælo deſcendat, iniquum
Comprimat vt Satanã, tenebriſq́ includat Auernis,
Et reprimat fraudes, penituſq; ad regna beata
Monſtret iter. Pereat nè mundus, conuenit ipſum
Cæleſti genitore ſatum crudelia ferre
Supplicia, & vitam perfundere, vt eluat atra
Morte ſcelus, tandemq; tibi, domibuſq́ ſupremis
Humanum imponat genus, & ſinè crimine reddat.

Libri Quinti Finis.

SOTERIDOS
Libri Sexti
ARGVMENTVM.

CONCORDEM Aſtræam, & Pietatem in ſæcula reddit
Omnipotens Genitor, ſtatuitq́ immittere Natum.
Ducitur in templum Virgo Sanctiſſima, ſummo
Vota Deo; nubit Ioſeph; & concipit almam
Progeniem: & tandem fœliciter edit in auras
Illæſis vteri clauſtris; Oriente relicto
Ecce adſunt Reges; Iordanis abluit vndis
Ioannes, cui Rex caput atro in carcere truncat.

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI

SOTERIDOS

Liber Sextus.

SIC fatur Pietas, tandemq́ immittit habenas
Fletibus; & circum plauſus ex tempore cuncti
Officijs fecere ſuis: chorus omnis, & omnes
Cælicolæ gaudent; gratantur & omnia ſecum
Numina, & extollunt facundæ Virginis altum
Ingenium, & cælo per plurima munera ponunt.
At Pater Omnipotens Pietatem amplexus, & ipsã
Aſtræam, ambabus regaliter oſcula fronti Pſal. 84.
Libauit; placidaq; illis ſic voce profatur;
Non eſt, quòd longis ſermonibus vtraq; veſtrum
Humani cauſſa generis ſic mente laboret.
Antè mare, & terras, &, quod tegit omnia, cælum,

Antè

Antè dies, annoſq́; omneis, antè omnia ſæcla
Decreui, vt. Natus mortalia membra ſubiret.
Aſt vbi patrarunt facinus lethale parentes,
Amplius haud vltra remorandum duximus, omnis
Nè pereat mundus, gentes nè Tartara tantùm
Nigra petant, cæloq́; omnes procul ire laborent.
Hoc ſancti poſcunt patres; hoc carmine poſcunt
Inſignes pietate viri; hoc cecinere prophetæ,
Numine commoti noſtro; & petit vndiq́; cælum.
Et nos ſic volumus, noſtra eſt hæc firma voluntas.
Accipite hæc animis, placidoq́; hæc pectore ferte.
Tu Pietas referes, quæ dudum optata petiſti,
Et genus humanum ſtygijs redimetur ab vmbris;
Aſcendetq́; polos, & erit ſuper æthera notum.
Nec tua lædentur noſtris, Aſtræa, paratis
Munera, ſed ſummum ſeruabimus vſque rigorem;
Dum ſatis, atque ſuper fiat. Peccauit Adamus,
Et genus humanum ſecum; deluſit honorem
Ille meum ſcelere, infinitaq́; numina læſit.
Crimine pro tanto nullis mortalibus heros
Progenitus poſſet tantas auertere pœnas;
Sed Deus hic hominum vitam, & mortalia membra
Accipiet, poteritq́; hominum reparare ruinam
Corporis excidio proprij. pœniſq́; nefandis;
Meq́; homini infeſtum pro tam furialibus auſis
Placabit penitus, iuſtiq́; tenebit, & æqui
Appoſitas metas; nec erunt tua numina iuſtis

Abſque bonis, ſummusq; rigor ſua iura tenebit.
His igitur meritis fiat diſcordia concors
Veſtra modò, et patrios homines reuocemus ad ortus.
Eſſe alacres, pacemq; ſimul, requiemq; perennem
Depoſitis animi curis, & pectore triſti
Me coram ſancite ſacris amplexibus ambæ;
Sitq; vnus vobis animus, ſitq; vna voluntas,
Vnaq; mens vobis æterna in ſæcula regnet.
Hæc Pater Omnipotens paucis effatus, amicam
Cum pietate facit, ſemper crudele mouentem.
Aſtræam, ſecumq; æterno fœdere iungit.
Tum iuuenem aligerum, Gabriel cui nomen, & alti
Eſſe Dei robur cæleſtes nomine dicunt,
Seuocat, & placido tandem ſic ore profatur;
Eſt locus in terris, vrbem cognomine dicunt
Nazaream Solymi, primo ſeruatus ab æuo,
Iſacidos intra fines, Galilæaq; regna,
Nobilis hic Virgo, nobis dilecta, pudorem
Intactum ſeruat, quamuis deſponſa marito
Nomine quem Ioſeph Solymi dixere priores:
Huic MARIA eſt nomen, Dauid de ſemine creta;
Nec dum luſtra ſuæ compleuit terna iuuentæ.
Hanc pete præpetibus pennis, & nomine noſtro
Defer, vt excipiat cæleſtis flaminis ignem,
Concipiatq; vtero natum, quem ſemine nullo
Progenui quondam noſtro correptus amore
Ante annos, menſeisq; omneis, ante orbis & ortum.

Hunc

Hunc genus humanum perfuſo ſanguine, & atra
Morte redempturum dices; quæq; ordine nuper
Monſtraui, referes: referes hæc iuſſa potentis
Eſſe Dei. ſed certa, ſuæ conquirere mentis
Signa modò, & matrem ſeruato flore pudoris
Eſſe Dei; nobiſq; aſſentiat, ipſe rogabis;
Monſtrabiſq; modum, & quæ gaudia mūdus habebit.

Germ. Ep. Conſt. & Io. Damaſcen. de fide Orth. lib. 4. c. 15. & Cardi. Baron. in App. ad Ann. c. 30. & 31. Niceph. lib. 2 c. 3. & Card. Baron. vbi ſupra.

Anna Ioacchini coniux, quæ gentis Aaron
Antiquos referebat auos cum coniuge ſancto,
Atque ſacerdotes numerabat origine mira,
Magnanimoſq; duces, reges ſanctoſq; prophetas,
Quæq; ſacerdotem Mathan, Mariamq; parentes
Eſſe tibi, Mariamq; ſimul, Sobeq; ſorores
Gaudebat, ſterilis per ſæcula manſerat, atque
Infamis Solymis ſancta pro munere legis
Eſſe videbatur, tandemq; ſub ætheris axe
Suſpiciens oculis cœlum, manibuſq; ſupinis,
Amotis circum famulis, animoſa profatur;
Atque Deo talis effundit pectore voces;
O Pater Omnipotens, cuius pietatis amorem
Teſtantur gentes, grauibus quæ fluctibus actæ
Innumeras tandem rerum euaſere procellas,
Quid me infœcundam maiorum præter honorem
Feciſti? turpem famam gentiq;, mihiq;,
Et conſanguineis, Tribuiq; in gloria reddo.
Quid maledicta mihi, quæ olim dixere prophetæ,
Eſſe ſinis? ſterilemq; vterum, mammaſq; dediſti
Aren-

Aremeis, penituſq; ad munera prolis ineptas?
Quid quoque feciſti, vt mea munera ſæpè ſacerdos
Sperneret, vt ſterilis quæ fœmina portat ad aras?
Quid quoque permittis, contemnar vt vndiq; verbis
Triſtibus, & noto me ſignent crimine gentes?
Me famulæ ſpernunt, ſpernit vicinia tota;
Deludunt q; omnes, & iniquo nomine carpunt.
Reſpice me, Omnipotens: audi, Pater optime, fuſas
Toto ex corde preces; famulæ miſerere precantis
Abſte vno auxilium, & tua numina ſæpè vocantis.
Suppliciter poſco; fac me velut orbe ſub ipſo
Alituum, pecudumq; genus, genus omne natantum,
Vt pariam; inferior cunctis animantibus orbis
Nè videar; refero ſed enim ſimulachra Tonantis.
Quòd ſi me audieris, tanto pro munere grates
Perſoluam, ſobolemq; tibi, quæcumq; dicabo,
Vt Sancto maneat templo, vt venerabile donum,
Quod mihi tu dederis, cuius ſunt omnia dona
Excelſa, & precioſa nimis, perfectaq; cunctis
Partibus, atque tuum iam teſtabuntur amorem.
Hæc eadem coniux celſis in montibus alto
Ore precabatur, poſtquam ſinè farre, nec herbis
Dona quater vidit redeuntis lumina Phœbi.
Talibus oranteis dictis, prolemq; petenteis
Audijt Omnipotens, oculoſq; ad mœnia torſit
Nazarea, & ſanctos faſtus, & vota recepit
Amborum, & plenos fœcundo ſemine fecit.

Iuſſit & aligerum tam iuſtis mentibus iſtud
Dicere, & ex tanto venturam ad lumina vitæ
Coniugio ſobolem, & fœcundas reddere tædas.
Rettulit atque etiam iuuenis ſinè crimine fœtum
Conceptum, talemq; Deo placuiſſe puellam
Formare, vt nullam ſentiret origine culpam.
Interea creſcunt ſacrati pondera ventris,
Iamq; nouem redeunt creſcentis cornua Lunæ,
Cum tandem æthereas fœtum demittit in auras
Anna parens, doniſq; Dei, ſanctoq; decore,
Accinctam penitus, penituſq; nitore potentem
Fœlici partu, nulliſq; doloribus acta
Diuinam expromit ſancto de ventre puellam;
Et MARIAM dicũt, demiſſum nomen ab alto,
Ut Domina exiſtat, clarumq; per æquora ſydus,
Humanumq; genus ſecura ad litora ducat.
Matres, atque nurus, menti quibus omnis ab alto
Inſedit ſinè more pudor, cœleſte tulerunt
Pondus, & excelſam tenuere ad pectora prolem.
Anna modis miris gaudet, Ioachinus & ipſe
Lætitiam ingentem pleno de pectore fundit.
Et conſanguinei pariter iuueneſq;, ſeneſq;
Aſſiduos celebrant plauſus, & carmina dicunt.
Quid quoq; nunc referam, quàm tellus, æquor, et aer,
Atque æther circum pleno tum pectore riſit?
Ipſæ etiam volucres mulcebant aera cantu;
Fœcundiq; greges, armentaq; læta per herbas
Luſibus

Luſibus aſsiduis latè reſilire ſolebant.
Verùm cœlicolæ, quibus hæc arcana patebant,
Solemnem coluere diem, feſtaſq; choreas
In cœlis duxere ſuis, plauſuq; ſecundo
Ad ſe venturam tandem oſtendere puellam;
Vnde quoque humani generis iactura, dolorq;
Tenderet haud vltra, & vacuas per crimina ſedes
Paciferi explerent ſancta virtute coloni:
Quodq; olim nimiùm ſceleratis abſtulit auſis
Prima Parens, almo reddet iam germine Virgo.
Tertius at poſtquàm puerilibus accidit annis
Autumnus, teneræq; ætati tanta fuerunt
Robora, vt haud dubio poſſet procedere paſſu;
Protinus Anna parens ſancto cum coniuge prolem
Haud vltra differre volunt offerre Tonanti,
Irrita nè fierent, quæ olim promiſſa fuerunt.
Eſt locus intra vrbem, templum qui cingit ab vna
Parte ſacrum, & murum externo molimine fulcit.
Hic Salomon primo ter denas condidit ædeis
Acceſſu, & ſupra totidem, totidemq; ſuprema
Parte domos fecit, nec templo amouit ab ipſo;
Sed diuerſa locis, vbi ſummo vota Tonanti
Sancta ferebantur, ſecreta recepta parauit.
Conteſtæ fuerant Cedro, facileſq; patebant
Hinc aditus illuc; ſed erat prior vnus, & idem
Ingreſſus, pariterq; vnus ſub cuncta ferebat
Tecta locus, nec erat diſpar tunc ambitus illis.

Ioſeph. Ant. lib.2.cap.3.& lib.15.c.14.& de bell. lib. 6. c.6.& 1. Eſdræ cap.3.& Card. Baron. An. Eccleſ. in App. c. 37.

Huc vbi duxerunt Ioachim cum coniuge prolem
Atque Deo tandem, precibus tamen antè ſolutis,
Exhibuere ambo, Zacharias ſanguine iunctam
Prouidus Antiſtes ſolemni more puellam
Excepit, tectisq; ſacris mandauit haberi.
Hic fidei, pa:riq; decus, vitæq; pudorem
Excoluit, legesq; ſacras ſeruauit, & altum
Religionis opus miro perfecit amore:
Hic humilem vitæ cultum, ſanctumq; timorem
Exhibuit, tenuisq; dedit primordia famæ
Ambitione carens, vitamq; peroſa ſuperbam
Aßiduis curis vigilabat in ædibus altis,
Seq; Deo exhibuit pro virginitate tuenda,
Proq; ſua pietate preces fundebat ab alto
Pectore, vt humani generis repararet honores.
Aſt vbi perfecit teneræ duo luſtra iuuentæ,
Autumnumq; vnum, & vernos peruenit ad orbes
Bis ſeptem, vt plenis eſſet iam nubilis annis,
Protinus ecce Dei monitu, vt ſecreta Tonantis
Neſciret Satanas, & virginitatis adeſſet
Perpetuus cuſtos, Ioſeph ſanctiſſima Virgo
Nubit, & ex voto ſanctum ſortitur amorem,
Virginis vt virgo ſantos tueatur honores.
Hic quoque ſtirpe fuit clarus, ſanctiq; dederunt
Prima ſacerdotes exordia ſanguinis, atque
Magnanimi reges genti tribuere vetuſtæ
Nobile principium, & Dauid fecere parentem;

Vnde

Unde eadem Tribus, atque eadem numeratur origo.
Amborum vitæq́ eadem perhibetur honeſtas,
Et cultus, ſtudiumq́; fuit ſine crimine concors:
Nazareaq́ domos repetunt, patrioſq́; penates.
Quatuor exegit menſeis iam prouida Virgo
Cum conſorte ſuo, & tædæ ſeruabat amorem,
Non oblita tamen deuotæ mentis, & alti
Promiſſi, ſancto quod amauit non, ire coniux.
Cum ſola in proprium thalamum, & penetralia tecti
Nocte intempeſta ſuadenti dum ſydera ſomnos,
Se recipit, genibuſq́; humili, manibuſq́; ſupinis
Pro genere humano ſupplex orabat, vt altas
Omnipotens genitor placatus poneret iras;
Voluebatq́; animo veteris monumenta prophetæ, Iſai. c. 7.
Cui Deus affulſit Solymi ſed barbara facta
Extruxere illi, & ferram immiſere per artus;
Spectabatq́; Deum mente, & penetrabat amictis
Luminibus cælum, & ventura arcana videbat.
Haud tamen audebat tanto ſe nomine dignam
Dicere, vt excelſi fieret ſacra Sponſa Tonantis,
Soteriſq́; ſui genitrix, cui ſæcula parent;
Poſſe tamen cupiebat eam cognoſcere, vt illi
Obſequium ferret ſeq́; ad ſua vota pararet.
Ipſam autem ſecuram animi, lætamq́ videres
Auctorem ſperare ſuum; reuerentia ſumma
Virgineo in vultu eſt oculos deiecta modeſtos
Mente videt, matremq́; Dei venientis adorat;

Fœlicem vocat, terris, cœloq; daturum
Progeniem dicit pariat quæ morte ſalutem,
Et ſacrum æthereo delapſum numero Olympo
Affulſiſſe illi, & ſancto compleſſe pudore
Incorrupta piæ Soteris viſcera matris.
Nec tamen excelſo iam iam perſenſit honores
Aduentare ſibi, & ſanctum deſcendere cœlo
In pectus numen, quo totus gaudeat orbis,
Conſtituatq; Dei matrem, ſeruetq; pudorem
Virgineum, & facto ſtupeat natura potenti.

Inuocatio.

Nunc, Pater Omnipotens, cœli qui ſydera torques,
Sit mihi fas tua facta loqui; ſit carminis auctor
Et Nati, & Genitoris Amor, qui talia fecit;
Tu quoque, quem nunquã potuit cõprendere mũdus,
Et tamen intra vterum ſacratæ Virginis omneis
Clauſiſti vires, vt erat tua certa voluntas,
Poſſe mihi concede loqui, vt demiſſus Olympo
Humanos artus hauſiſti è Virginis aluo:
Hoc opus, hic labor eſt; ſed ſi mihi numine fauſto
Te dederis facilem, conabor carmine noſtro
Pandere res cœlo, & diuina mente repoſtas.

Cuius ego nõ ſũ dignus ſoluere corrigiã calceamentorum. Luc. 1.

Interea Gabriel, cœlo qui ſancta ferebat
Supremi mandata Dei, Galilæa tenebat
Regna celer, circumq; volans intrabat in vrbem
Nazaream, & ſanctas ingreſſus Virginis ædeis
Extemplo thalamum diuino lumine complet.
Purpureos tetegit vultus, numenq; profeſſus

Ins

Inceſſusq; , habitusq; graui , & mox explicat alas ;
Lætus & inſuetum latè diffundit odorem .
Aurea veſtis erat, color aureus , aurea ſummæ
Curuatura togæ , limborum flammeus ordo ;
Namq; pyropus erat multus, multusq; ſmaragdus
Partibus extremis intextus, mixtus & auro
Chryſolitus gemmæq; aliæ , quas continet æther .
Et coràm aſſiſtens tali tum denique voce
Fatur ; Aue, ò Virgo , nunc terq; , quaterq; beata, Luc.c.1.
Gratia cui plenis manibus deſcendit ab alto ,
Eſt tecum Dominus; mulieres inter & omnes
Sancta viges . Gabriel vix hæc tum protulit ore .
Cum grauiter Virgo vultum demiſſa putabat,
Unde ſibi fierent tantarum exordia rerum .
Ne timeas, Maria, hic Gabriel ſuper addidit ore ;
Eſt apud excelſumq; Deum , excelſumq; Tonantem
Gratia parta tibi, & manibus largita profuſis.
Concipies vtero , pariesq; puerpera natum,
Et natum excipies , nomenq; vocabis IESVM.
Magnus erit, natusq; Dei dicetur ; & illi
Concedet ſedem Dominus, quam Dauidis olim
Extulit, inq; domo Iacob regnabit in annos
Æternos, regnumq; ſuum non finiet æuo .
Illa, Virum haud noſco , dixit . ſed protinus ille ;
Te Pater Omnipotens præcinget Flamine ſancto ;
Quodq; dabis partu Sanctum , dicetur ab alto
Patre datum: nã cuncta poteſt, qui cuncta gubernat.

Digitized by Google

En tibi nunc mulier materno ſanguine iuncta
Iam ſenio confecta graui concepit anilem
Intra uterum ſobolem, & iam ſexto menſe tenetur;
Ante licet fuerit prolis ſine honore iuuentæ;
Uſque adeò in magnis creſcit fiducia rebus.
Tũ Virgo, Ecce, inquit, ſupremi Ancilla Tonantis
Cuncta mihi fiant, veluti tua verba tulerunt.
Vix hæc ediderat, cum Verbum ex æthere ſummo
Card. Baron. in App. ad an. Eccl. c. 57.
Dilapſum impleuit ſacratæ Virginis aluum,
Corpus ut aſſumens, quod ſemper, & ante fuiſſet,
Eſſe quoque haud ſineret, ſumptumq; ex Virgine ſancta
Naturæ humanæ mole, & diſcrimine nullo,
Atque inconfusè penitus tibi denique iuncta,
Uno, eodemq; homine ex natura dupplice facto
Unus iam Christus, qui perfectus Deus idem,
Atque idem perfectus homo, virtute potenti
Virginis intra uterum puriſſima viſcera prendens
Informaretur, molemq;, & corpus haberet.
Hæc ubi cæleſtis peragit nuncius, altum
Exemplò repetit cælum, & ſe condidit aſtris.
Hac illa perfecta Dei qua conditus Adam,
Accipimus cæcis ut ſoluant nexibus Adam.
Verùm hic, ò Solymi proceres cognoſcite quanto
Anno Domini 1291 Hieronymus Angelitus in pr. Hiſt. Lauretanæ.
Virginis has ædes Soter dilexit amore.
Atque animis memores veſtris hæc figite dicta.
Tempus erit quondam, quod non procul auguror eſſe,
Cum domus hæc iuuenum ſublata potentibus alis

Æthera

Aethera luſtrabit, totumq; recurret Olympum,
Illiricoſq; ſinus penetrabit, & intima tandem
Regna Lyburnorum, & Terſatti in colle ſedebit.
Aſt etiam hinc humeris iterum delata per undas
Aligerum iuuenum, Piceno in colle locatas
Accipiet ſedes, quas Ricina amica tenebit;
Lauretanq; domum Laureta à nomine dicent.
Tectum auguſtum, ingens, centum ſublime columnis
Hanc circum extollent gentes, penitusq; ſacrabunt
Perpetuis teſtis, quæ humana potentia cælo
Æquabit, ſanctaſq; aras, & dona parabit.
Huc Italæ gentes venient, Oenotria tellus,
Quæ mare, quod ſupra, frænat, quodq; alluit infra.
Millia vota dabit; concurret & vndiq; mundus
Virginis ad ſanctas ædes, & tecta beata.
Pellentur morbi cauſſæ, triſteſq; cohortes
Eumenidum ad cæcas remeabunt protinus oras.
Atque animi fient ſani, & languoribus imis
Expurgata hominum ſanctiſsima corda manebunt.
Nullo adeò viuax animi ſolertia, nulli
Tam fælix aderit florentis gloria linguæ,
Virginis vt poſsit miracla æquare loquendo.
Quæ data ſunt illi, nunquam mortalibus vllis
Antea conceſsit, nec poſt concedet Olympus.
Spiritus at poſtquam fæcundam Virginis aluum
Reddidit, impleuitq; potenti viſcera partu,
Haud mora, feſtinat montes percurrere Virgo,

Atque ingreſſa vrbem, quã dicunt nomine Chebron,
Repperit intra ædeis cognatam, & voce ſalutat.
Vt verò audiuit ſacrato ex ore ſalutem
Sancta ſenex; vtero conceptus protinus infans
Exiluit, Christumq; ſuum taciturnus adorat.
Et ſancto perflata ſenex iam flamine dixit;
Fœmineo in genere, ô Virgo ſanctiſsima, fœlix
Sis modo, ſintq; tui fœlicia pignora ventris.
Accidit vnde mihi, vt Domini (mirabile factum)
Sancta mei genitrix nunc noſtra ad limina tendat?
Ecce etenim, vt ſacras prompſiſti ex pectore voceis,
Protinus en infans noſtra exultauit in aluo.
Ipſa quidem fœlix penitus, penitusq; beata
Diceris nobis; tenuiſti pignora namq;
Immenſæ fidei, & veriſsima cuncta putaſti:
In te perficiet ſummi regnator Olympi,
Quæ tibi prædixit demiſſus nuncius alto.
At Virgo hæc contra; Dominum ad ſublimia tollat
Canticum B. Mariæ Virginis. Luc. c. 1. *Noſtra manus, noſterq; animus ſe ſe extulit alto*
Numine commotus, mihi quod dat luce ſalutem.
Namq; humilem ancillam reſpexit. propter id ipſum
Me quondam gentes dicent ſine fine beatam.
Ille etenim, qui cuncta poteſt, plurima fecit
Munera, & eſt ſanctum deductum nomen ab alto.
Ipſius & pietas genti, quæ ſæpe veretur
Excelſum nomen per ſemina cuncta manebit.
Et fecit natum ſumma virtute potentem:

Di-

Digitized by Google

Diſperſitq; homines, quorum ferox efferus ardor
Imperij, & reges poſuit de ſede potentis,
Extulit atque humileis cœlo, atque impleuit egenos,
Quique forent pleni, penitus dimiſit inaneis.
Suſcepitq; ſuum puerum, quē crederet unum
Eſſe Deum, ſanctiq; fuit ſeruator amoris;
Ut patribus quondam dixit, dixitq; potenti
Abramo, & natis, qui in ſæcula longa fuerunt.
 Ipſe ſcio quòd vera loquor, quòdq; iſta fuerunt,
Ut modò retulimus: cognatæ Virginis aluum
Ipſe fuit intra uterum, & tamen ſub ventre latebam.
Vt verò acceſsit Dominus, quem ſancta Virago
Vix iam conceperat, diuino flamine plenus
In genua erectus, manibusq; ad ſydera iunctis
Auctorem vitæ, potui qua, mente colebam:
Et vidi & memini, & vobis teſtata relinquo.
 Aſt vbi Nazareos Virgo ſeſſa penateis
Regreditur, Iudæ tandem Chebrone relicto,
Iam ſanctus coniux curis agitatus iniquis
Vxorem grauidam dimittere velle putabat,
Ne genti opprobrium fieret, ſi partus adeſſet
Coniugis; & ſanctæ tæda violata timebat.
Fœdera nec poterat tamen ipſe putare nefandum
Coniuge de ſancta facinus, nec credere quibat
Crimina; ſed iam iam ſuccreſcere pondera ventris
Spectabat, mentis diuinæ ignarus, & alti
Iudicij, in ſomnis celſo cum miſſus Olympo

Nun-

Nuncius, hæc illi placido ſermone profatur:
Ne timeas, Dauid ſummo de ſanguine crete
O Ioſeph, MARIAM ſacri tibi fœdere lecti
Coniunctam accipere, & tecum retinere merendo:
Nam diuinus Amor ſacrato pignore ventrem
Virginis oppleuit, parietq; puerpera natum,
Cui, quæ iam genteisq; ſuas, populosq; per orbem
Incolumeis faciet, redimetq; à crimine mundum,
Impones nomen, nomenq; vocabis IESVM.
Audijt hæc Ioſeph, & Sacræ Virginis almum
Extollit aſpectum penitusq; intertitus illi
Verſus in obſequium reuerenter cuncta miniſtrat:
Inq; Deum vertunt animos, prolemq; futuram
Luc.c.2. Expectant læti, & mirabile pignus adorant.
Ecce autem Auguſtus, magno qui à Cæſare cepit
Imperium, grauibus ſub pœnis imperat orbem
Cenſeri, & capitum deſcribi ſingula cenſu,
Vt genteis populoq; omneis, matresq;, virosq;,
Qui Romana tenent nullo diſcrimine iura,
Cognoſcat, penitusq; ſciat, quibus alta miniſtret
Imperia, & proprijs homines quos vicerit armis.
Syriacis tum iura dabat pro Cæſare Præſes,
Quem miſſum Roma veteres dixere Quirinum.
Hic rapetim edicit Iudæa per oppida, gentes
In proprium redeant patriam cum prole, ſuiſq;.
Deinde etiam nomen curent mandarier albo,
Et Romanorum fateantur iura tenere,

Perſoluantq́ omnes proprio pro nomine drachmam.
Ibant Heroes, grauida cum Virgine Ioſeph,
Nazarea ex vrbe, vt parerent legibus altis:
Iamq́ iter emenſi tectis, laribusq́ propinquant
Vrbis Bethlemæ, tenuit quam Dauidus heros,
Vnde genus ducunt deductum à regibus olim.
Vt celeri tetigere gradu Bethlemia Iudæ Luc. c. 2.
Mœnia, perquirunt ſibi diuerſoria primùm,
Vt laſſos releuent artus, & corpora duris
Feſſa miniſteriis intra tecta hoſpita ponant.
Omnia ſed genteis loca iam rumore ſecundo
Compleuiſſe vident, paruumq́ haud eſſe relictum
Hoſpitibus tectum totam nouere per vrbem.
Heros Ieſſæus trepidus formidine rerum,
Omnia permetiens, recipit cum Virgine paſſus.
Extra vrbem ſecumq́ manet ſub mœnibus altis.
Vrbs erat hic Bethlem longos porrecta per agros
Colle ſuper; lateq́ ſolum decliue videbat;
Spectabatq́ noui venientia lumina Solis.
Æthyopas contra, poſitoſq́ ſub ignibus Indos
Sydereis, nitidumq́ iubar prior ipſa videbat.
Huius in extremis, litus quà ſpectat Eoum,
Mœnibus haud procul eſt longo ſpelunca receſſu,
Cui latera ex ſolido ſaxo, circumq́, ſupraq́,
Eſt ſaxo ſuffulta ſuo; & ſcatet vndiq́, ſaxum.
Incertum, natura parens conſtruxerit antrum
Hac ingens ſeu docta manus propè mœnia ſaxum

Burchard. in deſcrip. Terræ Sanctæ, part. 1. cap. 7. §. 59. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. cap. 1. Orig. contra Celſum lib. 1. & Euſeb. de precep. Euãg. lib. 7. cap. 5. & Iuſt. martyr. in dialog. cũ Tryphone, & Epiph. lib. 1. in fi. & S. Hieromy. ad Marcell. Ep. 18.

Fecerit

Fecerit exhauſtum, & tecti formarit in vſum,

Beda de locis ſanctis c. 8. & Cardi. Baron. Ann. Eccl. t. 1. cap. 3.

Vos Solymi proceres antrum vidiſtis, & orbem;
Et ſcitis, quòd vera loquor: nouiſtis & vndam
Perpetuam, ex ſaxo quæ tunc (mirabile dictu)
Prodijt, & fontem veſtros conſeruat in vſus.
Huc ſe Paſtores vicino ex rure ſolebant
Cum gregibus conferre ſuis, ſi nubila quando
Cogeret Auſter iners, crebroſq; emitteret imbreis;
Vnde nemus, ſyluæq; ruunt, ſæuumq́; fragorem

Abachuch. c. 3. Hieronym. ad Euſt. ep. 27. Greg. Naz. de Chriſti Natiu. Greg. Nyſſ. de Chriſti gener. Paullin. ad Seuerum ep. 11. Cyrill. Cathec. 12. Prud. in Cath. diei 8. Cal. Ian. Io. Dam. in carmine de nat. Chriſti, Beda de locis ſanctis c. 8. Iſai. c. 1. & Card. Bar. Ann. Eccl. t. 1 cap. 3.

Dant colles circum, & latratibus omnia complent.
Hic quoque tum paſſus tardè gradientis Aſellus,
Et bos concordes humile ad præſepe manebant,
Fœnaq́; mandebant auido tum dente, Virago
Cum ſtabulum ingreſſa eſt ſancto cum coniuge, noctē
Obſcuram vt peragant, nec quiſquam turbet amatam
Hanc requiem, & placidos carpant tũ deniq́; ſomnos
Interea roſeo conſcenderat aurea mundum
Luna iugo, & cæli faſtigia ſumma tenebat.
Fulgebat Phœbe, radiantiùs aſtra micabant;
Totq́; faces cælo viſæ, quot ſydera ſummis
Effulſere polis, totus radiabat Olympus.
Immanes ſiluere feræ, ſiluere volucres,
Nec nautis fecere minas, nec fluctibus artus
Oppoſuere ſuos pelagi noua monſtra marinis.

Cum quietum ſilentium contineret omnia. Sap. c. 18. Luc. c. 2.

Deſierant curæ: terras ſopor altus habebat,
Quà mare, quà tellus, quà cæli munera præbent.
Eccè autem ſubitum, atq; oculis mirabile factum;

Syderei

Syderei volucres carpentes aera pennis,
Protinus excutiunt immenſo lumine noctem;
Nec non Treycijs aptantes carmina neruis,
Dant ſignum aduentare Deum, aduentare ſalutem
Paciferam, toties promiſſam vatibus olim.
Auditiq; chori ſuperum, & cœleſtia curuas
Agmina pulſantum cytharas, ac voce canentum.
Non vllo concuſſa metu, non mota Virago, S.Zeno Epiſc. de Nat. ſerm. 6.& Card. Baron. Ann. Eccleſ.t.1.c.5.
Triſtibus aut curis acta, agitata dolore eſt:
Læta ſed, atque alacris, penitusq; interrita tantis
Motibus æthereis, flammis ardebat amoris;
Et iam maturos fructus, & reddere magnum
Depoſitum credens, ſobolemq; efferre ſupremam,
Circum ſe totum demirabatur Olympum
Deſcendiſſe ſimul, factoq; aſſiſtere tanto:
Sydereosq; inter iuuenes, interq; ſupremos
Cœleſtum cantus ſublimia gaudia ſumit, Syluanus Razzius in vit. Mariæ Virg.c.10.
Illæſisq; vteri diuino pondere clauſtris
Supremum elata in morem, mentemq; profundam
Hinc, atque hinc ſubitò niuea circundata nube
Naturæ auctorem terrena mole grauatum
Fœlici expromit naturæ ad lumina partu.
Hic vidiſſetis Sotera extollere cœlo
Pauperiem, & cultus hominum ridere ſuperbos;
Muryce pro picto, precioſi pro vſibus oſtri,
Proq; ſacris regum cunis, & luxibus altis
Hic vtrumque latus fœno ſuffultus agreſti,

Vagit

Vagit inops, reſonumq́; implet ploratibus antrum.
Contempſit cœlum, & mortaleis induit artus,
Vt genus humanum ſummo aſportaret Olympo.
Veſtibus hinc rudibus, quas ſecum fortè ferebat,
Sancta Dei genitrix, puerum ſub paupere tecto
Diuinum inuoluit, deinde in præſepe iacentem
Sedula componit. Rerum ò ſuprema poteſtas.
Protinus agnoſcens Dominum procumbit humi bos
Cernuus; & ſecum haud ſegnis procumbit Aſellus,
Submittitq́; caput, poſſeſſoremq́; ſalutat.
Hos etiam, Virgo queis ſancta inuoluit, amictus,
Cœleſti genitore ſatum, pietatis amator
Excipiet populus, factoq; ex marmore templo
Seruabit ſanctisq́; aris, & thure Sabæo,
Perpetuisq́; focis venerabitur omne per æuum.
Ipſe autem coniux trepidus nouitate, pauensq́;
Ædis in extrema tunc tandem parte receptus,
Et poſitis genibus, iunctisq́; ad ſydera palmis,
Natura Sotera Deum taciturnus adorat.
O noctem antè alias, antè omnia ſæcula factam;
Noctem admirandam, noctem ſine fine colendam;
Fœlicem, ingentem, ſanctam ſemperq́; beatam;
Non ſolis radijs Lunæuè nitore micantem,
Sed rerum auctore illuſtrem; Solemq́;, diemq́;,
Et Lunæ ardorem ſuperantem lumine magno.
Incipit eſſe, fuit qui ſemper; ſemper & orbem
Aſſiduis reget imperijs, ſemperq́; fouebit

Natu-

Beda de ... Luc. c. 2. ... cap. 3.

Iſai. c. 1. & Abacuch. c. 3. & ceteri, qui ſupr. Hieron. E...

Germanus, & Euthym. in orat. de Faſcijs ... apud Lipom. t. 6. die 31 Augusti, & Cardi. Baron. Ann. Eccleſ. t. 2. cap. 6.

Naturam, & rebus dabit incrementa futuris.
Haud procul eſt Turris, quam quondã fertur Iacob
Incoluiſſe pater, dum armenta teneret in aruis
Sedulus apricis. Medijs apparet in agris;
Nomen Ader, multoſq; manet ſeruata per annos.
Hinc tum paſtores ſeruabant ſaltibus aptis
Lanigeroſq; greges, armentaq; paſta per herbas,
Fallebantq; graueis ſub amico ſydere ſomnos.
Eccè autem iuuenis cælo demiſſus aperto
Haud procul aſſiſtit, ſummiſq; nitoribus illos
Colluſtrat, raptimq; replet ſplendoribus altis.
Horreſcunt viſu ſubito, celeremq; repentè
Terrorem accipiunt, varijſq; ambagibus hærent,
Nuncius aſt illis. Fortes eſtote, nec vllum
Accipite horrorem, & triſteis depellite curas.
Eccè fero vobis ſupremi gaudia faſtus,
Unde omnis capiet populus, genteſq; per orbem
Lætitiam ingentem, & tollent ad ſydera factum.
Eſt hodie Soter vobis demiſſus ab alto,
Natus & intra antrum ſanctis ſub mœnibus, olim
Quæ tenuit Dauid, nomenq; accepit ab illo:
Dicitur & Chriſtus, Dominuſq;, & Sanctus habetur.
Hoc vobis ſignum: puerum, quem regia Virgo
Læta dedit partu, tenui præſepe iacentem;
Indutumq; humili (ó mirum) inuenietis amictu.
Hæc vbi dicta dedit, cælo chorus eccè repentè
Aligerùm iuuenum modulantur in æthere verſus,

Miche.c. 4. & Hieron. Epiſ. 17.& Beda de loc.ſanct.c. 8. & Card. Bar. Bar. Ann. Eccleſ.t.1.c.9.

Et ſecum extollunt q; Deum, celebrantq; ſalutem;
Concordesq; canunt. Sic gloria ſumma Tonanti
Excelſa in regione poli, paxq; omnibus adſit,
Optima queis ſancta ſurgit ſententia menti.
Hinc abeunt iuuenes, cœloq; feruntur aperto.
Sed tum Paſtores vno ſermone loquuntur;
Vrbis Bethlema nunc mœnia nota petamus,
Et Verbũ à Domino factum, quod nuper ad aureis
Deuenit noſtras, oculis videamus amicis.
Protinus en adſunt, nulloq; inhibente morati
Inueniunt Mariam, & Ioſeph cum prole ſuperna,
Cui pro cunarum precio, & pro munere primo
Quadrupedum tum vile dabat præſepe quietem.
Cuncta vident, quæ fatus erat cœleſtis ad illos
Nuncius, & raptim puerum reuerenter adorant.
Primitiasq; gregis, triplicemq; ex ordine fœtum
Matris ab vberibus primo pro munere præbent.
Inde reuertentes claro ſermone per omneis
Diuulgant populos ſancta de Virgine natum
Eſſe Deum, & proprijs oculis vidiſſe fatentur.
Mirantur iuſtiq; ſenes, caſtaq; puellæ,
Matres, atque viri Paſtores tanta referre
Incrementa Dei; & populis diſcrimine nullo
Perſuadere vident cœlo veniſſe ſalutem.
At leſſæa Dei genitrix ſeruabat in alto
Pectore, quæ audierat; ſecumq; agitabat honores,
Gaudiaq;, & faſtus, æterna mente repoſtos.

Multa

Multa Deum talis venturum ad lumina vitæ
Virgineo ex partu ſignis docuere benignis.
Nam Delphis ſine voce fuit, ſinè honore Sacerdos;
Et ſiluit, qui oracla dabat, ſicq; eſſe locutum
Accipimus tandem, dum tanta ſilentia reges
Admirarentur penitus, cauſſamq; rogarent.
Me puer Hebreus Diuos Deus ipſe gubernans
Cedere ſede iubet, triſtemq; redire ſub Orcum.
Colle ſuper, Tyberim qui reſpicit, igne ſuperno
Tacta Deum ſimulachra ferunt, reſolutaq; flammis
In liquidos conuerſa lacus, deiectaq; Diuum
Eſſe locis monumenta: Iouis cecidiſſe vetuſtam
Effigiem; & Pario confectam ex marmore ſæuam
Quadrupedem, ingentem penitus traxiſſe ruinam,
Cum gemino fœtu Tarpeio in colle locatam.
Iura quoque, & leges duris inciſa columnis
Eſſe nouis deleta modis, nec poſſe videri,
Vidit & Auguſtus Capitoli ex monte per auras
Phœbeos iuxta radios, circumq;, ſupraq;
Appoſitum ex auro ſolium, medioq; ſedentem
Ieſſæam iuuenem, paruum Sotera tenentem
Amplexum proprijs vlnis, vt prouida vates
Dixerat obſcuris verborum ambagibus olim.
In flauumq; Tybrim manantibus vndiq; riuis
Pingue oleum fluxiſſe ferunt, curſuq; frequenti
Admonuiſſe prolis venturum in ſæcula regem.
Pax quoque, quæ nuper cælo, terraq;, mariq;

Cic. de Diuin. lib. 2. Arnol. aduer. gét. lib. 3. Niceph. lib. 1. c. 17. Guid. in hiſt. verb. Aug. Cedren. in comp. hiſt. & Card. Baro. in Appen. ad Ann. Eccl. t. 1. c. 19.

Suet. in Aug. c. 94. Dio. lib. 37. & Cardin. Baro. in App. ad Ann. Eccl. t. 1. c. 18.

Paullus Oroſ. lib. 6. c. 20. & Card. Baron. in Append ad Ann. Eccleſ. c. 20. & in Ann. t. 1. c. 7.

Paull Oroſ. vbi ſupra.

Parta fuit, Iamq; fores quæ veſtibus æreis
Clauſit, & æterna plenum formidine Martem
Poſt tergum centum nodis, centumq; catenis
Deuinctum, & totum vomitantem bella per orbem
Coniecit trepidum, & valuas ad dura reuoluit
Limina, monſtrauit, pacis quòd conditor orbem
Ingrederetur ouans, mundum vt renouaret, & æqui
Fundamenta daret totum manſura per æuum.
Plurima ſunt etiam ſacris in poſtibus arma:
Captiui pendent currus, curuæq; ſecures,
Et criſtæ capitum, & portarum ingentia clauſtra,
Spiculaq;, clypeiq;, ereptaq; roſtra carinis.
Apparentq; Getæ victi trepidantibus armis,
Hyrcaniq;, Arabesq; ſimul, Parthiq; feroces,
Et Nabathæa phalanx, & victus cernitur Indus.
Paull. Oroſ. lib. 6. c. 21. *Cantaber inuictus gladijs confiſus iniquis*
Victus adeſt, vaſtumq; facit per templa triumphum.
Salom. Cant. c. 1. & Syluan. Razz. in vit Mariæ. Virg. c. 10. *Nocte etiam tanta, qua Soter prodijt almo*
Virginis ex vtero, colles, quos turba feracem
Engaddi Iudæa vocant, cum fronde virenti
Arboribus ſummi flores per rura tulerunt,
Balſamaq; in populos plenis fudere lagenis.
Paull. Oroſ. lib. 6. c. 22. *Imò etiam Auguſtus, rerum qui iura gubernat,*
Sæpè recuſauit Dominum pro nomine dici
Supremi Ducis, & tantos contempſit honores,
Quos populus, ciuesq; Duci tribuere potenti.
Idem lib. 6. c. 21. *Et quanquam Auguſto iam Norica ſigna dederūt,*

Illyri-

Illiriciq́, Dacæq; omnes, Tracesq́ tributum;
Et Moeſi, & Catti, et qui Dalmata caſtra ſequũtur.
Pannonici, Uſipeteſq; feri, duriq́ Cheruſci,
Sarmatij, Sueuiq; Duces, forteſq; Sicambri,
Quiq; bibunt Rhenũ, ſpectantq́; ex montibus Iſtrum,
Deuinctas tribuere manus, & iura tulerunt;
Lege tamen cauit, ne voceis vulgus inaneis Idem lib. 6.
Iactaret, Dominumq́ ſuum, Dominumq́ vocaret. c. 12.
Multaq; præterea totum vulgata per orbem Card. Baron.
Monſtrauere Deum mortali veſte grauatum Ann. Eccleſ.
Venturum in vitam, & ſancta de Virgine natum t. 1. c. 7.
Cernendum humanas inter deſcendere curas;
Sed ſinè mente homines, cæciſq́ erroribus acti
Haud voluere piam ſanctis ambagibus, atque
Oraclis adhibere fidem, & de Cæſaris actis,
Deq́ ſuo imperio, & de ſucceſſore benigno
Dicta putauerunt, commiſſaq́ ſortibus olim.
Septima iamq; dies aderat, iam iamq́ nitens ſol Luc. c. 2.
Clarior Eois iterum ſurgebat ab vndis, Geneſ. c. 17. &
Cum puer, vt Moſes monitis cæleſtibus actus & Ioſ. c. 5. acci
Præcepit vobis, tum circunciditur alto dit in Spelun
Vulnere, & haud tenuem paruo de corpore riuum ca Epipha. in
Sanguinis emittit trepidus, ſentitq́ dolores Pan. lib. 1. t. 1.
Ingenteis, hominemq; probat ſe ad dira paratum. circa finem.
Primitiaſq; offert proprio de ſanguine Patri, Iſai. c. 11.
Cui ſe iam totum foret oblaturus ad aras,
Solueret vt nexum, primi quem dente nefando Gen. c. 3.

Contraxere patres, genteiſq; dedere per omneis;
Poneret & finem legi, moriq; vetuſto,
Et meliora daret certæ documenta ſalutis,
Quamuis ipſe foret ſcelerato immunis ab hauſtu.
Luc.c.2. *Dicitur & IESVS nomen, quod nuncius alto*
Attulit æthereus, Graij Sotera vocarent,
Quòd genus humanum tetro reuocarit ab Orco;
Paull. Oroſ. lib. 7. c. 3. Io. cap. 1. & 3. Epiph. vbi ſupra, & Card. Baron. in Notat Mar. rom. Cal. Ian. *Cenſeturq; hominum numero, faſtiſq; notatur.*
Diſſoluit Satanæ fraudes, Ianiq; calendas,
Expulſis veterum ſtudijs, tenebriſq; malignis,
Effecit ſanctas, puroq; nitore ſacrauit.
Interea extremis Arabum è regionibus adſunt
Matth.c.2. *Delecti reges, donis Orientis onuſti,*
Et Sotera Deum precibus tamen antè ſolutis,
Muneribusq; datis, penitus reuerenter adorant.
Leuit. c. 2. & Luc.c.2. *Mos eſt in Solymis, (Moſes præceperat illum*
Acceptum à ſuperis) vt fœmina nixa virilem
Progeniem, exactis denis quater antè diebus,
Tenderet ad templum, puerumq; offerret ad aras,
Luc. c. 2. & Tymothe. Presb. Hieroſ. de proph. Simeone, & Epipha. de proph. vit. & interi. capit. 24. & Cardin. Baron. Ann. Ann. Eccleſ. t. 1, c. 17. *Seq; agno, ſeu Turturibus, geminiſuè columbis*
Solueret, & tantis purgaret crimina ſacris.
Tum Virgo, & Ioſeph Solymorum ad regia tecta
Deueniunt, puerumq; ferunt, temploq; ſupremo
Antè aras ſiſtunt, præceptaq; munera præbent.
Ecce ſenex aderat, Simeon cui nomen, & æqui
Seruator, iuſtiq; tenax, plenuſq; timore,
Supremam opperiens Solimorum ex gente ſalutem;
Cui-

Cuique animus ſemper diuino ardebat amore,
Reſponſumq́ habuit cœlo, ſe tempore nullo
Viſurum lethum, niſi Chriſtum lumine claro
Vidiſſet Dominum priùs, & tractaſſet in vlnis.
Fortè erat in templo curis intentus, & aris
Tum ſenior, Virgo puerum cum pertulit; ille
Suſcipit amplexu puerum, grateisq́ Tonanti
Mille agit, & tandem diuino hæc protulit ore;
Nunc, Pater Omnipotens, æterna in pace fidelem Cãtici Simeonis traductio per D. Guidũ Guidarellium Callien.
Me famulum dimitte tuum; mea lumina namq́
Iam te viderunt, ſinè quo ſpes decidit omnis
Humana, & denſis errans langueſcit in vmbris.
Hoc verum eſt lumen, quod tu Deus alme paraſti
Antè omneis populos à puluinaribus altis,
Diuini vt tandem gens eſſet conſcia Verbi;
Eq ſuis oculis tenebras auferret, & obſtans
Velamen, rutiliq́ alis plebs poſſet amore
Inflammata tuo ſuperas euadere ad auras.
Miratur iuſtus coniux, miratur & ipſa Luc.c.2.
Antè alios Virgo; Simeon, tum ſacra reſoluens
Ora iterum, matri Ieſſææ talia dixit;
Venit in exitium multis, fecitq́ ruinam
Creſcentis nimiùm ſceleris iam paruulus heros;
Attulit & pacem multis, qui à crimine ſurgent;
Et fuit in ſignum, gentes cui dicere contra
Audebunt quondam, & crudelia fata parabunt.
Vnde tuos animos gladius penetrabit acutus,

Multorum vt pateant mentes, & corda probentur.
Luc.c.2. & Cy *Anna quoque hic vates Phanuelis ſemine creta,*
rill. Cathec.10 *Ocia degebat, proprio viduata marito,*
Et ſenio confecta graui, & redeuntibus annis.
Hæc votis, precibusq; pijs, arisq;, Deoq;,
Haud genio indulgens, ſacrisq; intenta pudicis,
Abdita parte latens ſancto incumbebat honori.
Et tum fortè Deo ſolemnia ſancta ferebat,
Tymoth.presbit. Hieroſ. Serm.de praphe. Simeone & Card.Baro. Ann.Eccl.t.1. c.17. *Cum puerum illuſtrem Simeon ſuſcepit in vlnis.*
Mota Deo mulier diuinos incipit ortus
Effari, & puerum dicit veniſſe ſalutem.
Multaq; vaticino vates accenſa furore
Concinit, haud vnquam Solymis tum credita veſtris.
Matth.c.2. *Interea Herodes trepidus formidine regni*
Coniurat puerum ſcelerato extinguere ferro.
Credit & ex Arabis regionibus affore bellum,
Cum reges nunquam redeant, nec iuſſa repertent
Mandata, & penitus curarum exaſtuat vndis.
Audit & ex alijs Bethlem ſub moenibus vrbis
Exortum infantem, qui ſe cœleſtibus ortum
Aſſerit, & Vates illum monſtrare futurum,
Qui incolumen faciat ventura in ſæcula gentem.
Nuncius interea volucer demiſſus ab alto
Aſtitit, admonuitq; Virum, cum prole ſuperna
Niliacas raptim ſeſe conferret ad vrbeis
Propter Idumæi regnum crudele Tyranni.
Poſtquàm autem Herodes inferna eſt ſede receptus,
Her-

Digitized by Google

Hermopolim, Ægyptumq; omnẽ, Nilumq; reliquit
Virgine cum ſancta Ioſeph, puerumq; reduxit
Nazaream inte a vrbem, patriæq; intra hoſpita tecta.
Et Deus humana luſtrans ſub imagine terras,
Dum vix bis ſenos ætatis duceret annos,
Incipit eximiam virtutem prodere factis.
Marmorei ſed enim media teſtudine templi
Doctorum cœtu ſeptus non arte magiſtra,
Sed Patris ingenita Sophia (mirabile dictu)
Euoluit latebris vatum monumenta priorum.
Poſt hæc, Iordanis colerem dum fluminis arua Matth. cap. 3. Mar. c. 1. Luc. c. 3. Io. c. 1. & Card. Baro. in App. ad Ann. Eccl. r. 83. 84. 85. & in Ann. Eccleſ. titu. 1. ann. Chriſti 31. c. 13. 14. 15
More meo; ecce venit genitus de Virgine ſancta,
Qui iuuenis poterat, poteratq; ætate videri
Eſſe vir exacta; luſtris ſex namq; peractis
Factus erat tandem plenis robuſtior annis.
Venit, & immenſi cui parent ſydera mundi,
Rex ibat Superùm, velut è mortalibus vnus.
Vt primùm in regem venientem lumina fixi
Æternum, æterni magna vi numinis actus,
Ter, raptim exclamo, te, ò luce nitentior omni,
Qui priſcam terris veniſti abſtergere labem,
Mortalis regum Dominum, cœliq; potentem
Auſim ego delenti ſordeis pertinguere lympha?
Quin tu me ſceleris pollutum labe vetuſti
Elue, natiuumq; mihi nunc redde nitorem,
Sordida quem rapuit primæui noxa parentis.
Ille autem, ne obſiſte, inquit ſic conuenit omne

Nos

Nos ſuperare æuum : porrò diſcrimine nullo
Me quoque mortalem veluti perfunde liquore.
Hæc ait, & pariter fert ſacra ad flumina greſſus,
Sancta pedum figens vdis veſtigia arenis,
Ipſe miniſterium ſubiens, de flumine lympham
Exhauſi, & plenis perfudi tempora palmis.
Egreditur fluuio, & iunctam vix preſſerat vdis
Tellurem pedibus, ſuperûm cum rector ab alto
Præſenti in luce emicuit, totusq; repentè
E ſummo ſeſe patefecit culmine Olympus.
Tunc ſe diuinum demittens flamen ab aſtris
Acceſſit proprius terras, mitisq; columbæ
Haud dubiũ in morẽ apparens, quã humana viderent
Lumina, conſedit ſupremi in vertice regis.
Intonuit, ſonitusq; nouos dedit arduus æther,
Et vox ſupremi ſic eſt audita parentis;
Hic meus eſt, antè omne fuit qui, filius, æuum,
Hunc æternus Amor ſemper mihi iunxit, & idem
Diuinam clauſit mortali in corpore mentem,
Ipſemet hiſce oculis vidi, atque his auribus hauſi
Cæleſtem hanc vocem, & teſtis per vtrumq; Bootem
Gentibus euoluam, donec mihi vita manebit.
Plin. nat. hiſt. lib. 5. c. 15. *Hic fluuius ſummis libani è radicibus ortus*
Nomen habet geminis ſumptum de fontibus; inde
Iudæos luſtrat colleis, camposq; feraceis
Reddit, & inuitus diram ſe in gurgitis oram
Aſphaltitis agit, nomenq; amittit, & vndas.

Curſi-

Curſibus in medijs, vbi rex hominumq́, Deûmq;
Se confeſſus erat, patriſq; acceperat omen,
Cogit aquas, curſumq; premit, curueq́ reflexu
In lati morem ſtagni, placidæq; paludis
In ſua conuertit redeunteis flumina lymphas,
Hic miram fluuius virtutem, altumq; vigorem
Continet, & placidas paſſim diffundit in vndas.
Expellit triſteis morbos, effœtaq; membra
Reſtituit, curatq; artus, & languida tabo
Vlcera ſanguineo ſolida compagine firmat.
Atque animis Aconita fugat, ſtygiumq́ venenum
Depoſitis intus furijs virtute potenti
In ſanctos vſus conuertit, & addit honorem.
Abrumpit linguas, & dura ſilentia ſoluit;
Et noctem fugat ex oculis, ſæuoſq; dolores
Sedat, & optatam reddit per membra quietem.
Hic claudi ſubitos extendunt poplite greſſus,
Et neruis labefacta, diuq; tremantia membra
Hic reſtringuntur; validaſq; reſumere vires
Sæpius aſpexi, quæ corpora ſurgere lecto
Haud potuere diu; & certaſſent alite paſſu.
O fœlix flumen; ſuper omnia flumina fœlix;
Nam te iam Nili ſupra ſeptemplicis ortus,
Supra Indum, & Gangem, fontemq; binominis Iſtri,
Rex tulit æthereus; te iam Tyberiq;, Padoq;,
Qui Auſonijs Ducibus ſublimia ſceptra miniſtrãt,
Prætulit, atque tuos aſtris æquauit honores.

Greg. Turon. de gloria martyr c. 17. Beda de loc. ſanct. c. 13. & Cardi. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti, 31. c. 15.

Multa

Digitized by Google

Multa equidem maiora fide, ſed vera, ſed ip [?]
Quæ tribuit lymphis, poſsem nunc ore referre.
Sed vos hæc, Solymi, partim vidiſtis, & ipſi
Partim in corporibus potuiſtis cernere veſtris.
Quid loquor hæc vltra? poſt talia facta per hoſce
Sæpiùs occurrit colleis, mortalis vt eſſet,
Rex ſuperûm, ſeq́; omnibus obtulit ille videndum.
Et quanquam in lucem venit me ſerior, ortus
Præceſsit tamen ille meos, longeq́; potentem
Antè alios vnum hunc ſupplex veneratus adoro.
Talia diuino Vates fundebat ab ore,
Attonitos paſcens vitæ melioris amore.
Plebs ignara fidem dabat: at qui ſumma tenebant
Imperia, & regnum dira impietate regebant,
Irrita dicebant Vatis reſponſa, nouumq́;
Expectandum illud luſtris labentibus æuum.
Legati hæc referunt, vatisq́; ingentia facta
Vana putant; Solymiq́; patres hæc omnia rentur
Ficta per ambageis, vt fallat numine falſo
Humanas genteis, laqueisq́; inuoluat, & vmbris.
Matth.c.14.& Marc.c.6. *Herodes tum ſceptra patris, partemq́; tenebat*
Diuitis imperij, & patrij cognominis hæres.
Impietate tamen patrem referebat, & acer
In ſanctos vates odia exercebat, & iras.
Huic germanus erat natu, regnoq́; Philippus
Inferior, factisq́; minor, & viribus impar.
Cui fuerat coniux forma vt præſtantior vna,

Sic

Sic ſcelere antè alias, animoq́; immanior omneis.
Hanc ſibi coniunxit ſpreto rex fratre ſuperbus
Concubitu incœſto, vetitoq́; tenebat amore;
Contempſit thorum, quem diues Areta parauit
Rex Arabum nuper, natam dum iunxerat illi.
Tam dirum facinus, tantiq́; incendia facti
Senſit Ioannes, verbisq́; coarguit, atque
Sæpè minabatur ſæuos inſtare tumultus
Horrifico regi, & ſcelerata morte daturum
Supplicia, & pœnas fratri, niſi iura relinquat
Libera coniugij, & ſeruet ſanctiſſima lecti
Fœdera, nec placitum reprobet virtutis honorem.
Ille pijs mentem paullatim aduertere dictis
Cœperat, atque animum huc, nunc diuidit illuc,
In parteisq́; rapit varias, perq; omnia verſat.
Ac veluti annoſam valido cum robore pinum
Auſter atrox, Boreasq; fremens euertere certant:
Quò cadat, in dubio eſt, venti ſed ſi impetus alter
Accidat, haud alios valet expectare tumultus;
Corruit, & multam proſternit pondere ſyluam.
Haud ſecus Herodem timor, atque amor vndiq; cogūt
Flectere nutanteis animos, & vertere mentem.
Illa labantem animum ſenſit, molleiſq; repente
Implicat illecebras, lacbrymasq; admiſcet, & inde
Protinus in mollis ſeſe demittit amantis
Mæſta ſinum, largis perfundens fletibus ora.
Talibus Herodes ſtimulis ſuperatus, & arte,

Diui-

Digitized by Google

Diuinum Vatem tenebroſo carcere claudit.
Fortè dies ſolemnis erat, rexq́ ocia turbæ
Dixerat, & primos Diolans natalis honores,
Lætitia explebat populum, dapibusq́ ſuperbis
Paſcebat, memoreisq́ ſui faciebat in annos.
Diſcubuit procerum medius, ſolioq́ paterno
Celſior Herodes menſis conſedit iniquis.
Inde omnes genio indulgent, potantq́ viciſſim
Spumanteis pateras, ſe ſeq́ ad pocula poſcunt.
Iamq́ mero incaluere animi, cum filia regis,
Concubitu vetito, tædisq́ creata nefandis,
Eccè venit. Flauos crines nodauit in aurum
Huic mater, chlamidemq́ dedit, quam limbus obibat
Aureus, argentoq́ grauem, gemmisq́ coruſcam
Signa pererrabant viuis diſtincta figuris.
Ora colorato pinxit fulgentia fuco;
Et grauibus teneras aureis, & pectora gemmis,
Candidaq́ accinxit baccato colla monili.
Tum coſtum, myrrhamq́ adhibet, nardoq́ nitenti
Spargit, & in totam fragranteis fundit odores.
Docta erat hæc etiam molleis effingere ſaltus,
Fœmineos celebrare choros, cœtusq́ virileis,
Et celereis glomerare pedeis, & flectere curſus
In gyrum, & varios componere paſſibus orbeis,
His tum compta modis, plenis iam nubilis annis,
Sed petulans, nullumq́ gerens in fronte pudorem,
Nata Herodiadis, ſublimem venit in aulam,

Et

Digitized by Google

Et patrem, & proceres præmolli voce ſalutat.
Excipiunt illam cuncti, & mirantur euntem.
Rex haud ignarus luſus, artisq; puellæ,
Imperat, vt doctos edat tum corpore motus,
Incipit illa vago veſtigia ponere greſſu
Ad ſonitum cytharæ, nec inaniter ocia rumpit.
Iamq; hos abſoluit, iamq; illos diuidit orbeis,
Marmoraq; alta quatit pedibus, nunc ordine plantas
Ionium in morem ſuſpendit, & atria circum
In numerum, rectoq; agilis ſe corpore motat.
Et modò veloceis, tardas modò cauta ferebat
Intrepido motu plantas, celeriq; receſſu
Ibat ad Herodem ſaliens, ſaliensq; repentè
Sæpè recedebat; circumq; ſupraq; reccurrens
Confeſtim pedibus totam luſtrabat arenam.
Illa pedes latæ ſegetis per ſumma tuliſſet
Gramina, nec ſtanteis curſu violaſſet ariſtas;
Et mare per medium ſuſpenſa tumentibus vndis
Eduxiſſet iter, celereis nec in æquore plantas
Merſiſſet. Scythica non ſegniùs ire ſagitta
Viſa fuit Solymis, & laudauere Tribuni,
Et Scribæ eximiam membrorum, & corporis artem.
Imperat Herodes, poſcat quodcunque lubebit;
Se conceſſurum, partem ſi expoſcere regni
Audeat: affirmat; Diuosq; in vota vocauit. Hierony. Angelittus in hiſtor. S. Mariæ Lauretanę.
Senſerat hoc Satanas inferna ex ſede, nec vltra
Exorſus differre poteſt; ex tempore ſæuum

Horri-

Horribilem immittit, caput vt perſuadeat aptè
Poſcendum ſacri Vatis, nè dirus iniqui
Crimen adulterij, & commentos arguat vſus.
Illo non quiſquam ſolertiùs horrida nectit
Prælia, nec meliùs mortaleis concutit artus;
Perſuadetq; malum, & fallacibus ora reſoluit
Iudicibus, ſemperq; effuſo ſanguine gaudet.
Affuit extemplò Cocyti ex ſede miniſter
Horridus, & ſæui furiarum plenus Auerni,
Intra animũ, pectuſq; intrat, linguamq; prophanam
Inſtituit inſanæ reginæ, vt Vatis honorem
Supprimat, & cæco maneat ſub amore Tyranni.
Continuò illa priùs monita à genitrice, quid eſſet
Poſcendum, exclamat. Caput à ceruice reuulſum
Ioannis poſco; caput hoc pro munere poſco.
At rex quamquam horret, populus nè duriùs æquo
Hoc ferat, alta tamen promiſſi iura reuoluens,
Ioſeph Ant. lib. 18. c. 1. & Card. Baron. Ann. Eccle. t. 1. ann. Chriſti 13. c. 3.
Enecat hic Vatem, & diro ſub carceris antro
Intra vrbem, Solymi quã olim Macherunta vocabãt,
Auellit caput ex humeris, diſcoq; cruentum,
Dum iacet exanimis tenebroſo in carcere truncus
Et natæ, & matri magno pro munere donat.

Libri Sexti Finis.

SOTERIDOS

Libri Septimi

ARGVMENTVM.

SOTER tentantem Satanam procul arcet, & vndas
Nectareum in laticem conuertit; pellit ab æde
Vendenteis ſacra; ad puteumq́ dat ore ſalutem
Sammariæ iuueni; ſociosq́ ex æquore ducit.
Voce Socrum Petri, & tercentos liberat ægros;
Incolumesq́ facit nautas, & ducit ab auro
Matthæum; & Petrum ſocij caput eſſe fatentur.
Et recipit Mariam, & ſocios virtutibus auget.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Septimus.

Matt. cap. 4. Marc. cap. 1. Luc. cap. 4. & Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 16.

DVXERAT antè tamen Iordano ex flumine Chriſtum
Spiritus æthereus deſerta ad culmina montis,
Aurea nunc, olim ſylueſtribus horrida dumis.
Cumq; quater denis manſiſſet ſponte diebus
Abſque cibo,& potu,tandem mortalis vt vnus
Eſuriit, laſſusq; fame, & languore ſolutus
Montis inacceſſi ſylueſtria rura tenebat.
Ecce tibi Satanas, inferna ex ſede profectus.
Tentat, vt appoſitos, ſoboles ſi Regis Olympi,
Conuertat lapides optati in munera panis.

Deut. c. 8.

Audit at poſtquam non ſolo viuere pane
Poſſe hominem, Verbum ſed quod demittit ab ore
Omni-

Omnipotens Genitor, mortalibus indere vitam,
Protinus aſſumpſit manibus Sotera prophanis,
(Tantum amor, & pietas diuino in pectore poſſunt,
Vt ſe etiam Satanæ Soter permittat agendum)
Inq; altis pinnis, ſummoq; cacumine templi
Conſtituit, tandemq; interritus addidit vltrò.
Si ſoboles es certa Dei, ſi natus ab illo,
Da modò te in præceps tanti de culmine templi;
Eſt etenim in fatis, ſolidoq; Adamante notatum, Pſalm. 90.
Syderei iuuenes mandato Regis Olympi
Te tollent manibus, pedibus nè fortè paratum
Offendas lapidem, ſubeasq; pericula vitæ.
Ille ſed hæc contra. Solidoq; eſt Adamante notatũ, Deut. c. 6.
Non dictis, factisuè tuis Dominumq;, Deumq;,
Qui tuus eſt, vllo tentabis tempore, Moſi
Hoc Pater Omnipotens ſeruandum tradidit olim.
Illum iterum Satanas aſſumptum duxit in altum
Syderei montis culmen, ſummoq; locauit.
Hinc triplicem mundũ, Phœbo ſub vtroque iacentem
Imperijs grauidum, & fœlicibus vndiq; regnis
Exauctum oſtendit, poſuitq; ante ora videndum.
Inde ait. Iſta tibi tradam, ſi cernuus hic me
Prorſus adorabis. Sed talia retulit ille;
Vade retrò Satana; dictum eſt nam gentibus, olim,
Tu Dominumq;, Deum tuum, etſi inuitus, et exſpes, Deut. c. 6.
Prorſus adorabis, ſemperq; ingentia tanto
Obſequia auctori, ſupremaq; munia reddes,

Digitized by Google

Tartarius Princeps, verbis ſublimibus actus,
It procul, atq; imas Herebi deſcendit ad vmbras.
Eccè autem iuuenes delapſi ex æthere ſummo
Circunſtant Sotera ſuum, lætiq; miniſtrant.
Iam ſpatia emenſus ſummum conſcenderat axem
Phœbeius currus, litusq; petebat Iberum,
Cum ſummo veniens Soter de monte tenebat
Planitiem latam, & deſerta per arua meabat
Flumen apud, propriæ contemnens commoda vitæ;

Io.c.1.Epiph. hæreſ.51.& Sophro.hom.de cert.ss. Petri, & Paulli, & Card. Baron. Ann.Eccleſ.t. 1.ann. Chriſt. 31.c.17.& ſeq. Hieronym. in ep. ad Galat. & alij

Protinus eccè oculis trepidum videt ire Simonem
Cum Fratre Andrea, ſanctæ duo lumina vitæ,
Atq; ait; Es Ionatha vatum de ſanguine cretus
Care Simon, quondam diceris nomine Cephas,
Quod noſtri Petrum conuerſo nomine dicunt.
Inde petens etiam Galilæia rura, Philippum
Vidit, & hunc dictis etiam appellauit amicis;
Me ſequere; & ſecum iuris, legumq; peritum

Io. c. 1.

Duxit Nathanael, homines ſinè crimine ſanctos.

Ioan.cap. 2 & Card. Baron. Ann.Eccl. t 1. ann,Chriſt.31 c.23.& ſeqq.

Inde etiam intra vrbem, quam dicũt nomine Canam,
Zeloti iuueni tædas, caſtæq; puellæ
Nectebat lætus ſocios Hymenæus in annos.
Huc Soter, ſocijq; omnes de more vocantur.
Connubium vt tantum celebrent, & fauſta precentur
Munera coniugij, & menſis fœlicibus adſint.
Defuit hic vinum poſtremæ in munera menſæ;
Sed Soter plenas latice exundante lagenas
Nectareum in laticem vertit, (mirabile dictu)

Pocula

Digitized by Google

Pocula quò poſſent menſis exhauſta reponi.
Tmolus non illo melius, non fertilis Aulon,
Non Thaſus, aut ſacrò Durantes Robore clarus,
Collis vbi aſſurgit generoſis Maccius vuis
Diues, & Italiam precioſo munere donat,
Produxere vnquam; multis nec cognitus oris
Pauſilypus talem miſit tibi, Roma, liquorem.
Non Pratale, rigat fauſto quod rore Metaurus,
Paſtor & ardenti regit Accorombonus arte,
Talia vina parit, quamuis non firmius illis
Romuleus Paſtor venturos ſeruet in annos.
Obſtupuere omnes, tantiq; exordia facti
Extollunt cælo ſeruatoremq; fatentur
Aduenisse Deum, promiſſum gentibus olim,
Hic Helena quondã magnũ, & venerabile Templũ Niceph hiſt. lib 8. c. 30. & Burchar par. 1. c 6. §. 1. & Card. Baron. Ann. Eccl t. 1. ann. Chriſti 31. c. c. 31.
Extruxit, tanti vt gentes miracula facti
Exciperent, animiſq; pijs, & corde tenerent.
His ita perfectis, Galilea Capharnaa venit
Et matre, & comitum cætu ſtipatus amico.
Tertia iamq; dies aderat, cum tendit ad vrbem Io. c. 2. & Car. Baro. vbi ſup. c. 32.
Intrepidus Solymam, vt feſtis ſolemnibus adſit.
Urbs fuit ſumma tenueis erectus in auras Io. c 2 & Car. Bard. vbi ſup. c. 33.
Vndiq; mons præceps, factus non arte magiſtra,
Sed natura parens in eo ſimulauerat artem; Chriſtianus Adrichonius vbi Hieroſol. deſcript. n. 53
Nomine quem Moriam Solymi dixere priores.
Maximus hic hominum genitor natum obtulit olim
Æterno Patri, vt iuſſis pareret amicis;

Sexcentiſq; illum ſiclis Rex magnus ab Orna
Excepit, grandemq; extruxit prouidus aram.
Dauide progenitus, ſed cædibus vndiq; purus
Hic quoque rex Salomon conſtruxit nobile templum.
Eſt Adytum in ſummo, reliquis à partibus ædis Id. Chriſt. vbi ſupr. au. 75. & ſeq.
Seiunctum penitus ſecreta in parte repoſtum.
Marmore ſternuntur ſtrata, & ſuper abiete multa
Fulta manent, ſolido ſummum complectitur auro.
At muros circum lapides, ſiliceſq; politi
Conſtruxere intus, ſed Cedro ſaxa teguntur;
Iungitur atque auro Cedrus, veſtitur & auro.
Tectum etiam ex auro ſolido exhorrebat acutis
Ex auro verubus, volucrum nè ad fœda pateret.
Fœderis hic Arca, ex puro contecta metallo,
Seruabatur adhuc, ſummo ſplendore coruſcans.
Intus erant legum tabulæ, & pleniſſima Manna
Vrna nitens, ſecumq; ſupremi Virga manebat
Sancta Sacerdotis, Præceptaq; maxima Regum.
Hic duo præterea iuuenes ſpatiantibus alis
Stabant, atque Arcam mediam eum ſede tenebant,
Vnde Deus reſponſa dabat, tenebriſq; malignis
Humanos animos mira pietate leuabat.
Sancta vocabantur Sanctorum; maxima namq;,
Sanctaq; maieſtas tribuit venerabile nomen.
Vnde ſemel tantùm, cum ſol remearet ad ortum,
Signorum ſpatijs curru properante peractis,
Maximus intrabat ſolus loca ſancta Sacerdos,

Vt Vituli offerret combuſti ad caſtra cruorem,
Placaretq́; Deum, & populi tranſgreſſa piaret. Id. Chriſt. vbi ſupr. nu. 80. & ſeq.
Altera pars templi ſpatijs æqualibus inde
Subſequitur, pariliq; nites decorata metallo.
Hic vetus eſt Ara, & medio manet aurea templo.
Hic matutinus, ſeruſq; hic ſancta Sacerdos
Thura cremat, variosq; Deo conſpergit odores.
Hic Candelabrum templi de parte ſiniſtra
Cernitur, & ſeptem diſtinctus cornibus Ignis.
Haud procul hinc etiam nitidis argenteus vndis
Fons oritur, nulloq; viget ſuperabilis æſtu.
Menſa erat à dextra puro confecta metallo,
Bis ſenos vbi ſeruabat de more Sacerdos
Triticeos panes, phialis cum thure paratis.
Pontificisq́; aderat votum ſoluentis imago,
Maieſtas cui ſancta inerat, diuinaq; vultus
Effigies, totoq; erat admirabilis ore.
Hic etiam antè fores Sanctorum nobile Velum
Coccineum, & multo ſatiatum muryce ſtabat,
Suſpenſum ad murum, ſanctam qui intercipit ædem.
Huc etiam intrabant ſoli ſinè crimine quoquam
Pura Sacerdotes portantes munera templo.
Tertia pars autem Pario de marmore facta
Veſtibulum interius Solymorum nomine dictum.
Hic Altare ſedet, ſub quo demiſſus ab alto
Ignis perpetuos ferues manſurus in annos.
AErea Concha etiam, & Labrum Salomonis, et alta

Veſtibus addictæ Turres, & Porticus adſunt.
Huc ſoli intrabant Solymi, qui crimine nullo
Infecti, caſtos agerent ſinè labibus annos.
Poſtremos aditus templi molimine claudit
Veſtibulum exterius, circumq́; eſt Porticus ingens,
In medio lapidum grauidi cernuntur acerui.
Hic Aquila Herodis templo exaugebat honores,
Theſauriq́; locus, Soliſq́; effictа poteſtas,
Et vaſtæ Turres, vnde altum buccina ſignum
Proderet, & populum decreta ad ſacra vocaret:
Atria templorum Solymi, gentesq́; vocarunt.
Tantā autē molem, & tantum venerabile templum
Innumerum poſitæ, & capite ad cœleſtia ductæ
Ex auro intextæ ſuſtollunt mille columnæ.
Hinc, atque hinc thalami circumq́;, ſupraq́; locati
Aſtabant, ſanctæ quos matres, atque puellæ
Incoluere olim, & ſancto indulſere pudori.
Parte ſacerdotes alia tenuere penateis,
Vt templo aſtarent, populumq́; ad vota iuuarent.
Tum puro ex auro poſtes, aerataq́; circum
Cum ſolidis valuis portarum ingentia clauſtra.
Contectumq; auro totum miracula rerum
Eſſe videbatur, nec erat præſtantius illo
Quicquam aliud, nec erat quicquā tunc ſanctius illo.
Huc matrumq́;, patrumq́; chori, iuuenesq́;, ſenesq́;,
Tamq́; hominum vulgus, quàm claro ſanguine creti
Ingreſſum optatum tum domum ad limen habebant.

Id. Chriſt. vbi ſupr. nu. 101. & ſeq.

Huc

Huc etiam venit Soter, celebraret vt altum
Æterni Patris Paſcha, & renouaret honores.
Veſtibulum ingreſſus genteis temerare ſacratum
Miratur templum, & manibus fœdare nefandis
Excelſas aras, rebus nec parcere ſacris,
Diſcurſuq; locum, & ſtrepitu reſonare prophano.
Protinus, effecto de funibus antè flagello,
Qui pecorumq; ouiumq; greges, quiq; are columbas
Penſabant, quæ plebs aratæ imponeret aræ,
Voti vt quiſquis reus, rerumq; vt copia cuiq;,
Veſtibulo, & tota imperterritus expulit æde.
Vno, eodemq; modo nummorum euertit aceruos,
Atque graueis auro menſas, Abacosq; nitenteis
Deiecit penitus, nec quiſquam reſtitit illi.
Regia qualis auis, cœlo dum fertur aperto,
Intrepidas agitat proprijs virtutibus alas,
Vulgus & hinc auium pennis, roſtroq; retorto
Diſſipat, & pedibus penitus diuerberat vncis,
Liberaq; hic tandem toto ſpatiatur Olympo.
Talis erat Soter, talem ſe interritus egit.
Inde ait. E templo ſceleratas tollite merces,
Nè domus excelſi Patris domus vna gerendi
Sit ſceleris, poſtesq; audaci crimine manent.
At Solymi hæc contra. Quæ nobis certa miniſtras
Signa poteſtatis, facias cur talia ſolus?
Ille ait, Hoc templum diſſoluite funditus, ipſe
Antea, quàm repetat cœlum ter Phœbus, ab imo

Io c. 2. & Car Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 33.

Matth. c. 26. & 27. Marc. c. 14. Io. c. 2. & Card. Baron. Ann. Eccl t. 1. ann. Chriſti 31. c. 33. & 34

Re-

Reſtituam, & factũ haud vnquam dubitabitur iſtud.
Mira refers, aliqui clamabant; fecerat illud
Vix nono tandem luſtro rex gentis Iudæ;
Tu verò ternis (facta admiranda) diebus
Aſſeris ex imo renouatum reddere fundo.
Sed veriti vltricem dextram, ſæuumq; flagellum
Exceſſere adytis, nequicquam indigna minati.

Io.cap.3. Hic inter Solymos Nicodemus, maximus heros,
Nocte intempeſta, cum Sol tellure ſub alta eſt,
Ad Ieſum accedens didicit cœleſtia vitæ
Munera, & humanis nunquam confidere rebus.

Io.c.3. & Niceph.lib. 2. c. 3. & Sophen. in prac. & ſpi. c.76. & Tert. lib. de Bapt. & D.Aug.ep. 108.

Poſt hæc Iudæas Soter progreſſus in oras
Fonte ſacro Petrum lauat; & de flumine eodem
Andream Petrus ſumptis viuacibus vndis
Abluit, & prima delet tranſgreſſa Parentis.
Andreas autem vt Petri mandata ſequatur,
Soteris lauat affines, & purgat in vndis,
Hinc reliqui antiquam ponunt de pectore labem.

Talia dum fiunt, extemplo miſſus ab alto
Spiritus, humano haud cernendus lumine cuiquam
Spiritus, Herode detruſum in vincla Ioannem
Imperio deſert, populoſq; ambagibus implet.
Spiritus æterni Genitoris nexus, & arctum
Æternæ ſobolis vinclum atque æterna voluntas.
Sanctus Amor, flamenq; bonus; ſunt nomina mille,
Mille iuuandi artes fœcundo in pectore perſtant.
Vna tamen natura viget cum Patre potenti,

Cumq;

Cumq; eius genito; nec ab illis tempore differt;
Aeterna ratione tamen procedit ab illis.
Vna etiam virtus, vnus vigor, vna poteſtas
Flaminis, & nati, & patris perſiſtit in vna
Natura, licet hunc ſpirent ſinè finibus ambo.
Eſtq; Deus flamen, veluti natusq;, Paterq;
Eſt Deus, eſtq; Deus ſemper tamen vnus, & idem,
Nec treis eſſe Deos vlla ratione putandum eſt.
Vnus & his cultus, laudum genus omnibus vnum,
Vnica relligio, & diſcrimine gloria nullo
Proditur, & paribus venerantur numina votis.
Ingenium hinc nobis, hinc virtus, robur, & inde
Eſt diuinus Amor, pietasq;, & cætera, nobis
Qu prodeſſe queunt, deſcendunt tramite certo.
Quidq; boni, ſanctiq; viget terraq;, mariq;,
Et cælo, & varijs animantibus, omnia ab illo
Proueniunt, propriaq; orbem virtute tuetur.
Cuncta etiam nouit: nouit, quæcunque fuerunt,
Et quæ mox fiant, & quæ ventura ſequantur.
Cuncta oculis ſubiecta ſuis, quia cuncta gubernat,
Et fouet, & rerum cunctarum eſt prouidus auctor.
Vidit & Herodem in ſanctum ſæuire prophetam,
Veſana vt miſeri fratris cum coniuge poſſet
Viuere liberius, animosq; explere prophanos;
Nunciat & raptim Soteri, atque omnia monſtrat.
Talia ſed poſtquam didicit Sanctiſſimus Heros,
Protinus immani cedendum exiſtimat iræ,

Nec

Matt. cap. 4. Marc. cap. 1. Luc. c. 3. Ianſen. c. 21. Ioſe. Ant. lib. 17. c. 7. & Card. Baro. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 38. & ſeq.

Nec tentandum vltra Solymorum accendere menteis;
Hinc abit, & raptim Galilaeas tendit ad vrbeis.
Sammariã ante tamen petijt, iuxtaq; Marmotham
Conſtitit ad putei fontem ſub monte Garizim.
Condidit hunc Iacob, Ioſephq; adiecit habendum
Cum fundo, atque greges iuſſit, repararet ab æſtu
Perpetuis vndis, ſitientiaq; ora leuaret.

Io. c. 4 & Car. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 44. & ſeq.

Marmorea hic in ſede ſedens, repararet vt artus
Longo errore via feſſos, documenta ſalutis
Fœmineæ ſortis iuuenem ratione potenti
Edocuit, fecitq; piam, tantoq; repleuit
Numine, vt in populos tranſmiſſa accenderit vrbeis
Aethereis curis, tetroq; remouerit Orco.

Io. c. 4.

Hinc iterum Canam redijt feſtinus ad vrbem;
Vtq; ſacram excelſis virtutem proderet actis,
Regem rege ſatum, & ſummo de ſanguine cretum,
Innumeris actum morbis, iamq; horrida lethi
Tentantem hoſpitia, & poſtrema in luce manentem,
Reſtituit patri, & vitæ reuocauit ad vſum.
Nazareamq; vrbem Cana digreſſus adibat;
Inde Capharnenſeis petijt, monſtraret vt illis,

Matt. cap. 4. Marc. cap. 1. Luc. c. 5. Concord. Euang. c. 26. & Card. Baro. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 51.

Innumeriſq; alijs veræ incrementa ſalutis.
Dumq; maris flauas pedibus calcaret arenas,
Humani generis penitus pietate laborans,
Aequoribus medijs vidit captare Simonem
Cum fratre Andrea ſalienteis gurgite piſceis;
Atque ait, O ſocij, veſtrum properate magiſtrum

Sponte

Spontè ſequi, greſſuſq; meos ſeruate volentes;
Vos piſcatores faciam ſinè rhete virorum.
Illi continuò cymbaq; , plagiſq; relictis
Et ſeruatorem, & Dominum, & Sotera ſequuntur.
Inde Zebedidas claro de ſanguine natos
Proſpicit audaci flectenteis remige cymbam,
Rhetiaq; aptanteis cum Patre, vt dextra rediret
Piſce domum grauis, optatoq; onerata lucello.
Hos etiam, vt vidit, verbis affatur amicis:
Me, Iuuenes, properate ſequi. Quod protinus illi
Excipiunt, fragilemq; patri, & ſine nomine cymbam
Deſtituunt, Dominumq; ſuum, & Sotera ſequuntur.
Multaq; præterea hic fecit miracula Soter; Mat.c.4.&.9.
Namq; hominum pedibus nexus ſic abſtulit arctos, Marc. cap. 1.
Vt poſitis metis certaſſent alite paſſu; Luc.cap.4. & Card. Baron.
Multorumq; oculis ſub nocte natantibus atra Ann.Eccleſ.t. 1. ann. Criſt.
Cernendi tribuit ſenſum; rupitq; ſilenteis 31.c.51.
Multorum linguas; aureis patefecit; & artus
Correptos morbis curauit voce potenti.
Eumenidumq; choros, furiarumq; horrida terga,
Et Satanæ ingenitam rabiem, ſtimuloſq; furenteis
Ex atro Phlegetonte animis ad crimina miſſos,
Expulit à multis, optatamq; inde ſalutem Euſeb.hiſt.l.1
Corporibuſq;, animiſq; ægris fœliciter auxit. c.13. & Card.
Tantorum iam fama operum compleuerat vrbeis Bar.Ann.Ec-
Finitimas, lateq; in genteis creuerat omneis; cleſ.tit.1. ann. Chriſt.31.c.51
Syriacumq; adijt regem; dixere priores 52.53.54.

Nomine

Nomine Abagarum, regnatorem vrbis Edeſſæ.
Ceperat hic aliquo compleri lumine mentis;
Vnde Deo plenus, morbisq; tenacibus actus,
Scripſerat ad Ieſum, & factorum mira reuoluens,
Atteſtansq; Deo genitum, vel ſedibus altis
Eſſe Deum, & veram genti aduenisſe ſalutem,
Exhortabatur, propriam tranſiret ad vrbem,
Cederet & Solymis, fugeretq; inglorius iras;
Curaretq; grauem morbum, quo corpore toto
Conflictabatur, cruciataq; membra gerebat.
At Ieſus contra reſcripſit talibus illi:
O fœlix Princeps, & terq;, quaterq; beate,
Qui licet haud vllo me noris tempore, noſtrum
Ipſe tamen nunquam renuiſti credere nomen:
Eſt etenim ſcriptum. Qui nos videre, negarunt
Credere, vt externi, qui non videre, valerent
Credere, & æternæ vitæ mereantur honores.
Ipſe modò haud veniam; nam me mandata Parentis
Hic retinent, & poſt ad celſa Palatia tendam.
Cum verò antè patrem fuero, tum protinus vnum
Ex ſocijs mittam, vt te morbo ſubleuet iſto,
Teq;, tuosq; vocet ſupremæ ad munia vitæ.
Euag. hiſt. l. 4. c. 16. & Card. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. anno Chriſti 31. c. 55 & alij. *His ita mandatis, vultum, quem pictor ob altum*
Splendorem haud vnquam voluit confingere, lino
Expreſſum Soter regi mandauit habendum.
Innumera hinc gentes norunt miracula rerum;
Hinc quoque Perſarum fudit ſine Marte phalanges
Ductor

Ductor, & egregium ſpolia effecere Philippum.
Matres, atque viri, iuuenes, caſtæq; puellæ,
Turbaq;, vt audiret, tum circunfuſa ruebat
Ad Ieſum; virumq; oculos, atque ora mouebat.
Cum verò ad ſtagnum (dixere Capernaa quondam
Stagna patres) turbas inter tranſiret ouanteis,
Conſcendit nauim, terraq; admouit, & inde
Monſtrabat Deum, & certæ documenta ſalutis,
Quid verum, atque decẽs, quid ſedes pandat Olympi;
Quidq; homines tandem cœleſtibus inferat oris.
Poſtea conuerſus loquitur hæc verba Simoni:
Duc nauim in ſummũ, & vos retia mittite in æquor,
Vt præda ingenti ex vndis reuocetis onuſta.
Inde Simon contra. Præceptor, nocte labores
Præterita haud pauca: fruſtra tolerauimus ipſi;
Vt tamen ipſe iubes, laxabo retia in æquor.
Fecerat iſta Simon, præda cum cernit onuſta
Retia, nec potuit ſtagno deducere pondus.
Annuit & ſocij, cymbam qui fortè tenebant
Gurgite vicino; hinc præda opplexere biremeis
Ingenti, vt magnum, haud poſſent traducere pondus.
Dumq; Simon tantum ſpectaret lumine factum
Haud ſatis expleto, cecidit taciturnus, & inde
Exi, ait, à nobis Soter; nam vexor & ipſe
Criminibus multis, careo nec nomine culpæ.
Cui Soter. Eſto fortis; nam cernere quibus
Talibus ex factis homines te tempore quodam

Ca-

Capturum, & prædæ hauſturum melioris honores:
Nauibus hinc geminis ad terram remige pulſis,
Deſcendit Soter, ſequitur quem Petrus, & alter
Frater, & affines contempta naue ſequuntur.
Poſt hæc ingreſsus vicina Capharnaa, templo
Edocuit populum, & Satanam, qui corda premebat
Iudæi iuuenis, cæcum reiecit ad Orcum.
Inde Socrum Petri, morbis quæ oppreſsa malignis
Stare loco haud poterat, ſanauit voce potenti:
Ægrotis alijs fecit ſinè more ſalutem.
Eq; animis hominum Satanæq;, Herebiq; miniſtros
Expulit. Aſt illi per opacos aeris orbeis
Vocibus horriſonis, ſonitu, ſtrepituq; nefando
Clamabant; Chriſtus ſoboles nos regis Olympi
Eijcit. Aſt illis Soter concluſit apertum
Os, vetuit loqui, ruerent nè ad prælia gentes,
Diſcordeisq; animos animis ignobile vulgus
Duceret, vt regem ſumptis defenderet armis.
Inde abſcedentem Petrus comitatur, & omnes,
Qui tum ſecum aderant, Chriſtum ſectantur euntem.
Verùm hominum turbæ, conuentu ad talia facto,
Ire aliò Ieſum nulla ratione ſinebant.
Ille autem populo teſtatus regna Parentis
Eſſe ſibi pandenda alijs, Galilæa tenebat
Regna, rudeisq; homines templorum in ſedibus altis
Cæleſtis mandata Patris pleno ore docebat;
Tartareasq; animas, cunctis mirantibus, altæ
Oraclo

Marc.c.1. Luc. c.4. Ianſ. Concord. Euang. & Card. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31. cap. 59.

Oraclo vocis Stygias pellebat ad vmbras
Ex animis hominum, vt requiem traducere poſſent.
Hic autem ex ſcribis quidam ſeſe obtulit illi,
Qui ſe iactabat ſub tanto velle magiſtro
Æternæ vitæ ſanctas condiſcere leges.
Cui Soter, Vafris ſpeluncæ vulpibus adſunt,
Aerijsq; auibus nidos natura parauit;
Filius aſt hominis caput alta lege ſacratum
Ponat vbi, haud habet, aut qua tandem parte reclinet.
Dixit & hinc vni, tumulo qui inferre parentem
Solemni optabat ſtudio de more vetuſto;
Me ſequere, & mitte, vt defuncta cadauera vitâ
Defuncti tumulent, & inania munera ſoluant.
Tu verò genteis inter mandata Parentis
Defer, & in populos pande aduenisse ſalutem.
Tunc alius dixit, ſequar, & te ſedulus ipſe,
Sed referam, concede, meis antè omnia primùm;
Quid faciam, quoue ire parem. Sed talia Soter
Retulit: Haud vnquam regno cæleſtis Olympi
Ille quidem dignus viuit, vel idoneus extat,
Lumina qui retrò vertit, retroq; tuetur,
Poſtquàm ſollicitis manibus comprendit aratrum.
Poſt hæc conſcendit, cœtu comitante, biremem;
Cumq; polo rueret merſo ad Tarteſsia Phœbo
Litora, nox præceps; cœloq; inferret, & orbi
Vmbrarum cumulum, et requiem mortalibus ægris,
Incubuit ſomno, feſſusq; ad tranſtra quieuit.

Matt.cap.8. Luc.cap. 9. & Card. Baron. Ann.Eccl.t.1. ann.Chriſti 31 cap.59.

Matt cap.8. Marc. cap. 4. Luc.c.8.

Protinus horreſcunt tenebræ, & caua nubila cælum
Sollicitant, ſpiſſaq; replent caligine noctem;
Fugerat Arcturus, nec duxit plauſtra Bootes,
Nec Phœbe, aut Cepheus, ſeu longo corpore Serpens
Cernitur, aut Taurus cælo apparuit altus:
Fulgura ſed cælum, cælumq; incendia miſcent
Horrifica, & piceis ardeſcunt ignibus axes.
Hinc pluuiæ, & multa commiſtus grandine nimbus
Infremit, horriſoniſq; tonitribus inſonat æther;
Plurimaq; ex toto deſcendunt fulmina cælo:
Hinc Eurusq;, Notusq; ruunt, creberq; procellis
Africus, & fundo perturbant æquor ab imo.
Aſpera creſcit hyems, omniq; à parte feroces
Bella gerunt venti, fretaq; indignantia miſcent.
Fluctibus erigitur, cælumq; æquare videtur
Pontus, & inductus aſpergine tangere nubes.
Inq; fretum apparet totum deſcendere cælum,
Inq; plagas cæli tumefactum ſcandere pontum.
Fluctibus his etiam nauis turbata Simonis
Flectitur, & nullum prodeſt componere palmis
Auxilium, aut vario ſubducere linthea motu
Extemplò Petro ſoluuntur frigore membra,
Semianimesq; cadunt ſocij, & timor occupat omneis.
Deficit ars, animiq; cadunt, totidemq; videntur,
Quot ſurgunt fluctus, ruere, atque irrumpere mortes.
Tantarum hic omnes trepidi formidine rerum,
Vnanimes adeunt precibus Sotera profuſis;

Proq;

Preq; alijs Petrus paucis hæc edidit ore,
Iam ſummo exſurge, ò Soter; noſtramq́; biremem,
Viribus extremis ventorum, & fluctibus actam,
Incolumem ſerua, & nobis pereuntibus adſis.
Audijt hæc Soter, raptimq; accurrit, & alto
Imperio tumidum placauit protinus æquor;
Ventorumq́; feram rabiem, tumidosq́; furores
Repreſſit penitus, nubes diſiecit opacas,
Et cœlum clarum, & lucentia ſydera fecit;
Haud ſecus, ac quondam Lybicis in ſaltibus atro Gell. Noct. Att. lib. 5. c. 14. & Pli. Na. hiſ. lib. 8. c. 16.
Felle feræ in iuuenem, quem in ſyluas caſus adegit,
Conuenere, ſuis caueis tum forte relictis;
Dentibus & ſæuis conſcindere membra parabant.
Hoſpes adeſt tum forte Leo, vultuq;, minisq;
Infrendens penitus, penitusq́; exaggerat iras,
Immanes fugere feræ, cæcosq́; receſſus
Protinus inſano petiere per auia curſu:
Ille feras vultu regit, & moderatur, & arcet;
Atque animos iuueni pauido ſub pectore reddit.
Sic vaſtus pelagi cecidit fragor, æquora poſtquàm
Proſpiciens Soter, virtutem extendere factis
Cœpit, & indomitum ſociorum ex corde pauorem
Expulit, & dictis illos ſolatur amicis:
Et nimiam increpuit ſummi ad mandata Parentis
Segnitiem, modicamq́; fidem reprendit in illis;
Pectoraq; ad reliquos firmat ſermone labores.
Chriſtiadæ feſſi, quæ proxima litora curſu,

Matt. cap. 8. Marc. cap. 4. Luc cap. 8 & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 31. c. 59. 60. 61.

Contendunt petere, & Geraſenum ex equore portum
Concordes adeunt, nauemq;, equoſq; relinquunt.
Hic ſæuam eiecit Satanæq;, Orciq; cohortem
Multorum ex animis, quorum duo ſæuius acti
Eumenidum ſtimulis tenebroſa ſepulchra colebant.
At furiæ in fœdos permiſſu regis Olympi
Se immiſere ſues, ſummiq; in gurgitis vndas
Illos præcipites; poſtquàm ſtridoribus auras
Horriſonis fecere graueis, vaſtiſq; querellis
Compleuere aureis, manibus iecere prophanis.
At gentes trepidæ nimia formidine rerum
Vocibus exorant, abeat regionibus illis,
Nè pereat populi; vulgus nè concidat hiſce
Criminibus Satanæ, & luctus ſit cauſſa propinqui.
Ille autem rurſus ſulcauit regimine pontum
Cum ſocio cœtu, & Galilææ tendit ad oras;
In Capharneuſem primùm ſe contulit vrbem:
Atque lareis intra tenueis, humileſq; penateis
Conſtitit, & multis fuit illic ſponte diebus.
Huc Phariſæa manus, Iuris, legumq; periti
Ex tota regione adſunt, Solymiq; frequentes
Conuenere ſuis ex vrbibus, inq; paratis
Sedibus, & nulla paſſim cum lege ſedebant.
Tectum autem ante ipſum magno turbante tumultu
Cætera turba coit, manibuſq;, & pectore forti
Viſendi ſtudio ſancti miracula regis
Impellunt ſtanteis, cæciſq; hortatibus vrgent.

Hic

Hic hominem curat, nullis qui membra mouebat
Motibus, & toto torpebat corpore morbo.
Tanta fides inerat iuueni, vt, cum nulla pateret
Ad Sotera via, & penitus loca cuncta tenerent
Syriacæ gentes, per tectum, fragmine facto,
Cum lecto fuerit medias demiſſus in ædeis.
Sanus abit iuuenis; Solymoſq; coarguit omneis
Hic Soter, curaſq; illorum reſpuit alto
Sermone, & cæcum damnauit cordis amorem.
Poſt hæc præteriens, cœleſti flamine ductus,
Strata per, atque vias, quas tunc ignobile vulgus
Compleuit, penituſq; tenebat rebus agendis,
Vidit Matthæum nummorum ad ſcamna ſedentem,
Uſuris animum varijs ſine fine, modoq;
Verſantem, & manibus tractantem ingentia ſacræ
Pondera auaritiæ, & queſtu indulgere prophano.
Atque ait. O ſolers nummorum menſor, & auri,
Me ſequere. Illè autem nummis, menſiſq; relictis
Continuò eſt animo, & pedibus Sotera ſecutus.
Dumq; ſacris menſis Soter diſcumberet, illi
Quas dapibus plenis Matthæus ſponte parauit,
Increpuit dictis Solymos, ſcribaſq; notauit
Crimine, & exhauſtas reprendit lumine menteis
Æthereo, & curas animorum oſtendit inaneis.
Poſtremas etiam parteis Soteris amictus
Contigit vt mulier, cuius de ventre fluebant
Sanguinis impuri graueolentia flumina, iamq;

Matt. cap. 9. Marc. cap. 2, Luc. cap. 5. & Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. anu. Chriſti 31. c. 63. & ſeq.

Matt. cap. 9 Marc. cap. 5. Luc. c. 8. Concord. Euang. c. 34. Amb. in lib. de Salom. c. 5. & Cardi. Baron.. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti. 31 c. 65.

Annos bis ſenos fuerat perpeſſa fluorem,
Protinus optatam excepit per membra ſalutem.
Euſeb. Hiſt. lib.7.c.14.Io. Damaſc. de Imag.orat.5. & Cardi.Bar. Ann. Eccleſ. t.1.ann.Chriſti 31.c.66.
Tantarum illa memor rerum, monumenta ſalutis
In foribus poſuit, clarum teſtantia munus.
Aenea ſigna duo, ſederat ſub parte ſiniſtra
Fœmineum ſignum, in ſpeciem, vultumq; rogantis.
Parte alia ſignum ſtantis Soteris inhæſit,
Cui pietas, & amor ſuberat, manibusq; profuſis.
Plurima Syriacæ præbebat munera genti.
Huius ad extremas plantas in marmore ſummo
Orta erat herba recens, quæ poſtquam contigit ipſas
Extremas veſteis, morbos virtute potenti
Expellit, ſanosq; artus, & corpora reddit.
Matt. ca.9. & Marc.c.5.
Inde domum ingreſſus Jairi, vitalibus auris
Reſtituit natam, & ſe ſe Dominumq; Deumq;
Exhibuit turbæ, genitoriq; attulit ingens
Munus, & optato repreſſit pignore luctum.
Egreſſusq; domo cæcis præoptata duobus
Matt. cap.9.
Lumina reſtituit, primis ablata ſub annis,
Lucis & innatæ, atque oculorum reddidit vſum.
Mutus & hic etiam furijs agitatus iniquis
Inuenit optatam ſanus à Sotere ſalutem;
Paſchatis interea redeunt ſolemnia magni.
Cum Soter Solymam raptim remeauit ad vrbem:
Et ſecum ſocios bis ſenos ducit ad aram
Paſchatis obſequium, & ſummi mandata Parentis
Monſtrat, & erudiant populos, demum imperat illis.

Extitit in Solymis ſtagnum, quod condidit olim
Magnus rex Salomon, Tēplo haud procul antè patēte
Ingreſſum portæ: Vallenſem nomine dicunt.
Huc cælo pluuiæ in ſpeciem venere paludis,
Et totum repleuere locum, & fecere Lacunam,
Hic Solymi niueosq; boues, pingueisq; bidenteis,
Vt templo afferrent, veteri de more lauabant.
Hæc loca porticibus quinis circum vndiq; ſepta
Eſſe videbantur, fugerent vt plurima cæli,
Et tempeſtatum & pluuiarum incommoda gentes,
Temporibus ſtatis ſummo veniebat Olympo
Huc iuuenis geminis humeros tum præditus alis,
Turbabatq; locum, quò qui prior iſſet in illum,
Protinus amiſſam per tempora longa ſalutem
Accipiebat ouans, & diſcedebat ab vndis
Corpore ſanagerens, & ſanos corporis artus.
Hic ſurdi, mutiq; omnes; hic lumine capti,
Hic claudi, & totis arentes corpore membris,
Eumenidumq; acti furijs, ſtimulisq; furoris
Tunc expectabant agitari motibus vndas
Aethereis, ſtagnum vt iacerent ſua corpora in ipſum.
Huc vbi peruenit Soter, conſpexit in ipſis
Porticibus iuuenem tenui recubare cubili,
Inq; ſuis ſtratis iam octauum ducere luſtrum;
Atque illum dictis ſic appellauit amicis;
Vis ſanus fieri? Cui talia reddidit ille: (quàm
O Domine hic hominem haud habeo, qui turbine poſt-

Io. cap. 5. & Card. Baron. Ann. Eccle. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 1.

Aethereus iuuenis ſtanteis commouerit vndas,
Me ferat in ſtagnum: ſemper cum venimus ipſi,
In medicas alter deſcendit ſedulus vndas.
At Soter contra, Conſurge, & ſuſcipe ſtratum,
Quo recubas, proprioſq; ad munia dirige greſſus.
Io. cap. 5. *Confremuere omnes, ſtudijſq; ardentibus auſum*
Talia reprendunt Ieſum, dum Sabbatha ſummi
Sancta Sacerdotes colerent, Solymiq; per aras
Intenti offerrent ſupremo vota Tonanti.
Pluribus haec Soter damnauit, multaq; queſtus
In Solymos, rabiemq; illorum, & caedis amorem
In Sotera Deo genitum, ritusq; ſuperbos,
Se tandem in patriae Galilaeae retulit vrbeis.
Matt. cap. 12. Marc. cap. 3. Luc. c. 6. Concord. Euang. c. 38. Hieron. in Matt. c. 12. & Card. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 4. *Hic quoque, dū colerent turbae ſua Sabbatha, Soter*
In templo Solymis praeſentibus arida membra
Reſtituit iuueni, vt victum conquirere poſſet.
Interea ad Ieſum penitus Galilaea ruebat
Tota ſuum, domibus paſſim, laribuſq; relictis,
Morborum vt varios caſus, peſteſq; malignas
Innumeras penitus ſub tanto auctore fugarent,
Syriacae gentes autem, matreſq;, nuruſq;,
Et proceres, vulguſq; ſimul, iuueneſq;, ſeneſq;,
Quoque magis premerent turbantes omnia morbi,
Ad Ieſum laetis properantes paſſibus ibant.
Tranſq; amnē, et monteis poſita huc conuenit Idume,
Et Tyrus, & Sidon, reliquiſq; e partibus omnes
Ingenteis potuere pati, & ſine fine labores,

Vt Sotera Deum, promiſſum gentibus olim,
Antè alios Solymis, tandem properanter adirent.
Ille autem turba nè comprimeretur inerti,
Conſcendit nauim, & trans æquora vectus, agebat
Ex animis hominum Satanam, ſtridoribus auras
Complentem, ſanctâ ſedatum virtute repreſſum.
Inde petiit montem, ſupremo vt vota Tonanti
Redderet, & precibus diuinam tolleret iram.
Hic ſocios ſumpſit bis ſenos, deinde Simonem
Voce noua Petrum conuerſo nomine dixit;
Fecit & illorum caput, & parere iubenti
Iuſsit, & æternam ex illo deſumere vitam.
Protinus Andreas frater, fidusq; Ioannes,

Matt. cap. 5. Marc. cap. 3. Luc. cap. 6. Cōcord. Euā. cap. 38. 39. & Card. Baron. Ann. Eccle. t. 1. anno Chriſti 32. c. 5. 6. 7. 8.

Zelotesq; Simon, maiorq;, minorq; Iacobus,
Bartholomeus item, & Matthæus, deinde Philippus
Et Thomas, & item Thadæus, & alter Iudas,
Qui Sotera ſuum ſcelerato prodidit auro,
Adſunt ad nutum Petro, lætiq; miniſtrant:
Dixit Apoſtolicum cœtum ſanctiſsimus Heros.
Hos omneis Galilæa dedit, ſed auarus Iudas
Vir fuit ex Charioth, tenuit quam magnus Iudas,
Vnde etiam Iſcharioth proprio cognomine fertur.
His onus impoſuit, cœlo aduenisse ſalutem
Paciferam totum deferrent voce per orbem;
Curarentq; graueis morbos, ſtimulosq; furenteis
Eumenidū, et Satanæ premerēt, cæcumq; ſub Orcum

D. Hieron. in Iſai. c. 28. & in Matth. c. 10. & de nominibus Hebraicis & Cardi. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 9.

Ad triſteis vmbras ſumma virtute fugarent.

His

His ita perfectis, montis faſtigia liquit,
Planitieq; ſedens lata, quam magna tenebat
Matt.cap.5. Marc. cap. 3. Luc c.6. Con cord. Euang. capit 33. & Card. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 10.
Turba virum, ad Ieſum deducta cupidine morbos
Pellere, & antiquas per membra reſumere vires,
Delectos proceres Patris mandata docebat.
Hic de fœlici patria, vitaq; beata,
Sermonem haud tenuem per longa exordia duxit;
Atque, vbi conſiſtat, monſtrauit lumine claro;
Oſtenditq; graueis ſua per contagia pœnas
Inferri ſcelerum miſeris auctoribus, atque
Perpetuum in tenebris, ſæuo qui pectore gaudet,
Finibus haud vllis gerit infœliciter æuum.
Inde ſalem terræ ſocios, lucemq; perennem
Dixit, & oſtendit, quo pectore ducere vitam
Debeat optatus regna ad cœleſtia cœtus.
Admonuitq; illos, plus, quàm Phariſæa pubes,
Scribarumq; chorus, praſtaret ſancta per orbem
Iuſtitia, vt cœlos intrarent præpete paſſu.
Qui tandem intulerit lethalia funera fratri,
Subdidit, immanem patietur iudicijs iram,
Sanctis vt veteres ſtatuerunt legibus olim.
Ipſe autem vobis memori nunc mente tenendum
Præcipio, fratri qui ſuccenſebit, vt alium
Iudicium ſubeat; ſed qui contemnet eundem,
Concilium expectet; qui inſanum proferet, Orco
Dignus erit, pœnaſq; dabit ſine fine luendas.
Dum verò Patrem precibus, votiſq; vocatis

Expe-

Expetite in veſtris penetralibus omnia ab illo:
Nec longis illum ſermonibus vrite, neuè
Obſcuris verborum ambagibus ora mouete:
Hoc etenim faciunt, noſtrum qui fallere Patrem
Exoptant, cupiuntq́; in templis ſæpè videri
Orantes, populiq́; auras captare fugaceis.
Sed nè fruſtrentur veſtra vos fine labores,
Talibus æternum votis orate Parentem.
O Pater Omnipotens, noſtræ tutela ſalutis, Matt. cap. 6. Luc. c. 11.
Qui in cælis tua regna tenes, & concutis orbem;
Semper honos, nomenq́; tuum, laudesq́; colantur.
Adueniatq́; tuum regnum, fiatq́; voluntas
Hic tua, vt in ſummo à cunctis fit ſemper Olympo,
Cæleſtem concede cibum, pœnamq́; miniſtra
Hic nobis hodie, vt ventura in ſæcula proſit.
Et dimitte etiam noſtræ periuria vitæ,
Nos etiam vt cunctis animo dimittimus æquo.
Nec nos permittas tentari ad crimina vitæ;
Sed ſcelerum aſpectu, & ſæuis defende periclis:
Fiat ita, & ſemper pro votis talia fiant.
Præcepitq́; illis, fugerent fœdiſſima ſacræ
Nomina auaritiæ, & cæleſteis pectore toto
Diuitias cuperent, proq́; illis omnia ferrent.
Dumq́; cibo abſtineant, quo vultu, quaue manendum
Fronte ſit, edixit, fictæ nè munia vitæ
Complexi, ſpernant æterni dona Parentis.
Multaq́; præmonuit, laqueis nè pectora cæcis

Vinciri

Vinciri ſinerent, regnumq́; patentis Olympi
Desererent, Satanæ deuinctis immanibus auſis.
Matth. cap. 8. Luc. cap. 1. & Card. Baron. Ann. Eccle. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 13. *Poſt hæc Syriacum ſcabie, morboq́; grauatum*
Curauit iuuenem, & ſaniſſima corpora fecit:
Atque Sacerdotes, iuſſit, non ſegnis adiret,
Offerretq́; ſimul, quæ Moſes iuſſerat olim,
Leuit. c. 14. *Munere pro tanto, & pro tam fœlicibus actis.*
Matt. cap. 8. Luc. c. 7. *Hinc autem abſcedens vicina Capharnaa adiuit:*
Hic Romana phalanx, generoſo milite, & armis
Inuicta, haud nimiùm dura in ſtatione manebat;
Dio hiſt. lib. 55. *Ferreaq́; à ferro deductum nomen habebat.*
Huius erat ductor iuuenis, cui mentis honeſtæ
Summa inerat, ſolersq́; animus, purusq́;, piusq́;,
Et ſcelera, & fraudes, vt iniquum crimen, habebat.
Magnarum hic fama rerum, & pietatis amore
Permotus, plenusq́; Deo iam pectus, & artus,
Ad Ieſum acceſſit, precibusq́; rogauit, amato
Vt famulo amiſſam per triſtia membra ſalutem
Redderet, & pariter cum ſenſu poſſe moueri;
Idque ageret Verbo, longo ſermone petiuit.
Namq́; ait: O cœli cuſtos, terræq́;, mariſq́;,
Haud equidem dignus ſum, cui tu tecta ſubintres,
Idq́; potes Verbo, Verbo mea vota ſecunda.
Talia miratus Soter, per membra ſalutem
Reſtituit famulo, melioraq́; corpora fecit,
Magnanimumq́; Ducem verbis laudauit amicis.
Luc. c. 7. *Inde petens Naim, perfunctum munere vitæ,*

Subla-

Sublatumq́ humeris hominum, vt funeſta ſepulchri
Buſta ſubintraret mœſtæ propè mœnia terræ,
Optatæ iuuenem reuocauit ad ocia vitæ,
Et matri infandum perpeſſæ in coniuge lethum
Antè annos plureis, cuiq́ haud erat vlla futuræ
Spes prolis, (ſolus ſeruabat namq́; parentis
Et genus, & nomen) viuum conceſſit habendum.
Interea cæca detentus in æde Ioannes
Admiranda ſui ſenſit miracula regis
Vocibus haud dubijs genteis, populosq́; per omneis
Deferri, & totum iam peruulgarier orbem.
Ocyús ire duos ex cœtu mandat amico
Ad Ieſum, certoq́ ſciant, referantq́; repentè,
Imperat, an Chriſtus ſaluando aduenerit orbi.
Ille autem contra Referetis cuncta Ioanni,
Quæ veſtris oculis, atque auribus hauſta pateſcunt.
En cæci, claudiq́ omnes, tenebrisq́; malignis
Oppreſſi, & longa morborum mole grauati
Optatam à nobis ſumant per membra ſalutem.
Poſt vbi digreſſi legati, mira repentè
Fando graueis caſus ſancto de vate locutus
Ad populum eſt Soter, teſtatus ſæpè Ioannem
Vera illis dixiſſe olim, ſed ſæpius illos
Contempſiſſe virum, hinc ſæuos inſtare tumultus
Syriacis populis, nec longa in tempora ferri.
Sed tamen antè alios veſana Capharnaa, & ipſæ
Vrbes finitimæ pendent de ſanguine pœnas

Matt.c.ij.Lu. c.7.Concord. Euang. c.47. & Card Baro. Ann.Eccl.t.1. ann. Chriſti. 32.c.14.

Per-

Perpetuæ proprio, atque aliis exempla manebunt.
Inde Deum, Patremq́; ſimul, rerumq́; Satorem
Extulit innumeris verbis, quòd talia nunquam
Nota viris fecit, qui noſſent cuncta per artem;
Sed pueris penitus patefactis ordine rebus
Detexit, variosq́; vſus monſtrauit in illis

Luc. c. 7. Concord. Euang. capit. 48. & Card. Baron. Ann Eccleſ. t. 1. ann Chriſti 32. c. 15. vſq; ad 28.

Hic tum fortè Simon, Phariſæo ſanguine cretus,
Excepit Ieſum menſis ſolemnibus intra
Inſtructos Oſtro thalamos, pictisq; tapetis.
Sed dum circum omnes ſocii & ſanctiſſimus Heros
Veſcitur, eccè tibi mulier, cui cuncta placebant
Crimina, & in facinus nuper ſe exercuit omne.
Hæc autem, vt nouit menſis aſtare ſuperbis
Cæleſti genitore ſatum, gemisq́; ſalutem
Humanæ, raptim ſeſe poſt terga recepit
Soteris, cœpitq́; pedes abſtergere ſanctos
Fluminis lachrymis, & ſiccis deinde capillis
Tergebat, ſupplexq́; illis, atque ore patenti
Oſcula multa dabat, repetebat & oſcula plantis.
Inde illos pleno raptim perfundit Onyce;
Spargit et Aſſyriũ Malobathrum, ſpargit Amomũ,
Quosq; Arabũ, Armenũq; ſolũ, quos terra Sabæa,
Quos Citibæna gerunt, quos India mittit odores
Tum Phariſæus ait temerato pectore ſecum;
Si foret hic cælo vates demiſſus ab alto,
Sciret, quæ mulier, quantumq; in crimine turpi
Viuet, & haud ſineret manibus tractare prophanis

Hanc

Hanc proprias plantas, atque ædé arceret, & vrbe.
Talibus & Soter compreſsit dicta Simonis:
Hic duo debebant argenti pondus, & auri,
Alter quingentos promiſsi fœnoris aureos,
Quinquaginta alter, pœnis deuinctus vterq;.
Fœnoris aſt dominus diuino accenſus amore
In miſeros homines, ambobus fœnus, & aurum
Donauit, nexumq; illis, atque æra remiſit.
Plura quis hic domino tanto pro munere debet?
Plus debet, qui plura habuit, Phariſæus ad illum
Rettulit. At Soter raptim, ſententia menti
Recta tuæ ſedet. Et Mariam conuerſus ad ipſam
Talia dicta dedit Phariſæo: Intrauimus ædeis
Fortè tuas; pedibus laticis non vlla dediſti
Munera; ſed mulier lachrymis ex corde profuſis
Abſterſitq; pedes noſtros, terſitq; capillis.
Oſcula non nobis veteri de more dediſti,
Illa ſed haud vnquam ceſſauit plurima noſtris
Oſcula ſollicito pedibus largirier ore,
Contempſiſti etiam noſtrum caput vngere oliuis,
Illa ſed hos vnxit precioſi munere nardi
Docta pedes; propter quæ crimina multa iuuentæ
Miſſa ſuæ facimus: dilexit namq; ſalutem
Ipſa ſuam; nam qui minus accipit, & minus ipſum
Diligit auctorem: ſed qui maiora recepit,
Diligit auctorem feruentius. Inde repentè
Hæc inquit Maria. Scelerum commiſſa tuorum

De-

Delemus penitus, puramq; in pectore mentem
Condimus, & ſanctæ reuocamus ad ocia vitæ.
Illi autem, menſis qui conſedere ſuperbis,
Haud tolerare queunt tanti miracula facti:
Unde aiunt ſecum. Quo munere fungitur iſte?
Quouè venit genere, aut qua eâdem eſt ſtirpe creatus,
Qui peccata etiam, & ſcelerum tranſgreſſa remittit?
Talibus hinc Soter Mariam dimittit: Abibis
In requiem, ô Mulier; peperit tibi namq; ſalutem
Multa fides, claro, qua ſole nitentior extas.
Interea eccè ruit nullo diſcrimine turba
Matt. cap 12. Marc. c. 3. Lu. c. ij. Cōcord. Euang c. 49. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 28.
Ad Ieſum, & nullis patitur requieſcere terris;
Nec ſinit, vt ſocij, quos ipſa parauit egeſtas,
Ore cibos ſumant, penitus ſed comprimit illos.
Hinc diris Satanæ ſtimulis, ſtygioq; veneno
Uexatum iuuenem, cui luminis abſtulit vſum.
Concluſit ambas Alecto immaniter aureis,
Obtulit antè oculos, cui Soter luminis vſum
Reddidit, atque aureis patefecit, & expulit ipſas
Eumenidas, fecitq; animum cum corpore ſanum.
Deinde indignanteis Solymos miracula facti
Tanta ſui, verbis ſublimibus arguit: atque
Et ſcelus, & fraudes, & iniquæ munia linguæ
Magniloquo, atque acri tandem compoſuit ore.
Talia dum loquitur, Mulier feruentior omni
Luc. c. ij.
Turbarum numero hoc ſermone ſilentia rupit.
Ter fælix vterus, cui talia pondera ferre

Con-

Contigit, atque etiam fælicia terq́, quaterq́;
Vbera, ſuxiſti vnde optati munera lactis.
Ille ſed hæc contra. Sunt terq́, quaterq́; beati,
Qui Patris excipiunt Verbum, retinentq́ per annos
Aeternos, nunquamq́; illud dimittere tentant.
Tum conſanguinei raptim, velut agmine facto,
Accurrunt, furijs actum Sotera putantes,
Conanturq́ illum manibus retinere paratis.
Ille autem extendens palmas erectus vtraſq́
In ſocios, comitesq́; ſuos, ſic ora reſoluit.
Hi mea ſunt genitrix, hi vero nomine fratres
Sunt noſtri, & nobis haud ficto ſanguine iuncti.
Nam quicumque facit noſtri mandata Parentis,
Qui cœlum, & terras æterno numine complet,
Ille mihi frater, genitrixq́;, & fida meorum
Eſt ſoror annorum, & totis complectitur vlnis.
Talia dum peragit verbo ſanctiſſimus Heros,
Mater adeſt, auditq́; ſui ſublimia nati
Imperia, & quantum mortalibus inſerat agitis;
Nec putat audaci commotum corda furore,
Sed tenet eſſe Deum, mortali veſte grauatum,
Implentemq́; Patris mandata, & iuſſa docentem;
Nec turbatur adhuc, nec natum commouet vltrà.
Exijt inde domo Soter, pontumq́; petiuit
Finitimum, & cæco rueret cum turba tumultu,
Conſcendit nauim, & populum ſic alta docebat
Iuſſa Patris, penitusq́; ſui pandebat habenas.

Eloquij, vt claris reſonaret vocibus æquor.
Hic varijs rerum exemplis conatur, & arte
Pandere cæleſtis Patris ſublimia regna.
Deq; Satis dixit, nec non de ſemine falſo
His ſuperiniecto per crimina, deq; Sinapi,
Et tumida frugum maſſa, putriq; farina,
Et de theſauro, quem quiſquam abſcondidit olim
Pinguem intra agros, ne noſceret inuidus hoſpes.
His ſimilem cæli patriam, ſimilemq; lapillis,
Quos parit, & nuribus mittit geſtare latinis
Matt.cap 13. *Oceanus, varioſq; alijs concedit in vſus,*
Marc.c.6. Lu. c. 4. Cōcord. *Aſſeruit: ſimileiſq; etiam ſuperaddidit eſſe*
Euang.c.54. *Cælos verriculo, quod totum indagine pontum*
Cinxerit, & piſces per amara coegerit arua.
Talia ſed poſtquam diuinitùs edidit ore,
Inde abiens tandem redijt feſtinus ad vrbem
Nazaream, templumq; ingreſſumq; verba prophetæ
Iſai.c.61. *Legit Amoidæ, monumentaq; vatis ad vnguem,*
Haud detecta priùs, finem ſortita petitum
Aſſerit, & cæcas Solymorum ſubmouet arteis.
Deinde etiam admonuit peregrina in parte prophetas
Eſſe magis caros genti, quàm in ſede paterna.
At vulgus, proceresq; omnes, cum talia fœdis
Auribus excipiunt, raptim trepidante tumultu
Conueniunt, Chriſtumq; petunt, pelluntq; repentè
Extra vrbem, montisq; ad celſa cacumina ducunt;
Et dare præcipitem ſumma de rupe parabant.

Ille

Ille ſed inter eos nulli cernendus abibat,
Illæſusq; ſimul ſcelerata ex gente receſſit.
Circuit hinc vrbeis Galilæas, oppida viſit,
Luſtrat, et haud metuens populos, ſeq; omnibus offert.
Nunciat optatam genti adueniſſe ſalutem,
Curat & innumeros morbos, & languida ſanat Matt. c. 9. 10.
Corpora, & antiqua reddit ſua membra ſaluti. Marc. cap. 6.
Inde vocat ſocios, turbas miſeratus egenteis, Luc. 8. Conc.
Et iubet, & populos adeant, regnumq; Parentis Euäg. c. 55. &
Adueniſſe illis pleno iam pectore monſtrent. Card. Baron.
Virtutemq; dedit, Solymorum ex gente fugarent Ann. Eccl. t. 1.
Eumenidas, donec ſub Tartara dira ſubirent. ann. Chriſti
Morborumq; agerent cauſſas, laſſosq; per artus 32. c. 29.
Artibus haud dubijs properarent ferre ſalutem.

Libri Septimi finis.

Digitized by Google

Eloquij, vt claris reſonaret vocibus æquor.
Hic varijs rerum exemplis conatur, & arte
Pandere cæleſtis Patris ſublimia regna.
Deq; Satis dixit, nec non de ſemine falſo
His ſuperiniecto per crimina, deq; Sinapi,
Et tumida frugum maſſa, putriq; farina,
Et de theſauro, quem quiſquam abſcondidit olim
Pinguem intra agros, ne noſceret inuidus hoſpes.
His ſimilem cæli patriam, ſimilemq; lapillis,
Quos parit, & nuribus mittit geſtare latinis
Matt.cap 13. *Oceanus, variosq; alijs concedit in vſus,*
Marc.c.6. Lu. c. 4. Cōcord. *Aſſeruit: ſimileisq; etiam ſuperaddidit eſſe*
Euang.c.54. *Cælos verriculo, quod totum indagine pontum*
Cinxerit, & piſces per amara coegerit arua.
Talia ſed poſtquàm diuinitùs edidit ore,
Inde abiens tandem redijt feſtinus ad vrbem
Nazaream, templumq; ingreſſumq; verba prophetæ
Iſai.c.61. *Legit Amoidæ, monumentaq; vatis ad vnguem,*
Haud detecta priùs, finem ſortita petitum
Aſſerit, & cæcas Solymorum ſubmouet arteis.
Deinde etiam admonuit peregrina in parte prophetas
Eſſe magis caros genti, quàm in ſede paterna.
At vulgus, proceresq; omnes, cum talia fœdis
Auribus excipiunt, raptim trepidante tumultu
Conueniunt, Chriſtumq; petunt, pelluntq; repentè
Extra vrbem, montisq; ad celſa cacumina ducunt;
Et dare præcipitem ſumma de rupe parabant.

Ille

Ille ſed inter eos nulli cernendus abibat,
Illæſusq; ſimul ſcelerata ex gente receßit.
Circuit hinc vrbeis Galilææ, oppida viſit,
Luſtrat, et haud metuens populos, ſeq; omnibus offert.
Nunciat optatam genti adueniſſe ſalutem,
Curat & innumeros morbos, & languida ſanat
Corpora, & antiqua reddit ſua membra ſaluti.
Inde vocat ſocios, turbas miſeratus egenteis,
Et iubet, & populos adeant, regnumq; Parentis
Adueniſſe illis pleno iam pectore monſtrent.
Virtutemq; dedit, Solymorum ex gente fugarent
Eumenidas, donec ſub Tartara dira ſubirent.
Morborumq; agerent cauſſas, laſſosq; per artus
Artibus haud dubijs properarent ferre ſalutem.

Matt. c. 9. 10. Marc. cap. 6. Luc. 8. Conc. Euág. c. 55. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 32. c. 29.

Libri Septimi finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Octaui

ARGVMENTVM.

F*RVGIBVS exiguis, & piſcis munere paruo*
Hic ſaturat turbas: pedibus Petrus impetit vndas.
iqueCrucem tollat, feruenti pectore mandat,
Quiſque ſuam, et paucis monſtrat ſe in monte nitentē.
Perſoluit drachmam, & Phariſæum lumina fallit.
Diuitis hiſtoriam narrat, præceptaq; vitæ.
Ad vitam reuocat Bethano ſanguinem cretum;
Atque triumphator Solymam contendit ad vrbem.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Octauus.

TALIA dum peragit Soter, perfertur iniquum
Herodem ex humeris caput auulſiſſe Ioannis,
(Unde habuit clarum Sebaſte in ſæcula nomen)
Vt morem inſano gereret ſceleratus amori.
Tantam autem rabiem, et tã cæcũ ad cuncta furorẽ
Rex Arabũ quanquã ſumptis fremebũdus in armis
Comprimet, & vates in honore docebit habendos,
Quos Deus afflarit, quos & commercia cæli
Impulerit veram Solymis monſtrare ſalutem;
Ipſe tamen Soter fugit, ſumptaq; triremi
Trans freta conceſsit deſerta ad culmina Montis.
Hic autem edocuit turbas cæleſtia iura,

Matt cap. 14. Marc. cap. 6. Conc. Euang. c. 56. Ioſeph. Ant. lib. 18. c. 7. Hieronym. in Ruf. Apolog. & Ep. 27. Niceph. hiſt. lib. 1. cap. 9. & Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 1. & ſeqq.

Ioſeph. Ant. lib. 18 c 7.

Matt. cap 14. Mar. c. 6. Luc. c. 9. Io. cap. 6. Conc. Euãg. c. 57. & Card. Baron. Ann. Eccl. t 1. ann. Chriſti 33. c. 6

Et ſanctam ſeruare fidem, & retinere pudorem,
Atque Deum nunquam terris conuellere factis.
Panibus inde etiam quinis, quos hordea fecit
Congeries, piſceſq; aderant cum pane gemelli,
Millia quinque hominum, præter puerosq;, nurusq;,
Quos læua de parte ſimul tunc menſa tenebat,
(Dictu admirandum) ſaturos per gramina fecit.
Poſtquàm dira fames, & amor compreſſus edendi,
Relliquias legere omneis, ciſtasq; capaceis
Bis ſenas implent ſocij, tectisq; reponunt.

Matt c. 14. Marc. cap. 6. Io. c 6. Conc. Euan. c. 58. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33 cap. 7.

Diditur hic ſubito Iudæa per oppida rumor,
Adueniſſe virum cœleſti patre creatum.
Pandere cui liceat ventura oracula mundo.
Turba autem tanti vt coleret miracula facti,
Præparat in ſolio Ieſum componere ſummo,
Et regem facere, & ſacris ornare coronis.
Ille autem hoc veritus, paullùm digreſſus in vndas
Imperat æquoreas ſocios deſcendere naui,
Præmittitq; illos vicinæ ad litora terræ
Bethſaidos, genteisq; omneis, turbasq; relinquit,
Solus & aſcendit ſummi faſtigia montis,
Ut Patri de more preces, & munera ſoluat.
Continuò ſurgunt Boreasq;, Eurusq;, Notusq;,
Et fragilem incipiunt tantis agitare carinam
Motibus, vt nautas iam deſperare ſalutem
Fluctus agat, ſæuasq; adigat tolerare procellas,
Et tempeſtatum ſurgenteis ferre ruinas,

Sinē

Siuè extrema pati, & perimi lethalibus vndis.
Iamq́; fatigatos artus, & brachia multus
Laſſarat labor, & non intermiſſus agebat
Feruor, & haud vllæ ſurgebant amplius artes.
Et magis, atque magis cœlum deſcendit in æquor;
Inſurgunt fluctus, nauis rimoſa paludem
Accipit, & varios promit de pectore queſtus.
Nullaq́; fit requies; nec, quò ſe flecteret, poſſent
Syriaci iuuenes, ſeu qua curare, ſciebant.
Cum venit, eccè, means Soter per ſumma profundi
Aequora, & approperat lectos inuiſere fratres,
Ut ferat auxilium, & ſurgentibus alleuet vndis.
Illi autem, & ſiccis audentem incedere plantis
Per pelagus videre virum, ſub imagine tali
Eſſe putauerunt imitantem Morphea Chriſtum;
Et magis, atque magis trepidi formidine, tantis
Fluctibus exhorrent perimi, & demergier vndis.
Aſt vbi turbatas penitus, penitusq́; pauenteis
Cognouit ſocios Soter, ſe prodidit illis,
Fecit & audenteis, ac talia protulit ore,
Fidite (ſum Soter) & triſteis depellite curas,
Tum Petrus contra reſpondit talibus illi;
Tu Dominusq́, Deusq́; meus; tu rector Olympi
Es Domine; hic concede mihi ſuper æquoris vndas
Ire, nec vndarum ſubmergi fluctibus atris.
Ille, Veni, dixit. Confeſtim Petrus ab alta
Deſcendit puppi, & pelagi ſuper ambulat vndas,

Digitized by Google

Et ſanctam ſeruare fidem, & retinere pudorem,
Atque Deum nunquam terris conuellere factis.
Panibus inde etiam quinis, quos hordea fecit
Congeries, piſceſq; aderant cum pane gemelli,
Millia quinque hominum, præter pueroſq;, nuruſq;,
Quos læua de parte ſimul tunc menſa tenebat,
(Dictu admirandum) ſaturos per gramina fecit.
Poſtquàm dira fames, & amor compreſſus edendi,
Relliquias legere omneis, ciſtaſq; capaceis
Bis ſenas implent ſocij, tectiſq; reponunt.
Matt c. 14. *Diditur hic ſubito Iudæa per oppida rumor,*
Marc. cap. 6. *Aduenisſe virum cæleſti patre creatum.*
Io. c 6. Conc. Euan. c. 58. & *Pandere cui liceat ventura oracula mundo.*
Card. Baron. *Turba autem tanti vt coleret miracula facti,*
Ann. Eccl. t. 1. *Præparat in ſolio Ieſum componere ſummo,*
ann. Chriſti 33 cap. 7. *Et regem facere, & ſacris ornare coronis.*
Ille autem hoc veritus, paullùm digreſſus in vndas
Imperat æquoreas ſocios deſcendere naui,
Præmittitq; illos vicinæ ad litora terræ
Bethſaidos, genteiſq; omneis, turbaſq; relinquit,
Solus & aſcendit ſummi faſtigia montis,
Vt Patri de more preces, & munera ſoluat.
Continuò ſurgunt Boreaſq;, Euruſq;, Notuſq;,
Et fragilem incipiunt tantis agitare carinam
Motibus, vt nautas iam deſperare ſalutem
Fluctus agat, ſæuaſq; adigat tolerare procellas,
Et tempeſtatum ſurgenteis ferre ruinas,

Siné

Siuè extrema pati, & perimi lethalibus vndis.
Iamq́ue fatigatos artus, & brachia multus
Laſſarat labor, & non intermiſſus agebat
Feruor, & haud vllæ ſurgebant amplius artes.
Et magis, atque magis cœlum deſcendit in æquor;
Inſurgunt fluctus, nauis rimoſa paludem
Accipit, & varios promit de pectore queſtus.
Nullaq́ue fit requies; nec, quò ſe flecterent poſſent
Syriaci iuuenes, ſeu quæ curare, ſciebant.
Cum venit, eccè, means Soter per ſumma profundi
Aequora, & approperat lectos inuiſere fratres,
Ut ferat auxilium, & ſurgentibus alleuet vndis.
Illi autem, & ſiccis audentem incedere plantis
Per pelagus videre virum, ſub imagine ſali
Eſſe putauerunt imitantem Morphea Chriſtum;
Et magis, atque magis trepidi formidine, tantis
Fluctibus exhorrent perimi, & demergier vndis.
Aſt vbi turbatas penitus, penitusq́ue pauenteis
Cognouit ſocios Soter, ſe prodidit illis,
Fecit & audenteis, ac talia protulit ore,
Fidite (ſum Soter) & triſteis depellite curas,
Tum Petrus contra reſpondit talibus illi;
Tu Dominusq́ue, Deusq́ue meus; tu rector Olympi
Es Domine; hic concede mihi ſuper æquoris vndas
Ire, nec vndarum ſubmergi fluctibus atris.
Ille, Veni, dixit. Confeſtim Petrus ab alta
Deſcendit puppi, & pelagi ſuper ambulat vndas,

Lætus & ad Ieſum paſſu contendit anhelo,
Verùm vbi ventorum rabiem, ſæuoſq; tumultus
Vidit, & obſtantes cognouit in æquore fluctus,
Extimuit, dubiuſq; fuit, ne fluctibus altis
Oppreſſus, monſtris fieret noua præda marinis,
Continuoq; vndis ſubmergi cœpit, & altùm
Clamauit. Domine incolumem me numine ſerua.
Tumq; manu Petrum Soter comprendit amica;
Atque ait. O modicæ fidei, ſegniſq; miniſter
Virtutis, quare dubitaſti credere noſtro
Imperio, & contra ſurgenteis tendere ventos?
Inde rate excipitur Soter, cunctiq; repentè
Submiſsis illum genibus reuerenter adorant.
Poſt hæc vicinæ tendunt ad litora terræ.
Hoc vbi compertum, gentes diſcrimine nullo
Perpetuis actos morbis antè ora potentis
Exponunt Medici, vt ſoluantur corpora tabo.
Quotq; illum tetigere, omnes ex tempore peſtem
Deponunt, gratamq; agitant per membra ſalutem.
Io c.6. Conc. Euang. c. 59. & Card. Bar. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſ. 33 cap. 8.
Poſtea iamq; dies aderat, cum quæreret Ieſum
Turba omnis, ſumptaſq; rates conſcendit, & vndas
Nauigat æquoreas, tandemq; Capharnaa venit,
Hic Dominus docturus eos, tamen antè retundit
Ingentem impulſum, cupienſq; adducere cunctos
Ad vitæ cœleſtis opus, maioraq; rerum
Principia, his tandem ſermonibus ora reſoluit.
Vera loquor vobis, Gentes, & vera rependo;

Sed

Sed vos haud rentes iſtud, me quæritis vnum,
Non quia vidiſtis ſigna, & miracula facti
Tanta mei, penituſq; adſit ſub vota voluntas;
Sed quia conſtitui menſas, epulaſq; paraui
Satq;, ſuperq; cibis plenas; ſumpſiſtis & altos
Ore cibos, penitusq́; fuit ſaturatus edendi
Dirus amor, largiq́; etiam data copia victus.
Non fragile, immundumq; cibum, qui deperit, at qui
Permanet æternos vitæ melioris in annos,
Quærite, quem vobis mortali proditus aluo
Vir dabit; hunc etenim ſignauit lumine claro
Æternus Genitor, tribuitq́; in ſæcula nomen.
Sed turba exquirit, queis poſſit quærere factis
Æternumq́; Deum, ſanctoſq; addiſcere mores.
Ille ſed hæc raptim diuino emiſit ab ore.
Hoc opus eſt ſummi Patris, vt credatis in illum,
Quem dedit, vt tetro genteis reuocaret ab Orco.
Non Moſes vobis quondam panemq;, cibumq;
Attulit è cælo, Genitor ſed præbet ab alto
Æternum, verumq; cibum, panemq; perennem.
Panis enim Patris eſt, ſummo qui venit Olympo,
Et qui dat mundo ventura in tempora vitam.
Ipſe ego ſum panis vitæ: qui me petit, ille
Haud vnquam eſuriet: ſitiet nec tempore quoquam,
Qui mihi confidet, credetq; a nomine noſtro
Æternam humano generi aduéniſſe ſalutem.
Quod mihi nunc Genitor manibus largitur apertis,
Ad

Ad curas ſpectat nullo diſcrimine noſtras ,
Nec procul eijciam , toto qui pectore noſtrum
Exquirit nomen, mecumq́; morarier optat :
Hic etenim æternis miſſus de ſedibus adſum ,
Non vt iuſſa ſequar, quæ elegit noſtra voluntas ;
Sed Patris efficiam placitũ, à quo hic gentibus adſũ.
Hæc autem Patris eſt certa, ac syncera voluntas ,
Vt quicunque videt genitum me Patre ſupremo ,
Nomen & in noſtrum credit , nec reſpuit illud ,
Aeternam viuat vitam ; nec terminet æuum
Finibus appoſitis : & ego tam nobile pectus ,
Tantum animum , & mentem tetra de morte leuabo,
Illumq́; æternæ reuocabo ad gaudia vitæ .
Murmura nec facite, et compeſcite murmura linguæ,
Quæ de meq́; , meiſq́; agitis genitoribus, & quæ
De conſanguineis temerato corde putatis .
Libera non vlli eſt ad me properare poteſtas ,
Huic niſi, quem manibus Pater ad ſua vota vocarit ;
Hunc ego ſolertem ad cæleſtia regna vocabo .
Nam Vates ſcripſere, Deum genus omne virorum
Cognoſcet quondam , ſanctaſq; docebitur aras .
Quicunque a Patre audiuit, dicitq́; , repentè
Me petit, atque meas celebrat feſtinus honores .
Nec quiſquam vidit Patrem , niſi filius ipſe ;
Hic etenim Patrem ſupremis vidit in oris .
Qui in me credit, habet vitam ſine fine beatam .
Panis ego vitæ veni mortalibus ægris .

Syria-

Syriacum exacto maiores tempore rorem
Deſertos inter monteis, interq; patenteis
Camporum tractus comederunt dente tenaci;
Haud tamen inſanæ vitarunt munia mortis.
De cælo venit hic panis: Qui veſcitur illo,
Haud vnquam inſanæ guſtabit munia mortis,
Ille ego ſum panis, cælis qui miſſus ab altis,
Deſcendi; & quicunque illo veſcetur, in ipſum
Vanus erit mortis conatus, vana poteſtas;
Viuet enim æternos annos, & viuet in æuum
Perpetuum, & multis iuueneſcet grandior annis.
Quemq; dabo panis vitæ pro munere mundi,
Eſt mea vera caro, verumq; in pane repoſtum
Corpus. & haud ſano cuiquam dubitabitur iſtud.
Poſt hæc multipliceis nexus, tenebrasq; malignis
Litibus inductas Solymorum mentibus, alta
Voce adimens, magno ſic inſuper addidit ore.
Vos nunquam æternæ guſtabitis ocia vitæ,
Ni carnem, corpusq; eius, qui miſſus ab alto
Mortaleis auras hauſit ſub paupere tecto,
Mandetis, largoq; eius de fonte cruorem,
Pro vobis fuſum, pleno potabitis ore.
Qui carnem, corpusq; meum ſinè crimine mandit,
Sanguineamq; animam feſtinis faucibus haurit,
Viuit in æternos annos, renouatus & idem
In vitam à noſtro poſtremis numine ſæclis,
Fœlicem peraget nullo cum fine quietem.

Eſt

Eſt mea namq; caro verè cibus, & meus ipſe
Eſt ſanguis verè potus: qui veſcitur ipſa
Carne mea, potatq; meum ſinè fraude cruorem;
In me ſemper erit, viuamq; ego ſemper in illo.
Ut viuens Genitor miſit me, propter eundem
Sic ego nunc viuo, & qui me conueſcitur, ipſe
Me propter viuet totum manſurus in æuum:
Eſt etenim hic panis cœlo demiſſus ab alto,
Non ſicut Patres veſtri comedere per agros
Syriacum rorem, & mortis ſubiere tenebras.
Qui pane hoc tanto purgato veſcitur ore,
Æternos viuet penitus manſurus in annos.
Verba nimis dura, & nimiùm tenebroſa ferebant
Hæc Solymi; vnde citis fugerunt paſsibus illum.
Epiph. hæreſ. 51. *Marcus & aufugit, nuper deductus amicum*
Ad cœtum, cæcis verborum ambagibus actus.
Hoc verò inſpiciens Soter, ſic voce profatur.
Vos autem, ò ſocij, vultisnè abſcedere quaquam?
At Petrus contra ſociorum nomine, proq;
Munere commiſſo reſpondens talibus infit.
Ad quem tendemus Soter? quouè ibimus? ipſe
Verba tenes vitæ æternæ; & nos credimus, atque
Nouimus eſſe etiam Chriſtum, & Genitore creatum
Epiph. vbi ſupra, & Card. Bar. Ann. Ecclef. t. 1. ann. Chriſ. 33. c. 8. *Æterno, & miſeris mortalibus eſſe ſalutem.*
Rettulit at Ieſus. Nonnè vos ſponte paraui
Bis ſenos, Sataneſq; eſt veſtrum, & proditor vnus?
Inde abiens Petrus, Marcum reuocauit amicis

Ad

Ad Ieſum dictis, animumq; impleuit, & artus
Numine; & æternos penitus firmauit in annos.
Interea totas Galilææ ſedulus vrbeis
Viſebat Soter, Solymis poſt terga relictis,
Quòd conarentur tantorum extinguere nomen
Factorum, atque illum ſcelerata perdere cæde.
Admonuitq; Dei Solymos contemnere leges
Appoſitas propter leges, propterq; recentum
Iuſſa patrum; & cæco quæ ex pectore denique ſurgũt,
Inficere humanos animos, non prandia palmis
Suſcipere illotis, rudibusq; incumbere menſis.
Poſt hæc ſeceſſit Tyrias feſtinus in oras,
Sidoniasq; vrbeis petijt, Chanaæq; creatam
Sanguine, & aſſiduis precibus, votisq; rogantem
Pro incolumi nata matrem, & poſt terga petentem
Audijt, & natam Satana, furijsq; leuabit.
Aſt vbi peruenit Galilæi ad litora ponti,
Surdi hominis, mutiq; ſimul cum faucibus aureis
Soluit, & ex ſpumis linguam liniuit, & aureis.
Poſt montem aſcendit: turbæ comitantur euntem
Innumeræ, captosq; oculis, atque auribus, atque
Artubus, & pedibus detentos antè ferebant:
Ille autem cunctos curebat voce potenti.
Hinc ſeptem appoſuit panes, piſcesq; minutos
Et penitus pauit turbas, & millia victu
Quatuor expleuit, præter puerosq;, nurusq;.
Septemq; autem ciſtas reliquæ (mirabile dictu)

Epiphan. vbi ſupra, & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 8.

Matt. c. 15. Marc. cap. 7. Cõcor. Euan. c. 60. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 9. & 10.

Matt. cap. 15. Marc. cap. 8. & Concord. Euang. c. 63.

Com-

Namq; haud mortalis quiſquam tibi rettulit iſtud,
Sed Pater Omnipotens, cœlis qui regnat in altis,
Monſtrauit, tantoq; oppleuit lumine mentem.
Aſt ego nunc teſtor tibi, quòd, cum nomine Petrus
Dicaris, ſupra te Petra firma locabo
Fundamenta mei Templi, queis peſtifer Orcus
Haud vnquam excidio veniet, poterítq; nec vllo
Vellere conatu, ſeu ſæuo euertere ferro.
Cælorumq; tibi tribuam, regniq; beati
Perpetuas claueis. Tu ianitor altus Olympi
Solus eris, pendentq; tuo de nomine valuæ.
Unde etiam in terris quodcumque ligaueris, alto
Stabit perpetuum ventura in ſæcla ligatum.
Quodq; etiam in terris exſolueris, illud Olympo
Stabit perpetuum ventura in ſæcla ſolutum.
Addidit infando de letho, deq; futuro
Supplicio, Solymi quo illum cruciare parabant;
Quodq; alta virtute tamen conſurget ab imo
Marmore, vbi Solis tranſiſſet tertius ortus,
Explicuit penitus, penitusq; recenſuit illis:
Sed monuit tandem, nè talia gentibus vllis
Efferre auderent vnquam, Chriſtumq; docerent.

Matt. c. 16. Marc. cap. 8. Luc. cap. 9. Cõcor. Euan. c.66. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 19.

Increpuitq; Petrum, qui nitebatur ab atro
Supplicio illius ſacratam auertere mentem.
Utq; Crucem, monuit, plenam languoribus imis
Quiſque ſuam tollat, Chriſtum qui præpete paſſu
Optaret properare ſequi: quiq; ore negaret,

Iidem qui ſupra, & Io. Chriſoſtom. in Matt. hom. 55. & Hieron. in Matt. c. 6.

Aut

Aut animo illius nomen, ſeu fronte ruborem
Efferret, quòd tanta loqui, quòd tanta fateri
Haud ſineret, monuit ſuprema morte luendum,
Deq; ſuo aduentu, cum maieſtate futuro,
Plurima prædixit, poſuitq; antè ora videndum.
Mons erat in medio Galilææ maximus agro,
Nomine quèm Tabor veteres dixere magiſtri.
Prærupta circum rupes ſuprema petentem
Culmina præpediunt, cœloq; efferre videntur.
Pacem ſumma tenent, largoſq; per vltima tractus
Gargara portendunt, & læta cacumina præbent.
Huc Soter Petrum duxit, duxitq; Iacobum,
Duxit & affinem, cui cuncta fuere, Ioannem,
Cognita, nec quicquam fuit huic à Patre negatum
Aeterno, claris ſed apertum ſæpè figuris.
Dumq; Deo vota, & grateis perſoluere æquas
Hic Soter, mentemq; illis intenderet omnem,
Ecce oculis clarum, & penitus mirabile factum
Cernitur, haud vllis conſpectum gentibus olim,
Antè illos hominis poſuit ſine more figuram,
Vultus & illius ſummo ſpendore coruſcans
Eſſe videbatur; Solis referebat onuſtum
Appoſitis circum radijs iubar aurea ceruix,
Ipſæ autem veſtes ſummo candore refulgent,
Haud ſecus, atque niues, quæ ſolo tepeſcere nullo
Cæperunt; leuiter ſed adhærent collis aprici
Elatis tumulis, oculoſq; ad cætera fallunt.

Pro-

Protinus en adſunt, veteris duo lumina vitæ,
Ductor magnanimus Moſes & maximus heros
Elias, varijsq; agitant ſermonibus ingens,
Horrendumq; genus lethi, quod nuper in ipſis
Perpeſſurus erat Solymis progentibus Heros
Omnipotens genus humanum vt reuocaret ab Orco,
Inferretq; ſuper fulgentia ſydera cæli.
Obſtupuere omnes facti nouitate, pauentq;;
Sed Petrus antè alios diuino accenſus amore,
Vt ſe collegit, vt circunſpexit honorem,
Vix pauidus fauceis tandem hæc in verba reſoluit;
Quàm fælix, fauſtusq; dies, quàm nobile factum,
Quamq; bonum ò Soter, nos viſu actare beato?
Hic ternas ædeis faciamus, ternaq; tanto
Hoſpitia in monte ex ſolido ſtatuamus Achate.
Sit tibi prima domus Montis, ſit & altera Moſi,
Tertia ſed ſanctos Eliæ ſumat honores.
Talia dum loquitur Petrus, clariſsima nubes
Eccè illos circum niueo circundat amictu,
Lumine & æthereo fulgor cæleſtis obumbrat.
Ecce etiam è nebula vox hæc effertur in auras;
Hic meus eſt natus ſummo dilectus amore,
Eſtq; meæ vires, mea magna potentia ſolus;
Ipſum de nobis miſſum auſcultate volentes,
Nec ſinite, vt vobis nunc irrita verba profundat.
At lecti proceres implent dum talibus aureis,
In faciem, vultumq; cadunt, ſummoq; pauore

Opplentur, tutũ nec quicquam ſibi rentur, et horrent.
Ipſe autem Soter quanquam laxauit apertas
Naturæ melioris opes, corpuſq; caducum
Circuit æternis radijs, medioq; locauit,
Attamen ægrorum ſociorum mente reuoluens
Humanas, fragileſq; nimis pro tempore vires,
Acceſsit, tetigitq; illos, verbiſq; benignis,
Surgite, ait, Socij & tantum remouete timorem,
Eia agite, atque alacres eſtote, & pellite curas.
Illi autem ſurſum tollentes lumina, nullum
Conſpexere, niſi propriæ Sotera ſalutis.
Hic quoque, vt æternis annis perpendere poſſent
Egregium facinus gentes tria templa locarunt,
Finitimæ, Petri Sanctiſsima dicta ſecutæ;
Nec non perpetuo muro circum vndiq; tantum
Cinxerunt Montem, ſæuo ne milite, & armis
Hieron. Epiſ. 27. *Sumeret Æneades fœlicia culmina mentis,*
Huc vulgus proceresq; ſimul, matreſq;, nuruſq;
Viſendi ſtudio, atque animo meliora ſequendi
Concurrunt, ſanctiſq; locis nunc oſcula figunt.
Dum verò ardentes poſt talia facta relinquunt
Matt. cap. 17. Marc c. 9. Lu. c. 9. Cõc. Euã. c. 68. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 21. *Aerium montem, & per iter decliue morantur,*
Chriſtus ait; Nulli claro quæ lumine dudum
Vidiſtis, fando referetis, donec ad auras
Marmoreo ex tumulo ſuperata morte reſurgam,
Altera iamq; dies aderat, cum, monte relicto,
Intenti latos campos, atque arua tenebant,

Hic

Hic homini Satanam per tempora longa moleſtum
Expullit, & ſanctos homines, vereq; fideleis
Extulit excelſo, populis mirantibus, ore.
Inde petens vrbeis Galilææ, rurſus ad illos
Retulit infandum lethum, quo denique mundus
Incolumis fieri deberet, & ocia ab illo
Sumeret, æternis tandem manſurus in oris.
His triſtes curis, pleniq; doloribus imis
Delecti proceres, non audent tollere vultum,
Nec cauſſam vnanimes tanti depoſcere caſus.
Interea accedunt Galilæa Capharnaa lentis
Paſſibus, & portas cum intraſſent, protinus audax
Quæſtor adeſt, Petrumq; petens hæc protulit ores
Veſter nunc nobis conſueta tributa magiſter
Haud ſoluit: petimus ſoluat de more tributum.
Inde domum ingreſſus cognoſcens talia, raptim
Chriſtus ait Petro; Reges terræq; mariſq;
Expoſcunt natos cenſum, populoſuè ſubactos?
Petrus ait; Populos, propria quos lege coercent.
Ergò, ait, immunes remanent à munere nati.
Deinde inquit Petro, Ne talia ferre recuſent
Quæſtores Solymi, pontum pete, & æquor in altum
Mitte hamũ tremula ſuſpenſum ab arundine, et illũ,
Qui prior aſcendit, piſcem comprende, repentè
Oris & extremis ſpectabis faucibus æra:
Suſcipe confeſtim, & pro ambobus ſolue tributum,
Inde humileis animos tollit, damnatq; ſuperbos;

Matt cap. 17. Marc. cap. 9. Luc. 9. Conc. Euang. c. 69. Exod. c. 30. Epiph. lib. 8. de mẽſ & põder. Hierony. de Ezech. c. 4. Ioſeph. Ant. lib. 3. cap. 9. & lib. 18. c. 12 & de bell. lib. 7. c. 26. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 21.

Matt. cap 19. Marc. cap. 9. Luc. 9. Conc. Euang. c. 70. Card. Baron Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 23. Matt. cap 18. Marc. cap 9. Conc. Euãg. c. 71. & Card Baron. vbi ſupra c. 23.

Et teneros ætate probat, recipitq́; , fouetq́;,
Et pœnam imponit ſceleratis mentibus, æquos
Quæ exagitant animos puerorum, & pectora turbãt.
Mortaleisq́; inter tolerandos ſæpè dolores,
Supplicia, & diræ cruciatum, & verbera dextræ,
Admonuit potiùs, quàm extorres ſedibus altis
Conſieri, & cœlis inimica in Tartara trudi.
Et ſi ſe humani generis veniſſe ſalutem
Prædicat, & nemore, & ſaltu, gregibusq́; relictis
Interdum paſtor pecudem deſerta per arua
Quærit, quam tenebræ, caſuſuè, nemuſuè remouit.
Qui in facinus, mortemq́; cadant, gaudentq́; necendo
Exercere animum, & ſanctum violare pudorem,
Eſſe coercendos dixit, verbisq́; benignis
Ad meliora piæ reuocandos ocia vitæ;
Edocuit modum, quo non præſtantior alter.
Erudijtq́; humileis ſocios, iterumq́; monendo
Contribuit, quoſcumq́; velint, ſoluantuè, ligentuè
Arbitrio in terris proprio, firmumq́; futurum
Id quoque cœleſtis ſuprema in ſede parentis
Aſſeruit, nunquamq́; fore hoc reuocabile verbum.
Subdidit inde Petro: Toties concede petenti
Errorum veniam, quoties depoſcet haberi.
Exemplisq́; modum texens de patre benigno tenebãt,
Deq́; fero in famulos, qui plura talenta tenebant,
Edocuit veniam manibus donare profuſis.
His ita compoſitis, Galilæis migrat ab oris

Soter cum cœtu, & Solymorum tendit ad vrbem,
Vt feſtum celebret reditum, quem turba quotannis
Antè aras templumq́; refert, dum frende nigrantis
Finguibus & ramis tentoria ſtructa coronat,
Vt ſanctos renouent ritus, dum Nilus in orbem
Reſtituit proprium, & gemi ſeruauit honores.
Sammarij hoſpitium prohibent, ſed fortè paratos
Vlciſci hoc facinus ſocios compeſcuit, atque
Accenſam ſtimulis, rabieq́; redarguit iram.
Dumq́; moram traheret parua ſub mœnibus vrbis
Bis quini occurrunt, ſcabie qui membra tremenci
Oppreſsi extabant, Soter præcepit, vt irent
Ante Sacerdotes. Veterem accepere ſalutem
Vnà omnes ſolusq́; vnus memor inde reuerſus
Perpetuas Domino ſoluit pro munere grateis.
Poſtquàm introgreſſus feſtis ſolemnibus vrbem
Christus, adit templum, & populū de more docebat
Quoq́; alacreis vidit ſauas extendere palmas.
Vt ſe ſe exciperent, longo ſermone repreſſit.
Poſt hæc egreditur Solymis, ſeſeq́; recepit
Montis Oliuarum ad dumos, paullumq́; moratus
Hic Soter, Solymam rediit tum deniq́; ad vrbem;
Ingreſſusq́; iterum templum, diuina docebat
Iura ſedens, populumq́;, quid eſſent ſacra, monebat.
Oblatamq́; nurum, tenuit quam turpis adulter
Abſoluit, vitæ haud deſiſtens eradere formam.
Hic indignatur penitus Phariſæa propago.

Matt. cap. 19. Marc. cap. 10. Luc. c. 9. Io. c. 7. Cōc. Euāg. c. 73. Polyd. Virg. de Inuē. rer. lib. 5. c. 7. & Cardi. Bar. Ann. Ecc. t. 1. ann. Christi 33. c. 15.

Luc. c. 17. & Conc. Euang. c. 74.

Io. cap. 7. & Conc. Euang. c. 75.

Obſtitit illi, & quantum veſana voluntas
Ferre poteſt, vireſq; valent, & cæca libido,
Pellere conantur templo, atque auertere gentem.
Cuncta ſed in caſſum, quæ orſa eſt Phariſæa, cadebat
Progenies, fruſtraq; omnis conatus abibat.
Sed rabie ardentes Satanæ, ſtimulisq; nefandis
Arripiunt lapides, quos non huic fecit in vſum
Cunctorum natura parens; iam iamq; parabant
Naturæ auctorem ſceleratis ſtringere dextris.
At Soter lethum expectans crudelius illo,
Quo ſæuus Herebi fauces, inamœnaq; regna
Clauderet, & tetro frenaret carcere Ditem,
Concluſaſq; fores tandem reſeraret Olympi,
Iratumq; Patrem placaret, & vndiq; fuſo
Sanguine deleret primæ tranſgreſſa parentis,
Se facit haud vlli cernendum, oculisq; malignis
Se rapit, & templo tandem diſcedit ab ipſo.
Io. cap 9. & Conc. Euang. c. 78. Poſt hæc præteriens, oculis & lumine captum
Aſpexit iuuenem, & lucis miſeratus egentem
Compoſuit lutum ex terra, tenuiq; ſaliua,
Atque oculos olli contexit; deinde repentè
Hiero. in Iſa. c. 8. Epiph. de vit. & inter. proph. c. 7. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33 c. 26. Iuſſit, vt ad Siloes contenderet ocyus vndas
Ablueretq; oculos, vt haberet luminis vſum.
Fuit & optatum viſum, lumenq; recepit.
Increpuit tamen hæc tanti miracula facti
Æmula progenies; penituſq; abſcondere cæcis
Optabat tenebris, famamq; auferre perennem.

Arguit

Arguit aſt illos Soter, tumidamq; notauit
Inuidiam, & promptos animos ad crimina, dixit.
De Paſtore etiam, pecoris quem cura remordet,
Cui quoq; grex proprius ſit ad herbida paſcua ductus
Verba diu fecit: ſed ſegnius alter inhæret

Io c.10 Conc. Euāg c.27. & Card, Baron. Ann. Eccleſ. t.1. ann. Chriſti 33. c.27.

Armento qui duxit oues mercedis amore
Ad nemora, & ſaltus, permittit namq; rapaceis
Ore lupos auferre gregem, & diſperdere morſu.
Ille ſed audacem tendit feſtinus in hoſtem,
Nec ſinit, armentum quicquam per crimina perdat.
Hinc alios legit ſocios, auxitq; priorem
Heroum numerum, & præmiſit ad oppida circum,
Huc illuc binos, quò iam properare parabat.
Quid facerent, præcepit eis quidq; eſſet agendum,
Monſtrauit, docuitq; modum, quo viuere poſſent.

Luc. cap. 10. Conc. Euan. c 80.& Card. Baron. Ann. Eccl.t.1 ann. Chriſti 33. c. 28.

Interea accedit Iuris, legumq; peritus
Ad Ieſum poſcitq; modum, quo quærere poſſit
Immortaleis vitæq; animiq; ſalutem.
Cui Soter: Toto ſupremum ex corde Tonantem,
Ex animo toto, totiſq; ex viribus, atque
Mente etiam ex tota venturos dilige in annos.
Aſt homines, quorum pietas & viuida virtus
Viuit in exemplo, vt te ipſum complexus, amabis.
Addidit exemplum pietatis, deq; Leuita
Ingrato longis ſermonibus imbuit aureis:
Samaritumq; bonum, & veræ pietatis amantem
Antè oculos, poſuit, diuino nomine dignum.

Luc. cap. 10. Conc. Euang. c.81.& Card. Baron.Ann. Eccl. t. 1.ann. Chriſti 33. c. 30.

Hinc capias quodcumque placet, quodcumque ſaluti
Afferant; hinc vitæ poteris condiſcere formam
Ex Solimis autem digreſſum Martha recepit

Luc. cap. 10. Conc. Euang. c. 84. & Card. Bar. Ann. Eccleſ. t. 1 ann. Chriſti, 33. c. 30.

Intra ædeis proprias Bethanæ in mœnibus vrbis.
Ante pedes Soteris erat, demiſſaq; vultum,
Intentasq; aureis Maria oſtentabat, & omneis
Verborum impulſus ſedato corde tenebat.
Inde iterum ſocios diuerſa in ſede monebat,
Quasq; preces, votiq; genus deferre Parenti
Excelſo poſſent, vt grato munere ſanctas
Explerent aras, oblataq; ſacra placerent.
Impulit hic illum Phariſæus prandia ſecum

Luc. c. 11. 12. Conc. Euág. c. 84. 85.

Sumere ſed Chriſti factum indignatur, & audet
Intra animum vitam, & ſanctos reprendere mores.
Iuſtitiam hic Soter Phariſæam ſubruit, atque
Admonet electos ſocios, ne talia vitæ
Sectentur genera; & ne horrerent corporis atram
Perniciem, ſed eos, animis qui inferre pudicis
Poſſunt exitium, ſolerti corde timerent;
Virtutesq; omneis docuit, docuitq; loquendo
Iuſtitiæ formam, & virtutum præbuit vſum.
Et iuuenem increpuit, qui ſupplex ore rogabat,
Chriſtus humum longo ſignaret limite menſor,
Vt fratrem inuiſum remoueret ab æde paterna:
Appoſitis metis, & agris poteretur auitis.
Damnoſas oſtendit opes, oſtendit inaneis
Diuitias miſeris mortalibus indere mortem;

Appa-

Appoſitosq; animos æterno carcere vitæ
Damnauit, fecitq; inopeis, ſeclisq; futuris
Iuſſit perpetuum peragi infœliciter æuum
Addidit extremos vitæ mortalis honores
Eſſe recenſendos animo ſemperq; notandum
Poſtremum armorum finem, vitijsq; proteruis
Eſſe modum tandem ſtatuendum, atq; illud apertis
Intulit exemplis, nè infœlix exitus adſit.
Peius & exitium vobis ſupereminet, inquit,
Quàm quos ſub muris inopina morte peremit
In Siloe ſummus Romano nomine Præſes
Ni veſtri tandem ſceleris, mentisq; prophanæ
Pœniteat, miſeræq; adſit ſolertia menti.

Luc. cap. 13. Conc. Euág. c. 88. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1 ann. Chriſt 33. c. 30. 31.

Solemni tum fortè die de more docebat
In templo, oblatamq; nurum cui membra rigore
Contracta immodico, ſenſuq; animaq; carebant,
Optata extendit vita, ſenſumq; per artus
Reddidit amiſſum, & conceſſit poſſe moueri.
Eumenides etiam fudit, quæ corpus iniquis
Vexabant ſtimulis, & ad impia regna remiſit.

Luc. cap. 13. & Cóc. Euang. c. 89.

Antiſtesq; aderat templi, quem talia ſæua
Increpitantem animo Soter compeſcuit ore.
Multa quoq; oſtendit, quò tandem ſanior eſſet
Errores inter tantos ſententia menti.

Luc. cap. 13. Conc. Euág. c. 90. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 33. c. 32.

Hinc iterum per ſe Galilæas ſedulus vrbeis,
Et circum peragebat ouans mandata Parentis.

Exu-

Erudiensq́; rudes homines, cæleſte docebat
Imperium, & ſanctæ tradebat munia vitæ.
Innumerosq́; homines ad aquas Phlegetontis ituros
Dixit, & ad cæcas per muta ſilentia ſedes
Plures contendunt, quàm cæli ad regna beata.
Vnde voluptates fœdas, fraudesq́;, doloſq́;
Inſanoſq́; iræ ſtimulos, faſtuſq́; ſuperbos,
Inuidiamq́;, & opes tota poſtponite mente.
Nam via decliuis, iterum quæ ducit ad Orcum,
Mille capax aditus, & apertas vndiq́; portas
Semper habet, nunquam nec tempore Tartarus vllo
Exiguus populo eſt, turbamq́; accedere gaudet.
Sed via, quæ cæli ad fulgentia ſydera ducit,
Anguſtos habet acceſſus, nec reſpicit vllum,
Difficilemq́; aditum paucis venientibus offert.
Talia dum fatur Soter, Phariſæa propago
Admonet Herodem, furijs, atroq́; veneno
Imbutum, aſsiduis tum deniq́; quærere curis,
Vt perimat ferro per plurima vulnera Chriſtum:
Vtq́; procul fugiat Iudæis finibus, orant.
Ille autem cæcos faſtus, menteisq́; malignas
Arcuit, & clarius monſtrauit denique verbis,
Eſſe ſibi in Solymis moriendum: atque addidit vltrò,
Quæ miſeris inſtent Solymis procœde ruinæ
Hac vna, & quantis perdendi caſibus orbem
Iam profugi totum nullo cum fine videbunt.
Diſcubuitq́; die feſto ſolemnibus eſcis,

Vt

Ut morem gereret Phariſæo. Sanat ægrotum Luc. c. 14.&
Hic Soter, monſtratq; diem ſolemniter actum. Conc. Euan.
Nec ſanctis ſtudijs illum feciſſe prophanum. c. 101.
Humanas rerum curas, quibus vndiq; mundus
Vrgetur, cæcoſq; ſubit per crimina nexus
Eſſe relinquendas dixit pro munere vitæ
Cœleſtis; totoq; hærendum pectore in illa.
Tēpus erat, quo triſtis hyems Aquilonibus annum Io.c.10. Con-
Turbarat, mæſtaq; Hyades, & frigida cœlo cordi. Euang.
Sydera fulgebant, aer [illegible], fonteſq; rigore. c.93.& Card.
Et fluuij glacie, & torrentes frigore ſtabant. Bar. Ann. Ec-
Feſta dies aderat, centum renouata per annos, cleſ. t. 1, ann. Chriſti 33. c. 32.
In Solymis, qua rex Salomon, Iudaſq; benignus Polid. Virgil.
Inſtituere ſacras ædeis, Templumq; dicarunt; de inuen. rer.
Siue hoſtijs fregere manu, pollutaq; ſacra lib. 5. c. 7.
Purgauere ſacris ſolemni more litatis.
Venerat huc Soter, nec non Salomonis in altis
Porticibus populum ſanctiſſima iura docebat.
Hic rurſus Solymi magno turbante tumultu Luc.c. 15.16.
Capantur lapides in Chriſtum immittere duros Conc. Euan.
Dextris vipereis, tantumq; extinguere nomen. c.94.59.
Ille ſed inde abiens, trans monteis, transq; nitentem
Iordanem aufugit, populumq; ad vota ſequentem
Erudijt, ſatiusq; oſtendit viuere paruo.
Dumq; illum arguerent turba, quód peſſima gentis
Amplexus genera, & Solymorum abſcederat vrbe.
Chriſtus ouis, drachmæq; capit pulcherrima dicta

Exem-

Exempla & iuuenis, qui iam conſumpſerat omnes
Diuitias, factum profert ante ora videndum,
Prudentemq́ virum, Dominum qui fraude fefellit,
Ut ſibi curaret miſeris pro rebus amicos,
Duxit in exemplum, vt vitæ melioris honores
Monſtraret, populosq́; ad amatas duceret artes.
Matt. cap. 19. *Poſt hæc verba facit ſanctæ de munere tædæ,*
Marc cap. 18. *Atque ait. O cæcum genus, & cui ſola voluptas*
Luc. c. 16. & *Viuit in exemplis, vt ament conceſſa mariti.*
Conc Euang. c. 96. 97. *Legum auctor Moſes vobis diuortia quondam*
Deut. c. 24. *Permiſit, quòd dura nimiumq́ proterua*
Corda forent Solimis; namq; hoc ſi iure negaſſet,
In peiora foret raptim delapſa iuuentus.
Sed vir mente potens, & ſenſu præditus alto,
Quem Pater Omnipotens propria cũ coniuge iunxit,
Iudice ſit nullo nullaq́ ſolubilis arte
Ante diem extremum: mors tantum ſeparet illos.
Qui verò vxorem dimittit, vt altera tædas
Vendicet optatas, & gentis munia ſumat,
Patrat adulterium, poſtremo fine domandum.
Quiq; ita dimiſſam facta ſibi lege pararit
Coniugij in ſociam, & venturos paſcit in annos,
Mœchus erit pœnaſq; dabit, dirumq ſubibit
Supplicium, & nullo tædarum nomine præſtat.
Perpetuos igitur cum coniuge viuat in annos
Coniux, diuino coniunctus fœdere lecti.
Diuitis hiſtoriam, thalami poſt fœdera, Soter

Zel-

Digitized by Google

Rettulit, atque illum pœnis torquerier atris
Monſtrauit; corpusq́; ferox, animamq́; prophanam
Intra Herebi, Satanæq́; ſinum, mirabile dictu,
Delatam inſanis monſtris ſinè fine ſepultam.
Lazarus at contra, qui parua alimenta petebat
Diuite de tanto, ſuper ardua ſydera cœli
Sydereis iuuenum pennis delatus agebat
Perpetuos ſinè labe manens fœliciter annos.
Inde monet ſocios factis nè turpibus vllum
Commoueant, cauſſamuè ferant, quò fœda putentur,
Neuè velint turbare animos, quos ſancta coronet
Simplicitas, vitijsq́; abſint, nec crimina norint,
Inſuper oſtendit Phariſæum nomine iuſtum,
Qui templum ingreſſus de ſe ſe multa ferebat,
Eſſe nequam, & nunquam cœleſti munere dignum;
Aſt hominem contra æternos meruiſſe penateis,
Extrema qui in parte orans ſe nomine nullo
Dignum oſtentabat, veniam ſed ſupplice voto
Poſcebat: ſanctas non audiens ire ſub aras
Imponensq́; manus pueris, quos nullo obumbrat
Fraudis amor, penitusq́; abſunt periuria linguæ;
Iſtorum eſt inquit, regnum cœleſte, nec illos
Amplius audete ex noſtro depellere cœtu;
Vos quoque, ni ſimiles puerorum corda geratis,
Haud vnquam æthereos cœli ſuperabitis axis.
Diuitijs autem plenum, & cui plurimus vſus
Theſauri, magnumq́; argenti pondus, & auri

Fulgeat, hoſpitium cerneris adire beatum
Cælorum rarò, raroq́; intendere plantis
Cæleſtis regionis iter. ſeu ſpernere mundum.
Tamq́; poteſt diues valuas intrare beatas,
Quam per acus tenuem ductum penetrare Camelus.
Cunctaq́; poſſe Deum facundo protulit ore,
Quæ nequeunt homines conatu prodere toto.
Inde Petro, vt capiti ſociorum, & multa roganti,
Vos, ait, ò Socij, qui meq́;, meumq́; tenere
Haud vnquam renuiſtis iter, cum ſtabit in alta
Maieſtate ſedens æterno Flamine natus
Virgine de ſancta poſtremo tempore mundi,
Vos quoque bis ſenas renouata corpore ſedes
Calcare haud veriti, in bis ſenas mentibus æquis
Vota viris dabitis populis ſpectantibus altum
Iudicium, extremis cum deffluet ignibus orbis.
Vtq́; magis moueat curis cæleſtibus illos,
Et ſua ſectentur veſtigia, protulit inde,
Qui proprias animo, ſtudioq́; reliquerit ædeis,
Seu fratrum nimios fastus, leuiumq́; ſororum
Et morem, & curas, patriſq́;, & matris amorem,
Et thalami, tædæq́; vſum, natoſq́; nepoteſq́;,
Aruaq́;, & algenteis ſaltus, ſyluaſq́;, nemuſq́; e
Et nitidum argentum, et magnis cum cenſibus aurũ,
Vt nomen ſeruet noſtrum, noſtroq́; Parenti
Mortaleis inter curas deſeruiat aptè,
Accipiet centena olim in cæleſtibus oris
Munera

Munera, & aurato decoratus tempora ſerto
Stabit, & æternos vitæ potietur honores.
Deinde inquit primos miſeris mortalibus ægris
Poſtremos tandem fieri ſuper æthere ſummo;
Poſtremos autem, & quos contempſere Tyranni,
Aſtra ſuper ſedes habituros ſorte priores.
Neuè forent paucis hæc intellecta, ſubinde
Intulit exemplum Domini, cui vinea multis
Agricolis commiſſa fuit, qui parte diei
Diuerſa venere, tamen mercedis eodem
Munere pro pacto, quodq; hæc ſit ſumpta voluntas
Ex hominum meritis, contentos iuſſit abire.
Lazarus interea, Bethano ſanguine cretus, Io.c.ij.Conc. c.102. Hiero. de locis Hebraicis, & Card Baron. Ann. Eccl.t.1. ann. Chriſti 34.c.1.
Vexatur grauibus morbi, tandemq; potenti
Oppreſſus Catoche poſtremas reddidit auras.
Huc Sotera vocant, miſſis pro fratre miniſtris,
Antè diem extremum trepidæ, mæſtæq; ſorores.
Haud tamen ille adijt, niſi poſtquàm informe cadauer
Marmore ſub gelido cognouerat eſſe ſepultum.
Ergò expectatus tandem ſeſe obtulit illis.
Martha domo egreditur, paullumq; dolore leuata
Obuia fit Domino, & breuibus ſic ora reſoluit;
Chriſte amor ò noſtri, Patriſq; æterna poteſtas,
Vitæ auctor, populiq; ſalus, & gloria mundi,
Si haud procul à nobis manſiſſes, viueret ipſe
Frater adhuc, ſæuas nec adiſſet funeris vmbras;
Sed mihi certa fides tacito ſub pectore verſat,

Te

Te,quodcumq́ Deum pro mente popoſceris æquæ;
Protinus obtenturum illud, nullamq́; repulſam
Paſſurum, & lætum tandem pro fine futurum.
At Ieſus contra; Frater de morte reſurget.
Martha ait Haud dubito, quin ſub poſtrema reſurgat
Tempora, dum tumulo red unà cadauera ſurgent.
Ieſus, vt hoc illi meliùs perſuadeat, inquit;
En ego ſum vita, & vitæ certiſsimus auctor;
Qui in me credit, adhuc, vitæ ſi ſtamina ſummo
Fregerit excidio, viuet reuocatus in auras:
Qui verò fruitur vitæ fœlicibus auris,
Atque in me credit, æterna in ſæcula viuet,
Hæc mihi credis, ait? certiſsima talia reris?
Plus, quàm vera reor, mulier reſpondit; & inde
Imò, inquit, ſemper rata ſum firmumq́; putaui,
Te Chriſtum Genitore Deo de Virgine ſancta
Humano generi optatam adueniſſe ſalutem.
Hæc ait, inde vocat timidam, mœſtamq́ ſororem,
Lugentem intra ædeis, Solymorum aſtante caterua
Hæc venit ad Ieſum, & cuncti comitantur euntem.
Vt fuit antè pedes, cecidit, taleſq́ repentè
Edidit ore ſonos, poſuitq́ in parte dolorem;
Si dudum, ò Soter, nobiſcum ad noſtra fuiſſes
Tecta, diem extremum, ſupremaq́; tempora vitæ
Non foret expertus noſtro cum vulnere frater.
At Ieſus Solymos flenteis, lachrymasq́; ſororum
Inſpiciens, ſummo dixit ſuſpiria corde,

Digitized by Google

Atque ait; Et tumulus, ſub quo poſuiſtis eundem,
In qua parte iacet? quaué eſt regione locatus?
Illum vbi monſtrarunt vicina in parte ſorores,
Acceſſit Soter, lachrymasq́ effudit, & alto
Corde iterum ducens ſuſpiria, talibus infit;
Auferte ex tumulo lapidem. Sed putre cadauer,
Martha inquit, fœtet; Solis nam quatuor ortus,
Quatuor occaſus, clauſum poſt corpus opaco
Marmore, ſunt hodie, & malè olenteis fundet odores.
Nonne tibi, ille inquit, dixi longo ordine, quod ſi
In me credideris, manifeſta videbitur omnis
Antè tuos oculos ſupremi gloria Patris?
Atque vbi ſublatus tumulo lapis extitit, ipſe
Erectis oculis ſurſum ſic ora reſoluit;
O Pater Omnipotens toto nunc pectore grateis
Ipſe tibi refero, quod me audis ſemper, & alto
Vota, precesq; meas iandudum corde reponis.
Hæc mihi non vnquam dubia, aut incerta fuerunt;
Sed tecum hiſce vtor, populus quò incredulus vltra
Haud erret, meq; abs te miſſum afferre ſalutem
Credat perpetuam, nec abhorreat ampliùs iſtud.
Orantem obſeruant taciti, intentiq; tuentur,
Quid iubeat, quæ ſigna ferat, quò deinde cadat res
Hinc tumulum inſpiciens, toto bis pectore anhelo
Infremuit, nutuq́ caput concuſſit; & inde,
Quá mare, quà tellus, quá cœlum ſydera torquet,
Quaq; patet Herebus, ſublimi voce vocauit;

R *Lazare*

Lazare conſurge ex tumulo, & te profer in auras
Confeſtim, vitæq; redi mortalis in vſum.
Hinc (miranda canam) tremere omnia viſa repentè;
Et Solymis raptim gelida formidine ſanguis
Diriguit, penitusq; inuaſit pectora frigus
Aſtantis populi; confeſtimq; exijt alto
Marmore, qui iacuit ſub marmore mortuus ille;
Deuinctosq; pedes palmasq;, & vincta tenaci
Ora tenens vitta Solymo de more gerebat.
Soluite eum, Solymi, vinctasq; reſoluite vittas,
Ille ait, & ſinite, vt veſtigia libera ponat,
Obſtupuere omnes facti nouitatè, virumq;
Mox adeunt trepidi. Nec ſat vidiſſe loquentem,
Aut audiſſe ſemel, dum cuncta ex tempore narrat
Conuentu in medio, repetitis ordine rebus.
Quas ſcelerum formas, quæ fœda aſpexerit ora,
Quas pœnas, furiasq; truces, iraſq;, minasq;
Poſt lethum, æternosq; nigris fornacibus ignes,
Ipſe recenſebat, cunctorumq; ora mouebat.
His etiam addebat ſedes, & læta piorum
Præmia, & æterna monſtrabat gaudia vitæ.
Interea Soter Bethanæ reliquerat arua,
Cumq; pijs ſocijs Ephren peruenit ad vrbem,
Deſertum iuxta poſitam regionis Iudææ,
Vt ſe ſubtraheret Solymis, intraque vetuſta
Tecta morabatur, nec turpia facta videbat.
Eximiam hic etiam virtutem prodere factis

Incipit,

Incipit, & grauibus morbis agitata ſaluti
Corpora reſtituit, menteiſq;, animoſq; furenteis
Appoſitis manibus curauit, ſanaq; fecit
Pectora multorum detenta immanibus Hydris.
Verùm vbi perpetuos memorandū ſemper in annos Matt. cap. 20.
Senſit adeſſe diem, celebret quo nobile Paſcha, Marc. cap. 10
Protinus aſſumptis ſocijs feſtinat ad vrbem Luc. cap. 19.
Tendere Syriacam, & Patri acceptiſſimà portet Conc. Euangel. cap. 104.
Munera, & antiquum renouet de more triumphum. & Cardi. Bar.
Dumq́ iter intendunt, ſocijs ſanctiſſimus Heros Baro. Ann. Ecclesi. t. 1. ann.
Commemorat, Solymos inter, proceresq; priores Chriſti 34. c. 2.
Principibus, ſcribisq; ſimul, quique alta miniſtrant
Dona Sacerdotes, populoſq; ad vota fatigant,
Se fore tradendum, & damnandum morte nefanda;
Illudentq; illum gentes, ſuper addidit; inde
Percutient flagris, & ſæuo verbere linguæ,
Atque Cruci tandem per plurima iurgia ponent.
Tertia ſed poſtquàm terris illuxerit ægris
Alma dies, lætus ſuperata morte reſurget,
Atque triumphator tum demū aſcendet Olympum.
Talia dum loquitur, Zebedæi ſedula coniux
Interpellat eum, votiſque procacibus orat,
Vt dextram teneat natorum maximus, alter
Ad læuam ſedeat, cum aſcenderit ille beatam
Ad ſedem, & cælo fœlicia regna tenebit.
Audacem ille animum, & votum ſinè mente petitum
Comprimit, & monſtrat, qua ſit ratione ſalutem

Poſcendum, & damnat cæcum ambitionis honorem.

Luc. c. 18. 19. Cõc. Euang. cap. 105. 106. 107. & Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Christi 34. c. 2.

Iamq; propinquabant Iericho, cum in parte viarum
Stantem oculis captum iuuenem, trepidoq; petentem
Ore cibum, pulſis tenebris, & nocte maligna,
Reſtituit luci; fecitq; ad vota videntem.
Intra vrbem Ierichuntis eunt, portasq; patenteis
Cum primùm ingreſſi, Zacchæi ad tecta vocantur
Vnà omnes; menſisq; accumbunt ordine ſtructis.
Huic quondam componere opes per fasq; nefasq;
Mens fuit, & latè fuluum poſſederat aurum.
Aſt vbi cognouit claris exempla figuris
De patre, deq tribus famulis, quibus ille talenta
Ad quæſtum conceſſa dedit, mox luce recepta
Hoſpitis aduentu, cœpit malè parta luendo,
Reddere cuique ſuum, & partiri cætera egenis.

Matt. cap. 20. Marc. cap. 10. Conc. Euan. c. 108.

Poſtquàm antẽ Iericho egreſſus, ſuprema vocanteis
Comperit, eccè, duos, qui amiſſi luminis vſum
Lamentabantur, viſumq;, oculosq; rogabant;
Et viſum, atque oculos ambobus reddidit, atque
Obſcuram æterno compleuit lumine mentem.

Luc. c. 10. Io. c. 12. & Card. Bar. Ann. Ec. t. 1. ann. Christi 34. c. 3.

Poſt hæc Bethanes ſocijs comitantibus, vrbem
Intrat, & excipitur tectis, menſisq; benignis,
Quas tum fortè illi ſolemni more parauit
Lazarus, ex tumulo nuper reuocatus in ædeis.
Veſcitur hic Soter; ſocij veſcuntur; & ipſe
Lazarus accumbit dapibus. Succedere Soter
Huius erat ſolitus tectis; crebroq; ſub æde

Hac

Digitized by Google

Hæc vna eſſe Deum poſita ſe nube retexit.
Lazarus hic etenim Bethanes regna tenebat,
Diues opum, regnoq; potens, & diues auorum
Multorum, & clarum genus alto à ſanguine regum.
Nam genitor magnas Syriæ frænauerat oras,
Imperijsq; ſuis populos, & legibus vrbes
Addidit, & placida cunctos in pace regebat.
Nemo illo hoſpitibus facilis magis: omnibus illa
Noctéis, atque dies domus vltró oblata patebat.
Martha miniſtrabat menſis, epulasq; ferebat;
Sed ſoror haud audens Soteris ad ora venire,
Terga petit, variosq; ſuis depromit odores
Theſauris, Caſias, & Nardi mollis ariſtas,
Et thuris lachrymã, atq; aurã fragrantis Amomii
Et flexis genibus permulcet prona ſacratas
Unguento plantas, & odoribus aera complet.
Dehinc ſoluit crines, quos antè coercuit, aureos,
Inuoluit, tergitq; pedes, repetitq;, fouetq;
Sæpius, atque illis auidè oſcula dulcia figit.
Iudam autem varijs carpentem ambagibus iſtud
Muneris officium, vt rapto diteſceret auro,
Heros Omnipotens acri ſermone repreſſit;
Officiumq; pium, & factum memorabile ſemper
Hoc fore monſtrauit. Mariamq; ingentibus, inquit,
Laudibus extollent, facientq; ſupra æthera notam
Vates, & toti memorabunt carmine mundo.
Hæc autem effatus Solymorum tendit ad vrbem.

Matt.cap 21. Marc. cap. 11. Luc.c.19. Io. c.12. Concor. Euang.c.110. & Cardi. Bar. Baro. Ann. Eccleſ.t.1. ann. Chriſti 34. c. 4. 7.

Cum ſocijs, varioq; viam ſermone leuabat.
Finitimæ interea gentes, populiq; propinqui,
Qui patrias vrbeis, & tecta ſuperba, lareisq;
Poſt habuere, diem ſolemni more ſacratam
Ut coleret ſacris vetereis Salomonis ad aras,
Illius egregijs factis, & nomine claro
Permoti occurrunt, magna comitante caterua.
Culmen Oliueti tenuit ſanctiſsimus Heros.
Cum videt acceſſum turbarum; hic ocyus, inquit
Dilectis ſocijs, Caſtellum è regione propinqua
Vos contra petite: hic vinctam inuenietis Aſellam,
Et pullum matris circum vbera plena iocantem;
Soluite, & huc nobis adducite. Protinus illi
Parent imperio, & vetula cum matre trementem
Adducunt pullum, duplicis duo ſymbola vitæ.
Poſt hæc indomitum tardè gradientis Aſelli
Veſtibus inſternunt dorſum, quod deinde repentè
Conſcendit Soter, Solymamq; intendit ad vrbem.
Accipiunt turbæ medium, circumq; coronant
Delecti Heroes ducentem ad ſancta triumphum
Templa Sacerdotum, maieſtatemq; fatentem.
Hic cædunt alij ramos frondentis Oliuæ,
Palmarum truncos alij, manibusq; ſupinis
Ad cælum tollunt læti; frondentia multi
Culmina ſyluarum duro de ſtipite vellunt,
Inſternuntq; vias, & ſtratum frondibus ornant.
Aſt alij, queis verus amor, pietasq; mouebat

Pe-

Digitized by Google

Pectora, proſternunt veſteis, tunicasq́ recingunt;
Et pauimenta tegunt, pedibus quæ vector Aſellus
Calcet, dum Solymas Chriſtum deducit ad arceis.
Turba triumphantem ad fulgentia ſydera Chriſtũ
Euehit, & cælo geminatis laudibus effert.
Huic ait, omnis honos, huic gloria ſumma, decusq́;
Æternum æternos ſemper tribuatur in annos.
Huic, repetunt ſocij, ſit laus, & viuida virtus.
Obſequia, & pax, & ſancti ſint munia cultus.
Et ſacros cantant hymnos, & carmina dicunt,
Pſalmorumq́; addunt præſagia, & omina vatum;
Quæq́; alia in lætis quondam cecinere triumphis,
Adijciunt; nec quicquam æternæ laudis omittunt.
Dauide progenitum dicunt, regemq́, potentem
Iſacidûm, & populi cælo aduenisſe ſalutem.
Appellantq́; ſuum Chriſtum, numenq́; profeſſi
Omnia poſſe ferunt, ſeruatoremq́; fatentur;
Auctoremq́, vocant rerum, mundiq́; ſatorem,
Cui mare, cui tellus, cui lucida ſydera parent.
Aſt alij genitore Deo natumq́, Deumq́;
Eſſe volunt: clamantq́, Deus, Deus optimus adſit.
Sed magis, atque magis cuncti clamore ſecundo
Adijciunt Ieſum, magnum, & venerabile nomen,
Cui mare, cui tellus, cui Tartara tota tremiſcunt,
Sed cæli excipiunt læti, & reuerenter adorant.
Dum verò Soter ſummo de monte tuetur
Subiectam Solymã, lachrymarum flumina fundens,

Hæc ait. O vrbem Romano milite, & armis
Iam iam euertendam, et miſeranda morte domandã:
Fundamenta ruent, ruet omnis gloria, & omnis
Gentis honos, Solymoq; fluent de ſanguine pleni
Torrentes, ſanctæq; cadent mox funditùs aræ.
Te quoque dira fames inuadet: mater amati
(Pro facinus) nati tunc viſcera toſta vorabit.
Multi mille vijs crudelia fata parabunt
Tum ſibi, tum natis: & quos Romanus ad vrbem
Ducet captiuos, cuperent perijſſe ſub ipſis
Mœrorum aggeribus, nè talia monſtra ſubirent.
Ventũ erat ad portã, quæ dicta eſt Aurea priſcis;
Cum patet (eccè oculis magnum, & mirabile factũ)
Aurea porta Deo, quæ illis tum forte diebus
Clauſa fuit, populoſq; hac tantùm arcebat ab vrbe.
Mirantur iuſtiq; ſenes, matreſq;, nuruſq;,
Et proceres, vulguſq; ſimul: miratur & omnis
Turba virûm, factumq; Deo hoc auctore leuabant.
Hic ſeſe pueri Solymorum læta canentes
Carmina, & incincti ramis, palmaq; virenti
Extra vrbem obijciunt Chriſto, regemq; ſalutant
Voce ſuum, & læto clamore ad ſydera tollunt.
Huc eques intrabat, Chriſtus, cum tota mouetur
Urbs Solyma, & raptim procurrit, vt omnia ſeruet;
Quid faciat, quò tendat iter, quò tanta cadat res.
Illi autem, quibus eſt Chriſti haud incognita virtus,
Occurrunt alacres paſſim, plauſumq; fauentum

In-

Ingeminant: quaq; ingreditur deductus Aſello,
Inſternunt Oſtro ſola, barbaricisq; tapetis,
Intenduntq; vias ſertis, & floribus augent.
Præcedit iuuenum late manus omnis, & ingens
Pone alius globus; in medio pulcherrimus Heros
Eminet, incuruo ad templum prouectus Aſello.
Nudus erat vertex, diuinaq; frontis imago
Seſe oſtentabat, circumq;, ſupraq; coruſcæ
Prodibant flammæ, radiabatq; ignibus ignis
Excelſo ex capite; atque humeris demiſſa fluebat
Ad talos veſtis, quam quondam ſancta Virago
Texuit egregijs manibus, pueroq; ferendam
Tradidit. Hæc pariter cum corpore creuit, & uſu
Nullo attrita fuit, nulla conſumpta ſenecta.
Pellis & anſanctas cingebat taurea plantas.
Hic rabie gliſcens, ſtimulisq; furentibus acta
Inuida multorum manus improbat iſtud, & inquit:
O tu, qui ſtolido veheris male ſanus Aſello,
Fac, ſileant, qui tecum adſunt; nec talia iactent;
Ambitioſus enim plauſus, tantusq; tumultus
Exitium auctori per crimina tanta parabit.
Ieſus ad hæc breuiter. Populi ſi tanta ſilerent
Facta Dei, ſilices duri, atque immania ſaxa
Præter conſuetum loquerentur talia mundo.
Venerat interea multis cum millibus Heros
Ad templum; plauſus inter, ſtudiumq; fauentum
Deſcendit, pedibusq; ſacras intrauit in ædeis.

Eijcit

Eijcit hinc iterum penſanteis ære columbas,
Atque boues, emptasq́ auro, argentoq́; bidenteis.
Et cæcis reddit viſum, claudisq́ ſalutem,
Auditum ſurdis, Satanamq́; expellit ab ægris,
Curat & innumeros nimio languore ſolutos.
Edocet & populum ſummi mandata Parentis;
Seq́, ait, extremas paſſurum ad mœnia pœnas,
Ut maneis redimat, populumq́; ex faucibus Orci;
Horrendamq́ genus lethi, immanemq́; malorum
Proponit ſeriem, & penitus, penitusq́; tremendum
Supplicium, & toto ſemper memorabile mundo;
Se tamen hoc facto penitus gaudere, quòd vmbris
Ipſe pijs prorſus tandem ſpoliabitur Orcus.
Ipſæ etiam gentes, Satana ſub nigra remiſſo
Tartara, proſpicient fulgentia ſydera cæli,
Et ſeſe poterunt, ſumptis ex tempore pennis,
Poſthabitis terris, regnis inferre beatis.
His ita diſcretis, templo digreſſus, & vrbe,
Seſe Bethanen, cœtu comitante, recepit.

Libri Octaui Finis.

SOTERIDOS
Libri Noni
ARGVMENTVM.

CONSTITVVNT Solymi Chriſtum comprendere; proferre
Tū Caiphas, melius nihil, aut perfectius iſto.
Prædicit Solymæ excidium, templiq; ruinam
Soter; inde tenens Olearum culmen, ad vrbem
Conuerſus, Socijs poſtrema incendia monſtrat,
Iudicijq; refert metas, & ſingula narrat.
Excipit argentum furijs agitatus Iudas,
Ut prodat, Soterq; colit venerabile Paſcha.

Digitized by Google

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Nonus.

VT Chriſtum humano luſtrantem corpore terras
Conſtitit eſſe Deum ſupremo ex æthere miſſum;
Vtq; arteis Satanæ penitus deluſit, & omneis
Detexit veri cauſſas, Solymosq; ſuperbos
Arguit, atque virum, genus alto à ſanguine cretum,
Poſt quartum Solis curſum, reditumq; diurnum,
Ereptum letho iuſsit prodire ſepulchro;
Vtq; triumphantem Solymam videre per vrbem
Intrare, & populum paſsim ad ſua vota vocantem,
Inq; omneis populos latè increbeſcere nomen;
Extemplò turbati animi, cæcoq; tumultu

Con-

Digitized by Google

Confremuere omnes, ſtudijſq; ardentibus atras
Exacuunt menteis: & qui ſacra ſceptra tenebant,
Exarſere odijs trepidi formidine rerum;
Igneſcuntq; iræ fremitu, & furor omnia verſat.
Cogitur extempló Solymorum ad templa Senatus,
Vt dubios rerum euentus, caſuſq; futuros
Auertant, cæciſq; adſit ſolertia rebus:
Conueniunt proceres, Scribæq;, & maximus aræ
Cuſtos Ioſephus, Caipham cognomine dicunt:
Delectiq; ſenes adſunt, populiq; magiſtri
Adnumerũ vnà omnes, quòd Moſes ſanxerat olim,
Vt qui legis honos, videant, quæ ſceptra parentur
Imperio, atque inter Solymos quis gentis Iudæ
Conſurgat vates, qui ſe cœleſtibus ortum
Aſſerat, & populos ſua per miracula ducat.
Marmoreo cuncti patres ſedere receſſu;
Vocibus inde feris ora indignantia ſoluunt;
Iam iam quid facimus? quæ nos tam ſera moratur
Segnities? populi iurant in verba magiſtri
Bethlemi, qui cuncta monet, qui cuncta refellit
Noſtrorum præcepta ſenum, legeſq; refigit;
Nititur & tandem Solymorum perdere nomen.
Sunt, qui ipſum iubeant lethali fine domandum
Seu vi, ſiuè dolo nonnulli in vincula ductum
Perdendum ſuadent; alij de turrribus altis
Mittendum in præceps; iuuenemq; è faucibus Orci
Ereptum dicunt inopina morte necandum,

Io.c.ij.Conc. Euang.c.103. & Cardi.Bar. Baro.Ann.Eccleſ.t.1.ann. Chriſti 34.c.2.

Num.c.ij.Ioſeph.Ant.lib. 14.cap.17.& Card. Baron. Anna.Eccleſ. t.1.ann. Chriſti 31 cap.6.& an.34 c.2.

Digitized by Google

Nè noua monſtra ferat, populos ſeducat, & vrbeis.
Aſt alij plebem metuunt, vulgiq́; furorem;
Vnde animus manet in dubio, et tremor occupat artus
Multa illi inter ſe vario ſermone ſerebant
Sollicitj: vaſto ſtrepit ingens murmure templum.
Celſior at Caiphas, ſceptroq́; innixus, & aræ,
Accinctumq́; caput vittis, ſanctaq́; tiara
Oſtentans, Tyrioq́; humeros redimitus amictu,
Aethereo excitus motu ſic ora reſoluit;
Neſcitis quicquam, nec cuncta rependitis æqua
Mente, Patres, veſtræq; fugit vos cura ſalutis;
Huic vni potiùs crudelia fata parentur,
Quàm noſtrum euerti imperium, gentemq; ſinamus;
Expedit hoc meliùs, nec quicquam dignius iſto.
Talia tum Caiphas diuino numine motus
Conuentu in medio pro libertate ſuorum
Diſſeruit, Solymiq; patres vno ore probarunt.
Omnibus idem animus, ſed qua ratione, quod inſtat,
Confieri poſſit, varijs ambagibus hærent.
Interea Soter Bethana ex vrbe redibat
Ad Solymos, læuaq; videt de parte viarum
Annoſam ficum, ramis & fronde virentem;
Ut verò optatum captaret ab arbore fœtum,
Acceſſit, cernensq; ingenti ſtipite plantam,
Poma nec in ramis frondentibus vlla gerentem,
Protinus arentem comperto crimine fecit.
Inde vrbem ingreſſus media teſtudine templi
Cun-

Matt. cap. 21. Io. c. 12. Cōc. Euang. c. iij. Iſid. ad Theopomp. lib. 1. Ep. 51. & Car. Baron. Ann. Eccl. t. 1. ann. Chriſti 34. c. 8. 9.

Cuncta docet, quæ afferre queant optata ſalutem
Gentibus, & pariant in ſæcla futura quietem.
Atque Sacerdotum primis, ſenibusq; ſuperbis
De patre, cui quondam plantata eſt vinea, cuique
Ingratis commiſſa fuit, rudibusq; colonis,
Plurima diſſeruit; regisq; exempla potentis
Addidit, excelſas nato qui fœdere tædas
Condidit, & multos conuiuia ad alta vocauit.
Inſaniq; inquit Phariſæis; Cæſaris aurum
Cæſar agat, capiatq, Dei Deus optimus aurum.
Et Sadducæos Herebi caligine merſos
Arguit, & vitam ſumptura cadauera dixit.
Mandatumq; iterum Phariſæis iuris, & æqui
Detexit, natiq; Deo genitore potentis
Diuinam oſtendit naturam, & corda ſuperborum
Increpuit ſcelerata virum, fictumq; pudorem.
Hic etiam Viduam pro paupertate ferentem
Muneris æra duo verbis laudauit amicis.
Hinc templo egreſſus, ſocijs mirantibus inquit;
Non hæc perpetuum moles manſura per æuum
Extabit: ſeri haud poterunt ſpectare nepotes.
Templa ruent, poſtesq; ruent, & cardine verſo
Exciſæ valuæ procumbent; lapſa ruinam
Tecta dabunt, penitusq; ſolo exæquata iacebunt.
Urbs ruet ipſa etiam, vindexq; exhauriet ignis,
Et paſſim hæc largo ſudabit ſanguine tellus;
Vixq; ſuper tanta extabunt veſtigia molis.

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Nonus.

VT Chriſtum humano luſtrantem corpore terras
Conſtitit eſſe Deum ſupremo ex æthere miſſum;
Vtq; arteis Satanæ penitus deluſit; & omneis
Detexit veri cauſſas, Solymosq; ſuperbos
Arguit, atque virum, genus alto à ſanguine cretum,
Poſt quartum Solis curſum, reditumq; diurnum,
Ereptum letho iuſſit prodire ſepulchro;
Vtq; triumphantem Solymam videre per vrbem
Intrare, & populum paſſim ad ſua vota vocantem,
Inq; omneis populos latè increbeſcere nomen;
Extemplò turbati animi, cæcoq; tumultu

Con-

Digitized by Google

Confremuere omnes, ſtudijſq; ardentibus atras
Exacuunt menteis: & qui ſacra ſceptra tenebant,
Exarſere odijs trepidi formidine rerum;
Igneſcuntq; iræ fremitu, & furor omnia verſat.
Cogitur extempló Solymorum ad templa Senatus,

Io c.ij. Conc. Euang. c. 103. & Cardi. Bar. Baro. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 34. c. 2.

Vt dubios rerum euentus, caſuſq; futuros
Auertant, cæciſq; adſit ſolertia rebus:
Conueniunt proceres, Scribæq;, & maximus aræ
Cuſtos Ioſephus, Caipham cognomine dicunt:
Delectiq; ſenes adſunt, populiq; magiſtri
Ad numerũ vnà omnes, quòd Moſes ſanxerat olim,

Num. c. ij. Ioſeph. Ant. lib. 14. cap. 17. & Card. Baron. Anna. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31 cap. 6. & an. 34 c. 2.

Vt qui legis honos, videant, quæ ſceptra parentur
Imperio, atque inter Solymos quis gentis Iudæ
Conſurgat vates, qui ſe cœleſtibus ortum
Afferat, & populos ſua per miracula ducat.
Marmoreo cuncti patres ſedere receſſu;
Vocibus inde feris ora indignantia ſoluunt;
Iam iam quid facimus? quæ nos tam ſera moratur
Segnities? populi iurant in verba magiſtri
Bethlemi, qui cuncta monet, qui cuncta refellit
Noſtrorum præcepta ſenum, legeſq; refigit;
Nititur & tandem Solymorum perdere nomen.
Sunt, qui ipſum iubeant lethali fine domandum
Seu vi, ſiuè dolo nonnulli in vincula ductum
Perdendum ſuadent; alij de turribus altis
Mittendum in præceps; iuuenemq; è faucibus Orci
Ereptum dicunt inopina morte necandum,

Nè

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI

SOTERIDOS

Liber Nonus.

VT Chriſtum humano luſtrantem corpore terras
Conſtitit eſſe Deum ſupremo ex æthere miſſum;
Vtq; arteis Satanæ penitus deluſit, & omneis
Detexit veri cauſſas, Solymosq; ſuperbos
Arguit atque virum, genus alto à ſanguine cretum,
Poſt quartum Solis curſum, reditumq; diurnum,
Ereptum letho iuſſit prodire ſepulchro;
Vtq; triumphantem Solymam videre per vrbem
Intrare, & populum paſſim ad ſua vota vocantem,
Inq; omneis populos latè increbeſcere nomen;
Extemplò turbati animi, cæcoq; tumultu

Con-

Digitized by Google

Confremuere omnes, ſtudijsq́; ardentibus atras
Exacuunt menteis: & qui ſacra ſceptra tenebant,
Exarſere odijs trepidi formidine rerum;
Igneſcuntq́; iræ fremitu, & furor omnia verſat.
Cogitur extempló Solymorum ad templa Senatus, Io c.ij. Conc. Euang. c. 103. & Cardi. Bar. Baro. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 34. c. 2.
Vt dubios rerum euentus, caſusq́; futuros
Auertant, cæcisq́; adſit ſolertia rebus:
Conueniunt proceres, Scribæq́; & maximus aræ
Cuſtos Ioſephus, Caipham cognomine dicunt:
Delectiq́; ſenes adſunt, populiq́; magiſtri
Adnumerū vnà omnes, quòd Moſes ſanxerat olim, Num. c. ij. Ioſeph. Ant. lib. 14. cap. 17. & Card. Baron. Anna. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31 cap. 6. & an. 34 c. 2.
Vt qui legis honos, videant, quæ ſceptra parentur
Imperio, atque inter Solymos quis gentis Iudæ
Conſurgat vates, qui ſe cœleſtibus ortum
Afferat, & populos ſua per miracula ducat.
Marmoreo cuncti patres ſedere receſſu;
Vocibus inde feris ora indignantia ſoluunt;
Iam iam quid facimus? quæ nos tam ſera moratur
Segnities? populi iurant in verba magiſtri
Bethlemi, qui cuncta monet, qui cuncta refellit
Noſtrorum præcepta ſenum, legesq́; refigit;
Nititur & tandem Solymorum perdere nomen.
Sunt, qui ipſum iubeant lethali fine domandum
Seu vi, ſiuè dolo nonnulli in vincula ductum
Perdendum ſuadent; alij de turrribus altis
Mittendum in præceps; iuuenemq́; è faucibus Orci
Ereptum dicunt inopina morte necandum,

Nè

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Nonus.

VT Chriſtum humano luſtrantem corpore terras
Conſtitit eſſe Deum ſupremo ex æthere miſſum;
Vtq; arteis Satanæ penitus deluſit, & omneis
Detexit veri cauſſas, Solymosq; ſuperbos
Arguit, atque virum, genus alto à ſanguine cretum,
Poſt quartum Solis curſum, reditumq; diurnum,
Ereptum letho iuſsit prodire ſepulchro;
Vtq; triumphantem Solymam videre per vrbem
Intrare, & populum paſsim ad ſua vota vocantem,
Inq; omneis populos latè increbeſcere nomen;
Extemplò turbati animi, cæcoq; tumultu

Con-

Digitized by Google

Confremuere omnes, ſtudijsq; ardentibus atras
Exacuunt menteis: & qui ſacra ſceptra tenebant,
Exarſere odijs trepidi formidine rerum;
Igneſcuntq; iræ fremitu, & furor omnia verſat.
Cogitur extemplò Solymorum ad templa Senatus, Io c.ij. Conc. Euang. c. 103. & Cardi. Bar. Baro. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 34. c. 2.
Vt dubios rerum euentus, caſusq; futuros
Auertant, cæcisq; adſit ſolertia rebus:
Conueniunt proceres, Scribæq;, & maximus aræ
Cuſtos Ioſephus, Caipham cognomine dicunt:
Delectiq; ſenes adſunt, populiq; magiſtri
Adnumerũ vnà omnes, quòd Moſes ſanxerat olim, Num. c. ij. Ioſeph. Ant. lib. 14. cap. 17. & Card. Baron. Anna. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 31 cap. 6. & an. 34 c. 2.
Vt qui legis honos, videant, quæ ſceptra parentur
Imperio, atque inter Solymos quis gentis Iudæ
Conſurgat vates, qui ſe cœleſtibus ortum
Afferat, & populos ſua per miracula ducat.
Marmoreo cuncti patres ſedere receſſu;
Vocibus inde feris ora indignantia ſoluunt;
Iam iam quid facimus? quæ nos tam ſera moratur
Segnities? populi iurant in verba magiſtri
Bethlemi, qui cuncta monet, qui cuncta refellit
Noſtrorum præcepta ſenum, legesq; refigit;
Nititur & tandem Solymorum perdere nomen.
Sunt, qui ipſum iubeant lethali fine domandum
Seu vi, ſiuè dolo nonnulli in vincula ductum
Perdendum ſuadent; alij de turrribus altis
Mittendum in præceps; iuuenemq; è faucibus Orci
Ereptum dicunt inopina morte necandum,

Nè

Cuncta docet, quæ afferre queant optata ſalutem
Gentibus, & pariant in ſæcla futura quietem.
Atque Sacerdotum primis, ſenibusq; ſuperbis
De patre, cui quondam plantata eſt vinea, cuique
Ingratis commiſſa fuit, rudibusq; colonis,
Plurima diſſeruit; regisq; exempla potentis
Addidit, excelſas nato qui fœdere tædas
Condidit, & multos conuiuia ad alta vocauit.
Inſanisq; inquit Phariſæis; Cæſaris aurum
Cæſar agat, capiatq; Dei Deus optimus aurum.
Et Sadducæos Herebi caligine merſos
Arguit, & vitam ſumptura cadauera dixit.
Mandatumq; iterum Phariſæis iuris, & æqui
Detexit, natiq; Deo genitore potentis
Diuinam oſtendit naturam, & corda ſuperborum
Increpuit ſcelerata virum, fictumq; pudorem.
Hic etiam Viduam pro paupertate ferentem
Muneris æra duo verbis laudauit amicis.
Hinc templo egreſſus, ſocijs mirantibus inquit;
Non hæc perpetuum moles manſura per æuum
Extabit: ſeri haud poterunt ſpectare nepotes.
Templa ruent, poſtesq; ruent, & cardine verſo
Exciſæ valuæ procumbent; lapſa ruinam
Tecta dabunt, penitusq; ſolo exæquata iacebunt.
Urbs ruet ipſa etiam, vindexq; exhauriet ignis,
Et paſsim hæc largo ſudabit ſanguine tellus;
Vixq; ſuper tanta extabunt veſtigia molis.

O ciues

Eloquar æterni nullis arcana Parentis
Cognita; & haud dubijs animarum exordia verbis
Oſtendam, & ſedes, quæ ſint poſt fata futuræ.
Hæc audite, precor; menteſq; huc vertite veſtras;
Eſt etenim res magna nimis, multoq; futura
Auxilio vobis, recta ſi mente putetur.
Omnipotens Genitor, vaſtum qui temperat orbem,
Antè mare, & terras, antè omnia ſæcula, & annos
Extitit, & naturæ intra penetralia manſit
Diuinæ, proprijſq; bonis contentus agebat
Æternam vitam, exorſis, & fine carentem.
Hic ille æterna generat virtute ſub annis
Æternis natum, parili virtute potentem.
Ille ego ſum natus, qui, vt ſum mortalis, ab annis
Tempora traduco, & vitæ poſtrema videbo;
Ut tamen æterno generatus Patre, morabor
Semper in æternum, & ſecum ſine fine manebo.
Ambo equidē æterni æternum ſpiramus Amorem,
Qui ſanctis nectit vinclis primordia rerum,
Et cælum, & terram, & totum complectitur orbem
Natura eſt eadem nobis, eademq; poteſtas:
Quod volo, vult genitor, vult ſpiritus almus Amoris
Æterni, eſt eadem nobis, atque vna voluntas.
Quiſque tamen verè proprio diſcretus honore,
Diſcrepat, abſque alio vero diſcrimine gaudet.
Eſt in me Genitor, ſumq; in Genitore, manetq;
Spiritus in Patre, & Pater eſt in flamine ſancto;

Digitized by Google

Sumq́; ego ab æterno nunquam ſeiunctus Amore
Eſtq́; Amor æternis mecum copulatus ab annis.
Vis hæc diuina Mundum virtute creauit
Materie ex nulla, & fulgentia ſydera fecit.
Bruta quoque, & volucreis, pontiq́; ferocia monſtra
Condidit, & certa tandem regione locauit.
Inde hominem terris rectum, & qui ſydera cœli
Captet inexpletis oculis, & lumine recto
Fecimus, & latè dominari iuſſimus orbi.
Huic quoque præceptum ſobolis, ſtirpisq́; creandæ
In ſanctis dedimus mandatis; vnde repentè (rus
Et Scytici, atq; Arabes, Nabathæus, et hoſpes Ibe-
Conſpecti in terris, ab eodem ſemine nati.
Diſsimileis, ſimileisq́; facit natura figuras,
Quando ſecreto concluſit pondera ventre.
Hinc fingit molem ingentem, cui lacteus humor
Intus ineſt, præbetq́; illi pro lege vigorem;
Deinde etiam ſenſum tribuit, cui viuida virtus
Inſit, & optatas habeat per ſingula vireis.
Neuè rude hoc animal ſit imagine, & intus iniquam
Brutorum effigiem referat, confingimus illum
Vnà omnes, vitaq́ damus meliora futura
Principia, & ſimilem nobis per cuncta paramus.
Cuiq́; etenim mentem coniungimus vndiq́; puram,
Vt molem informet, formatamq́ vrgeat illam
Ad libitum, plenasq́; regat cum corpore vireis.
Ex nullo hanc facimus limo, non ſydere, nonuê

Aſſume

Aſſumptam ex vndis, cæloue, aut æthere ſummo,
Siue igni extremo factos partimur in artus;
Sponte ſed hanc vnam noſtra virtute creamus
Perpetuam, & nullis pereuntem finibus æui,
Et factis membris raptim impartimur habendam.
Pura illis, ſimplexq; datur, nec crimine quoquam
Polluta, aut cæcis vitiorum infecta tenebris.
Multi ſed cæcos conuerſi ad corporis artus
Exercent mentem vitijs, ſtimulisq; prophanis,
Nec ſcelerum formas vlla poſuere ſenecta.
Aſt alij, quorum melior ſententia menti
Exitit, humanæ vitæ contemnere fœdam
Suſtinuere luem, virtutesq; inde per omneis
Compoſuere gradum, & fœlicia ſæcla diebus
Quæſiuere ſuis, æternaq; gaudia vitæ.
Stat ſua cuiq; dies, & quanquam corporis artus
Deſtituant animæ perfectis curſibus æui,
Et pœnas capiant, vel præmia digna laborum
Vt vitia, aut pietas pro factis grata fuere;
Attamen vna dies mouet alta mente repoſta,
Ut pateant fraudes hominum, probitasq;, fidesq;.
Et vis, & virtus oculis cernantur apertis;
Et quàm ſit iuſtus facto diſcrimine Iudex,
Quamq; animi, et voti facilis, quàm præmia reddat,
Haud dubijs oculis poſſit cognoſcere mundus.
Corpora tum ſurgent tumulis rediuiua relictis,
Aſſumentq; animas, & ad vltima munia tendent,

Hic locus huius erit poſtremi muneris; illum
In Patris æternis curis elegimus olim;
Vtiq; pij vates monſtrarent carmine mundo,
Iuſsimus: & mundo monſtrarunt carmine vates.
Cernitis hanc Vallem, Solyma quæ clauditur vrbe,
Et monte hoc circum, pinguis cui nomen Oliuæ,
Quam gelidis vndis fœcundat, & irrigat amnis
Perpetuus Cedron, cælo gratiſsimus amnis?
Nunc Solymi hanc Vallem Ioſaphat à nomine dicunt.
Quondam Romulidæ templiq;, vrbisq; ruinis
Complebunt imum, mundo mirante, profundum;
Hæc tamen haud vnquam complebitur aggere tanto.
Hic reges quondam Iudæ fœlicibus acti
Auſpicijs, exſculpta ſacris Idola nefandis
Flammarumq; globis, & amicis ignibus aris
Combuſſere, pyris inferna in valle regeſtis;
Inq; auidum fluuium cineres ſparſere prophanos.
Hac quoque conduntur defuncta cadauera terra:
Nuper & has aueis noſtri cum fortibus armis
Chriſtiadæ capient, Meliſendis regia moles
Sub media extabit valle, & cum mole ſepultum
Corpus humo, poſtquam Solymorum exceſſerit oris.
Hic quoque pro meritis pœnas, & præmia ſumet
Humanum genus, effecto diſcrimine vitæ.
Hic, Socij, veſtros animos, menteisq; benignas
Ardor habet (video) tempus cognoſcere tantum,
An procul à vobis exiſtat, ſiue propinquum
Aduentu

Chriſtianus Adrichom. in deſcript. Vrbis Hieroſol. num. 104.

Digitized by Google

Aduentet mundo, poſtremaq́ ſæcla minetur.
Dicam equidem, & , quæ nota reor prodeſſe, monebo.
Cætera namq; mei ſecreta arcana Parentis
Fas, & iura vetant animis euoluere veſtris.
Arrigite hic animos, vanumq́; arcete timorem,
Dum loquor, & ſana peruoluite talia mente:
Iudicij extremi tempus, quo ſæcula Vallem
Hanc totam applebunt miſeris mortalibus, vnum
Non annum, aut menſem ſtatuo, non ſæcula rerum,
Ætatesuè aliquas, repetitauè ſigna per orbem
Curſibus æthereis; nec nunc decernimus iſtud.
Sed poſtrema dies, & amara mortis imago
Semper adeſt, ſemperq́; hominem ſua tēpora pellunt.
Dum mundus ſenio, nimiaq́; ætate labaſcet,
Vltimus inſtabit terror, dum talia nunquam
Tempora mortales operoſa mente putabunt.
Sydera dum gelidas cælo labentur in vndas,
Et ſomnos Aurora graueis, tenebrasq́; malignas
Fuderit, & nitidum mortalia lumina Solem
Fulgenteis radios ſpectarint promere mundo,
Et Tarteſſiacis fuerit requieta ſub vndis
Luna, dies aderit, poſtremaq́; ſæcula mundi.
Sed non antè datur ſæclorum cernere finem,
Quàm Chriſti totus Sotera exceperit orbis;
Perq́ omneis cœliq́ plagas, terrasq́, marisq́,
Et tripliceis mundi parteis peruenerit omnis
Perfectæ pietatis amor, verumq́, fideſq́,

Et Crucis excelſæ quondam venerabile lignum.
Donec ad extremos noſtrum non venerit Indos
Nomen, & Antipodæ verum pietatis honorem
Non norint, penituſq; incognitus orbis amori
Submittat noſtro ceruicem, & iuſſa capeſſat.
Sed magis haud quicquam turbabit pectora quondam
Multorum veſana virum, quám temporis huius
Incertus curſus, certis monſtrabilis annis.
Nam Pater Omnipotens notum hoc mortalibus vllis
Haud voluit, penituſq; iſtud cœleſtibus ipſis
Abnuit: imò etiam mihi, qui ſum certa voluntas
Ipſius, & poſſum quicquid Patris alta ſupremi
Dextra poteſt, vobis nè pandam, cuncta negauit.
Deſinite, ó Socij, vanis exquirere curis
Cunctarum finem rerum, ſummumq; laborem,
Quo mare, quo tellus, quo totus corruet orbis,
Et genus humanum poſtremos cernet honores.
At vigiles animiſq; pijs, curiſq; benignis
Eſtote, & ſemper Dominumq;, Deumq; potentem
Expectate, hominum vt curas examinet omneis.
Et tamen antè obitum, ſupremaq; funera mundi
Omnipotens Genitor mortalia corda monebit
Haud dubijs ſignis ſæclorum inſtare ruinam.
Nam poſtquám penitus leges exceperit orbis
Has noſtras, genteis quas nunc vulgamus in omneis,
Irenæ. Hippol. *Ex Danis Solymi genere, inceſtuq; nefando*
Cyrillus, & *Naſcetur Babylone puer, qui occultus, & exſpes,*

Et

Et contemptus aget primam ſinè honóre iuuentam;
Sed caput extemplò, populo mirante, ſuperbum
Eriget, & primos veſanus adibit honores
Huic coniunctus erit Satanas, ſtimuliſq́; feretur
Eumenidum, noſtriſq́ focis aduerſus, & aris,
Cuncta aget, vt noſtrum perdat per ſæcula nomen.
Principió fictis animis, & corde maligno
Innumeros capiet populos; ſimulabit amorem
Et ſancti, caſtiq́; animi, parciq́;, pijq́.
Occultas rerum vireis, venturaq́ noſcet
Tempora, & euoluet cauſſas, caſuſq́ futuros
Decipiet Solymos, ſeq́ aduenïſſe ſalutem
Afferet, & toties promiſſum vatibus olim.
Captabit genteis opibus; verbiſq́;, miniſq́
Terrebit miſeros homines, tremefactaq́ ducet
Corda virum, & totum implebit terroribus orbem.
Prodigijs genteis ſubuertet, ſignaq́; rerum
Admiranda dabit, mendaceiſq́ efferet arteis.
Meq́; cibum fieri populo potuiſſe negabit,
Auferet, & ſacrum fontem, delebit & ipſum
Obſequium Crucis, & tantum interdicet honorem.
Proferet hoc vnum vexillum peſſimus auctor;
Inficior IESVM. Genteis, populoſq́; ſequenteis
Muniet hoc ſigno, & tantis præfulciet armis.
Inde potens, pollenſq́ ſimul turbaq́;, viroq́
Romanum petet Imperium, tunc dena per arma
Diuiſum, & reges Libyæ, Niliq́; feracis,

Hieron. apud Daniel. cap. ij Aug. in Ioſue q. 22. Proſp. ĩ lib. de promiſſ. & præd. Dei, Greg. Moral. lib. 31. cap. 10. Ambroſ. & Ruffin. in lib. de bened. Patriarch. Beda Geneſ. cap. 49 Rupert. de Trinit. & eius operib. lib 9. c. 2. & Hiere. c. 8. & Io. in Apoc. c. 7. vbi omnes S. Patres, & fuſiùs hoc pertractant Bened. Pererius Cõment. in Daniel. lib. 14. & Ioſeph. Acoſ. de tempo. nouiſs. lib. 2. c. 5.

Daniel. c. ij. vbi Theodor. & Hieron. Io. in Apoc. c. 7. Io. Damaſ. de fid. & hom. lib. 4. c. 27. & Pererius, & Acoſta vbi ſupra c. 6.

Bened. Pererius ĩ Daniel. Comm. lib. 15. ex Sanctis Patribus. Bened. Perer. vbi ſupra, & Ioſep. Acoſt. de Temp. nouiſs. lib. 2. c 9. 10. 12.

Æthyopasq; ferox ſuperabit milite, & armis
At reliqui reges faſceis, & colla ſubacta
Supponent fœdo regi, legesq; capeſſent.
Seq; hominum regem, regemq;, Deumq; Deorum
Conſtituet, ſanctosq; ſibi praſcribet honores;
Inq; Dei templo, ſolioq;, & ſede ſuperba
Stabit, & excipiet cunctorum nomine regum
Legatos; populisq; potens, regumq; tyrannus
Imperij metas per totum proferet orbem.

Bened. Perer. in Dan. Cōm. lib. 15. & Ioſeph. Acoſt. de Temp. nouiſs lib. 3. c. 5. & ſeqq.

Enoch interea, & Thesbites numine ducti
Æthereo aduenient, homines vt ad impia lapſos
Facta hominis reuocent, & amico numine firment.
Multa ferent, facientq; ambo, & clamore tyrannum
Magna ſonaturo contendent pellere templo,
Nè ſanctos fœdet ritus, & polluat aras.
Impia ſed Satanæ proles, cui virus Echidnæ
Totum inerit, penitusq; furor ſub pectore gliſcet,
Conſurget bello in vates; factoq; tumultu
Ambos antè aras crudeli morte necabit.

Bened. Perer. ex ſanctis Patribus, & ſcriptura in Dan. Comm. lib. 14 in fin. & Ioſe. Acoſ. de Tēp. nouiſs. lib. 3. c. 16. 17. Iſa. cap. 13 Ezech. cap. 32.

Hic tandem has terra ſuperas elatus in auras,
Ut ſe cœleſtum ſupremas tendere ad ædeis
Innuat, haud ferro, & bello, manibusuè paratis,
Sed virtute mea, gladioq;, & fulmine vocis
Concidet ictus atrox, ſceleratasq; ſtamina vitæ
Rumpet, & ad maneis confractus tendet Auernos.
Sol quoque ſigna dabit; Solis nam triſtis imago
Ut nitidos crines ferrugine texerit atra,

Iuri-

Lurida ſollicitis præbebit lumina terris;
Unde feræ æternam exhorreſcent ſæcula noctem.
Luna etiam varios patietur mæſta labores,
Et clarum obſcuris abſcondet nubibus orbem.
Aſtra cadent cælo, & triſtiſſima ſydera totum
Deſtituent mundum, & pollutos ſanguine vultus
Oſtendent terris, tenebroſaq; ſæcula reddent.
Liber vterq; polus voluetur; turbine cælum
Concuſſum ruere, & penitus compage ſoluta
Iam iam caſurum totus mirabitur orbis.
Terra tremet, magniſq; fragoribus iſta fatiſcet,
Et motu concuſſa graui ſoluetur ab imis
Viſceribus, primoſq; referre videbitur ortus.
Concurrent montes, & agentur montibus altis,
Inde ruent, valleſq; æquatæ corpore toto
Montibus, ingenteiſq; minas, rabiemq; tremendam
Præferre audebunt, tremefactaq; terga reſoluent.
Pandentur latebræ, diuiſaq; hiatibus imis
Tota ruet moles, plorataq; vota iacebunt.
Saxa quoque, & lapides certabunt; funditus vrbes
Cum populis ſanctiſq; aris, domibuſq; ſuperbis
Per ſua poſtremam patientur damna ruinam.
At pelagus voluet tantos ad litora fluctus,
Vt nequeant perferre homines, penituſq; per artus
Arida membra gerent grauium pro crimine rerum.
Conſurgent montes vndarum; & fluctibus vrbes
Mergentur, preſſoq; iacebunt culmine villæ.

Tur-

Ioel cap. 2. 3. Matt. cap. 24. Aug. de Ciu. Dei lib. 18. c. 23. & Ioſeph. Acoſt. de Tēpo. nouiſs. lib. 4. c. 7.

Hippo. Mart. in orat. de cōſum. ſæculi, & Ioſep. Acoſt. de Temp. nouiſs. lib. 4. c. 8. Pſal. 96. Iſai. c. 13. Auguſt. c. 2. Paull. ad Heb. c. 10.

Sap. cap. 5. & Luc. c. 21.

Turgeſcent placidi fontes, & flumina curſum
Concita torquebunt rapidum, camposq́ per omneis
Liberius tendent, & vortice cuncta vorabunt.
Peruertent curſu ſata læta, boumq́ labores,
Præcipiteisq́ trahent ſyluas; cum mœnibus vrbes
Euertent, turreisq́ altas, & culmina ſternent.
Sap.c.5.& 10. *Poſt hæc dira lues terras populabit iniquas;*
in Apoc.c.16. *Inficiet vitio fonteis, & ſtagna, lacusq́;*
Corrupto oſtendent vndas ex æquore cœlo.
Monſtra maris, terræq́ feræ, volucresq́ peribunt.
Mortaleisq́ graui perimet tumefacta veneno
Aura, nec optatam pariet Medicina ſalutem.
Et modò ſol nimius, nimius modò comprimet imber.
Et calor, & frigus ſupremis viribus vſum
Mortaleis torrebit opes, cæcoq́ tumultu
Et pluuiæ, & grand. perdent ex tempore genteis.
Vnà Eurusq́, Notusq́ ruent, creberq́ procellis
Africus, atq́ Aquilo, et laniabunt turbine mundũ.
Et lapides, & ſaxa pluent; fulmina cœlo
Crebra cadent, totusq́ ardere videbitur æther.
Non aliàs cœlo ceciderunt plura ſereno
Fulgura; non viſi toties volitare Cometæ
Per ſudum, diræq́ faces, flammæq́ coruſcæ.
Stellarumuè globus numerſior æthere ſummo
Delabi in terras cœleſti mole relicta.
Pugnantumq́ manus trepido concurrere motu,
Et ſtrepere, & paſſim certare ardentibus armis

Audies

Audiet humanum genus, & clangore tubarum
Accenſos equites in pila minantia pilis
Currere per totum mundus ſpectabit Olympum.
Hinc cadet irriguus ſuperis è ſedibus ignis,
Quo mare, quo tellus, quo cœli nobile textum
Corruet, & mundi moles operoſa fatiſcet.
Areſcent fluuij, fontes humore carebunt:
Terra aget & rimas, ſuccisq; arebit ademptis.
Vix quoque mortales fauceis in verba reſoluent.
Nubila fumabunt nimio combuſta calore:
Pabula caneſcent, & erit ſinè frondibus arbos,
Materiamq; dabit proprio ſeges arida damno.
O quoties ſanctos Solymorum efferuere in agros
Vndantem aſpiciet ruptis fornacibus ignem,
Flammarumq; globos, liquefactaq; voluere ſaxa
Mundus, & horreſcet tantarum turbine rerum.
Pro mare, pro terra, Solis pro lumine, & aura
Ignis erit, monteſq; alti, valleſq; iacentes
Ignis erunt: fluuij pro vndis feruentia ducent
Flumina flammarũ, & fumum pro aſpergine mittent.
Ardeſcet cœlum, et Zephyro tranſmittet ad Eurum,
Eq; Noto ad Boream feruentia flumina tanti
Ardoris, totusq; ardere videbitur axis.
Cumq; ſuis totas populis incendia genteis
In cinerem vertent, totusq; vorabitur orbis.
Et tum mortales cunctis è partibus orbem
Accenſum aſpicient, poterunt nec ferre vaporem,

Pſal. 96. Dan. c. 7. Hipp. in orat. de conſum. ſeculi, Petrus ep. 2. c. 3. D. Aug. de Ciui. Dei lib. 18. c. 23. Lac. Firm. de diui. prem. lib. 1. c. 16. & Ioſeph. Acoſt. de tēp. nouiſ. lib. 4. c. 8. 9. 10. 11. 12.

Fer-

Feruenteiſq; auras, velut è fornace profunda.
Ore trahent, artuſq; ſuos candeſcere cernent.
Et neque iam cineres, eiectatamq; fauillam
Satq;, ſuperq; ferent, calido ſed & vndiq; fumo
Voluentur, merſiq; atra caligine viuent.
Matt.cap.24. *Poſtquàm mortales tantarum incendia rerum*
Hipp.in orat. de conſum.ſæ- *Perpeſſi, aruerint meritæ formidine pœnæ,*
culi. Hyeron. *Protinus (eccè oculis magnum, & mirabile ſignum)*
in Matt. To-ſtatus in Mat. *Supremo cœli tractu ſuper ignibus Indis,*
c.24, q. 99. & *Lucifer vnde oritur, totumq; illuſtrat Olympum,*
Ioſeph. Aroſ. de Temp. no- *Ingens, excelſum, horrendum, & mirabile ſtabit*
uiſs.lib.4.c.16 *Vexillum, aduentus ſignum haud dubitabile noſtri.*
Crux erit ingenti ex Cedro, ligniſq; vetuſtis
Infanda fabricata manu, noſtroq; cruore
Turgida; & immani Solymorum nobilis ira.
Splendeſcet claris radijs, ſeu ſolis imago,
Luſtrabitq; ſuis totum ſplendoribus orbem.
Terrarum quaſcumque vident Occaſus, & Ortus,
Extremi inuadent luctus, plorabit & omnis
Turba hominum, et vaſtis plangoribus aera rumpet.
Ioſep.cap.1. *Aligerum princeps iuuenum, poſt viſa ſub altis*
Matt.cap.22. *Signa polis, aderit, ſummoq; ex æthere raptim*
Io.in Apoca. c.10. D. Paull. *Exiet; inde æris reflexi cornua ſumet,*
1. Theſſ.4.&1. *Apponetq; ori, &, reuocato ad pectora flatu,*
Cor.15. & Io-ſeph. Aroſt. *Ingentem prodet ſonitum; ſubitoq; boatu*
de Temp.no- *Terra tremet, pontuſq; imis commotus ab vndis*
uiſ.lib.4.c.17 *Nutabit, maneſq;, & Tartara nigra pateſcent,*

Et

Digitized by Google

Et tremefacta gement, ſubito concaſſa metallo.
Aliger hinc iuuenis ſub talibus ora reſoluet;
Surgite mortales, celeriq́ue venite volatu
Iudicij ad poſitas ſupremo à Iudice metas.
Audiet Auroræ longè regio; omnis Iberus
Audiet & Scythiæ gentes, & peruius Auſter
Excipient vocem, & tremefacto corde pauebunt.
Antipodæ horreſcent, quiq́ue inferiora tuentur
Regna viri gentesq́ omnes, quibus altera lucent
Sydera, tam ſubitis clamoribus ocia ſoluent
Sollicitæ matres retrahent ad pectora natos;
Diffugientq́ feræ, ſeſeq́ intra ima receptæ
Antra gement, ſuperasq́ adigent ſtridoribus auras.
Inde miniſterio iuuenum, quos ſumma fatigat Ioſep. Acoſt. ex ſanctis Patribus vbi ſupra c. 18. 19. 20. 21. 22.
Cura Patris, ſemperq́ illius nutibus aſtant,
Cunctorum ſparſi cineres monumenta per alta,
Perq́ omneis terræ tractus, ſiuè igne peruſti,
Seu maris exhauſti latè turgentibus vndis,
Oſſa petent, vetereisq́ artus, & corpora ſument;
Antiquas capient animas; rediuiuaq́ ſurgent
Corpora, & in vitam renouatus quiſq́ manebit.
Illi autem, viuos quos tunc inuenerit orbis
Summa dies, raptim mutati membra, ſubibunt
Perpetuos, ſtabileisq́ annos, vitamq́ perennem.
En ego tum Iudex ſupero delapſus Olympo
Hic adero, magna Patrum comitante caterua,
Maieſtate ſedens ſceptroq́ innixus, & albo,

Cui

Cui rigor, & grauitas inerit, terrorq; ſupremus,
Et tremor, & nulla ſuperabilis arte poteſtas.
Iuſtitia antè oculos, gladioq; armata coruſco
Stabit, & horrendo ſpectabit triſtita vultu
Corda hominum, miſeramq; opplebit turbine gentem.
Syderei circum iuuenes ad iuſſa parati
Stabunt, & magnas oſtendent vultibus iras;
Armaq; geſtabunt, quibus atri rector Auerni
Iam cadet, & manibus frendet poſt terga reuinctis.
Iuſtorum tum magna manus ſublata per auras
Obuia procedet nobis, & læta videbit
Iudicis ora ſui, maieſtatemq; tremendam
Humano aſpectu terris remeare vetuſtis.
Extemplò accedet cunctorum turba virorum
Antę meos vultus, finem paſſura laborum.
Heroas inter primos ignobile vulgus
Mixtum erit, & proceres paſſim inferiora videbunt
Agmina multorum ſceptris præſtare ſuperbis.
Cura tamen iuuenum noſtrorum auertet ab æquis
Infandos homines; ſtatuetq; in parte ſiniſtra
Cultores ſcelerum, ſed qui pia facta dederunt
Haud dubijs animis, dextræ fœlicis habebunt
Et latus, & ſedem, vt nobiſcum crimina damnent.
Tum ſcelera, & fraudes, ſanctæq; obliuia mentis,
Et vis, & rabies, & opum furioſa cupido,
Et veſanus amor, ſæuaq; libidinis ardor
Conſtabunt, quantumq; iuuent, tum quiſque videbit.

Pau-

Pauperies contempta aderit, diræq; patebunt
Inſidiæ, cæciq; doli, fictusq; per artem
Relligionis honos, externaq; numine falſo
Prodentur ſacra, & plenæ impietatibus aræ;
Cunctaq; cunctorum cunctis ſecreta patebunt.
Hic quoque deletæ iuſtorum munere noſtro
Cernentur labes, & crimina ſanguine puro
Sparſa relucebunt, noſtrum teſtantia factum.
Appoſita aſtabunt immenſa volumina rerum
Teſtibus haud dubijs certis ſignata figuris,
Et patefacta mihi cunctorum arcana probabunt.
Interea ad proceres, dextra qui in parte manebunt,
Conuerſus, taleis effundam pectore voceis;
O mihi dilecti Heroes, quos pectore toto
Omnipotens Genitor complexus ſemper amauit,
Ad me ferte gradum, & cæleſte capeſſite regnum,
Ante mare, & terras vobis ſinè fine paratum,
Nam me dira fames, & amor vexabat edendi;

Matt. cap. 25.
& Ioſeph. A-
ſt. de temp.
ſ. lib. 4.

Vos alimenta mihi, victumq;, cibumq; dediſtis.
Et mihi adurebat cupidas ſitis arida fauceis;
Vos quoque grata mihi portaſtis munera potus.
Hoſpes eram, ſed vos intra hoſpita tecta vocaſtis.
Non mihi veſtis erat, ſed corpora nuda gerebam,
Me quoque confeſtim proprio texiſtis amictu.
Æger erã, morbusq; grauis mihi mẽbra premebat,
Vos me ſollicito properaſtis viſere paſſu.
Me quoque vincla olim ſub amaro carceris antro

Perq;

Perq́ dies, noctesq́ omneis ſinè fine tenebant,
Vos quoque me verbis placidis, vultuq́; benigno
Solari haud eſtis veriti, gratumq́ dediſtis
Conſilium, & ſæuas docuiſtis pellere curas.
Ius quoque, fasq́ pium, & legum præcepta mearum
Pectore ſollicito ſemper ſeruaſtis ad vnguem.
Illi ſed contra; Quando porreximus vnquam
Munera tanta tibi? aut quando te excepimus intra
Tecta olim? aut tantis opibus te iuuimus ægrum?
Aſt ego tum placidus tale ſermone profabor
Vera loquor: quæcumque meis de fratribus vni
His minimis, quondam quos dura premebat egeſtas,
Ex animo, & noſtro moti feciſtis amore,
Hæc mihi feciſtis; nam illi pro nomine noſtro
Traduxere inopem vili ſub imagine vitam.
Hinc animum adyciens ad eos, qui in parte ſiniſtra
Suſpenſi expectant, quæ ſit ſententia magni
Iudicis, & vultus horrentia ſigna verentur,
Talibus ipſe modis ora indignantia ſoluam:
Execrata manus, vitijs ſatiata nefandis,
Vade procul, cunctiq́ procul diſcedite raptim,
Inq́ imas Herebi tenebras, noctemq́; malignam,
Æternumq́; ignem, Satanæ, Satanæq́ miniſtris
Extructum, vt meritas raptim contendite in ædeis.
Nam mihi non victum, pauci nec munera potus,
Hoſpitiumuè vllum, tenuemuè dediſtis amictum;
Non me detentum morbis, non carcere clauſum
Viſere

Uiſere cura fuit; ſed ſpretum ſemper, & altum
Mille modis quondam totum ſparſiſtis in orbem.
Illi autem contra, Quando te rebus egentem
Talibus hiſce oculis conſpeximus, vlla nec ipſi
Munera contulimus, tibi nec pro viribus æquas
Diuitias dedimus; miſeræ ſolatia vitæ.
Aſt ego concutiens caput, & trepida ora retorquens,
Et ſceptrum manibus quaſſans, hæc ocyùs addam;
Pauperibus quæcumq; meis conferre negaſtis,
Illa etiam conferre mihi renuiſtis; in illis
Ipſe ego mortali hærebam ſub imagine terris.
Concuſſa extemplò tellus pandetur, & altum
Sciſſa dabit gemitũ & patefactũ oſtẽdet Auernum.
Tum Satanas, ſocijq́ omnes, comitumq́ phalanges
Intrepidæ exſurgent, ſquallentia numina tabo;
Inde adigent raſtris homines furcaq; bicorni
Intra ingens Orci compellent ire barathrum;
Concurretq́ ignis totus, rapietq́ nefandos
Auctores ſcelerum, atq; intra horrida viſcera condet.
Ibunt obſcuri ſub Tartara nigra, Deumq;,
Heroasq́ pios, cœlumq;, & regna beata
Mille modis, linguisq; atris, odijsq́ vouebunt;
Execrabuntur menſesq;, annosq́, diesq́
Natalis, legesq; ſacras, ſanctosq́ prophetas,
Atque ſacerdotes deteſtabuntur, & aras.
Inq; ſuos artus cupient deſcendere monteis,
Accipi tenebris, & Auerni immanibus antris.

T. Illic

Illic perpetuum, & cariturum finibus æuum
Traducent; molemq́; & monteis inſuper altos
Imponam, lachrymasq́; dabo, tenebrasq́; perennis.
Et duraturas æterna in ſæcula pœnas.
Tum lecti Heroes ſancta dulcedine pleni
Vocibus his purum cantantes aera rumpent;
Cruciselogiũ. *O Sanctæ vexilla Crucis, ò amabile lignum;*
O et præſidium, & venerabile pignus amoris,
Quanta tibi, clauisq; tuis debemus, & ora,
Vnde olim ſumptum veniſti in munera vitæ
Omnibus, & nobis te noſcere poſſe dediſti.
Tu nobis optata ſalus, tu numen, honosq;.
Tu pax, tu requies, tu æterna gloria vitæ.
O fœlix arbor radijs dotata coruſcis;
Arbor purpureo regis decorata cruore;
Antè orbem extructum primis electa ſub annis
Tangere ſupremæ ſanctiſſima membra ſalutis.
Ter fœlix, iterumq; alio pro munere fœlix,
Brachia quòd Soter ſupra te extendit in auras;
Et tu tam gratum ſeruaſti in ſtipite pondus.
D. Pauli, ad *Quatuor vnde plagas quadrati colligit orbis;*
Eph. c. 3. D. *Splendidus auctoris de vertice fulget eous,*
Aug. in pſalm. *Occiduo ſacræ labuntur ſydere plantæ,*
103. & alibi. *Arcton dextra tenet, medium læua erigit axem.*
Io Damaſcē. de fid. Ortod. *Tu prædam ingentem cæcis è faucibus Orci*
t. 4. c 12. Sedulius Carm. Pa- *Abſtractam victrix reuocaſti ad ſydera cæli.*
ſc. l. 3. Io. Steph. Durāt. de *Tu centum vinclis olim, centumq́; catenis*

Luci-

Luciferum, cælo extorrem, penitusq́; rebellem
Vinxisti, & valuas æterno vecte coactas
Clausisti, vt meritas lueret pro crimine pœnas.
Tu signis, scutisq́; virum, tuq́; addita cristis,
Tu sceptris, mitrisq́; sacris, tu frontibus altis
Magnorum Heroum, tu dextris prensa, Tyrannos
Fudisti, & cælum reserasti mentibus æquis,
Perq́; omneis casus, per tot discrimina rerum
Nos quoq́; victoreis dignata es reddere Christo.
Tu tandem hanc nobis vitam, tu nobile regnum
Nobis mansurum per sæcula cuncta dedisti.
Sint ergo laudes tibi, sint & carmina mille,
Sit cultus, pietasq́; frequens, sit gloria; sintq́;
Et decor, & virtus, & amor; sint semper honores
Perpetui, & tantum regnet super omnia signum.

rib. Eccleſ. l.1.c.6. & l. 2. c.45. & Iuſtus ipſius de Cruce l.1. c.10. & alii relati per eos.
Io. Steph. Durantus de Ritibus Eccleſ. l.1.c.6. n.4. & ſeq. & Iuſtus lipſi. de Cruce l.3.c.15.16.

His studijs cælum repetemus, & ordine ducam
Optatum æternis curis ad summa triumphum
Regna poli, vacuosq́; gradus in sedibus altis
Magnanimum Heroum numerosis cœtibus addam.
Promissas capient sedes, regnumq́; beatum
Læti omnes, mecumq́; Pater cum Flamine sancto
Complexi electos proceres cumulabimus omni
Lætitia, & nostri vultus fœlicibus auris
Posse frui dabimus: nobiscum æterna capessent
Gaudia, & æternum mansura in sæcula regnum.

Matt.cap. 25. Io. c.5. & Daniel. c.12. vbi multa Bened. Pererius.

Hæc vbi postrema monstrauit munia vita
Heros Omnipotens, socijs super omnibus inquit;

Matt.cap. 26. Marc.c.14. & Card. Baron. Ann.Eccleſ.t. 1 an. Criſt.34

O Socij, memores eſtis, quòd lumina poſtquàm
Sol iterum terris conuexerit arduus ægris,
Magna dies aderit memorandi Paſchatis vrbi;
Tum Deus, humana luſtrans ſub imagine terras,
Tradetur Solymis, prædurovi robore vitam
Tranſigat, & grauiter cruciatum terminet æuum.
Hæc effatus abit proprijs cum fratribus altum
Deſtituens montem, Bethaniaq; tecta petebat.
Excipit hic illum tectis, menſisq; ſuperbis
Triſtitia, morboq; Simon detentus iniquo.
Proximus ecce venit Mulier, quam nuper Auerni
Deſtituere chori, Soteris voce coacti,
Inque Herebum, & cæcas raptim rediere tenebras.
Ut primùm tacitos ingreſſa eſt ſedula muros,
In caput extemplò Soteris verſat Amomi
Ingenteis phialas, & Nardi mollis ariſtas.
Hæc vbi viderunt Socij, indignantur, & vno
Ore omnes dicunt precioſi munera Nardi
Argento potuiſſe dari, miſeriſq; merendo
Pauperibus tribui, fieret nè iniuria vitæ.
Ieſus ad hæc; Socij, quid vos hæc fœmina turbat?
Hæc opus eſt operata bonum, dum talia fecit.
Nam miſeros homines ſemper ſpectata poteſtas
Complecti dabitur: ſed me non ſemper habendum
Teſtor adhuc, noſtriq; aberit complexus, & vſus.
Hæc etenim Nardi ſpicas, & mollis Amomi
In caput, & corpus noſtrum dum effudit odores,

Corporis

Corporis oſtendit noſtri poſt fata ſepulchrum.
Hoc ſcitote etiam, quód poſtquàm exceperit orbis
Hoc facinus, noſtrum Mulier ſignaſſe ſepulchrum
Dicetur, factumq; probabit nobile mundus.
Interea Satanas vigilantibus excitus armis
Obſeruarat atrox Chriſti admiranda potentis
Facta, Deumq; timens mortali veſte grauatum
Veniſſe excidio Idolis, regniq; futurum
Tartarei vltorem, & vincturum numen Auerni,
Atque redempturum vaſtis è faucibus Orci
Ingeſtas animas, & ad alta palatia cœli
Ducturum, & ſanctas completurum agmine ſedes;
Et rabie, & fremitu gliſcit, cæcoq; furore
Vritur, & totum terroribus implet Auernum.
Horreſcunt viſu ſubito trepida ora Chimeræ,
Eumenideſq; pauent, palleſcunt ore bimembres;
Exangueſq; animæ, totus dum exæſtuat Orcus,
Turbantur, vaſtiſq; replent ſtridoribus auras.
Et grauior timor turbato ex tempore Diti:
Regnat vbiq; pauor, & pallida mortis imago.
Dumq; oculos voluit tenebroſa per atria, cernit
Sub Mammone ſuo ſecreta in parte Tyrannos
Torqueri, atque aurum medijs captare ſub vndis.
Dux Mecherathites directo ad crimina vultu 1. Venditio.
Intentus pœnas agitat, nec reſpicit vllum
Mortalem, & figit leges precio, atque refigit.
Hunc Satanas oculis toruis proſpectat, & inde

Non opus hic longo eſt hortamine, Ductor auaræ
Gentis, ait; Iudam Galilæo ex ſanguine, Iudam
Iſcarium exquire, & ſtimulis compelle furoris,
Ut vendat proprij mortalia membra magiſtri.
Hic Mecherathites pedibus talaria ſumens,
Se raptim in Solymos nocturno tempore confert;
Comperit & Iudam ſomnoq́; ciboq́; grauatum
Bethanes intra muros traducere noctem,
Quò ſe poſt cœnam tacitus ſinè teſte recepit,
Aegre ferens Nardi tacturam, & mollis Amomi;
Aggrediturq́ virum, & tali ſermone profatur;
Quanta tibi, ſocijsq́; tuis nunc damna magiſter
Iſte tuus facit? Et poteras diteſcere dudum,
Si ingenteis Nardi phialas, & mollis Amomi
Munera, queis mulier crineis madefecit, & artus
Illius, optandum tibi conceſsiſset in vſum.
Nam partim in miſeros homines impendere, partim
Occulta ratione tibi retinere poteſtas
Tradita erat; tandem te hæc cura remordeat atrox.
Fas, & iura ſinunt te auri, argentiq́ miniſtrum
Ponere theſauri partem tibi, nè vltima egeſtas
Te premeret, Solymosq́; inter turpiſsimus eſſes.
Te plus, quàm ſocios, hæc tanta iniuria tangit;
Iudicat haud etenim ſibi te ſatis eſſe fidelem,
Unde omnes ſocijq́; tui, Solymiq́; potentes,
Et conſanguinei, & comites ſinè nomine dicent
Te ſolum, atq; tuæ fugient commercia vitæ,

Contem-

Contemnentq́ fidem, Iudæq; inamabile nomen:
Nomen & Iſcarium ſemper ſinè honore manebit,
Inq; omneis populos ſcelerata hæc fama feretur.
Sæpiùs ille tibi damnum memorabile fecit.
Et maius fortaſſe etiam, vt tum facta ferebant.
Hæc etenim mulier precioſi munus odoris
Ter tulit, & plenis manibus ter fudit in illum.
Tu quoq; ter poteras tanto diteſcere dono.
Eia, age, ſume animum, & quandoq; exprome ſagacẽ
Te nouiſſe virum, comitum cui nulla ſalutis
Cura ſit, & caros penitus contemnat amicos.
Quot namq; ex Nardo potuiſſes ſumere ſiclos,
Fac totidem vendas precliuem ad veſtra magiſtrum
Damna tuum, totidemq; argenti pondera, & auri
Theſauri in maßam referas, nè debita linquas
Munera, & excipias caritu ram ſine ruinam,
Hoc auidè optarent Solymi formidine pleni,
Et maiora etiam facerent, ſi perdere nomen
Hoc poſſent vnum, penitusq; auellere mundo.
Hoc aude, o Iuda; Solymos hoc munere tanto
Redde tuos, populoq; iugum ſic pone perenne.
Nam dabitur, quodcumq; petes; pete maxima vocis
Dona tuis, votis quoq; maxima dona dabuntur.
Hæc ait, & ſtimulos tribuit, rabiemq; prophanam
Argenti, atq; auri ſub proditionis amore;
Vtq; agat, intra animum vigilanteis ingerit iras;
Et tandem ad miſerum recipit ſe latus Auernum.

O Socij, memores eſtis, quòd lumina poſtquàm
Sol iterum terris conuexerit arduus ægris,
Magna dies aderit memorandi Paſchatis vrbi;
Tum Deus, humana luſtrans ſub imagine terras,
Tradetur Solymis, præduro vi robore vitam
Tranſigat, & grauiter cruciatum terminet æuum.
Hæc effatus abit proprijs cum fratribus altum
Deſtituens montem, Bethanaq; tecta petebat.
Excipit hic illum tectis, menſiſq; ſuperbis
Triſtitia, morboq; Simon detentus iniquo.
Protinus eccè venit Mulier, quam nuper Auerni
Deſtituere chori, Soteris voce coacti,
Inque Herebum, & cæcas raptim rediere tenebras.
Ut primùm tacitos ingreſſa eſt ſedula muros,
In caput extemplò Soteris verſat Amomi
Ingenteis phialas, & Nardi mollis ariſtas.
Hæc vbi viderunt Socij, indignantur, & vno
Ore omnes dicunt precioſi munera Nardi
Argento potuiſſe dari, miſeriſq; merendo
Pauperibus tribui, fieret nè iniuria vitæ.
Ieſus ad hæc; Socij, quid vos hæc fœmina turbat?
Hæc opus eſt operata bonum, dum talia fecit.
Nam miſeros homines ſemper ſpectata poteſtas
Complecti dabitur: ſed me non ſemper habendum
Teſtor adhuc, noſtriq; aberit complexus, & vſus.
Hæc etenim Nardi ſpicas, & mollis Amomi
In caput, & corpus noſtrum dum effudit odores,

Corporis

Corporis oſtendit noſtri poſt fata ſepulchrum.
Hoc ſcitote etiam, quód poſtquàm exceperit orbis
Hoc facinus, noſtrum Mulier ſignaſſe ſepulchrum
Dicetur, factumq́; probabit nobile mundus.
Interea Satanas vigilantibus excitus armis
Obſeruarat atrox Chriſti admiranda potentis
Facta, Deumq́ timens mortali veſte grauatum
Veniſſe excidio Idolis, regniq́; futurum
Tartarei vltorem, & vincturum numen Auerni,
Atque redempturum vaſtis è faucibus Orci
Ingeſtas animas, & ad alta palatia cæli
Ducturum, & ſanctas completurum agmine ſedes;
Et rabie, & fremitu gliſcit, cæcoq́; furore
Vritur, & totum terroribus implet Auernum.
Horreſcunt viſu ſubito trepida ora Chimeræ,
Eumenideſq́ pauent, palleſcunt ore bimembres;
Exangueſq́ animæ, totus dum exæſtuat Orcus,
Turbantur, vaſtiſq́ replent ſtridoribus auras,
Et grauiora timent turbato ex tempore Dite:
Regnat vbiq; pauor, & pallida mortis imago.
Dumq; oculos voluit tenebroſa per aeria, cernit
Sub Mammone ſuo ſecreta in parte Tyrannos
Torqueri, atque aurum medijs captare ſub vndis.
Dux Mecherathites detecto ad crimina vultu 1. Venditio.
Intentus pœnas agitat, nec reſpicit vllum
Mortalem, & figit leges precio, atque refigit.
Hunc Satanas oculis toruis proſpectat, & inde

Digitized by Google

O Socij, memores eſtis, quòd lumina poſtquàm
Sol iterum terris conuexerit arduus ægris,
Magna dies aderit memorandi Paſchatis vrbi;
Tum Deus, humana luſtrans ſub imagine terras,
Traditur Solymis, præduro vi robore vitam
Transfigat, & grauiter cruciatum terminet æuum.
Hæc effatus abit proprijs cum fratribus altum
Deſtituens montem, Bethaniaq; tecta petebat.
Excipit hic illum tectis, menſisq; ſuperbis
Triſtitia, morboq; Simon detentus iniquo.
Protinus eccè venit Mulier, quam nuper Auerni
Deſtituere chori, Soteris voce coacti,
Inque Herebum, & cæcas raptim rediere tenebras.
Vt primùm tacitos ingreſſa eſt ſedula muros,
In caput extemplò Soteris verſat Amomi
Ingenteis phialas, & Nardi mollis ariſtas.
Hæc vbi viderunt Socij, indignantur, & vno
Ore omnes dicunt precioſi munera Nardi
Argento potuiſſe dari, miſeriſq; merendo
Pauperibus tribui, fieret nè iniuria vitæ.
Ieſus ad hæc; Socij, quid vos hæc fœmina turbat?
Hæc opus eſt operata bonum, dum talia fecit.
Nam miſeros homines ſemper ſpectata poteſtas
Complecti dabitur: ſed me non ſemper habendum
Teſtor adhuc, noſtriq; aberit complexus, & vſus.
Hæc etenim Nardi ſpicas, & mollis Amomi
In caput, & corpus noſtrum dum effudit odores,

Corporis

Corporis oſtendit noſtri poſt fata ſepulchrum.
Hoc ſcitote etiam, quòd poſtquàm exceperit orbis
Hoc facinus, noſtrum Mulier ſignaſſe ſepulchrum
Dicetur, factumq́; probabit nobile mundus.
Interea Satanas vigilantibus excitus armis
Obſeruarat atrox Chriſti admiranda potentis
Facta, Deumq́; timens mortali veſte grauatum
Veniſſe excidio Idolis, regniq́; futurum
Tartarei victorem, & vincturum numen Auerni,
Atque redempturum vaſtis è faucibus Orci
Ingeſtas animas, & ad alta palatia cœli
Ducturum, & ſanctas completurum agmine ſedes;
Et rabie, & fremitu gliſcit, cœcoq́; furore
Vritur, & totum terroribus implet Auernum.
Horreſcunt viſu ſubito trepida ora Chimeræ,
Eumenideſq́; pauent, palleſcunt ore bimembres;
Exangueq́; animæ, totus dum exæſtuat Orcus,
Turbantur, vaſtiſq́; replent ſtridoribus auras.
Et grauiora timent turbato ex tempore Dite:
Regnat vbiq́; pauor, & pallida mortis imago.
Dumq́; oculos voluit tenebroſa per aeria cernit
Sub Mammone ſuo ſecreta in parte Tyrannos
Torqueri, atque aurum medijs captare ſub vndis.
Dux Mecherathites detecto ad crimina vultu 1. Venditio.
Intentus pœnas agitat, nec reſpicit vllum
Mortalem, & figit leges precio, atque refigit.
Hunc Satanas oculis toruis proſpectat, & inde

O Socij, memores eſtis, quòd lumina poſtquàm
Sol iterum terris conuexerit arduus ægris;
Magna dies aderit memorandi Paſchatis vrbi;
Tum Deus, humana luſtrans ſub imagine terras,
Tradetur Solymis, præduro vi robore vitam
Tranſigat, & grauiter cruciatum terminet æuum.
Hæc effatus abit proprijs cum fratribus altum
Deſtituens montem, Bethaniaq; tecta petebat.
Excipit hic illum tectis, menſisq; ſuperbis
Triſtitia, morbiq; Simon detentus iniquo.
Protinus eccè venit Mulier, quam nuper Auerni
Deſtituere chori, Soteris voce coacti,
Inque Herebum, & cæcas raptim rediere tenebras.
Ut primùm tacitos ingreſſa eſt ſedula muros,
In caput extemplò Soteris verſat Amomi
Ingenteis phialas, & Nardi mollis ariſtas.
Hæc vbi viderunt Socij, indignantur, & vno
Ore omnes dicunt precioſi munera Nardi
Argento potuiſſe dari, miſeriſq; merendo
Pauperibus tribui, fieret nè iniuria vitæ.
Ieſus ad hæc; Socij, quid vos hæc fœmina turbat?
Hæc opus eſt operata bonum, dum talia fecit.
Nam miſeros homines ſemper ſpectata poteſtas
Complecti dabitur: ſed me non ſemper habendum
Teſtor adhuc, noſtriq; aberit complexus, & vſus.
Hæc etenim Nardi ſpicas, & mollis Amomi
In caput, & corpus noſtrum dum effudit odores,

Corporis

Corporis oſtendit noſtri poſt fata ſepulchrum.
Hoc ſcitote etiam, quód poſtquàm exceperit orbis
Hoc facinus, noſtrum Mulier ſignaſſe ſepulchrum
Dicetur, factumq́; probabit nobile mundus.
Intereà Satanas vigilantibus excitus armis
Obſeruarat atrox Chriſti admiranda potentis
Facta, Deumq́; timens mortali veſte grauatum
Veniſſe excidio Idolis, regniq́; futurum
Tartarei vltorem, & vincturum numen Auerni,
Atque redempturum vaſtis è faucibus Orci
Ingeſtas animas, & ad alta palatia cœli
Ducturum, & ſanctas completurum agmine ſedes;
Et rabie, & fremitu gliſcit, cæcoq́; furore
Vritur, & totum terroribus implet Auernum.
Horreſcunt viſu ſubito trepida ora Chimeræ,
Eumenideſq́; pauent, palleſcunt ore bimembres;
Exangueq́; animæ, totus dum exæſtuat Orcus,
Turbantur, vaſtiſq́; replent ſtridoribus auras,
Et grauiora timent turbato ex tempore Diti:
Regnat vbiq́; pauor, & pallida mortis imago.
Dumq́; oculos voluit tenebroſa per atria, cernit
Sub Mammone ſuo ſecreta in parte Tyrannos
Torqueri, atque aurum medijs captare ſub vndis.
Dux Mecherathites detecto ad crimina vultu 1. Venditio.
Intentus pœnas agitat, nec reſpicit vllum
Mortalem, & figit leges precio, atque refigit.
Hunc Satanas oculis toruis proſpectat, & inde

Contemnentq́ fidem, Iudæq́; inamabile nomen:
Nomen & Iſcarium ſemper ſinè honore manebit,
Inq; omneis populos ſcelerata hæc fama feretur.
Sæpiùs ille tibi damnum memorabile fecit,
Et maius fortaſſe etiam, vt tum facta ferebant.
Hæc etenim mulier precioſi munus odoris
Ter tulit, & plenis manibus ter fudit in illum.
Tu quoq; ter poteras tanto diteſcere dono.
Eia, age: ſume animum, & quandoq́; exprome ſagacē
Te nouiſſe virum, comitum cui nulla ſalutis
Cura ſit, & caros penitus contemnat amicos.
Quot namq; ex Nardo potuiſſes ſumere ſiclos,
Fac totidem vendas precliuem ad veſtra magiſtrum
Damna tuum, totidemq; argenti pondera, & auri
Theſauri in maſſam referas, nè debita linquas
Munera, & excipias cariturum fine ruinam,
Hoc auidè optarent Solymi formidine pleni,
Et maiora etiam facerent, ſi perdere nomen
Hoc poſſent vnum, penitusq; auellere mundo.
Hoc aude, o Iuda; Solymos hoc munere tanto
Redde tuos, populoq́ iugum ſic pone perenne.
Nam dabitur, quodcumq́ petes; pete maxima votis
Dona tuis, votis quoq; maxima dona dabuntur.
Hæc ait, & ſtimulos tribuit, rabiemq́ prophanam
Argenti, atq; auri ſub proditionis amore;
Vtq́ agat, intra animum vigilanteis ingerit iras;
Et tandem ad miſerum recipit ſe latus Auernum.

Proditor extemplò, ſcelerumq́; repertor Iudas
Expellit membris ſomnum, ſocijsq́; relictis
Cum Domino (furtim nam ſe ſubtraxit ab illis)
Tendere iter Solymam lætus feſtinat ad vrbem.
Illa forte die Scribæ, populiq́; magiſtri
Ad Caipham venere omnes, penitusq́; fremebant
Incerti, in tantis agerent quid motibus vrbis.
Omnibus vna tamen placuit ſententia, vt omnes
Extruerēt fraudes: queis Chriſtum perdere poſſent.
Cum ſubitò ecce animis, furijsq́; agitatus Iudas
Improuiſus adeſt. Cuncti mirantur; & illum
Spirantem virus, & ad omnia ſæua paratum
Excipiunt læti, fariq́; hortantur, & orant,
Quid veniat, quæ cauſſa viæ, quid ſolus in vrbe
Extruat; an læti quicquam, aut damnabile portet.
Ille autem horribiles oculos, & flammea circum
Lumina contorquens, animis in vtrumq́; paratus
Seu verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti,
Talibus ora modis ſcelerato ex pectore ſoluit;
Si infractus vobis animus, ſi certa voluntas
Vos tenet, ô Proceres, ſurgentem extinguere flammā,
Et populi errorem penitus remouere tremendum,
Quæ vos ſegnities dubitando ſera moratur?
Non gladijs, telisuè poteſt, ferroue cruento
Res peragi, numeroq́; hominū, aut fulgentibus armis.
Sed fraudes, artesq́; nouæ, fictusq́; valebis,
Et ſimulatus amor mentitum prodere regem.

En

En ego nunc adſum. Mihi quid promittitis æris,
Si ſeductorem hunc populi, legumq; nouarum
Auctorem vobis meritis pro crimine tradam?
Extemplò Patres triſteis de pectore curas
Intrepidi expellunt, verbisq; hortantur; & illi
Multa paciſcuntur pro tali exſoluere facto.
Sed ter dena tamen votis concordibus omnes

Matt. cap. 26. Marc. cap. 14. Luc. cap. 22. & Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 34. car. 14. & ſeqq.

Argenti ponda promittunt. Ille repentè
Concilio fidens animi, certusq; futuræ
Proditionis abit lætus, ſocioq; remiſit.
Feſta dies, veterum de relligione parentum,
Fortè aderat, ſanctoq; inſtabant munia templo.

Matt. Marc. & Luc. vbi ſupra & Card. Bar. vbi ſupra c. 20 vſque ad 33.

Hic etiam Omnipotens Soter laturus honores
Et templo, atque aris, fieri dum talia cernit,
Talibus affatur ſocios, hæcq; imperat illis;
Tempus adeſt, Socij, ſancto quo munia templo
Reddamus, vetereisq; Deo recolamus honores.
Petrus eat Solymos intra, ſecumq; Ioannes
Contendat; gradibusq; citis intrabitis vrbem.
Continuò occurret vobis puer obuius vltrò
Vrnam humero, lymphasq; ferens de fonte recenteis.
Quò tendat greſſus, aut quò ſeſe ille receptet,
Obſeruate, locumq; oculis capite vſque ſequendo.
Dehinc introgreſſi Domino noſtrum edite nomen,
Exiguamq; ſacris ſedem, hoſpitiumq; rogate.
Ille autem tectum pictis inſigne tapetis
Protinus oſtendet ſacra ad ſolemnia priſcis

Erectum

Erectum proxulis; ſtructas ibi ponite menſas.
Ipſe adero, atq; eadem ſocios ad limina ducam.
Dixerat hæc Soter. Petro cum fratre Ioannes
Urbem adeunt, retinentq; animis mandata magiſtri.
Dumq; hominum cauti ſeruant per compita greſſus;
Præterit, ecce, puer, gelidoq; è fonte recentem
Geſtat aquam: obſeruant taciti, & ſectantur euntem.
Eſt domus intra vrbem muri à regione priorũ,
Mœnibus affinis, fluuium quæ nomine Cedron
Inſpiciunt, Pario conſtructum ex marmore tectum,
Nunc verſa in templum ſumma pietate coruſcat.
Hanc clari quondam vates, regesq; potentes,
Et genus Iſacidũm primis poſſedit ab annis.
Sed, nunc Syriacæ genti qui ſacra miniſtrat,
Paſtor habet, manibusq; ſacris operatur ad aras,
Iſacidum de gente Heros ſpecioſa tenebat
Tecta Simon, Mariæ coniunctus fœdere lecti.
Hoc quoq; Ioannes Marcus de ſanguine cretus
Æternos Chriſto ſe ſe coniunxit in annos.
Has ædeis intrat puer; has & protinus intrant
Legati Heroes, Dominoq; hæc verba loquuntur;
Rex datus eſt nobis, quo nunquam iuſtior alter
Nec pietate fuit, nec origine maior & ortu:
Hunc Solymi Chriſtum ſignato nomine dicunt.
Is tua nos vltrò ſupplex ad limina mittit:
Exiguam ſacris ſedem, menſisq; rogamus.
Non meus officio ſecum certaſſe priorem

Acta Apoſt. c. 12. & Chriſtian. Adrichom. in deſcript. vrb. Hier. num. 27

Te modò pæniteat; rex namq; eſt magnus Olympi
Et cæli, mundiq; plagas virtutibus implet,
Datq; illis, adimitq; æquum per membra vigorem.
Ille autem extemplo, cui mens non læua manebat,
Audito Herois diuini nomine gaudet,
(Nouerat illum etenim, & cælo aduenisse putabat)
Tectum ingens, thalamosq; omneis; & tota recludit
Atria, cumq; ſuis aperit lata oſtia valuis.
Continuò patuere aditus centum, oſtia centum,
Et totidem thalami rapeim in penetralibus alteis
Fælici ingreſſu ſe ſe oſtendere per adeis.
Tectum accuratum, ingens, mira teſtudine fultum
Hic illic; alia ex auro laqueata ferebant
Diuitias, craſſumq; trabeis abſconderat aurum;
Aulæis Arabum paries, Oſtroq; rubebat.
Purpureusq; lapis; totaq; effuſus in aula
Calcabatur Onyx: Hebenus Mareotica poſteis
Suſtinet auratos, niueumq; ebur atria veſtit.
Hinc auro, argentoq; nitet precioſa ſupellex;
Aſſyrio ſed pulchra micant pulcherrima ſucco
Gemmatis ſuffulta toris; pars maxima lentum
Cæta diu viris non vno duxit aheno,
Pars auro flammata nitet, pars ignea cocco.
Hos intra thalamos intra penetralia ducit
Magnanimus Dominus Soteris nomine miſſos
Legatos, placidoq; illis hæc protulit ore;
Iam pridem cognoui hominem, ſemperq; putaui
Eſſe

Eſſe Deum Solymis mortali veſte grauatum.
Illius & virtus nota eſt mihi, nota poteſtas;
Tantorum quoque fama operum vulgata per orbem.
Sed facies ignota mihi: nam cernere coram
Fas fuit haud vnquam, aut illum exaudire loquentem.
Ille quidem adueniat, tectiſq; aſſueſcat amicis
Viuere, & hoſpitij dignetur nomine tectum.
Atque vtinam libeat longum his in ſedibus olli
Degere, & hic placidam membris captare quietem,
Vt iuuet interdum noſtros memorare penates
Has ædes ſubiiſſe Deum, & celebraſſe ſupremos
Menſarum paciſq; dies, & Paſchatis horas
Et feciſſe ſuo fœlicem numine ſedem.
Expectate viri, donec qui exacta reportent
Omnia, dimittam; meaq; illum ad limina ducant.
  Hinc hilares totis adolere penatibus ignes,
Et pingui ſuffire Arabum iubet atria ſylua.
Inde parat, quæcumque ſciat, quæcumque rependat
In tanto facienda die, ad ſolemnia tanto
Feſta etiam tribuenda viro, vt de more litetur.
  Iam Tarteſſiacas ſeſe referebat ad oras
Æthereus currus, litusq; petebat Iberum,
Cum venit, ecce, Deus gradiens, mortalis vt vnus,
Biſſenis ſocijs comitatus, & intrat amicum
Hoſpitium, functiq; viri ſuccedit in ædeis.
  Hic domus interior regali inſtructa paratu
Tota fuit, mediæq; dapes, & cœna per ædeis.

Arte

Arte laboratæ veſtes, Oſtroq́ superbo:
Ingens argentum menſis, gemmataq́ in auro
Pocula, Niliacæ partim monumenta ſalutis,
Hunc partim ad ritum fabricata prioribus annis.
Dependent circum lychni, noctemq; malignam
Expellunt flammæ, & tenebras funalia vincunt.
Hic ſe compoſuit ſponda, mediumq́ locauit
Christus, & heroes circumq;, infraq́ ſedebant
Unà omnes, ſancti mirantes ora magiſtri.
Veſcitur hic Soter, ſimul & Galilæa iuuentus;
Et toſtas fœtus carnes epulantur, & artus
Incincti, atque pedes, baculum de more tenebant; Exod. c. 12.
Confeſtimq́ vorant artus, & viſcera mandunt.
Poſtquàm prima quies epulis, fœtusq́ voratus,
Heros omnipotens menſa conſurgit, auitis
Vt finem imponat ſacris, & temperet aras.
Inſtituitq; nouam ſacrorum in ſæcula legem.
Ocyùs hinc ponit tunicam, & mantilibus albis
Succinctus; lymphis labrum ſpumantibus implet.
Inde Petro primùm renuenti, atque ægreferenti,
Sed mox auditis monitis ad cuncta parato,
Dat pedibus lymphas, ſocyſq́ vnà omnibus idem
Accurans manibus proprys tam vile miniſtrat
Officium, molliq́ omneis exſiccat amictu;
Et monet, vt cuncti ſeruent imitabile factum.
Interea famuli, Dominus quos iuſſerat antè
Ad nutum renouare dapes, & ponere menſas,
Impor-

Important toſtos panes, properataq́; liba
Absq́; vllo fermenti vſu cum agreſtibus herbis
Expediunt, menſasq́; onerant, & pocula ponunt.
Hic iterum, aſſumpta tunica, ſanctiſsimus Heros
Cum ſocio accumbit cœtu, vt ſolemnia ſacris
Feſta epulis peragat, celebretq́; ex ordine menſas.
Dum verò liquidis dapibus, menſisq́; ſecundis
Vnanimes veſcuntur, ait ſanctiſsimus Heros
Triſtis adhuc, ſummoq́; trahens ſuſpiria corde;
Vnus erit veſtrum, nec me ſententia fallit,
Perfidus inſidijs prodet qui me hoſtibus vltrò.
Extemplò turbati omnès, penitusq́; rogabant,
Quis tantum auderet factum, facinusq́; nefandum?
Ille ait; in liquidis menſis qui liba reſoluit,
Me petet inſidijs; ſatius ſi ad mundi a vitæ
Haud vnquam acceſſet, nec adeſſet luminis auras.
Et rogat antè alios furijs agitatus Iudas
Eumenidum, vultuq́; atro mentitur amorem.
Tu dixiſti, ait; & verum es teſtatus, at omneis
Tolle moras, raptimq́; inceptum perfice factum.
Sed cunctis mentem eripuit, nè talia paſsim
Nota forent, Iudamq́; animis ad dira vocarent
Supplicia, & peterent ſcelerato ex ſanguine pœnas.
Inde ait, O Socij, memores mea dicta tenete,
Et ſeruate pij noſtrorum arcana laborum,
Hoc factum Satanas multis optauit ab annis,
Vt vos inſanis ſtimulis prauerteret omneis.

Sed

Sed vos eſt viri, vigileſq; eſtote parumper,
Nè vos ſeducat furiarum infanda libido.
Hanc vnam inſomnem, quæſo, traducite noctem,
Nec ſinite, in facinus nulla reuocabile præua
Pectora veſtra ruant, nec iniquæ cedite peſti.
Tum Petrus; Haud abijt cum ſanguine viuida virtus
Pulſa annis, nec dextra mihi tam frigida languet.
Hæc ait, & pariter vagina liberat enſem.
Sed Soter contra, Me omnes hac nocte ſuprema
Deſtituetis, ait penitus, penituſq; relinquar
Solus ego, noſtroq; fugam capietis ab ore.
Et tu, magnanimo cui nunc eſt copia fandi
Tanta ſub his tectis, vt te ſuper æthera iactes,
Cum tenebris nondum medijs criſtata volucris
Sydera iam cælo labi monſtrarit ad vndas,
Me, vinclis vinctum, penitus cognoſſe negabis,
Terq; grauem repetes mendaci nomine culpam.
Ille, ſub hæc; Nunquam, ò Soter, te noſſe negabo.
Retulit, infirmum Soter miſeratus amorem;
Ipſe autem aſſiduis precibus, votiſq; Parentem
Supplicibus pro te penitus, penituſq; rogabo,
Vt ſyncera fides tibi conſeruetur in annos
Perpetuos, ſtabiliſq; in ſæcula viuat, & æuum.
Sed tu conuerſus fratres ſolare cadenteis
Interdum, & ſanctis retine ſub legibus illos.
Tum toſtam flammis frugem, & puriſſima liba
Aſſumit, palmiſq; tenens ſic ore precatur,

O Pater

O Pater Omnipotens toto nunc pectore ſolus
Ipſe tibi innumeras tanto pro munere grateis.
Atq; ait; Hoc noſtrũ eſt corpus, quod traditur hoſti
Pro vobis noſtro, capite, & iam mandite læti.
Inde mero pateram, & lymphis ſpumantibus implet,
Atque ait; Omnipotens Genitor conuerte potenteis
Huc oculos, ratiq́; ex corpore ſume cruorem.
Hinc pateram inſpiciens flammato hæc pectore fatur;
Hic meus eſt ſanguis, proprio hoc de corpore ductus,
Atque animi, mentisq; meæ ſuprema voluntas,
Qui iam iam populos paſsim ſpargetur in omneis
Pro vobis, veteris noxæ vt contagia tollat:
Sumite, & hunc noſtrum, Socij, potate cruorem.
Vos ideo, poſitas quoties accedere menſas
Contigerit, ſacraq́; dapis libamina iuſſa,
Funeris hic noſtri mæſtum referetis honorem;
Et nunquam tanti ſordeſcet gloria facti.
Nec plura. Ex illo mox ſeruauere minores
Iuſſa meri, frugisq́; ſacra præcepta per aras.
Antiqui docuere ſuos: hinc maxima porrò
Accepit Roma, & tantum ſeruauit honorem
Soterisq; tenet verum cum ſanguine corpus.

Libri Noni Finis.

SOTERIDOS

Libri Decimi

ARGVMENTVM.

SOTERIS ſupra pectus requiemq́, cibumq́
Captabat toto requietus corde Ioannes
Aetherea in ſomnis raptus virtute, futuros
Pontifices cernit, Chriſti qui munera fortes
Per ferrum, & flammas, & mille potentia tela
Excelſa virtute ferent, interq; Tyrannos
Conſtituent ſolium, quod totus mundus adoret;
Clementemq́ videt tollentem ad Sydera Romam.

V

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Decimus.

Io.c. 13. Ambroſ.i Luc. 15 & Card. Bar. Ann. Eccleſ.t. 1. an. Chriſti 3.c.37

SOTERIS ſupra pectus gratiſſimus inter
Delectos proceres captabat Sancta Ioannes
Ocia, dum Petrus iuxta, ſociiq; ſedebant.
Diuino iuuenis ſomno correptus ad ædes
Fortunatorum heroum, ſedesq; beatas
Viſus adeſſe, Dei ſuprema arcana Parentis
Vidit, & æterna quæ extarent mente repoſta:
Quæq; homines ſtudio nunquam, nec acumine mentis
Explorare queunt, nec amicus nouerat olim,
Acceptusq; Deo quiſquam per carmina vates,
Antè oculos habuit, patefactis ordine cauſſis,
Excelſus iuuenis, nec quicquam defuit illi.

Intra

Intra animi, mentiſq; fores penetrare tumultus
Viſus, & ingenti comprendi totus ab igne;
Inde rapi æthereo curru, cui flammeus orbis,
Quadrupedeſq; forent, vomerent qui naribus ignem.
Supra anni, Soliſq; vias, ſuper aſtra, poloſq;
Elatus, tandem cœli in regione ſuprema
Siſtitur antè fores, aditusq; in limine primo.
Mille domus, templiq; gradus, quibus ordine longo
Paullatim ad ſuperas conſcenditur vndiq; portas,
Ducitur extemplò paſsuſq;, gradusq; per omneis.
Paullatim aſcendens, ſummaq; in parte locatur.
Hic duce, quo raptus, ſuprema palatia cœli
Circuit, & tecti miratur nobile textum.
Spiritus æthereus, cui non fas numine quenquam
Oppletum ſinere occultas non noſcere cauſſas,
Tum iuuenẽ alloquitur, breuiterq; hæc ore profatur;
Ille ego ſum, Iuuenis, fauſto qui numine mundum
Molior, & ſuperos conſeruo ardoribus orbeis,
Sum nati, & Genitoris Amor productus ab illis.
Me ſequere; aſpicies, quantùm pietaſq;, fideſq;
Chriſtiadùm ſurget, totum tranſmiſſa per orbem,
Qui Heroes Chriſtum referent, qui ſanguinis vndis
Fundabunt verum cultum, genteiſq; per omneis Pſalmi. 18. & D. Paull. ad rom.c.10.
Ore fatebuntur ventura gaudia vitæ.
Talibus allectum iuuenem iuxta alta Palati
Mœnia deducit, pictoſq; ex ordine muros
Monſtrat, & in foribus mirantem detinet aureis,

Accenditq; animum famæ venientis amore.
Numen, honos vatum, ſummi qui arcana Parentis
Cuncta tenes, primiſq; olim qui lentus in vndis
Sponte ferebaris, mecum decurre laborem
Incœptum, atque animos fœlicibus imbue curis,
Qui Chriſti quondam faſces, quæ tempora rerum,
Queis primus Romæ imperium ſedemq; potentem,
Et triplicis mundi fundarit nobile ſceptrum,
Cui mare, cui tellus, cui cœlum & Tartara parent,
Expediam, & veterum Paſtorum exordia dicam;
Noſtraq; perpetuum deducam ad tempora carmen.
Portarum ingenteis valuas, poſteiſq; tremendos
Excelſosq; ædis muros, ſculptaſq; figuras
Ex ſolido effictas auro, puroq; metallo
Admirabatur correptus amore Ioannes;
Cum taleis iterum perfudit pectore voceis
Spiritus æthereus, digitoq; oſtendit honores.
Regia cœleſtum, ſtatio gratiſſima nobis
Eſt hæc antè oculos: claudit molimine portas
Ingenti, nulliſq; aditum ad penetralia pandet,
Donec ad aſcenſum natus Genitore ſupremo,
Virgineoq; vtero Chriſtus, qui veſte grauatus
Mortali, ſolymas peragat ſpectabilis Vrbeis,
Poſt obitum ad vitam regreſſus venerit, atque
Intulerit cœlo fœlicem ex Dite triumphum.
Tunc etenim has valuas pandet, reſerabit et omneis
Anfractus, cœliq; vias oſtendet apertas,

Ut

Vt ſancti heroes ſedes intrare beatas
Sæpè queant, lætiq; ad regia culmina tendant.
Qui veró heroes valuis ſignantur in ipſis,
Sunt, qui poſt Chriſtum Chriſti venerabile ſceptrum
In terris quondam certa ſub ſede tenebunt;
Partim etiam muris circumq; , ſupraq; cohærent.
Qui ſint, qui fuerint, paucis, aduerte, docebo.
Ille ſenex, niueos geſtat qui vertice crineis,
Eſt Petrus; veſtri caput haud dubitabile cœtus.
Hic, poſtquàm cœlo demiſſum acceperit ignem
Pectore, poſt reditum Soteris ad ocia cœli,
Proferet ingenteis Chriſtum, populumq; Britannum
Erudiet, ſoliumq; habitum á Sotere tenebit
Intra vrbē Anthiocam, et ſeptē dominatus in annos,
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum
Conſtituet Romæ manſuram in ſæcula ſedem.
Hic Vaticanis ſtatuet ſub collibus aram
Ingentem, excelſam, populis quæ maxima ſemper
Dicetur cunctis & erit quæ maxima ſemper.
Vnde Duces, Regesq; omnes, populiq; capeſſent
Iura, ſacrosq; vſus, & erit venerabilis auctor.
Inde Cruci affixus cunctis imitanda relinquet
Exempla. Et Paullus, Stephano qui orante videbit
Aethereas flammas, cum Petro infanda ſubibit
Supplicia, & gladio dabit exſuperabile collum.
Quatuor aſt illi iuuenes, qui, vt ſydera, tantum
Circumeunt Patrem, nec ab illo abſcedere tentant,

Plat. in eius vita, & Car Baron. Ann Eccleſ. t. 1. ann. Chriſti 45. c. 1. & ſeqq.

Sunt Lucas, Marcusq; ſimul, Matthæus, & alter
Ille ipſe es: te ipſum in tanto non noſcis honore?
Teſtibus his etenim Chriſtus per vtrumq; Bootem
Tendet, & occaſu exceptus referetur ad ortum.

Simon Metaphraſt die 15. mẽſis Aug. & Card Baron. Ann. Ecc t. 1. an. Chriſti 48. c. 2. & ſeqq.

En terra elatam cœlum conſcendere cernis
Inter honoratam turbam, iuuenesq; canenteis
Virgineï generis proprio cum corpore matrem?
Illa Dei eſt Genitrix, Cœli Regina, parensq;
Orbis, & humanæ cuſtodia vera ſalutis.
Nam putreis labi in cineres ſub marmore duro
Virgineos artus, Chriſto qui membra dederunt,
Fas erit haud vnquam, tumulo ſed Natus ab alto,

Chriſti Adrichom. in deſcript. vrb. Hieroſolym. n. 198

Condet vbi quondam mulier ſanctiſſima templum,
Sydereos inter iuuenes, ſanctasq; choreas
Quadriiugo curru radiantibus inferet aſtris.

Platin. in eius vita. & Card. Baron. An. Eccleſ. tit. 1. ann. Chriſti 70. c. 1 & ſeqq.

Eſt Linus ille alter Petri ſucceſſor, & aræ
Prouidus Antiſtes, viua qui in imagine fulget.
Sub tanto Paſtore cadet celeberrima mundo
Nũc Solyma, & penitus quondã exſtirpata per omneis

Card. Baron. Ann. Eccleſ. t. 1. an criſt. 72. c. 1. & ſeqq.

Terrarum, pelagiq; plagas ſua corpora mittet.
En quò priſcorum virtus ſe flectet auorum?
Inde altum imperium Cletus moderabitur, heros

Platin. in eius vita, & Card. Baron. An. Eccleſ tit. 1. ann. Chriſti 81. c. 1 & ſeq. & ann. Criſti 93. c. 1. & ſeqq.

Optimus. Hinc Clemens pietate inſignis, habenas
Sumet, & ex tanto clareſcet ſydere mundus.
Huius Anacletus ſucceſſor ad alta vocatur
Imperia; hunc proprio ſignatum nomine cernis.
Hic Euariſtus erit, vicinaq; ſceptra fatigat

Ma-

Magnus Alexander, Tarpeiaq; limina calcat.
Alter erit Syxtus, paſtor ſanctiſsimus; ille
Multa animo condens, & lege Teleſphorus alta
Dicetur, iuxtaq; tenebit Iginus habenas.
Hinc Pius, atque Anicetus erunt, Soterq; ſub illis.
Ille etiam natus clara Eleutherius ora
Excipiet ſedem, quam Victor deinde ſubibit.
Hic Zephyrinus erit, ſed erit genitore Calixtus
Romano, & ſedem poſt illum Vrbanus habebit.
Ille etiam Romanus erit Calphurnius; ille
Antherus, Fabiusq; ille, & Cornelius alter,
Qui pedibus, manibusq; ſacris, & veſte Nouatum
Calcat adhuc quantas oſtendat, reſpice, vires.
Nunc oculos conuerte tuos, murumq; propinquum
Reſpice, & ingenteis Chriſti mirare triumphos.
Lucius ille erit, expulſo qui ex ſede tyranno
Imperium reget, & dextra moderabitur orbem.
Hinc Stephanus, Syxtusq; alter natione Pelaſga
Aſſument ſedem, & Dionyſius inde ſequetur.
Hinc Fœlix capiet ſceptrum, & ſuper oſsibus ipſis
Sanctorum Heroum ſtatuet fundarier aras.
Eutychianus erit, ſummo qui apparet in auro.
Caius adeſt, & adeſt his Marcellinus in oris,
Qui dabit Idolis ſanctos malè ſanus honores;
Sed confeſſus atrox crimen ſibi ſumet honeſtum
Supplicium, & pœnas proprio de pectore ſoluet.
Et Marcellus adeſt poſt illum in ſede futurus.

Hic eſt qui faſſus medicas Euſebius arteis,
Excelſum capiet ſolium, ſolusq; merebit,
Ut ſe Paſtore in Solymis regina per artem
Inueniat Chriſti ſacrum, & venerabile lignum,
Inq; altis ſtatuat templis ſine fine colendum.
Alter Melchiades, poſt quem Sylueſter obibit
Munia Chriſtiadum, & ſanctis dominabitur aris.
Hic Conſtantinum morbo, ſcabieq; grauatum
Incolumem reddet, ſacroq; in fonte lauabit.
Ille pijs motus curis, & numine noſtro
Pontifici donabit opes, cedetq; coronæ:
Immenſum imperium, ſceptrumq; reſumet ab illo.
Ille hic Marcus erit, longo decoratus amictu:
Julius eſt alter, cui peſſimus Arrius ambas
Submittit palmas, teriturq; à vertice adimum.
Liberius capiet ſolium, ſed agetur iniquis
Auguſti curis, quas Arrius exciet auctor.
Hinc Fœlix alter damnabit morte nefandos
Auguſti aſſeclas, & habebit nobile nomen.
Alter erit Damaſus, qui poſt inſignia mundo
Facta ferum Macedum totum damnabit in æuum.
Syricius veniet, Manichæosq; vrbe fugabit
Æneadum tota: ſed eum poſt fata ſequetur
Magnus Anaſthaſius; damnansq; Pelagia caſtra:
Et ferro, atq; igni, reget Innocentius orbem.
Alter erit Zoſimus; Bonifatius alter in auro,
Quem fera turbabit diſcordia, ſed tamen ille
In-

Inuictus ſolium Petri ſine labe tenebit.
Et Cæleſtinus, Romano ſanguine cretus,
Surget poſt illos, æterniſq; ignibus omneis
Neſtorios perages; Syxtuſq; eſt tertius ille.
Ille Leo magnus, qui pectore, & ore Leonis
Compellet Totilam genteis reuocare ſub Iſtrum,
Italiamq; omnem cæleſtibus imbuet auſis.
Ille erit, in ſolio qui fulget, Hilarius, alto;
Simpliciuſq; alter, Fælix ſed tertius alter.
Ille ſuæ gratus, populoq; Gelaſius, vrbi
Viuet; Anaſthaſius poſt illum ſine domandus
Infauſto, & totum reparabit Symmachus orbem.
Aſpice Ioannem Gallos ſua iuſſa docentem,
Hormiſdamq; propè, & Fælicem nomine quartum.
Ille (vides hominem) Bonifati nomen habebit;
Ioanneſq; alter, ſed Ruſticus alter, & alter
In duro exilio Sylueriꝰ oſſa relinquet,
Viggiliuſq; miſer, caſuſq; Pelagius auctor
Apparet; veniet poſt illum ad ſceptra Ioannes.
Hic Benedictus erit, bello turbatus, & armis,
Infandaq; fame, & morbo, quem tota ſubibit
Æneadûm regio; ſurgetq; Pelagius alter,
Quem rabies belli, & lethum miſerabile tollent.
Hunc & Gregorium totus mirabitur orbis,
Magnum Gregorium, ſuperûm qui contrahet iras.
Ille alter paries, claro effigiatus in auro,
Continet heroum generoſam pectore turbam.

Ille

Ille Sabinus erit, Bonifatius ille; ſequetur
Alter poſt illum Bonifatius ordine quartus
Ille Deodatus, & Bonifatius ille; ſed ille
Sedis erit quondam poſſeſſor Honorius altæ.
Ille Seuerinus miſeros complexus, & aras
Sanctus erit, poſt quem Ioannes ſumet honorem.
Hic Theodorus erit, Martinus at ille; ſed alter
Eugenius vita, & virtutibus imbuet orbem.
Vitalianus erit ſupremas latus ad aras;
Inde Deodatus excipiet venerabile ſceptrum.
Domnius, atque Agatho ad ſanctiſsima munia ſurgent.
Inde Leo ſanctis curis, & numine noſtro
Plenus, & ille aderit ſanctos Benedictus ad vſus.
Ioannesq́, Cononq́; alter; dehinc Sergius, atque
Tertius inde Leo curis atrocibus actus.
Hi duo Ioannes, & deinde Siſinius vrbem
Excipiet, paucosq́; dies in ſede ſedebit.
It Conſtantinus ſolium illuſtrabit, & orbem,
Hi duo Gregorij, & Zacharias; deinde ſequetur
Mente fauens Gallis Stephanus, Stephanusq́; ſedebit
Alter, & excipiet ſupremas Paullus habenas.
Et Conſtantinus ſceleratis artibus vrbem
Inuadet, meritasq́; feret pro crimine pœnas.
Ille erit & Stephanus, qui labeis auferet atras.
Ille Adrianus erit, Carolo grati ſſimus auctor
Imperij: ille Leo, cui linguæ, & luminis vſum
Omnipotens reddet, ſanctas vt proferat aras

Hic

Hic Stephanus, ſed erit Paſchalis prouidus ille:
Eugenius ſurget poſt illos; inde capeſſet
Sceptra Valentinus, celerique volumine vitam
Componet, magnisque agitabitur vndique cauſſis
Gregorius, tandemque ſedebit Sergius vrbe,
Qui ſtatuet, nomen mutent, qui ad ſceptra vocantur.
Inde Leo ſurgens ſacratis reddet honorem
Aedibus, atque hoſtem precibus ſubmerget in vndis.
Poſt Benedictus erit, ſed erit Nicolaus & ille,
Margine ſupremo, & ſuprema in parte locatus.
Ille Adrianus erit, ſumma qui in parte tabellæ
Cernitur, atque alter Ioannes iunctus amore
Eximio Carolo, & capiet Martinus habenas.
Hic Adrianus erit, Stephanus quē deinde ſequetur,
Hic formoſus erit, ſed erit Bonifatius ille.
Hic Stephanus, Romanus erit, qui tempore paruo
Viuet, & ille aderit Theodorus, & ille Ioannes;
Hic Benedictus erit; vexatum cerne Leonem.
Chriſtophorusque auctor rerum pro principe ſummo
Excipiet ſceptrum, ſed erit ſine honoribus illi.
Sergius inde aderit nimium feritate laborans,
Hic, & Anaſthaſius, poſt Landus, & ille Ioannes;
Inde Leo; hic Stephanus; Ioannes ille, ſed ille
Ipſe Leo; hic Stephanus; Martinus & ille ſubibit
Aethereos faſceis, & habebit Agappitus vrbem.
Has ſcelere, atque aſtu Ioannes ſumet habenas;
Inde Leo, atque alter ductabit ſceptra Ioannes.

Hic Benedictus erit, ſed erit Bonifatius ille:
Atque alter Benedictus erit, terni Ioannes
Temporibus ſtatis Romana in ſede ſedebunt.
Gregoriusq; erit ille quidem; Syluester at ille,
Qui pacta, & leges vitæ formabit in vſum
Cum Satana infando, & deluſus morte peribit.
Hi duo Ioannes, & Sergius inde ſubibit:
Hic Benedictus erit, Ioannes ille, ſed ille
Infœlix Benedictus erit ſine nomine monſtrum.
Gregoriusq; erit ille; ſed ille immanis, & aſper
Exiſtet Clemens, Damaſusq; hunc deinde ſequetur.
Inde Leo, & Victor, Stephanus, Nicolaus, & ipſe
Clarus Alexander ſe per veſtigia cernent.
Gregorius, Victorq aderit, qui diriter atrum
Excipiens virus patera ſpumante peribit.
Ille erit Vrbanus, cuius fœlicibus olim
Auſpicijs Solymam tendet feſtinus ad vrbem
Ille Bohemundus, quem fama extollet Olympo,
Et Chriſti ornabit generoſa mole ſepulchrum.
Hic Paſchalis erit, varijsq; agitabitur vndis
Principis Henrici, pariliq Gelaſius ira
Eiectus, Cluuijs infœlix finiet æuum.
Ille Calixtus erit Burgundo patre creatus;
Felſineo ſed patre creatus Honorius ille.
Alter, quem cernis triſtem, ſed ponere vultus
Triſtitiam ſpectas, erit Innocentius, ille
Cœleſtinus erit, quem Lucius inde ſequetur.

O quan-

Digitized by Google

O quantùm Eugenius ſanctos extollet honores?
Quos & Anaſthaſius totum firmabit in annum.
Hic Adrianus erit, ſcelerum ſed maximus vltor
Surget Alexander: poſt Lucius; inde capiſſet
Vrbanus ſedem, nimioq; dolore iacebit.
Gregorius curis actus, Clemensq́ benignus.
Et Cœleſtinus ſurgent, quos cernis in auro.
Ille autem pater, & merito ſpectabilis heros,
Gloria Pontificum, Tyberino in litore quondam
Viuet, & æquatis reget Innocentius orbem
Legibus. Hoc vno magnus ſub parte Toloſæ S. Dominicus
Florebit iuuenis, cœtum qui coget amicis
Viuere præceptis, ſceleratáq; pectora franget.
Quæ cum æquæ turba virûm, quæ pectora, quiuè
Heroes tanto ſub nomine lumina mundo
Præbebunt ſanctæ fidei, cultusq́. probati
Relligione patrum, ceu lumina Solis, habebunt
Et ſtudia, & mores; & ſacræ munia vitæ.
Hoc etiam Paſtore puer conſurget ab Vmbris, S. Franciſcus.
Qui ſpretis opibus inopem traducere vitam
Inſtituet, cœtuq; hominum ſub paupere tecto
Iure coactorum viuet comitatus in antris.
Supponent humeros ſacratis ædibus ambo,
Neuè ruant, mira tandem virtute tenebunt.
Surget Alexander, peſtis deſtructor iniquæ:
Vrbanusq́ illum comitabitur, optimus heros.
Hic erit & Clemens, Paſtor ſanctiſsimus: ille
Gre-

Digitized by Google

Gregorius, ſanctas qui optabit viſere terras.
Ille diu haud viuet toti Innocentius orbi:
Hic Adrianus erit, ſed erit ſine honore Ioannes.
Vrſino Nicolaus erit de ſanguine cretus.
Hic Martinus erit, Feretris infeſtus, & vrbi,
Æmiliæq; locis, Gallorum præditus armis.
Guilielm. Durantes. *Huius & auſpicijs Durantes nomine clarus,*
Et patria, & ſtudijs, & pectore colliget olim
Riparum Caſtri ſparſos per rura colonos,
Caſtrum Riparum. *Relliquias belli, & ſaui monumenta doloris.*
Metaurus. *Inter & algenteis colleis, vbi culta Metaurus*
Irrigat, optato ſignabit mœnia ſulco.
Pro triplici vallo fluuium, pro mole ſecundum
Apenninicolas altiſſima mœnia ponet;
Durante Oppidum. *Ciuibus & proprio nomen de nomine finget.*
Cantibus hic varijs ſub amato Robore Cygnos
Magnanimos reſonare Duceis per fluminis vndas
Audiet Auſonius ſtiuæ ſubnixus arator,
Carminaq; attentas auidus demittet in aureis;
Et leget, & totum mittet viſenda per orbem.
Egregijs ſtudijs hic Honorius, ortus ab alta
Gente Sabellorum, totum moderabitur orbem.
Hic Nicolaus erit, Cæleſtinusq; ſequetur.
Hic erit inſanis actus Bonifatius armis,
Haud meritus triſtem ſancto pro munere finem.
Ille etiam ſummas capiet Benedictus habenas;
Ille etiam Clemens ſacrata in ſede quieſcet.

Hic

Hic equites Chriſti ſtatuet, Thomamq; Ioannes
Pro ſanctis meritis cæleſtibus ingeret oris;
Multaq; conſtituet, varijsq; agitabitur armis.
Ille autem Benedictus erit, ditabit & aras
Hic auro ſanctas, nec amabit ſanguine iunctos.
Ille erit & Clemens animarum peruigil hoſpes.
Hic vita excellens erit Innocentius; ille
Vrbanus bellum pro libertate capeſſet.
Gregoriusq; erit ille quidem, qui reddet honores
Pontificum Auſoniæ populis, Galloſq; relinquet.
Ille erit Vrbanus rerum ſtudioſus, & aræ:
Ille erit excelſis curis Bonifatius; ille
In magno ſurget ſtrepitu Innocentius orbis.
Sed qui triſtitiam oſtendit, vultumq; timentem,
Gregorius veniet, Piſarum notus in oris.
Hic & Alexander theſauri ſplendidus hæres;
Viribus inde vſus capiet ſacrata Ioannes
Imperia, & ſolium poſt hunc Martinus habebit.
Quantùm aget ille ſenex, quantumq; virumq; per orbē
Se feret Eugenius, quantumq; altaria tollet.
Hic Nicolaus erit, ſtatuet qui munia mundo
Pacis perpetuæ, capietq; hæc ſceptra Calixtus.
Hic Pius alter erit, nulli pietate ſecundus.
Poſt illum Paullus ſtudijs inimicus, & æquis
Legibus, at curis viuet decoratus honeſtis.
Ille autem grauibusq; oculis, vultuq; minaci,
Sed facie illuſtri, atque animo ſinè fraude benigno,

Syxtus

Syxtus erit, magnus quondam pater vrbis, & orbis.
Multa aget, vt ſanctas ad ſydera proueheat aras;
Bella etiam capiet pro Chriſto, multaq; victor
Regna Petro ſubdet, ſuccurret & ocyus orbi.
Ruuereosq; Duceis, vnde ortum ducet, & altum,
Atque illuſtre genus, ſceptris decorabit auitis,
Debita vt inuictis non deſit gloria rebus.
Poſt Syxtum excipiet ſolium Innocentius altum,
Qui iam iam totum prudenter perſonat orbem,
Nulla fides, pietasq; viris, qui caſtra ſequuntur.
Hinc & Alexander ſurget tremebundus, & aſper;
Ille eſt, qui vultu ſublimis exhibet iras,
Atque truceis animos, & pectora plena minarum:
Italiam, Europamq; omnem vaſtabit, & agros,
Lugubreisq; Duceis reddet, regesq; potenteis;
Nec ſæuos caſus propria cum prole, nec vllum
Reſpicit occaſum, nec amaras numinis iras.
Hic Pius exiſtet, fatum ſi rumpet acerbum.
Iulius 2. Pōt. Max. *Ille erit inuictus Paſtor demiſſus ab alto*
Iulius, excelſiq; nepos de ſanguine Syxti
Ruuereo genitus, ſimilisq; per omnia Syxto
Totus erit, penitusq; animo meditabitur olim,
Vt ſuper aſtra ferat Chriſti venerabile regnum.
Et bello, atq; armis Peruſinum conteret hoſtem,
Expelletq; trucem fæcunda ex vrbe Tyrannum.
Felſineumq; ducem coget diſcedere regno,
Atq; vrbem inuadet, ſceptroq; tenebit, & armis.

Pro Æmilia Venetos premet, & pro nomine Gallos
Auſonio vrgebit, referetq; inſignia victor.
Aſpice, quos vultu monſtret, quos fronte furores
Contra veſanos reges, contraq; tyrannos.
Borgia quos Cæſar crudelia ad arma vocarit.
Huius poſteritas captos iam à Cæſare faſceis
Imperio augebit per auorum nomina centum:
Et, grauida imperijs fælicibus vndiq;, tandem
Virtute ardeſcens, præclaris actibus altam
Vrbini ſtatuet ſedem, coniuncta feretris
Sanguine, & imperio Ducibus; quaq; alta Piſauri,
Inguuij, feretriq; patet latè ampla poteſtas,
Alpibus, & pelago circum vallata, tenebit
Iura potens. Et poſt tercentum luſtra, nouemq;
Luſtra ſimul, claris genitoribus orta propago
Illa erit, omnigenum cœli ventura ſub axem.
Magnus auis, atauisq; potens, ſceptrisq;, tiarisq;
Inuictus, ſed enim virtute potentior, atque
Excelſis factis. Pietas, Aſtræa, Fidesq;,
Et Pax huic circum iamiam exultare videntur.
Antè oculos Sotera tenet, gladioq; micanti
Armatus dextram pro Chriſto ſtabit, & aris.
Franciſcum Mariam en cernis ſuper vltima frontis
Signatum nomen, radijs Solaribus æquum?
Expectant illum populi, deſiderat orbis
Omnis, & æternis precibus cœleſtia poſcunt
Numina: fælices populi, ſemperq; beata

Leo x. Pont. Max. *Illa ætas; toto cantabitur orbe Metaurus.*
Quas cernis circum ſtellas ſplendeſcere claris
Luminibus, numerum natorum, et nomina iuxta
Virtutem referunt: & erit clariſsima pubes
Relligione patrum, & Tarpeiæ gloria ſedis.
Ille Leo exiſtet, ſimulans qui tollere cœlo
Supremum ſolium, totumq; inuadere mundum,
Auſoniam totam feſtinus ad arma vocabit;
Sed tandem inuictum, confictis vndiq; cauſis,
Franciſcum Mariam properabit trudere regno,
Vt Laurentinum iunctum ſibi ſanguine tantis
Præficiat populis, æternaq; in ocia regnet;
Sed conatus eum penitus fruſtrabitur omnis.
Adrianus vj. Pont. Max. *Hic Adrianus erit, Caroloq; fauebit alumno,*
Sed citò deſtituet mundum, & ſe extollet Olympo.
Clemens vij. Pont. Max. *Ille erit & Clemens, qui non fœliciter orbem*
Excipiet, magnis infeſtus Cæſaris armis.
Roma caue: tibi enim, tibi iam Borbonius heros
Bella parat ſummosq; parat tranſcendere monteis,
Vt ferro euertat genteis, atque ignibus vrbeis.
Paullus iiij. Pont. Max. *Ille oculis, vultuq; grauis, facieq; benigna*
Paullus erit: dabit hunc Farneſia clara propago.
Magnus erit pater, & pacis fidiſsimus auctor
Inter Franciſcum regem, Carolumq; potentem.
Imperio ſanctas augebit ſedulus aras;
Atque Tridentinam populis indicet ad vrbem
Concilium, vt tandem diſcordeis ſupprimat iras;
Unde

Unde redemptorem Chriſtum Regesq́, Ducesq́;
Et populi, & gentes fateantur honore ſupremo.
Italiamq. omnem reddet, facietq. beatam,
Ociaq; Europæ pariet prudenter, & orbi.
Quos quoque cognoſcet claris virtutibus inter
Heroes præſtare, viros extollet ad aſtra;
Unde ſui, & Petrus memorabile nomen habebunt.
Pontificis tanti auſpicijs Ignatius olim Inſtitutio Societatis Ieſu.
Vir clarus, plenusq; Deo, & virtutibus, almos
Intra ædeis ſeptas ſocios traducet, & illis
Imponet leges ſanctas, præceptaq́ vitæ;
Nomine & à Ieſu deducto muniet illos:
Expetet & tandem cælos, & regna beata.
Hinc homines etiam claris virtutibus orbem
Erudient totum, ſtudijsq́, & voce iuuabunt.
Illi etiam aſsiduo ſtabunt certamine contra
Germanos, rabiemq́ prement, & iniqua retundent
Pectora, proq; fide, ſuperûm quæ ad regna reducit,
Aſsiduis (mirum) cruciatibus ocia degent,
Nemo erit intra illos, qui tum ſua nomina cælo
Non ferat, & clarum teneat per ſæcula nomen.
Satq́ tibi hæc habeas, quoniam admirabitur orbis
Cætera, & hinc hoſteis contundi fulmine linguæ
Omnes proſpicient, & erit cum laudibus ætas.
Iulius ille erit, Aretino ſanguine cretus, Iulius iij. Pō. Max.
Artibus excultus varijs, quibus omnis honeſtas
Quæritur, & proprio componet nomine pacem.

Digitized by Google

Hic Marcellus erit, Paſtor ſanctiſsimus olim,
Sed tamen antè diem veſtris diſcedet ab oris.
Ille erit & Paullus, ſed erit Pius ille ſed ille
Paullus iiij. Pont. Max. *Alter erit Pius, in ſolio cognomine Quintus.*
Pius iiij. Pōt. Max. *Sanctus erit pater, & qui multùm proderit orbi.*
Pius v. Pont. Max. *Huius enim auſpicijs, huius fœlicibus auſis*
Chriſtiadæ quondam Naupacti ad litora Thraceis
Inuictis dextris iuſto certamine vincent.
Altà petent: pelago credas innare reuulſas
Cycladas, aut monteis concurrere montibus altis;
Tanta mole viri in certamina puppibus ibunt.
Contundentq; viros, puppeisq; intra æquora mergent,
Hinc pelagus mittet rubràs ad litora ſpumas;
Captiuiq; viri, generoſaq; parta per vndas
Gaza maris, prædæq; genus, captæq; triremes
Chriſtiadis parient æternam in ſæcula laudem.
Gregor. xiij. Pont. Max. *Aſt ille, ingenteis animos qui in pectore geſtat,*
Et longam ætatem promittit, & ocia mundo,
Gregorius populis aderit, cui tanta poteſtas
Fœlicem ingreſſum, & fœlicia cuncta parabit.
Illum pacis amor ſtimulat, ſtimulatq; cupido
Augere imperium, & Chriſtum proferre per orbē:
Vnde Iaponenſes extremo ex orbe profecti,
Æquoris, & terræ ſuperatis montibus olim
Aduenient reges tanti Paſtoris ad ædem;
Inde fatebuntur Chriſtum aduenïſſe ſalutem
Humani generis, cuius ſeruare perennem

Gre-

Gregorium dicent theſaurum, & pandere mundo.
Sixtus erit, qui cuncta mouet, qui cuncta gubernat Sixtus v. Pōt. Max.
Nutibus, & nulli primos concedit honores.
Quantus erit Paſtor, quantum pro laude Quiritum,
Et pro relligione olim tolerabit ad vrbem:
Nam ſerpet Latio infecto lethale venenum
Tartarei monſtri, facies non vna malorum,
Ambitio, luxus, Veneris veſana cupido,
Contemptus legum; duriq; licentia ferri
Cuncta aget: aſsiduo trepidabit Roma tumultu:
Sed premet infandas cædeis, luxumq;, famemq;,
Furtaq, & Eumenides ſancto conamine Syxtus.
Reſtituet pacem mundo, placidaq; quieti
Legitima ratione ſuos reuocabit honores;
Conſulet & cunctis ventura in ſæcula rebus:
Hinc fuluum imponet generoſo corde Leonem
Auſoniæ; molemq;, & monteis inſuper altos
Addet, & inſanos æterno carcere claudet.
Ille erit Vrbanus, qui magnis excidet auſis. Vrbanus vij. Pont. Max.
Sed qui poſt illum venit, Innocentius orbem Innocent. ix. Pont. Max.
Tutandum excipiet, promittet & ocia rebus.
Multa animo, vultuq; parabit, prouidus vt rem
Romanam extollat, totumq; extollat in orbem
Relligionis opem; ſed erit contraria tanto
Ardori, atque animo nimiùm properata ſenectus.
Gregoriusq; erit ille pater venerabilis olim, Gregor xiv. Pont. Max.
Cui ſceptra, & ſolium ſancta virtute pateſcent,

Sed triſtem vitæ breuitas per ſæcula reddet.
Huc geminas nunc flecte acies, hunc aſpice patrem,
Inuictum patrem, & cui magna exordia rerum
Intra animum ſubſunt, diuerſa in parte locatum,
Splendentemq; auro meliùs, meliusq; nitentem.
Hic Clemens, magnum numen, venturus in orbem,
Magnanimus Clemens, Paſtorum gloria Clemens.
Hic vir hic eſt, tibi quem promitto tempore quodam,
Dum penitus toto nutabit vertice mundus,
Recturum imperio terras clementibus aſtris.
Prouidus Antiſtes, Diuùm genus, aurea condet
Saecula: qui iam iam ſuper & Garamantas, et Indos
Proferet imperium, & toti dominabitur orbi.
Huius in aduentu iam nunc & regna Britanna,
Et Bactra, atque Indi, nec non Aegyptus, & Orcas
Reſponſis horrent Vatum, & Babylonius enſis,
Marmaricusq; ferox, & Colchica regna tremiſcunt.
Et ſatiata Dei precioſo ſanguine tellus,
Satq; ſuperq; olim manibus polluta prophanis,
Effugere horrendi ſperat molimina Thracis,
Tunc erit in precio virtus; tunc fiet honeſtas
Grata viris; pietasq; ingentes proferet alas.
Tunc pudor, & grauitas ſpectabitur; omnia regna
Sancta fides iunctis reuocabit ad otia dextris.
Tunc nullæ inſidiæ cuiquam, tunc munia fraudum
In terris ſinè honore ſuis neglecta iacebunt.
Tunc artesq;, doliq; omnes, & crimina cæcos

Demiſſa

Demiſſa ad maneis penitus, penitusq; relinquent
Humanum genus, haud vllum memoranda per æuum.
Tunc plena in campos læta cum fruge redibit
Vbertas, magnæq; prement tunc horrea meſſes.
Tunc quoque dira fames, Latiū quæ vrgebit, et omnē
Europam ſtudio tanti Paſtoris abibit.
Pacis amor, verumq; decus, ſtudiumq; quietis,
Et viſa in terris rarò concordia viuet.
Tunc quoq; permoti diuino numine vates,
Munere conceſſi noſtro, & cæleſtibus auris,
Exſurgent, ſanctisq; extollent verſibus illum;
Sertaq; component capiti, & ceruicibus altis
Aurea, & æternam referent per carmina laudem.
O quantum exſurget cultus, quantumq; per aras
Argentum, atque aurum, circum radiante pyropo,
Chriſolytoq; ſimul, Panchæos fundet odores.
Ipſa autem, caſus quæ olim patietur amaros
Relligio in terris, magnum, & venerabile numen,
Extollet rediuiua caput, ſanctasq; tiaras
Extra anni, ſolisq; vias, extra vltima mundi
Proferet imperia, vt populi, quos antè ſolebat
Spernere Roma, omnes numen Clementis adorent.
Crux quoque, quam ſanctū nuper fabricabit in vſum,
Inſanis ſtimulis, cæcoq; agitata furore,
Sæua cohors Solymum, ſtabit ſuper omnibus aris;
Et decus exiſtet templis, & turribus altis.
Quin etiam totis pugnabunt viribus olim,

Dum ſuprema geret mundi moderamina Clemens,
Externi reges geſtare in frontibus altis
Tantum vexillum; & veſteis, chlamidesq; ſuperbas
Hoc ſigno ornabunt; tecta, ingenteisq. penateis
Hoc Crucis obſequio gaudebunt fulgere mundo.
Tunc ædes ſacræ condentur, templaq; ſanctis
Erecta in lucis ſumma pietate nitebunt.
Huius & auſpicijs quondam in regione feracis
Pannoniæ, & circum pro relligione parentum
Fundentur turmæ hoſtiles, ſæuæq; phalanges;
Et gladius fœdo ſpumabit ſanguine Thracum.
Strigoniamq; vrbem, quam denis antè Tyrannus
Turbarit luſtris, tum ſub Clemente reſumet
Cæſar, & excelſa ſolium componet in arce.
Quid tibi prætereà referã, quæ hoc auſpice quondã
Ille Sigiſmundus, Battori ſanguinis hæres,
Bella Dacùm in terris fœlicibus atteret armis?
Hic etenim gladio inuicto, dextraq; potenti
In tenera nimiùm ætate, & iuuenilibus annis
Infeſtabit opes Thracum, quas nouerit amplas
Pannonico in regno, & fundo peruertet ab imo.
Occidet fœdos populos ingreſſus in vrbeis,
Auferet & regnum Ducibus, proſternet & omneis,
Quos ſanctis regnis inimicos cernas, & aris.
Auferet & penitus Vallachos; eximet inde
Moldauos, circumq; omneis reuocabit ad arcem
Romuleam, & coget, magnum Clementis adorent

Nu-

Digitized by Google

Numen, & extempló ſcelerata Idola relinquant.
Imò etiam tantum incutiet per membra timorem
Turcarum regi, vt caſtris, gazaq; relicta,
Extremas repetat parteis Orientis, & altis
Arcibus incluſus plenus formidine mittat
Legatos, aliquo vt concludat fœdere pacem.
Inde Iauarinum ſupremo in monte repoſtum
(Nomine Bragetium patres dixere priores)
Armorum ſtrepitu, & properato fulmine ferri
Eximet inuictus Turcis tum deniq; Cæſar;
Ille eſt, quem Clemens totis complectitur vlnis.
Aſpice Gallorum regem, cui maximus auream
Imponit Clemens dextra moderante coronam.
Cernis, vt ad ſanctas plantas ſe ſternit, & illas
Supplicibus votis penitus reuerenter adorat.
Ille erit Henricus, paci qui inimicus, & aris
Chriſtiadùm, fœdo vaſtabit milite, & armis
Imperia, & populos penitus peruertet, & vrbeis.
Sub Clemente tamen diuino numine motus
Tantorum expoſcet veniam, pacemq; malorum.
Unde illum Clemens ſanctas reuocabit ad aras,
Reſtituetq; Deo, & veniam, pacemq; petitam
Concedet, ſceptrumq; dabit, & nobile regnum.
Ut quoque ſemper agat fœliciùs ocia mundus,
Augeat & ſancti ſolij venerabile ſceptrum,
Alphonſus Princeps, Eſtenſi ſanguine natus,
Poſt longam ætatem ſenio confectus obibit;
Unde

Unde vrbes, populiq; ipſi, & ferraria, primum
Erydani caput, ad Petrum, vt cognata, redibit.
Hinc ſanctus Paſtor, tanto lætatus honore,
Abſcedet Roma, & patribus comitantibus illum,
Tendet ad Erydanum. Ferraria læta repentè
Prodibit contra, & patefactis vndiq; portis
Clementem excipiet, Paſtoremq; omine clarum,
Et patrem inuictum pleno venerabitur ore.
Magnanimi heroes circum, regesq;, Ducesq;
Vndiq; concurrent, humerisq; ingentibus illum
Extollent, totamq; ferent ſublimè per vrbem;
Arcibus, & tandem in ſummis, & ſede ſuprema
Conſtituent, pedibusq; dabunt feruentia ſanctis
Oſcula, & ad terram proſtrati corpore toto
Numen adorabunt Clementis. ſceptraq; ab illo
Se accipere haud dubijs oſtendent vocibus omnes.
Hic inter Regem Gallum, Hiſpanumq; potentem,
Quorum animis magnis olim, & diſcordibus armis
Horreſcent reges, & erit ſinè pectore mundus
Optatam æterno componet fœdere pacem.
Hic etiam Auſtriacam forma præſtante puellam,
Quam aduectam extremis capiet Ferraria terris,
Hiſpano Regi poſt vltima fata parentis
Connubio iunget ſtabili, propriamq; dicabit.
Arcem etiam ingentem ſummis in cornibus alti
Erydani extollet, ſupremaq; culmina cælo
Proferet, & tantis frænabit molibus vrbem

Hinc

Hinc rediens Romam, fluuium cognomine Tybrim,
Curſibus inſanis turgentem, & pinguia culta
Vaſtantem, & totam euertentem fluctibus vrbem.
Inueniet, nullumq; irarum imponere finem.
Ille autem antè aras proſtratus poſcere pacem
Deſinet haud vnquam, & ſanctiſsima ſacra ſupremo
Ritè Deo faciens onerabit ſydera votis.
Humectans ſanctis lachrymis altaria ſupplex,
Quin etiam nudis pedibus delubra peragrans,
Flexiuagoſq; gradus ſcalarum, & cæca viarum
Percurrens pauimenta, Deum, patreſq; beatos
Tantorum expoſcet pacem, requiemq; malorum.
Illi aderit Deus: Aſcendet ſublimia roſtra,
Et Vaticana ſtans imperterritus arce,
Attollet ſurſum dextram, ſignanſq; fluentem,
In morem ſtagni fluuium, vaſtaq; paludis,
Tergemina Cruce, ſurgẽteis nimiùm atterret vndas.
Contrahet extemplò rabiem, tumidumq; furorem
Tybris, & aſſuetum raptim ſe reddet in alueum.
Hic quoque prouectus, Patrum comitante Senatu,
Expandet ſanctam fælici nomine portam,
Vt veniæ, paciſq; via ad cæleſtia regna
Abſque mora pateant, vbi per bis dena, ſimulq;
Tercentum per luſtra ierint Soteris honores.
Claudet & hanc etiam, ſpatijs voluentibus annum,
Chriſtiadæ poſtquàm ſolemni more litarint,
Cumq; Deo genus humanum coniunxerit ille.

Mul-

Multaq; Chriſtiadùm pro relligione ſuorum
Et geret, & faciet, queis tum lætabitur orbis,
Dum Paſtorem vnum, atque vnum ſpectabit Ouile.
O felix genitor, fœlix et tu quoque mater,
Queis quondam tantam dabitur producere prolem.
Sed magis, atque magis fœlix, penitusq; beatus
Mundus erit, talis quem quondam Paſtor habebit.
Vnde erit in ſummo virtus, ſediq; beata
Parebunt ſummi reges, domitiq; Tyranni,
Et tremet horriſono fremitu, & ſingultibus altis
Tartarus, & varios perfundet in aera queſtus.
Ipſe autem cœli chorus, & ſpectata iuuentus
Mille modis, ſanctiq; Heroes numine pleni,
Lætitia, & plauſu ſupremas ætheris ædeis
Complebunt, variosq; modos, & carmina dicent.
Plura mihi æterna taciturnus mente reſeruo,
Quæ quondam ſinè fine omnis mirabitur ætas;
Sed te ſcire nefas mortali mole grauatum
Cuncta; ſat hoc etenim quondam mirabitur orbis.
Talia per murum varijs ſignata figuris
Parte ſub externa cœli ſpectabat in auro
Iſacius iuuenis, ſomno cum excitus ab alto
Inter bis ſenos ſocios, iuxtaq; potentem
Sotera in dapibus ſolemni more ſedebat.

Libri Decimi Finis.

SOTERIDOS
Libri Vndecimi
ARGVMENTVM.

PRODITOR Iſcarius ſcelerata per oſcula tradit
Chriſtum Iudæis. Chriſtus comprenſus ad Annam,
Et mox ad Caipham deducitur; impia Petrus
Crimina collachrymat; dehinc Soter Præſidis ædes
Vinctus adit: moxq; ad Galilæi mittitur ora
Præſidis; inde iterum Pilato tranſditur, atque
Affectus tortore Cruci committitur, inde
Explicat humanæ tandem ſpiramina vitæ.

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI SOTERIDOS

Liber Vndecimus.

Matt. cap.26. Marc.cap.14. Luc.c. 22 Io. c.18. Concor. Euang c.137. & Cardi. Bar. Ann Eccl.t.1. an.Chriſti 34. c. 59.& 60.

POSTQVAM ſumma quies epulis, carmenq; Tonanti
Solemni de more fuit pro tempore dictum,
Chriſtus Oliuetum repetit, dum noctis opacæ
Inſtarent tenebræ; ſocij comitantur euntem.
Ventum erat ad Villam, dixerunt nomine Patres
Gethſemani, gelidas Cedron trans fluminis vndas.
Hic Petro mandata dedit, mandata Iacobo
Præcipit hæc eadem; nec non dedit illa Ioanni,
(Hos etenim à reliquis tantùm ſeiunxit amicis)
Vt patrem orarent, precibusq; ad vota vocarent;
Neuè darent oculos ſomno, ſuper omnibus addit.
Hic erat ad montis rupeis celeberrimus Hortus.

Chriſtianus Adrichon. in deſcript. 216. Hieroſolym. nu.188.

An-

Antiquis extructus auis, & honoribus auctus.
Hunc circum aſtabant magalia, & horridus illum
Cingebat paries, rudium monumenta virorum.
Huc introgreſſus, rapeim ſanctiſſimus Heros
Procubuit genibus, palmaſq; ad ſydera tollens
Hæc ait: Omnipotens Genitor, qui cuncta miniſtras,
Si fieri poſſit, tam triſtis pocula potus
A me prætereant, pœnaſq; auerte paratas;
Sed ſi certa tibi mens eſt, & firma voluntas
Humanum facinus delendum ſanguine noſtro,
Ipſe hominum faſceis fœdatos crimine turpi
Sponte ſubibo humeris, nec me labor iſte grauabit;
Mens immota manet, quamuis de corpore virtus
Effluat; & vitio nutent formidinis artus;
Sed vigeat placitum ſuprema in mente repoſtum.
Poſt hæc ad ſocios rediit, ſomnoq; grauatos
Comperit, ecce, omneis; placidoq; hæc pectore fatur;
O ſocij, mecum ſoliti perferre labores,
Si mens veſtra vnquam vigilantibus excita curis
Eiicit dulceis ſomnos, mæſtumq; timorem,
Hanc mecum orantes inſomnem ducite noctem;
Namq; graueis caſus tandem meminiſſe iuuabit.
Inde iterum repetens Hortum, feruentiùs altum
Orabat Patrem, & venturi tanta premebat
Cura obitus, animi vt caderent, virtuſq; ſoluta
Staret, & ex toto manaret corpore ſudor
Sanguinis, & riuos per humum formaret, & vndas.

Sed

Digitized by Google

Luc. cap. 22. *Sed tum ſydereus iuuenis demiſſus ab alto*
Aſtitit, & triſteis curas, dirumq́; pauorem
Supprimit, atque animum dictis ſolatur amicis.
Hieron. de locis Heb. Beda de locis Sanc. c. 6. in fine. & Card. Baron. Ann. Ecc. t. 1. ann. Chriſti 34. c. 60. *Hic templum auguſtum veterum pia cura parentum*
Condidit, vt mundo fieretq́; memorabile factum.
Hinc ſocios repetit, taliq́; eſt ore locutus;
Iam, Socij, ſomnum capite, & requieſcite; tempus
Eccè propinquauit, quo humano natus ab aluo,
Sed Genitore Deo, manibus tradetur iniquis.
Surgite humo, mecumq́; viam properanter eamus;
En venit, eccè, meum qui exoptat perdere nomen.
Proditor interea, fraudisq́; repertor Iudas
Eccè venit, multiq́; illum comitantur euntem,
Longæui quos ire Patres, populiq́; magiſtri
Ad dirum iuſſere nefas; ſociosq́; dedere:
Hic alij longos ſparos, furcasq́; bicorneis,
Ingenteisq́; ſudeis alij, quercusq́; præuſtas
Prætendunt: multiq́; faceis, & dura ferebant
Rôbora, & accenſis ſuberant funalia flammis.
Aſt illi, quos cura ſui, & metus altius vrgebat,
Se galeis, clypeisq́; ſimul, gladijsq́; coruſcis
Armarunt, ferroq́; artus, & membra tegebant.
Geſtabant alij funes, & vincula; multi
Horribileis ferro repetito, atque ære catenas
Impoſuere humeris, & terram pondere verrunt.
Fulgebat clypeata cohors per lumina Lunæ,
Et fremit inſano ſtrepitu veſana iuuentus;

Et

Et rabie, & cæcis agitata furoribus inſtat.
Mons circum horriſonis vlulatibus vndiq; mugit,
Et reboant valles, pauitatq; exterritus amnis;
Impulſuq; ſonat vaſtis clamoribus æther.
Procedit contra impauidus ſanctiſſimus Heros
Atque illis vltrò verbis ſe talibus offert;
State viri, quæ cauſſa viæ? quæ cauſſa tumultus?
Quis furor indomitus? Coram, quem quæritis, adſum.
Aurea ſi populum docui mandata Parentis,
Quid merui? ſocios, quæſo, dimittite noſtros.
Talia vix Soter ſacrato protulit ore,
Cum retrò cecidere omnes, non obuia paſſi
Colloquia, atque humeris terram preſſere remiſſis.
Conſurgunt tandem ſtupidi, pauidoſq; retorquent
Huc illuc oculos, furijsq; agitantur, & ira;
Nec ſe ſat firmos tentur, nec læua minaceis
Sat clypeos retinere valet, nec dextera ferrum.
Continuò Iſcarius Iudas, quem tetra cupido
In fraudeis, cæcoſq; dolos trudebat, & arteis,
Fallacem dextram inijciens hominiq; Deoq;
Oſcula libauit, verbis affatus amicis.
Ille dolum ſenſit, preſſoq; hæc edidit ore;
Quid modò veſtigas, comitum gratiſſime? quid ꝑ
Complexu hoc ficto Solymis me prodis Iuda?
Vix ea fatus erat, cum circunfuſa repentè
Turba ruit, denſaq; omnes indagine cingunt.
Sic quoque Caucaſeis agitatum montibus olim

Siuè fame extrema, diro ſeu vulnere ferri
Multorum referunt agmen, turbamq; luporum
In pecudum ſæuire gregem; quem fortè ſub alto
Monte videt lentis per libera paſcua ferri:
Paſſibus; igneſcunt iræ, & cruor vndiq; manat.
Haud aliter veſana cohors ſub pectore murmur
Iactat, & horriſonis vlulatibus erigit iras,
Vnigenumq; Dei natum circunſtat inermem.
Hi laqueum collo intendunt; hi brachia nectunt;
Hi vellunt, hi vincla trahunt, retrahuntq; viciſſim;
Calcibus, & pugnis captum conſcindere certant.
Sed furit antè alios Malchus, qui miſſus ab oris
Venit Idumæis, Caiphæq; adiuſſa paratus,
Pontificis ſolitus ſtabat ſinè nomine famæ;
Pauper, inopsq; fuit, nec auorum ſanguine clarus.
Hic, vt Pontifici coram ſe teſtibus vnum
Eidentem aſſereret, melioriq; omine dignum,
Agglomerat manibus manicas, colloq; catenas;
Inijcit, & magnis huc illuc motibus infert,
Immanemq; acuit ventoſa in iurgia linguam.
Haud tulit hoc animi Petrus fidentior, atq;
Extemplò horriferum vagina liberat enſem,
Et ſuper incumbens inhoneſto vulnere tempus
Occupat, & dextram in tergus mox reijcit aurem.
Tum Deus haud patiens tantæ primordia peſtis,
Eripit è vinclis dextram, comprendit & aurem,
Atq; manu medica conglutinat, vnde reſecta eſt.
Inde

Inde Petrum increpuit, iuſsitq; recondere telum;
Atq; ait: An reris, quòd poſſem poſcere patrem
Centenas iuuenum præſtanti corde phalangeis,
Agmina cælicolûm centum, centumq; cohortes
Militiæ æthereæ, & totum deducere Olympum?
Sed ſine me imperijs magni parere Parentis,
Quæ me ſola premunt; hominum nil demoror arma.
Diffugiunt lecti comites formidine rapti
Per nemora, & ſyluas montis, colleſq; propinquos,
Seq; abdunt tenebris latebroſaq; ſaxa requirunt,
Nec quicquam tantis tutum ſibi rentur in antris.
Haud aliter, timidæ quàm viſum inſtare Columbæ
Accipitrem fugiunt, raptoq; per aera curſu
Tendunt præcipites, nec quò ſe verbere iactent,
Reſpiciunt, hoſtem tantùm vitare paratæ.
   Interea Soter vinclis oneratus iniquis
Ad Solymam trahitur feſtinis paſsibus vrbem
Nocte intempeſta, & colles clamore reſultant.
Vndiq; viſendi ſtudio numeroſa iuuentus
Circumfuſa ruit certatq; illudere capto.
Anna prior petitur, ſacri qui iura Senatus
Tutabatur atrox, cæcis erroribus actus,
Infeſtuſq; Deo, & Chriſti teterrimus hoſtis.
Hic, vt conſpectu in medio, & ſine honore reuinctus
Conſtitit antè ora, os Soter audacter ab illo
Expetijt, leges quare peruerteret æquas,
Et præcepta ſenum; & toti quas conderet orbi.

Quo genere, aut auctore forent; quos legerit alio
Iudicio comites, quæ illis promiſſa pararet.
Ille ſub hæc; Populum docui cœleſtia paſsim
Iura palam, templisq; dedi hæc mandata ſub ipſis.
Ex me autem cur iſta petis? cur talia poſcis?
I, pete grandæuos, qui me audiuere loquentem,
Et dantem præcepta, Patres; hi ſingula norunt.
Hic dextram extendens tortor, rigidusq; ſatelles,
Cui vis, cui feritas, cui promptum ad crimina pectus,
Percutit (heu facinus) grandi ſanctiſsima palma
Oſcula Soteris, tremefecitq; ocyùs omneis
Artus, & totum concuſsit verbere corpus.
Atque ait; Hæc reddis reſponſa, ſceleſte, ſupremo
Pontifici? At Soter crudelem pertulit ictum,
Retulit & contra, dira ſi iurgia lingua
Vlla tulli; teſteis adhibe pro crimine linguæ;
Sed benè ſi fatus, rectè ſi verba locutus,
Quid me non meritum tam fœdo vulnere cædis?
Talia vix tolerans Annas, quò diriùs altos
Heros Omnipotens patiatur corde dolores,
Tercentum vinctum vinclis, & funibus actum
Militibus diris ducendum, & fortibus armis
Ad generum Caipham, qui tunc oracla tenebat
Summa Sacerdotum, & ſocero æquabatur honore
Tradidit, auxilium ve ſperaret ſurgere nullum.
Venerũ erat ad Caiphã, et iam iam clypeata iuuentus
Atria compleat, numeroſaq; turba capaceis

Cer-

Certatim ex totis Solymis currebat ad ædeis.
Dumq; Sacerdotum primos, populiq; magiſtros
Primores, ſidoq; expectant nomine ſcribas.
In iuuenem vt conſulta ferant, qui dicere regem
Se audeat, & ſuperi rectoris ſtirpe creatum,
Derident vinctum, & capto populariter omnes
Illudunt pœnasq; graueis cum ſanguine poſcunt.
Iam cælo expulerat ſtellas, noctemq; fugarat
Lucifer, & Titan gelidis ſurgebat ab vndis.
Ad Caipham veniunt Patres; & perdere ſuadent
Chriſtum euerſorem legum, & precepta nouantem,
Quæ quondam Moſes populo ſeruanda parauit.
Exquiruntq; nouos teſteis, quo crimine turpi
Conuincant, damnentq; infando nomine pœnæ.
Non deſunt, qui multa ferant, qui multa rependant
In Dominum ſcelerumq; imponant crimina mille.
Sed tandem adueniunt falſæ duo lumina linguæ,
Conſueti infandas populis mentirier arteis,
Teſtanturq; illum dixiſſe ingentibus; Ingens,
Excelſumq; Dei hoc templum peruertere poſſum,
Et tribus hinc illud tandem renouare diebus.
Hæc, & plura alij: ſed erant diſcordia prorſus
Pectora teſtantum, & linguæ ſententia diſcors;
Vnde illis Soter nunquam reſponſa ferebat.
Extemplò Caiphas rabie ſuccenſus, & ira
Comprimit immitis reboantia murmura turbæ,
Tortoresq; probat ſæuos, facinusq; perenni

Laude vocat dignum, et memorabile ſemper in annos,
Tum captum alloquitur verbis Sotera ſuperbis;
Per viuum, æternumq; Deum, qui nutibus orbem
Concutit, adiuro, vt verbis fatearis apertis,
Num tu vera Dei ſupremo ex æthere proles?
Cui Soter contra; Soboles ſum regis Olympi;
Et tu vera inquis; nunquamq́ hac ipſe negabo.
Et iam tempus adeſt, vt celſi regia cœli
Concedat dextram cari genitoris, & inde
Æthere delapſum, candenti nube ſedentem
Cernetis, dantemq; reis ſua iura boniſq;.
Tum rabie exarſit, furiiſq; accenſus, & atro
Fele Sacerdotum Princeps, ſpectante Senatu,
Ierem. c.36. c.37. 4. reg. c. 19. Act. Apoſ. c.12 & Leuit. c.10. & 21. & Cardi. Baron. An Eccle. t.1. an. Christi 34. c.66.
Fas licet haud faſtus, & ius toleraret inaneis,
A capite ad plantas ſacros lacerauit amictus,
Atque ait, En facinus proprio nunc ore fatetur;
Impia namq; Deo fecit conuicia lingua.
Quid tanti ſceleris teſteis exquirimus vltra?
Infandum audiſtis crimen: ſe prole creatum
Cæleſti; & regem ſuperûmq́, hominumq́ fatetur.
Quid vobis igitur tanto de errore videtur?
Aſt illi; Dignum crudeli morte putamus:
Nonne Deo quicumq́ audet ſe fingere natum,
Fas, & iura iubent ſupremo funere plecti?
Interea Petrus cæcas intrauerat ædeis
Pontificis, Dominumq́ procul formidine captus
Obſcuras inter tenebras, interq; tumultus

Tur-

Turbarum fuerat trepidanti corde ſecutus.
Hic ſemel, atque iterum poſito de fronte pudore,
Fœmina, cui fuerat latè cuſtodia portæ
Credita, conſortem ſceleris, Chriſtiq; miniſtrum
Increpuit Petrum, Solymiſq; hæc læta ferebat.
Petrus inops animi, turbatus imagine rerum,
Quid faciat, quó ſe vertat, quas aduocet arteis,
N. ſcit. At extemplò reuocato corde negauit
Noſſe virum, & nomen cari abiurauit amici,
Pro quo ſponte neci modó ſe deuouerat ardens.
Quin etiam ingreſſus tectum ſe immiſcuit ante s
Pontificis famulis, & ad altum frig du. ignem
Herebat, Malcho cum ſanguine iunctus ad illum,
Tu quoque, ait, ſocius ſceleris tanti huius in horto
Nuper eras claro te ſecum lumine vidi,
Ille autem audaceis animos, linguamq; potentem
Exacuens, famulis pariter mentitur, & illi
Obiectum nomen, patriamq́, & iura magiſtri
Noſſe ſui, & ſuperos teſtatur voce potenti
Se non noſſe virum, repetitq; hoc ſæpiùs vltrò.
Eccè autem ſubitò cantu criſtata volucris
Signa dedit, monuitq́ diem aduenare propinquum,
Tum raptim Soter oculis, quibus omnia cernit,
Reſpexit Petrum, & pectus penetrauit in imum,
Monſtrauitq; illi, quantùm d ſceſſerit æger
A Sotere ſuo, & detexit lumine culpam.
Ipſe autem raptim tectis ſe proripit, atque

Chriſtian A-dri. hon. in de ſcript. Vrb. Hieroſol. nu. nu 219.

Extra vrbem cæcum recipit ſe triſtis in antrum;
Verſat & ex oculis ingentia flumina fletus,
Nec quicquam tardat lachrymas; noctúq;, dieſq;
Turgentes riui, qui oculis ſinè fine cadebant,
Sulcauere genas, triſtiſq;, & mœſtus in annos
Manſit perpetuos, fleuitq; ſinè ordine culpam.
Atque ea diuerſa Petrus dum parte gerebat,
Pontificis iuſſu crudeli fune reuinctus
Extrahitur Soter, magna comitante caterua,
Præſidis ad ſolium, & Prætoria celſa Quiritum,
Finiat vt tandem pœnis crudelibus æuum,
Et ſubeat tanto pro crimine Præſidis iras.
Romulea Præſes Pilatus ab vrbe profectus
Nomine Cæſareo Solymos ditione tenebat, (mum
Quem penes arbitrium cauſſarum, et ad omnia ſum-
Ius erat, inq; reos vitæq;, neciſq; poteſtas.
Conſtitit antè fores Solymorum turba furentum,
Vt poſſet celebrare diem impolluta ſacratum.
Vocibus hic crebris vulgi, & clamoribus altis
E ſolio motus Præſes procedit in ipſum
Veſtibulum, turbaſq; omnes miratur, & inquit;
Quid iuuenem vinclis tercentum, & mille catenis
Huc vinctum attrahitis? quo denique crimine victũ
Obijcitis? ſceleriſuè reum quæ culpa coercet?
Illi autem rabie ardentes, cæciq́ furore
Hæc referunt contra; Scelerum ſi peſſimus auctor
Non foret, haud vnquam vinclis, laqueiſq́ reuinctum

Ad te pleſtendum traxiſſet noſtra poteſtas.
At Præſes; Ipſi iuuenem deſumite, & illum
Iudicijs, legiq́; ſimul ſubmittite veſtris.
Turba ferox contra; Nos, Cæſaris optime Præſes,
Fas, & iura vetant quenquam ſupponere morti.
Hic iterum auguſtus repetit Prætoria Præſes,
Et ſolio inſiſtens, ſceptroq́; innixus eburno,
Intentus vultum cernens, oculosq́; niteuteis,
Auguſtamq́; hominis formam, genus eſſe repentè
Credidit eſſe Dei, & ſortem miſeratur iniquam.
Multaq́; ſecum agitat, tacitusq́; in corde volutat,
Qua iuuenem poſsit captum ratione tueri,
Impunemq́; ſinat ſciſsis euadere vinclis;
Atque hæc grandiloquo paucis ſic pectore fatur;
Es tu rex Iudæ? regnum quo iure paraſti?
Qui genus? vnde domo? & cur hæc te vincla coercent?
Quid ſceleris? quæ cauſſa graueis deducit ad iras
Grandæuosq́; patres, populiq́; ignobile vulgus?
Fare, age; nec timeas noſtræ te credere dextræ.
Talia cui Soter; Fateor, ſemperq́; fatebor
Me regem; ſed enim non hæc mortalia regna,
Huc veni, vt caperem, populosq́; ad bella vocarem;
Ideirco non arma mei, non vlla miniſtri
Tela ferunt, nec me properant abducere morti.
Iuſſa ſequor Patris; non huc ego criminis ergò
Protrahor; haud turpi mihi mens obnoxia facto.
Aethereas liqui ſedes, terrasq; petiui,

Vt

Digitized by Google

Vt narrem, quæ vera fuant, abigamq́; tenebras.
Sed qui de vero prodit, mea verba rependit,
Meq́; audit, vocemq́ meam ſectatur, & implet.
Tum Præſes, Verum quid, poſcit: nec tamen vllum
Reſponſum expectat, ſed turbis protinus inquit
Egreſſus thalamo; Nullam, quæ pendere pœnas
Ipſe queat ſcelerum, & lethi miſerabile fatum,
Inuenio cauſſam: & veſtigia nulla malorum,
Multa putās, reputansq́; ſimul, ſimul omnia quærens
In iuuene hoc tanto ſtudioſus cernere quiui.
Aſt illi vnanimes iterant clamoribus altis,
Hunc populos vanis captantem erroribus ipſi
Comperimus, vulgumq́ rude ad præcepta vocantem,
Quæ ſibi confinxit, Solymisq́; inuexit ad vſque
Extremos fines Galilææ, & cuncta refellit
Noſtrorum præcepta patrum, & noua iura recondit.
Vt verò Præſes Galilæo ſanguine cretum
Indicijs populi, & manifeſto nomine capit
Audijt, extemplò Galilæi regis ad ora,
Qui tum fortè aderat Solymorum ad ſacra profectus,
Ducendum iubet, vt curis ſe exſoluere tantis.
Herodes lætis oculis, & fronte ſerena
Chriſtum admiratur: multis namq́; antè diebus
Inſpicere optabat diuinæ frontis honorem:
Inde ſedens ſolio, ſceptroq́ ſuperbus adhærens
Orat, vt immenſæ virtutis munera pandat,
Seq́; Deum oſtendat populo, & miracula rebus
In

In tantis aliqua efficiat, vel ad ocia vitæ
Extinctas reuocet diuino numine genteis.
Sed tandem nitidos oculos tellure morantem,
Et nihil audentem contra, nullumq; ferentem
Reſponſum, circum præcinctum veſtibus albis
Inſanum vt iuuenem contempſit, & ociùs illum
Præſidis Auſonij Prætoria ad alta remiſit.
Quantùm agit excelſo delapſa ex æthere virtus
Protinus Herodes irarum ex pectore flammas
Præſidis in nomen conceptas, prole ſuperna
Intra ædeis viſa in tenueis raptim eijcit auras.
Vt verò Præſes Galilæo ab rege remitti
Cognouit Chriſtum, atque indutum veſtibus albis,
Vt nullis dignum vinclis, nec dura merentem
Supplicia, innocuũ ſed enim, et ſine fraude repertum,
Protinus ad turbas tali ſermone profatur;
Eccè modò Herodes, tanti quem cura premebat
Iudicij, Chriſtum ad Prætoria noſtra remittit,
Vt verè inſontem, nec quoquam crimine dignum.
Quid faciam? Vultiſnè, illum ſinè fraude repertum
Dimittam incolumem? ſic fas, & iura requirunt.
Aſt illi, quos dira fames, quos cæca libido
Inſanis ſcelerum ſtimulis agitabat, & vndis
Detecti erroris, furijsq; ferebat Erynnis,
Vocibus his tetris ora indignantia ſoluunt;
Tolle hominem, iam tolle hominẽ, et cruciatibus actũ
Dede neci; iam dede neci, nè crimine ab vno

Dira.

Dira per incautum ſerpant contagia vulgus.
Interea Arctous mandato regis Auerni,
Nè mortale genus fiat ſuper athera notum,
Nocte ſub obſcura, tenebriſq; tenentibus orbem,
Præſidis vxorem letheo rore madentem,
Immerſamq; graui ſomno in penetralibus altis
Lætus adit, ſtratoq; innitens talibus infit;
Ergò tuus coniux Solymorum ingentibus iris
Tantum concedet, demiſſam vt ab æthere prolem,
Haud vlli addictam vitio, ſceleriſuè capacem,
Conſtituatq; ream, & lethali crimine perdat?
Tu modò, ſi incolumen totos ſeruare per annos
Ipſa virum exoptas, & ſecum ducere vitam,
Infandum auerte exitium, nec differ in oras.
Talibus at mulier perterrita, protinus alto
Exſurgit thalamo, & cruciatibus æſtuat imis;
Nec reperire locum valet, aut captare quietem,
Accerſitq; virum, cui, ſæpiùs antè probato
Caſibus in dubijs, ſecreta arcana ſolebat
Mandare, vtq; viro portenta ingentia, & omnem
Traductam in curis noctem, monſtriſq; malignis,
Prodigijſq; feris actam, trepidoq; tumultu,
Triſtis, inopſq; animi, referat, committit. At ille
Protinus excelſo defert mandata Quirino.
Extempló Præſes curis ingentibus actus,
Incertus, quid agat, ſeu quò ſe det iq; vertat.
Vt ſolet interdum longis radicibus hærens

Quercus

Digitized by Google

Quercus opaca ingens duplici percuſſa bipenni
Huc illuc agitare caput, dubitatq́; cadendo,
Quam circum adnatam proſternat pondere ſyluam.
Sic animi Præſes anceps hærebat: & inde
Digreſſus, turbis paſsim crepitantibus inquit;
Accipite hunc hominem vos ipſi, & munere veſtro
Perfuncti, tandem veſtræ ſupponite legi;
Ipſe etenim haud quicquam lethali nomine dignum
In iuuene hoc tanto quærendo agnoſcere quiui.
Haud nobis mactare licet pro crimine quenquam,
Turba refert, veterum ſed ſancta lege parentum
Effugere haud poterit violentæ munia mortis.
Hic iterum Præſes recipit ſe in tecta Palati,
Multa putans, iuuenemq́; cupit dimittere captum:
Attamen obſtat hyems veſanæ gentis, & atrax
Scribarum inuidia, & Solymorum infanda cupido.
Multa animo voluit ſceptrum, ſoliumq́; fatigat
Sed ſedens: nec ſcit quo nomine cæca libido
Frænari queat, aut ſe talibus eruat armis.
Exſurgit tandem ſolio, & pro tempore ſumpto
Conſilio, hæc turbis meditato protulit ore;
Eſt etiam in vinclis Barabas, quo audentior vllus
Non fuit in Solymis, nec erit ſceleratior alter,
Inter inæqualem comprenſus feruere cæde,
Et miſeros ciues inſano perdere ferro.

Et

Digitized by Google

Et mos eſt vobis, conſuetumq́; omnibus annis
Annua dum redeunt ſolemnia ſacra per vrbem
Sontem aliquem ſcelerum damnatum crimine mortis
Dimitti incolumem perfractis vndiq; vinclis.
Regem igitur vultis Solymorum ad libera vitæ
Munia dimitti, an Barabam per crimina notum?
Aſt illi, quos cædis amor, quos dira libido
Extimulat, totuſq; in pectore feruet. Auernus,
Vocibus horriſonis Barabam de carcere duci
Affigiq; Cruci Chriſtum ſine fine repoſcunt.
Ipſe autem Præſes, tantas leniret vt iras,
Eximeretq; ſimul manibus Sotera prophanis,
Se recipit ſedes intra in penetralibus altis,
Nudariq; iubet Chriſtum, Pariæq; columnæ
Cui domus inniteus ſublimis ad aſtra tetendit,
Vinciri mandat vinclis, palmaſq; ligari
Poſt terga, & grauibus cruciari corpora flagris.
Protinus ecce adſunt ſeni ad crudele miniſtri
Imperium, fœdoq; armant molimine dextras.
Tum duo queis animus cunctis crudelior, illum
In medio vinctum proſpectant lumine toruo,
Quò poſſent flagris crudelius vrere membra,
Inde alternatim hinc, atq; hinc ingentibus auſis
Sublatis dextris toto conamine flagris
Incumbunt, ſacroq́; artus per vulnera tundunt.
Haud aliter perhibent Siculis fornacibus olim
Ingentem maſſam validis contundere dextris

Cyclopas,

Cyclopas; tectiſue ferum inſultare tumultum
Grandinis; aut crebros conuellere litora fluctus;
Dum ſurgens Aquilo perſtringit turbine pontum.
Iam circum vndabat cruor, etiã ſanguinis amnes
Perpetui ex toto manabant corpore; iamq;
Stagnũ erat intra ædeis, pauimẽtaq; ſanguine nabãt.
Iamq; fatigati ſtabant ſine viribus ambo
Tortores, feſſiſq; alij, queis promptior voluntas,
Robuſtæq; adſunt immani in corpore vires;
Succedunt, dextriſq; agitant ingentia flagra.
Inde ſacros adigunt properatis ictibus artus,
Et tundunt; verſantq; flagris, & fulmine dextræ
Concutiunt, nullamq; ſinunt per crebra quietem
Vulnera; & vnum erat in lacerato corpore vulnus.
His quoq; iam laſſis gemini, qui extrema tenebant
Sorte loca, haud paruis armant ſe ad dira flagellis
Supplicia, & crebris feriunt ab vtraq; lacertis
Parte Deum, tantumq; agitant feritatis in illum,
Ut laceros reddant artus, fluidumq; cruorem
Undiq; detectis retinaclis corpora fundant.
Omnis enim pietas, omnis clementia ab illis
Prorſus abeſt, iraignescunt; furor omnia verſat.
Et vis, & rabies, vecorſq; libidinis ardor
Se ſe abſq; imperio diuina in membra profundunt.
Iam largo vndabat diuinum ſanguine corpus,
Perfuſiq; artus tabo, & linentia colla,
Collaq; brachiaq; , & detectæ verbere coſtæ;

Digitized by Google

Et roſeo craſſum eiectabat ab ore cruorem.
Poſt hæc exſoluunt illum penitusq; cruentum
Infandis actum flagris, circum vndiq; cingunt
Coccinea chlamyde, & laceros crudeliter artus
Agglomerant, ſatiantq; rubentem ſanguine pallam.
Inde locant ſolio, & præacutis ſenſibus almum
Circundant caput, & tenebrant per vulnera mille,
Mille per acceſſus ſanctiſsima tempora figunt.
Præterea, vt grauius doleat ſanctiſsimus Heros,
Tortorum ſcelerata manus, quam Ditis agebat,
Inter fœdatos concreto ſanguine crines
Calcat arundinibus, tranſuerſo in vertice preſsis,
Ingentem, infandam, & plenam feritate coronam;
Et ſacros adigunt pungentia tela per artus,
Sentibus vt ſentes, & ſpinis ſpina fatiſcat.
Dant quoque pro ſceptro nodoſam ſtipite cannam;
Certatimq; adeunt illum, regemq; ſalutant,
Percutiuntq; genas, orantq;, vt proferat ore
Criminis auctorem, & populo ſpectante prophetet.
Viderat hæc Præſes, & poſtquàm ſigna per artus
Nulla hominis nouit, ſatiatum ignobile vulgus
Satq;, ſuperq; ratus, roſtris ſublimibus illum
Conſtituit, laceroſq; artus oſtendit, & inquit;
En, Solymi, horrendum lacerato corpore monſtrum
Inſpicite; Eccè homo, & iam tantis miteſcite factis.
At fera turba canum vaſtis clamoribus auras
Impulit vnanimis, reſonatq; vlulatibus æther.

Dede

Dede Cruci, iam dede Cruci, conclamat; & illum
Dede Cruci inſano repetit clamore per aulam.
Tum præſes. Quid enim patrauit criminis ille,
Debeat vt tantos tolerare in morte dolores?
Rex ergo veſter crudelibus occubet vmbris?
At Solymi contra. Fœdo ſi crimine vitam
Iſte per hanc oram haud temeraſſet ſancta potentum
Iuſſa Sacerdotum, nunquam ad tua limina vinctum
Ducendum nobis poſito cuſtode dediſſent.
Rex autem haud vllus nobis, niſi Cæſar, habetur.
Imò etiam hunc hominem, qui ſe cæleſtibus ortum
Aſſerit, & regem per plurima crimina fecit,
Si incolumem totum patieris abire per orbem,
Cæſaris hoſtis eris: prohibet nam lege tributum
Vllum illi ferri, & peruertit Cæſaris omne
Imperium, & tantum delet per ſæcula nomen.
Contremuit Præſes audito nomine ſummi
Principis, & quanquam Solymos confingere tantum
Credebat crimen, quò Chriſtum perdere quirent,
Multa tamen metuens, plenus formidine pectus,
Denique crudeli tradendum deſtinat aræ.
Sic ratis interdum ſupremo in gurgite ponti
Immaneis ſuperat fluctus, & negligit Euros;
Sed ſi ſurgat atrox Aquilo, tum protinus illa
Excutitur, totumq; agitata per æquor, & vndas,
Illiſa in ſcopulos inopina morte fatiſcit.
Vt tamen inuitum monſtret ſe tanta parare

Supplicia inſonti, & nulla impietate moueri,
Conſedit ſolio, & ſacris inſignibus vtens,
Conteſtans facinus penitus, penitusq; nefandum
Se ſe aggreſſurum, & nullo medicabile facto,
Poſcit aquas, palmasq; lauat, dehinc talia fatur;
Me cæde hac vna impollutum in ſæcula teſtor;
Teſtor & hunc hominem penitus ſinè crimine iuſtū
Haud meritas ſancto ſubiturum corpore pœnas.
Sed vos triſte nefas, Solymi, vos dira manebunt
Supplicia, & veſtri pendent hæc fata nepotes;
Et cunctis magno ſtabit ſinè crimine ſanguis.
Aſt illi hæc contra; ſanguis teterrimus iſte
Nos ſuper exundet, noſtrosq; ex ordine natos
Expleat, & memores ventura in ſæcula reddat.
Poſt hæc Pilatus reſerato carcere mandat
Dimitti Barabam, & Chriſtum permittit agendum
Turbarum arbitrio, & curis ſe ſe exuit hiſce
Implicitis, tandemq; altis ſe ſe ædibus infert.
Illi autem extemplo manibus Sotera prophanis
Arripiunt, humerosq; rubenti muryce nudant;
Atque cutim cum veſte trahunt, concretaq; multo
Viſcera dilaniant ſubtracta ſanguine palla.
Reſtituuntq; illi tunicam, lacerataq; toto
Corpore membra tegunt; iterumq; e corpore pleni
Sanguine funduntur riui, & per viſcera currunt.
Hi vellunt manibus crines, hi verbera figunt;
Hi funes, hi vincla trahunt, retrahuntq; viciſſim.

Multi

Multi etiam ſacros vultus, faciemq; verendam
Ore ſpuunt. fœdasq; acuunt ad iurgia linguas.
Illudunt, ſpernuntq; alij, temeraq; iactant
Imperia, & nullis parcunt per crimina factis:
Certatimq; vocant regem, regemq; ſalutant.
Talia dum Soter taciturno pectore ſuffert,
Itur in antiquam ſyluam ſub mœnibus vrbis
Ad gelidas Cedrontis aquas, vbi plurima veſtit
Florenteis ripas ramis fœlicibus arbos,
Vt tormenta parent, Soter queis deniq; fixus
Perferat infandos extrema in morte dolores.
Proditor at Iudas latè dum talia vidit
Cœleſti genitore ſatum, dominumq; potentem
Perferre, & nullis ſatiari finibus iras,
Indoluit patraſſe nefas, & protinus intrat
Atria Pontificum, & furijs agitatus Auerni
Retulit acceptum argentum, & dehinc talia dixit;
Peccaui, (heu fateor) Dominum dum nulla merentem
Supplicia in veſtras (facinus damnabile) dextras
Proditione dedi & me geſſi, vt perfidus hoſtis.
En vobis reddo argentũ. Quid agam? omnia clamant
Vindictam. Tantum eſt facinus, quod nuper amaui,
Vt nullam merear veniam, aut delebile quoquam
Supplicio exiſtat, vel ſit reparabile pœna.
Hæc tantum effatus, porta digreſſus, & vrbe,
Proſpicit ingentem Sicomorum brachia circum
Tendentem, & latè fœlicia poma gerentem.

Chriſtian Adrichon in de ſcrip vrb. Hieroſol. nu. 254.

Accedit, captatq; oculis immitibus aptum
Eſſe locum, ut facinus ſcelerato fine rependat.
Grandia deinde ligat tranſuerſo vincula ramo,
Inſerit atque caput, tandemq; elatus in auras,
Raptim onus infœlix eliſa fauce pependit.
Rumpitur hinc medius, diffuſaq; corporis exta,
Visceraq; ex laqueis tenuis ſparguntur in auras;
Et manſit toto factum memorabile mundo.
Pontifices autem, precium cum ſanguinis illud
Argentum extaret, theſauro reddere ſacro
Fas, & iura volunt nunquam concedere cuiquam.
Vnde agrum iuxta fluuium, quem nomine Gion
Indigenæ appellant, tumuli mercantur in uſum
Gentis, quæ ſanctam quondam canuiſſeret vrbem.
Chriſtian. Adrichon. in deſcriptio. Vrb. Hieroſolym. nu. 16.
Cinxerat hunc medium muris ſublimibus olim
Principis imperij genitrix, & deſuper altas
Septem confecit patefacta mole feneſtras
Chriſtiadum ut ſubter demiſſa cadauera paruo
Tempore conuerſa in cineres ſuper oſſa manerent.
Hanc quoque vitenſem tellus tranſmiſſa per undas
In Vaticano conſeruat colle repoſta.
Crucis periphraſis longitudinis 15 pedum, latitudinis verò 8. Chriſtian Adrichon. in deſcrip. vrb. Hieroſol. nu. 121.
Reſpuit Æneadas, peregrinaq; corpora raptim
Puluereum in cinerem (dictu mirabile) vertit.
Extemplò fabri redeunt, & robore ſecto
Ingentem ſtruxere Crucem, tranſuerſa cohæret
Oblongo malo pars altera, & altera, ſurſum
Quæ tendit, latè ſuperas eſſe. cur in auras.

Sup-

Supplicij ferale genus, quo crimina reges
Plectebant, ſonteisq́; infami morte necabant;
Difficiles miſerorum obitus, longiq́; dolores.
Protinus armantur iuuenes, clypeataq́; turba
Conuenit, & varijs armorum luſibus inſtant.
Nec pedites, equitesq́; abſunt, paſſimq́; per orbem
Diſcurrunt, dextraſq́; adigunt, & ſpicula vibrant;
Et ſeſe hortantur, ſi quæ certamina ſubſint.
Cuncta armis, ſonituq́; replent; clangorq́; tubarum
It cælo, & varijs clamoribus inſonat æther.
Qualis cum trepidam feſtinis paſſibus vrbem
Impetit hoſtis atrox, & muro ſe arduus infert,
Ut ſcandat pinnas, populumq́; in vincula ducat.
Talis erat ſtrepitus; Solymos qui agitabat, & omnem
Implebat varijs paſſim clamoribus vrbem;
Seq́; viæ tandem toto conamine mittunt;
Ut reddatur iter facile, & ſuper omnia tutum.
Militiæ veſana cohors ſublime capeſſit
Tormentum, & quantum ſyluæ intractabile lignum
Continet, hoc ſanctis humeris cum crimine totum
Imponit, verbisq́; obiectat, & imputat illi.
Pondere ſub tanto preſſus ſanctiſſimus Heros
Concutitur genibusq́; cadens pro mole labaſcit.
Ut tamen exiguæ lacerato in corpore vires
Ferre queunt, tanti tolerat tormenta furoris,
Et ſe ſe extollit, patienterq́; omnia ſuffert.
Continuò lecti ad crudelia facta miniſtri

Praecedunt partim, & vinclis Sotera reuinctum
Ducunt, & multi funes contingere gaudent,
Partim autem ad latera & pugnis, & fuſtibus vrgent
Dirũ ad ſupplicium, et remouent, quaecunq; putantur
Ferre moras aliquas, aut ſegneis nectere cauſſas.
Turba autem ſequitur poſt terga, & vocibus altis
Conclamat, Chriſtoq; facit conuicia, & ipſos
Hortatur ſocios, properent deducere captum
Extra vrbem, & pœnis tandem cruciatus amaris
Infœlicem animam ad crudelia Tartara mittat.
Huc paſſim coeunt raſtris, agriſq; relictis
Agreſtes, totis fluunt regionibus vrbis
Et plebs, & populus: fremitu, & clamore ſupremo
Omnia complentur, reſonatq; tumultibus aether.
Hic currus, haec pompa Deum comitatur ad altum
Exceſſum Crucis, vt redimat de faucibus Orci
Humanum genus, & referat ſuper ardua caeli
Sydera, vt aeternam degat per ſaecula vitam.
Bis quinos paſſus vix iam proceſſerat agmen,
Cum cadit ecce, iterum Soter, nec ſuſtinet artus
Semianimis, triſtiſq; gemit ſub pondere vaſto;
Attamen erigitur vinclis protractus amaris:
Vtq; poteſt, properatur iter, circumq; miniſtri

Viribus

Viribus intentis adigunt extendere paſſus.
Quadriuium attigerant Phariſæi ad tecta Simonis,
Cum venit, eccè, animo genitrix mœſtiſſima, ſecum
Bethanæ Dominam ducens, cœtumq; ſororum,
Quas amor, & pietas ad munia tanta trahebant.
Nam poſtquàm Abiades, iuuenis ſanctiſſimus, ægris
Opprobrijs Dominum vidit crudeliter actum,
Deſertum à ſocijs, Iudæiq; furentibus auſis
In ſæuas veniſſe manus, vt ſanguine ſancto
Fœda Sacerdotum ſatiata recumberet ira,
Protinus ad ſanctæ genitricis retulit aureis
Cuncta volans, redijtq; comes mœrore ſolutus.
Vtq; hominum inſanos exaudiuere tumultus,
Mœſti omnes tenuere gradum; venit, eccè, repentè
Et cruce, & infandis oneratus funibus inter
Immaneis Soter turbas ad peſſima tractus
Supplicia, vt ſaturet Solymorum inglorius iras.
Ille ægros tollens oculos reſpexit amatam
Et matrem, & comites, flammasq; iniecit amoris
Intra animum, atque abijt raptim ſubtractus ab illis.
Hic quoque poſt annos tercentum nobile templum
Extruxit regina, pium vt memorare minores
Hoc poſſent factum, atque omneis ſeruare per annos.
Subſequitur genitrix agitata doloribus imis,
Et gemit, & paſſim lachrymarum flumina verſat.
Et lugent comites, & toto corde Ioannes
Æſtuat, & Dominum quòd non defenderit, odit.

Chriſtian. Adrichon. in deſcrip. vrb. Hieroſol. nu. 123.

Digitized by Google

Ventum erat ad biuium, vaſto cum pondere preſſus
Soter multa gemens iterato concidit ictu.
Turba illum extollit, metuensque furore ſupremo
Ne ruat, & pœnis liuentia viſcera deſint;
Compellit trepidum redeuntem rure Simonem
Sumere tormentum poſtrema in parte gerendum,
Vt iuuet, & duro ſuſtollat pondera tergo.

O fœlicem hominem, & terque quaterque beatum,
Cui graue cum Chriſto ad ſublimia culmina montis
Contigit in turba tergo deducere lignum;
Ipſe autem tantarum paullum mole leuatus
Chriſtus iter properat, ſtimulantibus vndique turbis.

Berenice, vel Veronica dicta e. Metho. Episcopus apud Marian. Scot in Chron. an. D. 39. & Card. Baron. An. Eccl. t. 1. an. Christi 34 c. 1[illegible]. & Chri. Adrichon in deſcript. Vrb. Hieroſolym. nu. 44.

Progreſſusque parum, Mulier ſanctiſſima caſum
Commiſerata grauem ſumma procedit ab æde,
Et capitis peplo Chriſti ſudore fluentem
Sanguineo frontem deterget ſedula, nullum (mis.
Tum verita opprobrium, aut pudefacta procacibus ar
Ipſo autem in peplo ſignata remanſit imago
Diuini vultus, fluitanti aſperſa cruore.
Miratur mulier, ſeruatque in ſecula, & illud
Supplicibus votis ſanctas veneratur ad aras;
Donec ad Auſonias delatum nauibus vrbes
In Vaticani ſuprema parte locatur
Omnibus ante oculos ſancto de more colendum.

Iamque iter emenſi, veteri quod clauditur vrbe,
Portarum pauimenta premunt, queis nomina fecit
Iudicium, hic priſcis celebratum pluribus annis.

Hic

Hic iterum Soter pedibus defeſſus, & æger
Pondera tanta gerens, loriſq; agitatus iniquis
Concidit, & terram diuino corpore calcat.
Nil tamen hoc miſerata cohors, compellit ab alta
Surgere humo, & vinclis liuentes excitat artus;
Et premit, & calcat pedibus, manibuſq; prophanis
Cogit iter properare gradu, penituſq; fatigat:
Nec mora, nec requies; ſupremiſq; ictibus inſtant,
Iam porta exierat Soter, & ſtrata viarum
Calcabantur equis, magna ſtipante caterua.
Et campi, & colles circum, valleſq; propinquæ
Viſentis populi reſonabant vocibus altis,
Contigerant biuium properatis paſſibus, vnde
In Silo, & Gabaon, necnon ad culmina montis
Tenditur, inque vias ſe ſe illinc diuidit ambas.
Hic chorus aſtabat timidarum ad ſingula matrum, Chriſtian. Adrichom. in deſcrip. vrb. Hieroſol. nu. 248.
Quæ Solyma egreſſæ, vt crudelia facta viderent,
Aſſiduo fletu, & fœmineo ploratu
Aetherei iuuenis ſortem miſerantur iniquam.
Præteriens Soter, oculis, quibus omnia cernit,
Deſpectauit eas, & talia protulit ore;
Heus Solymæ matres, lachrymas ne fundite tantas
Me ſuper; at vobis, & ſuper omnibus illis,
Quos vrbi nuper genitos miſiſtis in auras,
Fundite perpetuas lachrymas, & flete perenni
Tempore; nam veniet, quod non procul auguror eſſe,
Illa dies, ſteriles quando, & ſine prole beatæ

Di-

Dicentur, fœlixq́; omninò pectoris artus,
Vnde ſum haud vllum ſumpſerunt vbera lactis.
Tunc etiam vaſtis dicetis montibus omnes,
Surgite, & in noſtros deſcendite corporis artus,
Noq́ operite ſimul, nè nomina noſtra ſuperſint.
Nam ſi comburunt viridantia robora, tandem
Qua flamma exurent ſiccum de ceſpite ramum?
Vix hæc ediderat, manibus cum tractus iniquis,
Tendit iter properans, nec abeſt ſolertia turbis.
Iamq́; aſcendebant collem, cui nomina fecit
Chriſtian. Adrichon. in deſcriptio. Vrb. Hieroſolym. nu. 35.
Multorum capitum Caluaria forma, quòd omnes
Auctores ſcelerum pœnas ibi morte luebant,
Cum cadit, ecce, iterum Soter compreſſus iniquo
Pondere, & extractus multarum errore viarum.
Turba furens rabie tum protinus abſtrahit illum
E terra, & tractis compellit ſtare catenis.
Haud ſecus interdum gracilem conuellere plantam
Alpini circum iuuenes radicitùs inſtant,
Illa autem nullis hærens radicibus altùm
Viribus indomitis confeſtim ſedula cedit,
Ferq́; humileis agitur glebas, & calce mouetur.
Inde iter accelerant, montisq́; cacumina tandem
Contingunt, totumq́; iugum tenuere phalanges,
Et circum armato montem cuſtode tuentur.
Tum fera turba canum coeunt, Chriſtiq́; repentè
Denudant humeros, totumq́; à vertice corpus,
Cumq́; leui tunica liuentia viſcera ducunt.

Vnde

Unde iterum atque iterum properato flumina curſu
Magna fluunt, totoq; exit de corpore ſanguis.
Neue fugam arripiat, (tantum dementia creuit,
Hoc etiam vt Chriſto patiente extrema timerent
Immites turbæ) manibus poſt terga reuinctis
In duro tandem cogunt conſidere ſaxo,
Expoſiti vt cæli gelidisq; Aquilonibus ictus
Dirigerent, totumq; horreret frigore corpus.
Hic tu, qui totum reseraſti numine cælum
Spiritus, vt tantos toleraret morte dolores
Æterno genitore ſatus, da poſſe referre
Infandum Chriſti cruciatum, & barbara facta
Iſacidum; tetris etenim mens iſta labaſcit
Supplicijs magnoq; dolorum fluctuat æſtu:
Et recolo haud vnquam tantarum pondera rerum,
Quin geminis oculis humentia clauſtra relaxem;
Ergo tu vati largire hoc munus ab alto,
Atque ægras refoue vires, dum talia voluo.
Omnipotens Genitor, nutu qui temperat orbem,
Æthereis oculis natum ſpectabat ab alto
Perferre infandos extrema in morte dolores;
Cuncta tamen lætus tolerabat, vt ocyus ſuo
Inferret cælo partam per vulnera prædam,
Optatumq; ageret ſubter labentia mundi
Sydera proſpiciens, palatia ad alta triumphum.
Illi autem aſtabant circum fulgentibus armis
Inſtructi proceres, ad regia iuſſa parati.

Inuocatio.

Hic

Hic Dominum cuncti contento lumine cernunt,
Atque graueis auido miſerantur pectore pœnas;
Sed mandata Patris tacitis aſſenſibus implent,
Ut videant ſuperas compleri gentibus ædeis.
Interea expediunt ſtudioſi ad cuncta miniſtri
Inſtrumenta necis, ſceleris monumenta nefandi.
Hi Crucem humi exterdunt, ſolidaq́ ingentia terræ
Brachia confirmant, nè vanos malleus ictus
Reddat, & inceptos fruſtretur ſine labores.
Treis illi ingenteis clauos, queis pondera centum
Mulciber adiunxit, grauiora vt verbera ferrent;
Treis alij ingenteis maſſas, & pondera ferri
Conſpectum in medium facta ad crudelia promunt,
Malleus vnde triplex laſſaret pondere dextras.
Tres verò, haud parua queis ſunt in corpore vires,
Effodiunt apicem ſupremi montis, vt altam
Immittant intrò constructam ex robore molem.
Quidam autem, vt veterem ſeruaret ad omnia morem
Supplicia in Chriſto, mirrhati pocula vini
Obiulit; ille tamen dulcem guſtare liquorem
Spreuit, & auerſo confeſtim reſpuit ore.
Talibus, atque alijs ad barbara facta paratis,
Turba miniſtrorum ſtimulis grauioribus ardens
Eumenidum, & penitus veſano concita motu,
Arripit extemplò Chriſtum de marmore, & illum
In latera extendit reſupino corpore ligni.
Sic quoque nonnunquam catulis ſub monte relictis
Inſa-

Inſatum ſtimulante fame per ſaxa luporum
Fertur in arua furens agmen, ſparſumq́; per agros
Armentum aggreditur, paſſimq́; animalia ſternit,
Ore trahens, ſatiatq́; imbelli ſanguine terram.
Tum duo, queis vires promptæ, & robuſtior ætas,
Arripiunt manibus dextram, atque in ſtipite duro
Imponunt, clauumq́; adigunt ſuper ictibus altis
In numerum, ſæuoq́; affigunt denique ligno.
Dehinc aliam in partem, ſaltu in contraria facto,
Proſiliunt, leuamq́; manum ſub parte ſiniſtra
Tormenti extendunt, retrahuntq́; ad ſigna lacertum
Vulnere contractum dextræ, neruisq́; remiſſum;
Dein clauum arreptum crebris ſuper ictibus altum
Et terebrare manum, & lignum transfigere cogunt.
Quattuor inde alij, facta ad maiora vocati,
Succedunt, rapiuntq́; pedes, vinclisq́; trahendo
Stipitis appoſitum cogunt contingere ſignum:
Inde ſuperponunt illos, clauoq́; tenaci
Transfigunt, creberq́; ferit tum malleus auras
Tergeminis actus dextris, & pondere vaſto,
Donec cum pedibus traiectum robur adhæſit.
Qualis in Ætnæo reſonat ſpelunca receſſu,
Cum ſolidis fratres membris, validisq́; lacertis
In numerum tundunt verſatam forcipe maſſam.
Centum alij aſtabant, qui poſtquàm robore fixum
Conſpexere hominem, rapiunt conamine toto
Excipiuntq́; Crucem, et ſublimem ad ſydera tollunt.

De-

Deinde etiã in foueam, quantũ eſt cum pondere robur,
Proijciunt, repetuntq́; iterum, & cũ pondere quaſſant.
Concuſſum intremuit ſacratum in ſtipite corpus.
Excuſſæq́; horrore manus, agitataq́; ceruix
Acta eſt in præceps, & nulla in parte reſedit.
Hac quoque ſub terra, qua fixum robur in auras
Tollitur, heroum perhibent monumenta, ſepultum
Humani generis primum iacuiſſe parentem;
Vnde atrox ſcelus vt deleret ſanguine puro,
Hic voluit Soter ſacrum conſcendere lignum.
Orbis & hoc medium legit ſanctiſsimus heros,
Vt genteis omneis poſsim exæquata iuuaret
Immanis tandem lethi crudelis imago.
Vtq́; figuraret Crucis hoc ſub pondere Chriſtum
Crudeleis pœnas paſſurum tempore quodam,
Maximus Abramus tali ſub vertice montis
Vnigenam prolem pecudum de more ſacrandum
Obtulit, & monti tribuit memorabile nomen.
Huic circum geminos dextra, læuaq́; latrones,
Quos ad ſupplicium cædes, & furta vocabant,
Affigunt Crucibus, pœnas vt morte rependant.
Celſior ipſe loco medius ceu doctor eſſet
Hortator ſcelerum, fraudiſq́;, doliq́; repertor.
Ergò vt ſuſpenſus nulla pietate moueret
Humanos animos, Romano à Præſide raptim
Legati referunt ligno ex candente tabellam,
Hebræis, Græcisq́; notis, verbisq́; latinis

Ex-

Exſcriptam, & claris impreſſam ſtipite ſignis;
Huic nomen, patriamq; ſimul regnumq;, necisq;
Exſculpſit cauſſam, vt fieret per ſæcula notum;
Imponuntq; ſuper caput, affiguntq; ſupremo
Tormenti trunco, vt nunquam delebilis extet.
Hoc quoque conſpectum priſcis, (mirabile dictu)
Dorſum vrbi inuerſum, atque oculis ſpectaſſe iacenteis,
Occiduosq; locos, quò denique ſedis honores
Transferret ſanctæ, & ſupremas conderet aras.
Aſt qui conueniunt, grauiter conuicia dicunt,
Certatim irrident omnes, ac vertice nutant;
Qui potes ingentis muros excindere templi,
Marmoreamq; iterum triduo componere molem,
Sublimem, vah, linque Crucem, te redde ſaluti,
Cum iam defunctos vita reuocaris ab Orco.
Interea, amoto circum cuſtode viarum,
Acceſſuq; ſatis patefacto ad culmina montis,
Eccè nurus adſunt, quarum Sanctiſſima Virgo
Se ſociam, & comitem, & ductricē ad ſingula præbet.
Antè alias paſſus properat, vixq; ipſe Ioannes,
Et pia turba illam greſſu comitatur euntem.
Iamq; aſcendebant collem, cliuumq; tenebant,
Cum videt antè pedes Virgo mœſtiſſima nati
Diſperſas veſtes per opaci culmina collis.
Conſtitit exanimis, diroq; exterrita caſu
Stat ſuper, & paullùm lachrymis, & mente morata,
Has tandem exprompſit mœrenti ex pectore voceis;

Dul-

Dulces exſuuiæ, dum numina ſancta ſinebant,
Et nati haud paruum indubitati pignus amoris;
Sed mihi non taleis quæſitum munus in vſus.
Quid merui, vt ſparſas diuerſa in parte viderem
Vos procul à nato, & concreto ſanguine plenas?
Talia voce refert, trepida cum turba iuuentæ,
Inſanumq́ hominum vulgus, cui crimina curæ,
Et vis, & rabies, & amor ſceleratus habendi,
Et tunicam, & veſtem properanter ſurripit, atque
Quatuor in parteis ſtricto tenuiſsima ferro
Veſtimenta ſecant; tunicam ſed auariùs æquo,
(Inconſutam etenim genitrix ſanctiſsima fecit)
Oſsibus in ludum coniectis, ſortibus aptant.
Ipſe autem Soter ſublimi in robore pendens
Cunctorum opprobria, & ſæua conuicia linguæ
Et vultu haud triſti, & ſedatà mente ferebat;
Proq́ illis orans fulgentia lumina cælo
Suſtulit, ac tali Patrem ſermone rogabat;
O Pater omnipotens veniam concede benignus
Huic populo, & facinus penitus dimitte nefandum;
Nam, quid agat, neſcit; nec rectè lumine mentis
Vtitur; vnde mihi tantarum incendia rerum
Extruit, & lethi tormenta ſuprema miniſtrat.
At latro immanis, pendens à parte ſiniſtra,
In iuuenem cælo miſſum detorquet amaros
Ore ſonos, dictisq́ feris Sotera laceſsit.
Arguit illum alter, dextræ de ſtipite pendens,
Cui

Cui ſemper fuerat melior ſententia menti;
(Nomen erat Dimas, Superis gratiſſimus heros)
Atque ait; ipſi equidem noſtro pro crimine pœnas
Commeritas luimus; ſed abeſt à turpibus iſte
Criminibus, fecitq́ nihil, quò talia ferret.
Cui Soter; Hodie fies ſuper æthera notus;
Eſto alacris; capies mecum cœleſtia regna
Hæc inter Genitrix, cœtu comitata ſuorum,
Summum apicem aſcendens, affixum in robore duro
Proſpexit natum iam iam poſtrema ferentem.
Hic raptim extremus gladio penetrauit acuto
Corda dolor, ſanguisq; immiſſo frigore manſit.
Et ſtetit, vt Parium ſpatioſa per atria marmor,
Cui vigor, & virtus abſit, ſed imagine tantùm
Humana effulget, penitusq́ immobile perſtat.
Ter quinque, atque tribus gradibus diſtabat ab alto
Stipite, cum Soter mœſtam, & ſinè fine dolentem
Proſpiciens oculis Genitricem, talia dixit;
Eccè tuus, Mulier, natus. Tua, deinde Ioanni,
Ecce, inquit, mater. Quod et ordine protinus actū eſt.
Cum veró extremos pateretur mente dolores
Soter, & nulla turbato in corde voluptas
Eſſet ob accenſas Solymorum ardoribus iras,
Sol caſum infandum pleno miſeratus amore Matt.cap.27.
Naturæ auctorem luctu defleuit amaro; Marc.cap.15.
Cumq; altum curru nondum pulſaret Olympum, Luc. cap. 23.
Euocat vnigenam extremo ex Oriente ſororem, Orig. i Matt. tract. 35. & contra Celſ.

Digitized by Google

Ib. 2. Euſeb. in Chron. an. Chriſti 33. Tertull. in Apolog. Lucia. in actis ui mart. Hieronym. in Ioel. c. 2. Auguſt. lib. queſ. nou. teſt. q. 105. & & Ep. 80. Frãciſcus Rero. c. Coſmographa. lib. 4. c. vlt. in fin. & Card Baron. An Eccl. t. 1. an. Chriſti 34 c. 101. 102. & 103.

Ingratis cinctam radijs, & iniqua timentem
Sæcula, & opponit mæſtæ tum denique fronti,
Atque caput ſubito nitidum velamine texit,
Depoſuitq; æger radios, & luminis vſum,
Vt tenebræ raperent oculis cælumq;, diemq;,
Nè taleis Dominum ſpectaret ferre labores.
Luna quoque, inſolita quanquam regione maneret,
Haud potuit tolerare nefas, fratriq; dolenti
Obiecta, infandos nè cerneret ægra dolores
Diuini Herois, cæli cui ſydera parent,
Obduxitq; caput tenebris, penitusq; receſsit:
Vnde etiam æternam timuerunt ſecula noctem.
Tunc Deus, humana patiens ſub veſte dolores,
Luctiſonos gemitus duxit de pectore, & inquit;
O Pater Omnipotens, quid me ſub pondere mortis
Deſeris? Intremuit cælum, totusq; repentè
Aligerum iuuenum cœtus concurrit ad arma;
Arma vocat, vocat arma ferox, vt tollat ab alto
Stipite pendentem, & referat ſuper æthera Chriſtum.
Ipſe autem Gabriel, ſummi qui arcana Parentis
Detulit in terras Ieſſææ ad Virginis ædeis,
Infremuit, talisq;, inquit, mihi pugna ſinatur,
Cui quoque cauſſa ortus Patris pro munere ceſſit.
Ille autem ſumma armatus pietate Michael,
Fulmineum vibrans ſpectatis viribus enſem,
Imò, inquit, detur tantarum iniuria rerum
Vlciſcenda mihi, qui quondam ſedibus altis

In-

Digitized by Google

Indomitum Satanam deieci ductor ad Orcum;
Et cui mille acies diuerſa in parte iacebant,
Hac dextra euictæ proſtratis omnibus armis.
Quisq; ſuas præſentat opes, quisq; impiger atros
Hos auet auctores ſcelerati perdere facti,
Et totum penitus Solymorum extinguere nomen.
At Pater Omnipotens, tantos ubi ſenſit in alto
Conſieri motus, raptim reuocaret vt illos,
Terrificam capitis concuſsit terq; quaterq;
Cæſariem, cum qua terram, mare, ſydera mouit;
Inde manu, & dictis compreſsit murmura, & inquit.
Cœlicolæ, noſtra eſt hæc cura, & noſtra poteſtas
A noſtro nato tantos auertere caſus.
Et quanquam trepidat tantæ ſub pondere mortis,
Haud tamen horreſcit tantos perferre dolores:
Mens immota manet, nec eum dolor iſte retardat,
Quominus has toleret lacerato in corpore pœnas,
Vt genus humanum redimat de faucibus Orci.
Vos autem interea poſitis fulgentibus armis,
Aſpicite hanc pugnā, et mecum expectate triumphū
Hic iterum exclamat celſo de ſtipite Soter;
Heus ſitio, & fauceis vix hæc in verba reſoluo.
Tum cuidam arripitur ſceleratis ſpongia palmis,
Et triſti felle, & veteri circunlita aceto,
Corrupta hyſſopo, & tetro vitiata ſapore,
Inſeriturq; cauis gracili ſub arundine cannis,
Obyciturq; ori, vt tingat ſitientia labra.

Digitized by Google

Cum verò Soter laticem perſenſit amarum
Reſpuit, ac taleis effudit in aera voceis;
Iam conſummatum, iam ritè ad vota litatum eſt.
Poſt hac ad Patrem lachrymis ita fatur hortis;
Ipſe tuis manibus, Genitor ſanctiſſime, reddo
Hanc animam, & vitæ commendo hæc vltima noſtræ
Tempora. Sic fatus, triſtis ſpiramina vitæ
Explicat, inq; humerum ceruix deflexa recumbit.

Libri vndecimi Finis.

Digitized by Google

SOTERIDOS

Libri Duodecimi.

ARGVMENTVM.

NATVRAE auctorem crudelia facta ferentem
Caſibus æternis deflet Natura per orbem.
Tertia dumq; dies Phœbeos excitat ignes,
Ille triumphator tumulo conſurgit ab alto,
Ingenti præda, & ſpolijs decoratus opimis.
Atque vbi ſe ſocijs monſtrauit ſæpius vltrò,
Ad cœlum redit, & ſocijs immittit amatis
Æthereum Numen, ſub quo Roma aurea ſurgit.

SEBASTIANI MACCII DVRANTINI

SOTERIDOS

Liber Duodecimus.

NATVRAE auctorem, Dominumq; Deumq; potentem,
Concuſſum extremo caſu, & cruciatibus imis,
Dum iuuenis per ternos florenteis duceret annos,
Ægra tulit tellus, miſerataq; mente dolorem
Signa dedit luctus, & triſteis induit iras.
Ecce omnis quatitur terrarum tractus, & altè
Excutitur totus tremefacto pectore mundus.
Concuſſi horreſcunt montes, & vertice nutant
Saxaq; ſciſſa ruunt, & iniquis montibus Alpes
Card. Baron. Ann. Eccl. t. 1. an Chriſti 34 cap. 107. *Contremuere ſolo, & tanti formidine caſus*
Nunc etiam oppoſitæ bellum exercere videntur.
Nam propè Caietam mons traxit ſummus hiatum

Hor-

Horrendum, ingentem, cuius monumenta per orbem
Tranſlata æternam fecere in ſæcula famam.
Senſit & ingenteis caſus Aluernia rupes;
Nam mons verticibus petit arduus aſtra duobus
Motibus his trepidis diuerſa in parte locatus:
Unde memor tanti exceſſus, quem rector Olympi
Pertulit, hic ſacros meruit Franciſcus honores.
Nos quoque præruptas Foruli ſub montibus altis
Prorſus inacceſſas ſpectamus tendere moleis
Sub nubem, & ſummo contingere vertice cælum;
Hoc forſan caſu diſciſſæ montibus horrent.
Imò etiam rupes Chriſti de parte ſiniſtra,
Sæuus vbi affixus pendebat in aere latro,
Contremuit, penituſq; cauum patefecit hiatum
Terrarum intra vterum, ſceleratáq; viſcera Ditis;
Seruat ad huc monumenta locus, caſumq; tremendum.
Hinc Epheſus, Sardiſq; ruit, ſecumq; potentes
Quinque ruunt aliæ celſis cum mœnibus vrbes
Funditus euerſæ; & populata tremoribus arua
Intra Aſiæ fines trepidum ſenſere tumultum.
Confractæq; cadunt turres, ac tecta domorum
Procumbunt, magnæq; ruunt cum ſedibus ædes.
Cumq; ſuis monſtris tremuit ſub gurgite pontus.
Ipſum autem Aulæum, templi in regione locatum
Ante Tabernaclum, quo Candelabra manebant,
Menſaq;, & ex auro Panchæ thuris Acerra,
A ſummo in parteis geminas laceratur ad imum.

S. Bonauentura in eius vita, cap. 13. & Card. Baron. in Martyrol. Rom. die 17. Septembris.

Euſeb. hiſtor. Eccle. lib 9. c. 6 & Chriſtia. Adrichom. de Vrb. Hier. deſcrip. num. 252.

Plin. nat. hiſt. lib 2. cap. 84. Dio lib. 57. Sueſt. de noſt. calam. cauſ. lib. 3. Enūt. 1. & Card. Baro. An. Eccl. t. 1. an. Chriſti 34 c. 107.

Luc c. 23. Io. c. 19. Ioſeph. de bell lib. 6. c. 6. & Cardi. Bar An Ecc. t. 1. an. Chriſti 34. c. 106.

S.Ephrem Syros de Paſſ. Dom. *Inde etiam raptim viſa eſt exire Columba,*
Cuius in effigie ſanctiſsima templa tenebat.
Spiritus æthereus, Solymosq; augebat honore.
Hierony. Epi. 150.q 8. *Et templum intremuit, limenq; à parte ſuprema*
Corruit hoc caſu, & viſi diſcedere templo
Syderei iuuenes, aræ cuſtodia ſanctæ.
Has etiam auditi properantes fundere voceis;
Sedibus his tandem externas abeamus in oras.
Matt. c.27. *Ingentes etiam templi meminere columnæ*
Hoc factum, in plureis diſſecto marmore parteis.
Multa quoq; extra vrbē veterū monumēta parentū
Contremuere ſolo, patefactaq; prorſus in auras
Exprompſere patres; quorum pallentia ſæpè
Viſa ſub obſcurum noctis ſimulachra per vrbem.
Non alias cælum ceciderunt plura per altum
Fulgura, nec diri toties arſere Cometæ.
Armorum ſonitum cælos tum quiſque per omneis
Audijt, inſolito tremuerunt ſydera motu.
Eſt quoq; tunc veritum, nè immenſi machina mūdi
Hiſceret & penitus moles operoſa labaret.
At Solymi proceres quiq; alto in monte manebāt,
Viſibus horreſcunt ſubitis, trepidiq; timore
Infandum exitium, poſtremaq; ſæcula rentur.
Multi etiam haud dubijs animis, & pectore credunt
Æterno genitore ſatum aduenisſe ſalutem
Pacigeram, toties promiſſam vatibus olim.
Vnde etiam miles, ductor legionis, amaro

Antea

Anteafelle tumens,(Longinum nomine dicunt)
Illo fortè loco patiens intrare per artus
Aethereas flammas, lumen, veramq; recepit
Religionis opes, Christumq; exinde per omneis
Vulgauit terras, & ad ocia ſancta migrauit.
Sed quos dura premit tanti inclementia caſus,
Iurgia, & horrendæ iaciunt conuicia linguæ
In Chriſtum, comitesq; eius, legesq; nouatas;
Et læti penitus populorum incendia gaudent
Sub tanto extinxiſſe viro, & periſſe ſalutem.
Iam Tartſsiaco properabat Veſper Olympo,
Maxima cum Solymi legum vt præcepta tenerent,
Neu diem ſanctum vitiarent corpora tabo,
Suſpenſa ad ventos, permiſſu Præſidis ibant
Extra vrbem, vt duro remouerent denique ligno.
Vt venere, vident dextra, læuaq; latrones
Viuere adhuc; tandemq; vt ad vltima munia vitæ
Approperent, raptim confractis cruribus illos
Interimunt, vitæq; ſupremum abſcedere cogunt.
Cum verò ad Christum fœdi ſ ima lumina vertunt,
Exhalaſſe vident triſtis ſpiramina vitæ.
Hic rabie accenſus, furiisq; agitatus, & ira
Intrepidus miles Christum iam munere vitæ
Aegreferens functum, vt vomeret ſuper oſſa venenũ,
Fraxineam vibrans ſupremis viribus haſtam,
Aggreditur, dextrumq; latus crudeliter alium
Transfodit, & vaſtam ſecreta ad corda feneſtram
Exigit;

Matt.cap. 27. Marc.cap. 15. Luc.c. 23. Io. c.19.& Cõcor. Eu. 144. Deut.cap. 21. Phillo de ſpecial. legib. & Card. Baron. An. Eccl t. 1. an. Chriſti 34 cap. 110.

Exigit; vnde omnis tenui permixtus in vnda
It cruor, & totum remanet ſinè ſanguine corpus.
Extemplò Genitrix animum ſuper omnibus vna
Intrepidum retinens, natum venerata, cruorem
Colligit vndantem, atque vndanteis colligit vndas.
Vtq; memor ſancti retineret pignus amoris,
Excelſum hoc donum cunctos ſeruauit in annos.
Quidam etiam vidiſſe ferunt pendere per auras
Aethereos iuuenes circum venerabile lignum
Plaudenteis alis, ſtillantemq; vndiq; rorem
Suſcipere, & ſuperas pateris perferre ſub auras.
Interea Ioſeph, veniens Arimatide terra,
Soteris comes, & cui mens non læua manebat,
Diues agri, & diues pecorum, & ditiſsimus auri,
Virginis hortatu Romano à Præſide Chriſtum
Audacter petijt, tumulo quod vt abderet æquo,
Expectatus adeſt; Nicodemusq; optimus heros,
Quem nuper Solymi multò meliora monentem
Excluſere adytis, atque extra moenia pulſum
Aſsiduis odijs varias egere per vrbeis,
Ecce venit ſecum, vt venerabile corpus amici
Suſcipiat, decoret ſacris, ornetq; ſepulchro.
Protinus adnectunt ſcalas, quibus ordine longo
Vnà omnes duro liuentia ſtipite membra
Deponunt, Solymisq; pijs admixta Virago
Adiuuat, & manibus ſanctiſsima viſcera tollit.
Includitq; ſinu clauos, amplexaq; corpus

Simon Metaphraſt. die 15. Auguſt. & Card. Baron. An. Eccl. t. 1. an. Chriſti 34 cap. 110.

Ore

Ore fouet, lachrymiſq; lauat frigentia crebris
Vulnera, & hæc illi tum circumfuſa locuta eſt;
Eccè tibi antè annos myſteria condita, tandem
O fili, finem curſu tenuere paratum.
Inde etiam tradens Ioſeph ſudaria dixit;
Sit tibi cura meum tumulo componere natum.
Vt decet, hac veſte, & myrrha circum imbue totum,
Extremumq; illi ſolue haud taciturnus honorem.
Fit gemitus, lugent Bethana ex vrbe ſorores;
Et conſanguineæ læſſæ Virgines ambæ
Aereum montem geminatis quæ ſtubus implent.
Luget & Iſacius iuuenis, multaſq; querellas
Promit, & haud vſquam ſacrata à Virgine ſolers
It procul, & matri ſe præbet ad omnia natum.
Exemplò exequitur ſolerti pectore Ioſeph
Triſte miniſterium, & precioſo munere myrrhæ,
Atque à iis tandem donis, & odoribus Indis
Imbuit, & tenui totum velamine cinctum
Componit tumulo, quem nuper fecit in alto
Marmore; et haud quiſquam ſub tanta mole iacebat.
Hæc etiam inſtrumenta necis de more vetuſto
Condidit. Inde Crucem Solymi telluris in imum
Effodiunt; donec directa aſcendit in aras.
Poſtquàm ſupremo tribuerunt dona ſepulchro
Vna omnes, magnam Genitricē impreſſa prementem
Sacratis nati pedibus veſtigia ad vrbem,
Atque etiam muros intra ad ſua tecta reducunt.

Matt. cap. 17. Marc. cap. 15. Luc. cap. 22. Io cap. 10. & Card. Baron. An. Eccle. t. 1. an Chriſti 34 c. 3. & ſeq.

Chriſtian. Adrichom. de Vrb. Hieroſ. deſcr. n. 242.

Vnde

Idem vbi ſup. nu. 123. *Unde olim veteres vſum cepere ferendi*
In Crucis obſequium tanti myſteria caſus.
Nazarei docuere ſuos; hinc maxima porrò
Accepit Roma, & totum tranſmiſit in vrbem.
Idem vbi ſup. nu 239. *At Sol me interea rediturum ad luminis auras*
Promiſiſſe ſuis poſt vltima funera vitæ
Niceph. hiſt. lib 1. c 32. Beda de locis ſacris cap. 2. & Card. Baron. An. Eccle. t. 1. an. Chriſti 33 cap. 115. *Audierant; ergò, vt Præſes permiſit agendum,*
Cuſtodeis tumulo ponunt, & marmora ſignant.
Poſtquam mortalis fortiſſimus exuit artus
Rex Superùm æterni Patris certiſſima proles,
Tendit ad infernas per muta ſilentia ſedes,
Perq; domos penitus vacuas, & inania regna.
Quatuor antè oculos vaſto molimine portæ
Se ſe illi obijciunt, penitus loca inhoſpita viuis.
Porta aduerſa ingens, ſolidoq; Adamante columnæ
Clauſa fuit nunquam, ductis ad limina valuis;
Sed patuit ſemper cunctis, vaſtumq; barathrum,
Ut fuit arbitrium, Satanas cum gente prophana
Deſtituit, mundiq; abijt melioris ad auras.
Sed tum ſupremis actus terroribus imas
Se tulit inferni tandem irrequietus ad vmbras.
Utq; ferum exitium Soteris morte paratum
Arceret timida conſulit mente, nec vlla
Occurrit facies, qua ſe tueatur ab illo.
Dum tamen vna ſubit tanto ſub turbine rerum,
Scilicet, vt tumulo populetur corpus in alto
Tempus edax rerum, ſed viuaq; munia tollat.

Ecce ambas Soter valuas, biforesq́ ſuperbas
Retrahit, & clauſas coniungit mille catenis.
Hinc geminos ducit vecteis, æternaq; ferri
Robora, & aligerum iuuenem ſeruare coruſco
Enſe iubet portam, Chriſti vt ſinè nomine nunquam
Tartareus Princeps ſæua cum gente per orbem
Prodeat humanum, & ſanctiſſima pectora turbet.
Unde ferox Princeps totum percurrit Auernum,
Itq́, reditq́ viam, vt tetro ſe carcere tandem
Liberet, & ſolito perturbet turbine mundum.
Sed tamen arbitrium cum cernit prorſus adeptum,
Raptim felle tumet, genteisq; fatigat, & vmbras;
Et dolet, & triſti turbatus pectore mœret,
Mille animo voluens amiſſas antè coronas,
Mille quoque amiſſos ventura in ſæcla triumphos;
Sed tamen inuitus ſummo parere Tonanti
Cogitur, & ſæuas frœnare libidinis iras.
Numinis arbitrio, cui lucida ſydera parent.
Altera portarum minor eſt, ſed clauſa manebat
Adductis valuis, ſed erat ſinè vectibus vllis.
Tum Soter ferrum adiungit, clauditq; perenni
Vecte fores, clauemq́; ſibi in penetralibus abdit.
Tertia, cui infectum ſcelus, & graueolentia pœnis
Crimina purgantur certo ſub tempore prorſus
Clauſa erat; at ſubitò patefactis vndiq; valuis
Cardine voluuntur bifores, & limine cedunt,
Umbroſaq́ domus penitus patuere cauernæ.

Con-

Conſtitit hic Soter, ſummoq́ ex limine cernens
Innumeram turbam pœna exercente teneri.
Abſtrahit hinc omneis properata vindice pœna,
Concretamq́; adimit labem, puroſq́ reducit.
Inde fore claudit, legemq́; imponit in annos
Extremos mundi, vt purgatis igne potenti
Pandantur portæ, atque alijs claudantur apertæ.
Tanta autem lætus præda ad poſtrema recedit,
Seq́; offert portis taciturnus, & oſtia pulſat.
Extemplò patuere fores, ſacrumq́ repentè
Intremuit limen, flammiſq́ ingentibus omnes
Aelyſiæ valles pulſis fulſere tenebris,
Concepitq́; ſinus fœlicem in ſæcula vitam
Et pater ipſe hominum tum talia protulit vltrò.
Veniſti tandem, tuaq́ expectata per annos
Nobis complureis ſub opaci hoc carcere mundi
Vicit iter durum pietas. Datur ora tueri,
Chriſte, tua, & claras audire, & reddere voceis.
Sic equidem ducebam animo, rebarq́; futurum
Tempora dinumerans: nec me mea cura fefellit.
Quas ego te ærumnas, & quanta per aſpera vectum
Accipio? quantis iactatum Chriſte periclis?
Ipſe ego deliqui; fateor peccaſſe; nec olim
Inficior menteis hominum fœdaſſe nefando
Crimine, dum vetitos decerpſi ex arbore fœtus.
Tu verò proprijs humeris, ſinè fine paratas
A Patre ſupremo, voluiſti pendere pœnas.

Deleſti

Deleſti facinus nullo delebile, acto
Nos tua turba ſumus, Soter, tua gloria, tandem
Nomen, honosq́ tuus, tua præda, tuusq; triumphus.
Ille autem contra ſedes caligine merſas
Illuſtrat, recreatq́; patres, ſolatur, & inquit;
Eſte alacres, mecum capietis regna beata;
Cuncta egi, vt cæcis tenebris, & carcere tetro
Vos raptim eximerem, et ſuper ardua ſydera ferrem.
Pellite ſegnitiem; celereisq́; accingite greſſus,
Et mecum properate viam, atque abſcedite regnis
Tartareis, veſtrumq́ Ducem cæleſte petentem
Imperium, voſmet ſectandum accingite cuncti.
Hæc ait, & portis tranſmittit nobile circum
Agmen agens veterum tenebroſa ex ſede parentum.
Prodit Adam, ſecumq́ venit non paſsibus ægris
Iuſtus Abel, venit & Noes, & Maximus Abram;
Et Dauid, Vatesq́; alij, qui carmine quondam
Monſtrarunt mundo venturum ex æthere regem.
Hic matresq́, viriq́; adſunt, genus omne parentum,
Qui vitam nullis vinclis, non legibus vllis
Compoſitam incultos primi degere per agros
Iuſtitiæ memores, & nulla fraude ſubacti.
Tum Soter, cunctis egreſsis, oſtia claudit
Haud vllo pandenda die, aut reſeranda per æuum;
Perpetuoq́; ambos conglutinat aggere poſteis.
It Deus antè alios, dextra, læuaq́; ſequuntur
Delecti Heroes, cælo gratiſsima proles.

Ap-

Applaudunt volucres, fugiunt ex æthere nimbi,
Arridet tellus, ſaliunt in gurgite piſces;
Cunctaq́ fœlicis portendunt gaudia vitæ.
Tertia iamq́ dies aderat, cum læta repentè
Littore ab Eoo curſus Aurora reducit
Æthereos, totumq́; replet fulgoribus orbem.
Vnde omnis rerum facies mutatur, & omnes
Abſcedunt fletus, & nobis gaudia ſurgunt,
Æternosq́; datur mortis vitare dolores.
Tum Soter proprios artus, quos nuper in imo
Marmore compoſitos vetuit conſumere tempus
Omnipotens Genitor, clara ſed luce niteteis
Reddidit, & penitus diuino afflauit honore,
Atque immortaleis æterna in tempora fecit,
Abſque vllo auxilio propria virtute reſumit;
Seq́; illis iterum coniungit nexibus arctis,
Perpetuum vt maneat nunquam reſolubile nexum;
Atque triumphator tumulo conſurgit ab imo.
Qualis auis fertur, nido in regione Sabæa
Compoſito, Caſias inter, Nardumq́;, Crocumq́;,
Completis vitæ ſpatijs reparare ſenectam;
Hinc noua conſurgit, fuluoq́ nitore iuuenta
Luxuriat criſtis, & verſicoloribus alis;
Æthyopasq́ ſuos, Arabasq́;, Indosq́ reuiſit:
Et circum innumeræ volucres mirantur euntem.
Sic quoque ſurgentem nitido ſplendore coruſcum
Mirantur Chriſtum patres, paſſimq́ coronant.

Omni-

Omnipotens Genitor natum deſpectat ab alto
Ad meliora ſuæ rediuiuum munera vitæ
Mortis ab imperio, & cæcis remeaſſe tenebris;
Atque etiam infernas gaudet penetraſſe per vmbras
Inſanumq; feris vinclis frænaſſe Draconem,
Atque cauas patribus penitus ſpoliaſſe cauernas,
Unde etiam ingentem conuexit ad aera prædam.
Aetherei exultant iuuenes, cytharasq;, lyrasq;
Antea depoſitas animo meliore reſumunt,
Et variis nectunt cantus, & carmina dicunt.
Perq; choros feſtas ducunt, perq; aſtra choreas,
Alternisq; ſolum pedibus cæleſtis Olympi
Concutiunt, plauſuq; ſuper fulgentibus aſtris
Aeterno paſſim cæleſtia ſydera complent.
Uiſerat interea multo languore ſolutam
Ieſſeam Soter matrem, in penetralibus altis
Nati expectantem reditum ex crudelibus vmbris
Ad vitæ imperium propria virtute paratum.
Seque illi æternum oſtendit, nitidamq; iuuenta,
Diuinumq; aperit theſaurum, & gaudia pandit.
Aelyſij verò Patres, longiſſimus ordo,
Sacratam iuuenem ſummo venerantur honore,
Seque omnes illi tantum debere fatentur,
Vt, niſi virgineum venerabile pignus amoris
Intra vterum nuper geſtaſſet, faucibus Orci
Cuncta abſumpta forent, captiuaq; ſemper Auernis
Manſiſſet tenebris cunctorum ingloria turba.

At Maria extremis agitata doloribus, vrbem
Antè ortum Solis penitus feſtina relinquit;
Cinnamaq;, & myrrham, & coſtum, caſiamq; ferace,
Et Nardum, & totos, quos India mittit, odores
Sumpſerat, vt Chriſtum veterum de more parentũ
Vngeret, atq; pium tum deniq; munus obiret.
Dumq; iter accelerat, ſocijs cum matribus, altum
Qua ratione queant marmor remouere ſepulchro,
Voluit, & hoc vnum ſolerti mente rependit.
Ventum erat ad tumulũ, tellus cũ horrore mouetur,
Impoſitumq; vident reuolutum ex marmore ſaxum.
Mirantur, dubitantq; ſimul, ne perfidus hoſtis
Surreptum ex buſto externam aſportarit in oram.
Accedunt, factum vt propriùs diſcernere poſſint.
Hinc tumulum ingreſſæ, dextra ſub parte ſedentem
Conſpiciunt iuuenem, candenti veſte recinctum,
Sedibus ex ſuperis demiſſum ad nobile munus.
Horreſcunt animi, & ſubitus tremor occupat artus.
Ille ſed hæc raptim; Timidas depellite curas;
Nazareum Ieſum. populi quem ignobile vulgus
Confixere Cruci, ſolertes quæritis, alto
Marmore ſurrexit: non hac in parte moratur:
En locus eſt ille, in quo mortua membra iacebant.
Ite ergò in Solymam, ſocijsq; pauentibus iſtud
Perferte, & Petro primùm, Galilæaq; cuncti
Regna petant; illis namq; in regionibus orbis,
Vt quondam admonuit, vobis ſe ſæpè videndum

Offeret;

Offeret; & tantum haud erit hoc dubitabile factum.
Egreditur Maria ex tumulo, & fiducia menti
Perſtat adhuc incerta ſatis. Sed protinus ille,
Ille hominum Soter, cui noſtræ eſt cura ſalutis,
Os, habitumq; gerens Olitoris, & horrida terga,
Et petaſum, & marram, & curis intentus. & horto,
Seſe offert Mariæ; Et, quid ploras fœmina, dixit;
Fœmina quid ploras? Cui protulit illa repentè;
Dic, Olitor; Dominũ ſi ablatum ex marmore quoquã
Abſtraxti; multo redimam nam protinus auro.
Ille negat; multumq; diu mentitus amicis
Nominibus, tandem diuinum aſperſit odorem.
Seq; illi oſtendit meliori viuere vita.
Cernua tum Mulier genibus procumbit, & illum
Expanſis palmis complecti nititur vltro.
Arcuit hoc Soter, ſeſeq; recepit, & inquit;
Tangere me noli, Mulier, mortalibus auſis.
Donec ſupremi Genitoris ad ora reuertar;
I, pete iam ſocios diuino fœdere iunctos,
Dicq; ſimul, Galilæa petant, & patria tecta;
Me namq; in tanta cuncti regione videbunt.
Hæc ait, & raptim ſe aſpectu ſubtrahit illi.
Matribus inde alijs Solymam repetentibus vrbem
Se quoque diuinum manifeſto in lumine monſtrat.
Quæ ſiquidem procumbit humi, properataq; ſanctis
Oſcula dat pedibus, demiſſaq; numen adorat.
Interea Solymam properans contendit ad vrbem

Matt. cap. 28. Marc. cap. 16. Luc. cap. 24. Criſtian. Adrichom. in deſcript. lib. Hieroſolym. numero 256.

Digitized by Google

Gard. Baron. An. Eccleſ. t. 1. an. Chriſti 34. c. 116. & 166.

Lætitiaq́; metuq́; fremens Bethana virago.
Mœrenteisq́; petit ſocios, Petroq́; pauenti,
Ioanniq́; inquit; Dominus ſurrexit, & ipſa
Hiſce oculis dudum manifeſto in lumine vidi.
Confeſtim illi ambo trepidi nouitate relinquunt
Intra ædeis ſocios, properantq́; inuiſere buſtum.
Serior it Petrus preſſus grauitate ſenili;
Ioannes autem, cui totius integer æui
Sanguis ineſt, ſolidæq́; ſuo ſtant robore vires,
Extemplò accurrit, ſummoq́; ex marmore pronos
Intus agens oculos cernit velamina nota;
Nunciat & Petro, qui poſtquàm ad marmora venit,
Intrat honorati ſecreta in tecta ſepulchri;
Conſpicit & ſanctum velamen, conſpicit acta
In tumuli partem ſudaria frontis: & intrat
Huc quoque Ioannes, & cernit talia, & alto
Pectore, confractis penitus lethalibus auſis,
Surrexiſſe putat redìuiuum ex marmore Chriſtum,
Hinc redeunt, ſociiſq́; dolentibus omnia narrant.
At legio interea, tumuli cuſtodia, tantis
Obſtupuit factis, penituſq́; exterrita fugit,
Seque Sacerdotum recipit malè ſana ſub ædeis,
Cunctaq́; voce refert. Subito coiere tumultu
Unà omnes Solymi, vt creſcentem ex tempore famam
In vulgus, diramq́; luem, & contagia tollant.
Cuſtodeis auro innectunt, fateantur, vt antè
Præſidis ora ſui ſocios rapuiſſe ſepulchro

Naza-

Nazarenum iuuenem, grato dum corpora ſomno
Merſa forent, populoſq; illos ſparſiſſe per omneis
Viuere, ſed ſocios illum rapuiſſe ſepulchro.
Corrupti iuuenes auro, precioq; redempti
Singula teſtantur: ſed Dux legionis auaræ
Nomine Longinus, verum cui lumen obortum,
Infandum damnat facinus, Chriſtumq; rediſſe
Prædicat in vitam propria virtute perennem.
Deſerit & belli ſtudium, iuueneſq; gemellos,
Queis verum, & rectum placuit ſine fraude fateri,
Accipit, et Chriſtum rediuiuum euulgat in orbem.
Fortè etiam Cleophas cum Luca abſceſſit ab vrbe, Luc.c. 24.
Incertiq; animis, num viueret optimus heros,
Ambo tendentes Emauntem multa viciſſim
Inter ſe vario per iter ſermone ſerebant.
Talia dum peragunt, Soter velut aduena, frontem
Cauſia cui tegat, & faciles cui crura cothurni,
Perq; humeros pellis demiſſa emolliat artus,
Muniat & dextram baculus ſylueſtris oliuæ,
Conſequitur iuuenes, veſtigiaq; vltima calcat
Deinde ait; O homines, quæ vos modò cura remordet?
Quidq; per ambages ſermonum excurritis vſum,
Dum cœptum properatis iter? quid triſtibus eſtis
Solliciti curis? Cleophas ſed talia reddit;
Aduena tu Solymas intraſti ſolus in arceis,
Cui non tantarum ſint nota volumina rerum.
Et quæ, ait ille auidus iuuenes condiſcere verum?

Digitized by Google

Aſt illi hæc contra. Ieſu quod contigit vni
Nazareo, audiſtin? magnus namq; omine vates,
Virq; potens operum, verborumq; optimus auctor
Extitit, atque adeo & populo gratiſſimus ipſi.
Attamen inſanum vulgus, populiq; magiſtri,
Atque Sacerdotes damnarunt crimine mortis,
Et tandem impoſuere Cruci, corpusq; forarunt
Mille modis, donec iacuit reſolutus in auras.
Nos autem Iſacidum veram aduenîſſe ſalutem
Rebamur, ſed iam ſurrexit tertia mundo
Expectata dies, nec quoquam vidimus illum.
Nonnullæ verò matres ex ſanguine noſtro
Se ad tumulum vidiſſe ferunt ſub lumine claro
Aligeros iuuenes, qui certa lege probarunt
Surrexiſſe hominem ventura ad gaudia vita.
Quidam etiam ex noſtris ipſum viſere ſepulchrum,
Cuncta vidiſſent, gelidaſ; in parte iacentem
Vidiſſent Dominum, vita ſeu viuere noſſent.
Ille ait; O ſtulti penitus, penitusq; rebelles
Credere, quod vates quondam cecinere futurum.
Talia nonnè fuit Chriſtum tolerare neceſſe,
Perq; omneis caſus, per tot diſcrimina rerum
Tendere, vt æterni remearet ad ocia cœli?
Abque vno incipiens Moſe, & per ſingula tendens
Cuncta renarrabat vatum monumenta priorum,
Claraq; reddebat procul omni ambage remota.
Dumq; propinquarent Caſtro, ſe finxit ad vrbem

Ire aliam Soter, ſed enim retinetur ab illis;
Haud tamen inuitus, nec iniquo pectore ſuffert.
Dum verò menſis diſcumberet optimus heros,
Liba capit; quæ toſta aderant, manibusq́; ſacratis
More ſuo retinens diuino numine ſignat;
Diuidit, & tandem ſocios partitur in omneis.
Tunc oculis patuit diuinum lumen, in auras
Nubibus expulſis, ſeſeq́; abſcondit ab illis.
Obſtupuere ambo, taleisq́; extempore fundunt
Ore modos. Nobis vt erant feruentia corda,
Dum per iter tenebras ſolito remoueret amore
Cordibus è noſtris, vatesq́; aperiret, & ultu
Firmaret tandem mutantia pectora curis?
Moxq́; alacres linquunt menſas, & pocula ponunt,
Ut redeant Solymam, ſociisq́; hæc ſingula narrent. Luc.c. 24.
Poſt, vbi deſtituit ſocios Emauntis in oris
Soter, ſe Petro diuerſa in parte moranti
Monſtrauit, verumq́; Deum, Chriſtumq́; profeſſus
Raptim abiit; factumq́; Petrus monſtrauit amicis.
Venerat interea Cleophas feſtinus, & alter
Secum erat, & ſociis cœnantibus omnia claris
Narrarant verbis; narrarat & ordine Petrus
Se Dominum vidiſſe ſuum ſub lumine claro.
Eccè oritur ſubitum, atq́; oculis mirabile monſtrū;
Nox erat, atq́; omnes pleni formidine cæca
Concluſere fores, aditusq́;, altasq́; per artem
Veſtibus obductis tutas fecere feneſtras.

Funditur extemplò totas immiſſa per ædeis,
Flamma tremens, tectumq; trabesq; ardere videntur.
Horreſcunt viſu ſubito, penitusq; tremiſcunt
Delecti proceres, animaq; pericula verſant.
Tum Deus in medio ſtetit imperterritus, atque
Pax vobis, inquit, ſocij; depellite curas
Ex animis; ego enim vobis, quem quæritis, adſum.
Illi autem magis exhorrent, ſimulachraq; rentur
Cernere, & oblati deludi indagine ſpectri.
Ille iterum ſubdit. Quid triſteis eſtis, & ægri?
Ecce manus, plantasq; meas; cognoſcite cuncti,
Ille ego quòd prorſus ſum, qui Deus antè manebam.
Tangite, & ex oculis tenebras remouete fugaceis;
Nulla etenim ſimulachra gerunt ſub imagine corpus.
Expulſis illi tenebris de pectore proni
Euectum ex letho rediuiuum numen adorant;
Triſtitiamq; omnem remouent, mæſtumq; timorem
Lætitia expellunt, faſtumq;, & gaudia tollunt.
Talia dum peragunt, Thomas redit, ecce, repente,
Qui procul abſuerat, Solyma digreſſus ab vrbe.
Cuncta audit, ſociosq; alacris miratur, & inquit;
Haud vnquam Dominum redijſſe ad munera vitæ
Credam, ni clauis terebrata foramina cernam,
Experiarq; meis digitis, laterisq; feneſtram
Ingrediar palma, & penetrem ſua vulnera pugno.
Bis quater orta dies nitidum connexerat axem
Cum Solymas adeis intra, tenueisq; penateis

Con-

Congreſſi proceres ſecreta in ſede manebant,
Protinus eccè iterum complerur lumine claro
Tota domus, magnisq́ nitent ſplendoribus ædes;
Et ſtetit in medio Soter, iterumq́ locutus,
Pax vobis, inquit, Socij. Conuerſus, & inde
Ad Thomam, taleis effudit pectore voceis;
Infer in hæc manuum populata foramina ferro
Teſtantem digitum, latamq́ aduerte feneſtram
Pectoris, atque manus intra penetralia conde.
Nec ſis præterea Dydimus, ſed nomine certo
Hanc vnam defende fidem, & ſinè crimine viue.
Reſtitit hic Thomas, & talia rettulit vltrò,
Tu Dominusq́, Deusq́ meus; tu vita, ſalusq́;
Tu mihi perpetuos requies optata per annos.
At Ieſus contra; Ratus es cognoſcere verum
O Thoma, quòd atrox ſpectaſti in corpore noſtro
Dedecus, & duros ſatiaſti munere ſenſus.
O fælix hominum genus, & ſinè fine beatum,
Talia cui nunquam perſpecta, aut viſa fuere:
Mens tamē haud dubia, et penitus manifeſta voluntas
Extitit, & caſus duxerunt corda per omneis.
Poſt hæc conticuit, raptimq́ abſceſſit ab illis.
Talibus, atque alijs inſtructo pectore geſtis
Delecti heroes Galilæa ad tecta recedunt,
Mandati vt memores, auidiq́ videre ſalutem,
Optatam toties, populi incrementa futuri.
Illic fortè Petrus, cœtu comitatus amico, Ioan. c. 21.

Æquo-

Aequoris exigui pelagus ſulcabat, & vndas,
Rhetibus vt caperent ſalienteis gurgite piſces,
Quò vitæ duros poſſent tolerare labores.
Iamq; omnem fruſtra noctem per cærula parui
Conſumpſere maris ſine honore, aut piſcibus vllis.
Aſt vbi prima humileis Aurora remouerat igneis,
Solq; pruinoſis rorem repellebat ab agris,
Rhetia rara manu plenus mœrore legebat
Petrus; & hunc ſocij manibusq;, animisq; iuuabãt.
Litore tum Soter ſtetit imbellum antè biremem,
Cognitus haud vlli; & ſic compellauit amicos;
O homines, quæquam geritis pulmenta? Sed illi,
Haud quicquam gerimus, mœſti pleno ore loquũtur
Ille ait; In dextram lembi demittite partem
Rhetia, & oſtendit digito, qua parte tenendum.
Rhetia demittunt raptim, tantoq; grauantur
Pondere, vt haud poſsint toto conamine ad altas
Euehere antennas; cymbamq; reducere ad ipſam.
Tunc inquit Petro iuuenis, quem Ieſus amabat,
Quem cernis, Petre, eſt Dominus. Sed protinus ille
Se tunica accingit, pelagusq; interritus intrat,
Atq; ſuper ponto ſicco pede currit ad illum.
At ſocij cymba accurrunt, & litus opacant.
Hic verò accenſos mirantur vepribus ignes,
Atq; ſuperpoſitum piſcem, frugesq; recoctas.
Ferte, inquit Soter, aliquid ſub gurgite captum.
Tum Petrus nauim conſcendit, & ocyus altam

Extra-

Extrahit ad terram turgentia lina Marinis.
Hic iterum dicit Soter. Accedite menſis,
Et ſaturate famem, & ſæuas depellite curas.
Accedit tamen ipſe prior, piſceisq́ capeſſit,
Et toſtas fruges, ſocijsq́ in prandia defert.
Poſtquàm pulſa fames, & amor compreſſus edendi,
Cunctarum meditans Soter componere rerum
Ocia, ait Petro. Me diligis inter amicos
Hoſce, Simon, melius? Cui talia tetulit ille;
Haud ipſe ignoras, quòd te ſuper omnibus vnum,
O Soter, veneror; nec quicquam carius extat.
Paſce meos agnos, inquit ſantiſsimus Heros.
Inde, Simon, iterum, penitus me diligis, inquit?
Rettulit illa eadem Petrus; ſed talia Soter;
Paſce meos agnos. Iterumq; hæc edidit ore;
Nunquid amas me, Petre Simon? Sed turbidus ille
Reddidit; Haud quicquā latuit tibi, & omnia noſti,
Te quòd amo, facile eſt tibi nunc cognoſcere promptū
Talia de hinc Soter; Ouium tu Petre mearum Ioan. c. 21. & Card. Baron. an. Eccle. t. 1. an. Chriſti 34. c. 176. vſq; ad 185 & alij relati per eum.
Paſce gregem; iuuenis quondam dum vita manebat,
Ipſe tuo arbitrio veſteis, abitumq; parabas.
Nunc autem poſtquàm properauit dura ſenecta,
Extendesq; manus, aliusq; tibi addet amictum;
Quoue haud exoptas, te per ſua nomina duces.
Me ſequere, inde inquit. Sed retro lumina vertens
Petrus ad Iſacium iuuenem, quem Ieſus amabat,
O Domine, hic, inquit, quo fine tenebitur vltrà?

Tum

Tum Soter. Illum ſtatuo ſic omnibus annis
Manſurum, donec redeam ex cæleſtibus oris.
Sed tua quid refert? quid talia mente reuoluis?
Me ſequere, et noſtri veſtigia ſume laboris.
Hæc vbi dicta dedit, non vltra cernitur alto
Litore; ſed Petrus, ſummum quem Numen agebat,
Vt qui præceptis ſtudeat, rectumq́ ſequatur,
Diſperſos ſocios confeſtim colligit omneis,
Quos furor, & rabies Solymorum auerterat æquo,
Sed mens non vllis furijs perterrita manſit;
Matt.cap. 28. D.Paull. 1. ad Cor.cap. 15 & Card. Baron. an.Eccle. t. 1. an.Chriſti 34. c.185.
Deinde altum vnà omnes ſuperant per deuia montem
Sub quo ſæpè Dei diuina effulſit imago.
Huc hominũ chorus omnis adeſt, iuueneſq; , ſeneſq; ,
Quos veræ pietatis amor, quos cura ſalutis
Impulerat patrias nuper dimittere leges.
Montis vbi ſummum cuncti tenuere cacumen
Atque humileis læti circum ſedere per herbas.
Intonuit læuum cæli de parte ſiniſtra.
Fit fragor, eq́ alta prodit de nube coruſcus
Ignis, & excelſum apparet comprendere montem.
Tum ſtetit in medio Soter, pacemq́ ſalutis
Nunciat æternæ; repetitq; , iterumq́ reclamat,
Pax vobis, Socij: nec quicquam dignius illa
Eſſe ait: & geminat pacis venerabile nomen
Sæpius, atque omneis ſeruari mandat in annos.
Procumbunt genibus raptim, & reuerenter adorant
Supplicibus votis, Dominumq; , Deumq; ſalutant.

Subdis

Digitized by Google

Subdidit & inde etiam: Mihi iam ſuprema poteſtas
Eſt data terrarum, cœliq́ atque ætheris alti.
Ite ergò in populos, genteisq́ docete ſupremas
Seruare has leges, & poſcere pacis amorem;
Et ſacris conſpergite aquis, maculamq́ vetuſtam
Delete in Patris, Natiq́, & nomine Amoris.
Et noſtram monſtrate viam, vt mandata capeſſant,
Quæ dudum vobis ſupremo tempore liqui.
Ipſe autem ſemper vobiſcum in ſæcula cunctis
Degam horis, ſemperq́ adero in poſtrema ruentis
Orbis, & æternùm vobiſcum in ſæcula viuam.
Poſt autem, tali functus pietate, recedit,
Confeſtim, tenebrasq́ oculis obiecit inanis,
Et ſeſe aſpectu tenuis ſubtraxit in auras.
Poſtquàm mente ſacra vidit Galilæa turba
Diuinum heroem rediſſe ad lumina vitæ,
Seq́ ſuis tandem ſocijs monſtrâſſe potentem
Aeternæ vitæ, & populis veniſſe ſalutem,
Diuerſi diuerſa petunt: ſed Petrus ab illis
Cum ſocio cœtu Solymam remeauit ad vrbem.
Claudunt ſe portis trepidi formidine rerum,
Effugiuntq́ forum, & vulgi commercia vitant.
Diſcumbunt poſitis epulis, & paupere victu
Contenti, tenuisq́ coronant ordine menſas:
Iamq́ famem explebant, pleno cum lumine circum
Effulgent ædes, ſummoq́ nitore coruſcant:
Hic iterum ſtetit in medio ſanctiſſimus Heros;

Criſtian. Adrichom. in deſcript. lib Hieroſoly. n. 92.

Aequoris exigui pelagus ſulcabat, & vndas,
Rhetibus vt caperent ſalienteis gurgite piſces.
Quò vita duros poſſent tolerare labores.
Iamq́; omnem fruſtra noctem per cærula parui
Conſumpſere maris ſiné honore, aut piſcibus vllis.
Aſt vbi prima humileis Aurora remouerat igneis.
Solq́ pruinoſis rorem repellebat ab agris,
Rhetia rara manu plenus mœrore legebat
Petrus; & hunc ſocij manibuſq́;, animiſq́; iuuabãt;
Litore tum Soter ſtetit imbellum antè biremem,
Cognitus haud vlli; & ſic compellauit amicos;
O homines, quæquam geritis pulmenta? Sed illi,
Haud quicquam gerimus, mœſti pleno ore loquũtur
Ille ait; In dextram lembi demittite partem
Rhetia, & oſtendit digito, qua parte tenendum.
Rhetia demittunt raptim, tantoq́ grauantur
Pondere, vt haud poſsint toto conanime ad altas
Euehere antennas, cymbamq́ reducere ad ipſam.
Tunc inquit Petro iuuenis, quem Ieſus amabat,
Quem cernis, Petre, eſt Dominus. Sed protinus ille
Se tunica accingit, pelaguſq́ interritus intrat,
Atq́ ſuper ponto ſicco pede currit ad illum.
At ſocij cymba accurrunt, & litus opacant.
Hic verò accenſos mirantur vepribus ignes,
Atq́; ſuperpoſitum piſcem, frugeſq́; recoctas.
Ferte, inquit Soter, aliquid ſub gurgite captum.
Tum Petrus nauim conſcendit, & ocyùs altam

Extra-

Digitized by Google

Extrahit ad terram turgentia lina Marinis.
Hic iterum dicit Soter. Accedite menſis,
Et ſaturate famem, & ſæuas depellite curas.
Accedit tamen ipſe prior, piſceisq; capeſsit,
Et toſtas fruges, ſocijsq; in prandia defert.
Poſtquàm pulſa fames, & amor compreſſus edendi,
Cunctarum meditans Soter componere rerum
Ocia, ait Petro. Me diligis inter amicos
Hoſce, Simon, melius? Cui talia rettulit ille;
Haud ipſe ignoras, quòd te ſuper omnibus vnum,
O Soter, veneror; nec quicquam carius extat.
Paſce meos agnos, inquit ſantiſsimus Heros.
Inde, Simon, iterum, penitus me diligis, inquit?
Rettulit illa eadem Petrus; ſed talia Soter;
Paſce meos agnos. Iterumq; hæc edidit ore;
Nunquid amas me, Petre Simon? Sed turbidus ille
Reddidit; Haud quicquã latuit tibi, & omnia noſti,
Te quòd amo, facile eſt tibi nunc cognoſcere promptũ
Talia de hinc Soter; Ouium tu Petre mearum Ioan. c. 21. & Card. Baron.
Paſce gregem; iuuenis quondam dum vita manebat, an. Eccle. t. 1.
Ipſe tuo arbitrio veſteis, abitumq; parabas. an. Chriſti 34.
Nunc autem poſtquàm properauit dura ſenecta, c. 176. vſq; ad 185 & alij re-
Extendesq; manus, aliusq; tibi addet amictum; lati per eum.
Quoue haud exoptas, te per ſua nomina duces.
Me ſequere, inde inquit. Sed retro lumina vertens
Petrus ad Iſacium iuuenem, quem Ieſus amabat,
O Domine, hic, inquit, quo fine tenebitur vltrà?

Tum

Congreſſi proceres ſecreta in ſede manebant.
Protinus eccè iterum completur lumine claro
Tota domus, magniſq; nitent ſplendoribus ædes;
Et ſtetit in medio Soter, iterumq; locutus,
Pax vobis, inquit, Socij. Conuerſus, & inde
Ad Thomam, taleis effudit pectore voceis;
Infer in hæc manuum populata foramina ferro
Teſtantem digitum, latamq; aduerte feneſtram
Pectoris, atque manus intra penetralia conde.
Nec ſis præterea Dydimus, ſed nomine certo
Hanc vnam defende fidem, & ſinè crimine viue.
Reſtitit hic Thomas, & talia rettulit vltrò,
Tu Dominuſq;, Deuſq; meus; tu vita, ſaluſq;
Tu mihi perpetuos requies optata per annos.
At Ieſus contra; Ratus es cognoſcere verum
O Thoma, quòd atrox ſpectaſti in corpore noſtro
Dedecus, & duros ſatiaſti munere ſenſus.
O fœlix hominum genus, & ſinè fine beatum,
Talia cui nunquam perſpecta, aut viſa fuere:
Mens tamē haud dubia, et penitus manifeſta volūtas
Extitit, & caſus duxerunt corda per omneis.
Poſt hæc conticuit, raptimq; abſceſſit ab illis.
Talibus, atque alijs inſtructo pectore geſtis
Delecti heroes Galilæa ad tecta recedunt,
Mandati vt memores, auidiq; videre ſalutem,
Optatam toties, populi incrementa futuri.
Illic fertē Petrus, cœtu comitatus amico, Ioan.c.21.

Æque-

Digitized by Google

Extrahit ad terram turgentia lina Marinis.
Hic iterum dicit Soter. Accedite menſis,
Et ſaturate famem, & ſæuas depellite curas.
Accedit tamen ipſe prior, piſceiſq́ capeſsit,
Et toſtas fruges, ſocijsq́; in prandia defert.
Poſtquàm pulſa fames, & amor compreſſus edendi,
Cunctarum meditans Soter componere rerum
Ocia, ait Petro. Me diligis inter amicos
Hoſce, Simon, melius? Cui talia tettulit ille;
Haud ipſe ignoras, quòd te ſuper omnibus vnum,
O Soter, veneror; nec quicquam carius extat.
Paſce meos agnos, inquit ſantiſsimus Heros.
Inde, Simon, iterum, penitus me diligis, inquit?
Rettulit illa eadem Petrus; ſed talia Soter;
Paſce meos agnos. Iterumq; hæc edidit ore;
Nunquid amas me, Petre Simon? Sed turbidus ille
Reddidit; Haud quicquã latuit tibi, & omnia noſti,
Te quòd amo, facile eſt tibi nunc cognoſcere promptũ
Talia de hinc Soter; Ouium tu Petre mearum Ioan. c. 21. & Card. Baron. an. Eccle. t. 1. an. Chriſti 34. c. 176. vſq; ad 185 & alij relati per eum.
Paſce gregem; iuuenis quondam dum vita manebat,
Ipſe tuo arbitrio veſteis, abitumq; parabas.
Nunc autem poſtquàm properauit dura ſenecta,
Extendesq; manus, aliusq; tibi addet amictum;
Quoue haud exoptas, te per ſua nomina ducet.
Me ſequere, inde inquit. Sed retro lumina vertens
Petrus ad Iſacium iuuenem, quem Ieſus amabat,
O Domine, hic, inquit, quo fine tenebitur vltrà?

Tum

Digitized by Google

Subddit & inde etiam: Mihi iam ſuprema poteſtas
Eſt data terrarum, cœliq́; atque ætheris alti.
Ite ergò in populos, genteiſq; docete ſupremas
Seruare has leges, & poſcere pacis amorem;
Et ſacris conſpergite aquis, maculamq́ vetuſtam
Delete in Patris, Natiq́; & nomine Amoris:
Et noſtram monſtrate viam, vt mandata capeſſant,
Quæ dudum vobis ſupremo tempore liqui.
Ipſe autem ſemper vobiſcum in ſæcula cunctis
Degam horis, ſemperq́; adero in poſtrema ruentis
Orbis, & æternùm vobiſcum in ſæcula viuam.
Poſt autem, tali functus pietate, recedit
Confeſtim, tenebraſq́; oculis obiecit in. neis,
Et ſe ſe aſpectu tenuis ſubtraxit in auras.
Poſtquàm mente ſacro vidit Galilæa turba
Diuinum heroem rediſſe ad lumina vitæ,
Seq́; ſuis tandem ſocijs monſtraſſe potentem
Æternæ vitæ, & populis veniſſe ſalutem,
Diuerſi diuerſa petunt; ſed Petrus ab illis
Cum ſocio cætu Solymam remeauit ad vrbem.
Claudunt ſe portis trepidi formidine rerum,
Effugiuntq́; forum, & vulgi commercia vitant.
Diſcumbunt poſitis epulis, & paupere victu
Contenti, tenuiſq́ coronant ordine menſas:
Iamq́; famem explebant, pleno cum lumine circum
Effulgent ædes, ſummoq́; nitore coruſcant:
Hic iterum ſtetit in medio ſanctiſsimus Heros;

Criſtian. Adrichom. in deſcript. lib Hieroſoly. n. 92.

Paxq́;

Paxq́; inquit, vobis Socij; pax viuida ſemper
Sit vobis; pacis ſit vobis optimus vſus.
Aſt hominum infirmæ mentes, & inertia corda
Terrentur viſu ſubito, ſimulachraq́; rentur
Numinis effictis taleis effundere voceis.
At Soter menteis illorum, & pectora cernens,
Legibus vt certis firmaret, & alta doceret
Inſtrumenta, quibus ſummus conſcenditur axis,
An quicquam eſt vobis epularum fortè relictum,
Inquit? At extemplò tosti munuſcula piſcis,
Semeſosq́; fauos mellis, caraq́; rubentis
Exprompſere illi, vt fauceis ſatiaret auenteis.
Veſcitur his Soter cunctis ſpectantibus; atque
Relliquias capiens ſocios partitur in omneis.
Inde ait: Hæc ſunt, quæ ſum vobis verba locutus,
Dum vobiſcum aderam mortali veſte grauatus.
Nam quæcunq́; olim Moſes, quæcunq́; prophetæ,
Quæq́; etiam Dauid de me monſtrauerat olim,
Cuncta mihi in noſtro penitus toleranda fuerunt
Corpore, & extantis potuit nil rebus omitti.
Dehinc oculos, ſenſumq́; aperit, mentemq́;, animamq́;
Inſtruit, vt vatum noſcant monumenta priorum.
Marc.cap. 16. *Poſſe etiam Eumenidū furias ſtimulosq́; trementeis*
Pellere ab humanis membris, morbosq́; fugare
Innumeros tribuit, corpusq́;, animumq́; ſaluti
Reddere, vt antiquas valeant intendere vires.
Luc.cap. 24. *Addidit, Hæc etiam Chriſto toleranda fuerunt.*

Mortis

Digitized by Google

Mortis vt ex vinclis ſurgendum ad munia vitæ,
Vt ſancta ſedes, & regna beata paterent.
Cuius & imperio Solymis, totumq́ per orbem
Errorum indici veniam, requiemq́ laborum
Afferri, & claro vulgari nomine pacem
Fas erat, & per talia tendere oportuit olim.
Tantarum teſtes rerum, ſocij; laborum
Vos eſtis: quare promiſſum ſæpiùs vltrò
Aeterni Patris mittam per pectora Numen
Veſtra modò. Vnde omnes vrbe hac abſcedite nūquā.
Aetherea donec virtute, & numine pleni
Immaneis hominum faſtus, fraudesq́, dolosq́
Vincere poſsitis, ſæuasq́ effringere vires.
Talia fatus erat Soter, cum ducis ab vrbe
Iſacia ſocios, portaq́ egreſſus in altum
Conſcendit montem, cui nomina fecit Elæon. Criſtian. Adrichom. in deſcript. lib. Hieroſoly. n. 192.
Sed nos ex oleis dedimus per ſæcula nomen.
Crudelem hic natum fugiens rex maximus olim
Et flens, & nudus pedibus toto ore profuſus
Numen adorauit, cui lucida ſydera parent.
Hic quoque rex Salomon Idolo condidit ædem,
Quam tandem auertit Solymæ fortiſsimus heros.
Sæpiùs hic etiam Soter conſueuit opacas
Perceptare vmbras, & Patri porgere vota;
Noxq́, dies; illum expertem potusq́, ciboq́;
Sæpiùs hic vidit; viderunt ſæpè cateruæ,
Dum cœli æternas ſedes, & regna doceret.

Conſtitit in ſummo Soter, manibusq́; benignis
Et matri, & Socijs ſanctiſſima vota precatus,
Seſe tollit humo ſurſum, nubesq́; repentè
Splendidior Sole, & puro radiantior oſtro
Circunfuſa ruens, quanta eſt, complectitur illum.

Zachar. c. 14, Hieronim. de locis Heb. Beda de locis ſanctis c. 7. Burcard par. 1. c. 7. & Card. Barō. an. Eccleſ. tō. 1. an. Chriſti 34. c. 203. 204.

Montis in excelſo veſtigia ſancta reliquit
Soter in cælum rediens; vbi nobile templum
Antiqui fecere Patres, quod & omnibus annis
Seruatum, facti dedit inſuperabile nomen.
Secum etiam Patres, quos ex Acheronte reduxit,
Vt cælo inferret dextra, læuaq; ſequuntur.
Aerios ſuperat campos, atque æthera tranat,
Inſtabileisq́; orbeis intrat, ſupraq́; relatus
Supremos cæli tractus geminosq́; coluros,
Improuiſus adeſt portis cæleſtis Olympi.
Extemplò patuere fores, valuisq́; recluſis
Ianua tum primùm penitus patefacta reluxit.
At Pater Omnipotens, toto comitante Senatu,
Obuius it contra, & iam intrantem limen Olympi,
Victoremq́; hoſtis, ſpoliiſque Acherontis onuſtum
Suſcipit, ac ſanctæ centena dat oſcula fronti,
Et tandem has læto depromit pectore voceis;
Nate, tuum tandem repetiſti ex hoſtibus atris
Imperium, ſpoliiſque redis decoratus opimis.
Nil iræ, bellique artes, nil perfidus hoſtis
Obfuit; imò etiam tantarum incendia rerum,
Quæ pietas, quis noſter amor, quæ cura fatiget

Ingentes

Ingenus humanum, clariſsima ſigna dedere.
Vulnera, quæ aſpicio, quanto fulgore coruſcant.
Vt circum ſplendent: radios quos vndiq; promunt.
Has etenim ſedes flammis, & lumine complent.
Tu ſolium pone a dextris; tu in ſæcula regna Pſal. 109.
Donec conſtituam pedibus ſub vtriſq; rebelleis
Calcandos hoſteis, & duro calce premendos.
Emiſi ex Sion virgam virtutis, & alti
Iudicij noſtri, medios dominare per hoſteis.
Tecum principium, quando hinc tua viuida virtus
Cœpit ſub ſanctis ſplendeſcere viribus olim.
Antè annos, menſeſq; omneis, antè omnia ſæcla
Te genui ex vtero nullo de ſemine ductum.
Iuraui intrepidus, meq; in mea vota vocaui,
Nec me promiſsis facinus firmaſſe pigebit.
Tuq; per antiquum Melchi per ſæcla Sacerdos
Aeterna es mundo ſanctas monſtratus ad aras.
Ipſe mea à dextra regnans, cum maximus iræ
Feruor erat, proprio fregiſti Marte Tyrannos.
Iudicioq; premes genteis, diraſq; ruinas
Explebis, terraſq; teres capita alta per omneis.
Dumq; viam intentis properares currere plantis,
De Torrente auidis potaſti faucibus vndas;
Vnde caput, nomenq; tuum, laudeſq;, decuſq;
Suſtulimus, ſanctiſq; ſuper firmauimus aſtris.
Hæc ait, & nato dextram porrexit, & altum
Ad ſolium duxit, dextraq; in parte locauit,

Inſignemq́; dedit chlamydem, ſceptrumq́; mitramq́;
Supplicium vt vitio, virtuti vt præmia reddat.
Inde choros Patrum, iuſtæ monumenta rapinæ,
Excipit, & cæli ſanctas partitur in ædeis.
Gratatur Chriſto victori tota iuuentus
Cæleſtis regni, circumq́; infraq́; miniſtrant
Vnà omnes, hominemq́; Deumq́; ardenter adorant.
Seq́; choris miſcent Patrum, lætoſque penateis
Oſtentant, gaudentque ſimul fœlicibus auris.
Pars plaudunt pedibus choreas, pars carmina dicũt:
Hi laudes, hi facta canunt, prædamque relatam
Pluribus accumulant numeris: hi ſanguine multo
Extollunt partum Solymorum antè ora triumphum,
Victricemque Crucem cælo ſuper æthera tollunt.
Et victos hoſteis, & Auerni ignobile regnum
Eſſe ſuo populo viduatum deſuper addunt.
Regia tota fremit cantu, plauſuque ſecundo.
Qualis Romuleus celſa ad Capitolia Conſul
Intrat ouans, Thraceiſque feros, captiuaque ſigna
Antè ſuos currus præmittit; limine ab alto
Obuius it contra, populo ſpectante, Senatus:
Matres, atque viri, pueri, innuptæque puellæ
Facta canunt; plauſumque viæ, colleſque remittunt.
Talis erat (ſi magna licet contexere paruis)
Admiranda Dei cælos intrantis imago.
Act. Apoſ. c. 1. *Adlecti proceres Dominum cum ad ſydera ferri*
Intenti aſpiciunt, genibus ſe in gramine ponunt,

Et du-

Et dupliceis tollunt ſurſum adcæleſtia palmas
Lumina, & obtutu penitus firmantur in vno.
Hic gemini heroes demiſſi ex æthere ſummo,
Siue patru ex numero, qui Herebi tenuere latebras,
Seu magis, vt reor, ex iuuenum legione ſuprema
Illos demiſit ſocij adſolatia cœtus
Soter, ex animis cupiens auertere curas;
Stantque propè, & taleis effundunt pectore voceis;
Quid Sotera, Viri Galilæi, ad regna beata
Intentis oculis abeuntem cernitis? Illum
Vt cœlum petere, & ſummas conſcendere ſedes
Vidiſtis, parili ratione videbitis olim
Sedibus ex altis in maieſtate potenti
Aduentantem, hominum vt nexus, & iura rependat.
Hæc vbi dicta viri tenueis fudere per auras,
Se extemplò eripiunt oculis, viſumque relinquunt,
Conſurgunt trepidi proceres, vrbiſque reuiſunt
Ingratæ hoſpitium, & tectis ſe ex tempore claudunt;
Exorantque Deum noctei ſque; dieſque per omneis,
Ut paruumque gregem, ſocioſque ex ore luporum
Arceat, atque omneis promiſſo numine firmet.
Dictorum hinc memores, præceptorumque magiſtri,
Sed ſuadente Petro, pro Iuda ad nobile munus
Exquirunt alium. Matthias ſuſcipit alcum
Sorte locum, prorſuſque Petro ſe ad ſingula præbet.
Interea nouies ſummum conſcenderat axem
Quadriiugo curru per monſtra feriſsima Titan,

Cc 2 Et

Et Tarteſsiacis nouies ſe immerſerat vndis.
Iamque reſurgebat decimo ſplendentior ortu
Litore ab Eoo, vt mundum melioribus aſtris
Luſtraret, miſeroſque homines renouaret, & vrbeis,
Cum Pater Omnipotens ſupremo vertice cæli
Conſtitit, & latos populos, terraſque iacenteis
Deſpectans, Romæ defixit lumina regnis;
Atque illum æternas voluentem pectore curas
Diffulgens radijs, & clara luce coruſcus
Alloquitur Soter; O ſummi rector Olympi
Omnipotens Genitor, promiſſam Numinis auram
Tempus adeſt ſocijs cælo demittere noſtris.
Hoc etenim ipſe tuis inſtructus legibus illos
Sæpius admonui, vt conſtanter ſecta ſubirent
Dira Tyrannorum, & diſcrimina nulla timerent:
Calcarent ſcelerum formas, Adyta ampla pararēt;
Centum aras, centumque ædeis, delubraque centum
In populis noſtra pro relligione locarent.
Has quoque promiſi certo ſub tempore ſedeis.
Hoc te pro mundi regno, & pro nomine noſtro
Sæpè rogo, munuſque mihi ſi tale negares,
His plagis concede meis, concede cruori,
Quem manibus, pedibuſque meis, lateriique profudi,
Quamuis de toto manarit corpore ſanguis.
Eccè manus, plantaſque, en aſpice; apertum
Eccè latus, flagriſque affectum corpus amaris.
Si quicquam his merui, gratum ſi munus ad aras

Extitit

Extitit antè meum reditum ad cœleſtia regna.
Da mihi, quod poſco, & te dignum perfice munus.
At Pater Omnipotens vultu; quo cuncta ſerenat
Oſcula libauit nato, & dehinc talia fatur:
Parce metu fili, ſociorum immota tuorum
Fata manent: cernes vrbem Tyberina ſecundùm
Oſtia creſcentem triplicis ſuper omnia mundi
Imperia, & latè dominari gentibus olim.
Sublimeisq́; feres ſuper aſtra micantia cœli
Dilectos ſocios, neque me ſententia vertit.
Et quia promiſi, & me promiſiſſe daturum
Pœnitet haud vnquã, dabitur tibi, nate, quod optas.
Sed magis impellunt noſtras fœdiſsima curas
Vulnera, quæ aſpicimus lacerato ĩ corpore, et amplas
In manibus pedibusq́; tuis, & corde feneſtras.
Ergò qui poſſum meritorum tanta tuorum
Officia oblitum toti me oſtendere mundo?
Demittam in ſocios communis Numen Amoris,
Vt ſancto penitus flammarum ardore caleſcant:
Segnitiem expellam, remouebo cæca timoris
Indicia, atq́; animos firmabo robore forti.
Principibus coram audebunt extendere nomen,
Quod ferro, & flammis Solymorum antè ora paraſti;
Contemnentq́; minas regum, & crudelia facta.
Nec quicquam horrebunt, donec Panchæus ad aras
Perfundatur odor, ſatietq́; fragoribus igneis;
Totus & antè pedes tibi ſtratus pareat orbis.

Hac

Hæc ait, et toto cœlo (mirabile dictu)
Fit ſtrepitus, vaſtiq́ tumultibus altus Olympus
Aſſonat, & circum radijs rutilare videtur.
Tum Deus, ecce Deus, flammisq́, & lumine magno
Spiritus æthereus, rerum cœleſtis origo,
Et nati, & Genitoris Amor, demiſſus ab illis,
Unanimemq́ domum, & ſpatioſa cubicula complet,
Quæ lecti heroes ſancta cum Virgine, & omnes
Matres, atque viri conſueto more colebant.
Linguarum hinc formam accipiens ſupra aſtitit illis,
Virtutemq́, ignemq́ ferens, & turbat ab imis
Viſceribus cunctos, ſtupefactaq́ membra retractans
Mentem, animumq́ addit, monſtratq́ arcana futuri.
Et cæcos aperit ſenſus, & pectora pandit.
Illi autem afflati diuini numine raptus,
Et ſummis acti ſtimulis, ſacroq́ furore
Concipiuntq́ Deum, penitusq́ in pectore geſtant,
Et totum ex imis flatum exhauſere medullis.
Diffugiunt animis terrores; pellitur omnis
Segnities, penitusq́ timor perit improbus; atque
Nulla relinquuntur veteris veſtigia formæ.
Quisq́ aperit centum linguis arcana Tonantis;
Facta Deumq́ canunt, monſtrantq́ ex æthere ſummo
Aduenisſe quidem, ſed pulſam ex gente ſalutem.
Quotq́ hominum tractus, quot genteis poſsidet orbis,
Quiſq́ tot ex linguis pandit cœleſtia regna.
Talibus, atque alijs inſtructo pectore genteis

Delecti

Digitized by Google

Delecti proceres adeunt. Unde inclyta Roma
Chriſtiadū imperiū accepit, quod nunc ſuper omneis
Terrarum tractus, pelagiq́; atque ætheris oras,
Unde oritur, ſeu quó præceps ſol tendit, ad vſque,
Quà Bactra, atque Indi regnis iunguntur Iberis.
Quaq; nouis iuſsis Boreas, & feruidus Auſter
Uita Deo vnanimes æterna in fœdera ſoluunt,
Sub Clemente caput nunquam reuocabile tollit.

Libri Duodecimi Finis.

Digitized by Google

Digitized by Google